Bundel - 1.3 Commissievergadering van 2 juli 2024

1 Opening en spreekrecht: BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIEN
Deze maand vergadert slechts één blok van de Raadscommissie.
- Concept-agenda commissie 2024-07-02
- Technische vragen en antwoorden raad 2 juli 2024

2 Mededelingen

3 Bespreking agendapunten raadsvergadering 2 juli 2024
Agendapunt 3: Jaarrekening 2023;
Agendapunt 5: Gewijzigde gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio
Agendapunt 6: Zienswijze op regionale agenda en Begroting Groene Metropoolregio 2025 - 2028
- 3. Raadsvoorstel jaarstukken 2023
- 3a. Raadsbesluit jaarstukken 2023
- 3b. Bijlage 1. Jaarstukken 2023
- 3c. Bijlage 2a. concept Acccountantsverslag 2023 gemeente Rozendaal
- 3d. Bijlage 2b. ambtelijke reactie AV 2023
- 5. Raadsvoorstel wijziging GR - GMR
- 5a. concept-Raadsbesluit wijziging GR - GMR
- 5b. Aanbiedingsbrief GMR aan gemeenteradewijziging GR vanwege herziening Wgr
- 5c. Wijzigingsbesluit na zienswijze
- 5d. Geconsolideerde Ontwerp Gemeenschappelijke regeling GMR
- 5e. Zienswijzerapport defintief
- 5f. WAS WORDT wijziging regeling na zienswijze
- 6. Raadvoorstel zienswijze op regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
- 6a. Concept-raadsbesluit zienswijze op regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
- 6b. Aanbiedingsbrief Regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
- 6c. Regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
- 6d. Concept Zienswijze begroting GMR

4 Rondvraag

5 Sluiting

Agenda voor de openbare vergadering van de commissie voor beeldvorming en opiniëring ter voorbereiding op besluitvorming door de gemeenteraad

Datum: dinsdag 2 juli 2024
Plaats: Raadszaal gemeentehuis. De vergadering wordt live uitgezonden en is terug te zien via de website van de gemeente: www.rozendaal.nl
Aanvang: De vergadering begint direct na afloop van de buitengewone raadsvergadering voor de installatie van de nieuwe kinderburgemeester, welke vergadering om 19:00 uur begint.

Deze maand vergadert één blok van de commissie.

BLOK ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN

Aanvang:
De vergadering begint direct na afloop van de buitengewone raadsvergadering voor de installatie van de nieuwe kinderburgemeester, welke vergadering om 19:00 uur begint.

1. Opening en spreekrecht;

2. Mededelingen;

3. Bespreking agendapunten raadsvergadering 2 juli 2024:
    - Agendapunt 3: Jaarrekening 2023;
    - Agendapunt 5: Wijziging GR GMR
    - Agendapunt 6: Zienswijze op regionale agenda en begroting GMR

4. Rondvraag;

5. Sluiting;

Regeling ten aanzien van het spreekrecht:
Wilt u persoonlijk inspreken in de raadscommissie en/of in de vergadering van de gemeenteraad? Maakt u dit dan minstens 24 uur voorafgaand aan de vergadering per email kenbaar bij de griffier: griffie@rozendaal.nl of telefonisch: 026-3843661. De griffier laat u dan weten hoe tot het inspreekgedeelte van commissie en/of raad wordt toegelaten.
U kunt uw inspraakreactie ook 24 uur voorafgaand aan de vergadering sturen naar griffie@rozendaal.nl. De voorzitter van de vergadering spreekt uw tekst dan tijdens de vergadering uit.
We vragen u uw bijdrage zo kort en bondig mogelijk te formuleren en niet meer dan de toegestane 5 minuten te benutten.

Het betreft een vergadering, waarvan geluid en beeld worden vastgelegd.
Uw bijdrage is openbaar en wordt eveneens vastgelegd.

Onderwerp	Fractie(s)	Vraag	Antwoord
Jaarverslag en Jaarrekening, Sociaal Domein: uitvoeringskosten Rheden	BGR	Programma 6 Sociaal Domein: Wat zijn de administratiekosten / uitvoeringskosten die aan Rheden zijn betaald over 2023?	In 2023 is een totaalbedrag van € 220.000 betaald voor de uitvoering van de participatiewet, kinderopvang, jeugdzorg en Wmo.
Jaarverslag en Jaarrekening, Onderwijs, Mutaties reserves	BGR	Programma 4 Onderwijs: Blz. 25 Mutaties reserves (onttrekking), er is 2.000 meer onttrokken dan begroot. In de toelichting staat dat het te maken heeft met de afschrijving van de Dorpsschool uit de reserve. Waarom is dit 2k hoger dan begroot?	In de begroting was een onjuist bedrag opgenomen voor de afschrijving. In de jaarrekening is het juiste bedrag verwerkt, waarmee ook de onttrekking van deze lasten is aangepast. (per saldo geen effect op de exploitatie)
Jaarverslag en Jaarrekening, Onderwijs, Kosten VVE	BGR	Programma 4 Onderwijs: Wat zijn de kosten VVE die voor rekening van Rozendaal komen over 2023?	De kosten voor de VVE over 2023 bedroegen € 43.759.
Jaarverslag en Jaarrekening, Weerstandsvermogen en risicobeheersing	BGR	Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing: Blz. 49 Stille reserves, de post obligaties ontbreekt per 31 december. Deze zijn verkocht in 2023. Wij veronderstellen dat dit de obligaties van Alliander zijn. Toch wordt in Turap 1 van 2024 extra rente inkomsten genoteerd op de eerder afgeloste lening aan Alliander van 25k. Waarom is dat niet in dit jaarverslag verwerkt?	Uw veronderstelling is onjuist. Het betrof hier obligaties die 30 jaar gelden zijn aangeschaft. Deze zijn in 2023 afgelost en hebben geen link met Alliander. De lening aan Alliander is in 2022 afgelost en verwerkt in de jaarrekening 2022. Deze nagekomen bate is pas in 2024 toegekend, vandaar dat deze in 2024 is verantwoord via de turap.
Jaarverslag en Jaarrekening, Sociaal Domein, Project een mens is geen nummer	BGR	Programma 6 Sociaal Domein: Blz. 33 Project Een mens is geen nummer, 33k. Graag toelichten.	De werknaam hiervan is Hart van Rozendaal. Het gaat hier om een stichting die geld beschikbaar heeft gesteld om extra zaken te kunnen regelen

			voor de opvang van de Oekraïense ontheemden die niet vallen onder de compensatieregeling vanuit het Rijk. Een voorbeeld hiervan is de bus die gebruikt werd.
Jaarverslag en Jaarrekening, Onderwijs, Huuropbrengsten Dorpsschool	BGR	Programma 4 Onderwijs: Wat zijn de huuropbrengsten van de Dorpsschool over 2023?	De verhuuropbrengst van de ruimte voor de BSO bedroeg € 28.740. Daarnaast zijn er verhuuropbrengsten voor de gymzaal geweest van € 10.060.
Jaarverslag en Jaarrekening, Veiligheid	BGR	Programma 1 Veiligheid: Blz. 18 onderaan: de kosten vallen lager uit doordat er geen afrekening voor de inzet van BOA's is ontvangen vanuit Rheden. Wij veronderstellen dat deze kosten dan ook niet zijn gemaakt. Klopt dat?	Dat weten we nog niet, We komen daar op terug.
Jaarverslag en jaarrekening, Bestuur en Ondersteuning	BGR	Programma 0 Bestuur en Ondersteuning: Blz. 13 overige personeelslasten (waaronder opleidingskosten). Er is een onderbesteding van 15k. Hoeveel daarvan zijn opleidingskosten?	De onderbesteding op opleidingskosten bedroeg € 6.500.
Jaarverslag 2023, declarabiliteit ambtelijke inzet	R'74	Pag 75: als de lasten die op de balans staan worden opgeteld bij het baten/lasten overzicht, komt er een negatief resultaat uit van € 45.000, veroorzaakt door inzet van de ambtelijke organisatie. Dan ziet het er naar uit dat de gemeente er op toelegt, terwijl dit	Alle kosten voor extra inzet zijn in de declaratie naar het Rijk meegenomen. De declaratie van de werkelijke kosten vindt plaats na vaststelling van de jaarrekening. De € 45.000 is apart vermeld om inzicht te geven op de ambtelijke inzet. Dit overzicht moet los worden gezien van de declaratie die wordt ingediend bij het Rijk.

		niet het uitgangspunt is (budgetneutraal). Of is ambtelijke inzet niet declarabel?	
Jaarverslag 2023, Maatwerkarrangement Wmo	R'74	Pag 42 : Er staat 2x "Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo" met verschillende cijfers. Wat is nu juist?	De cijfers 310 en 710 zijn juist. De cijfers zijn tussentijds geactualiseerd en de oude cijfers zijn per abuis niet verwijderd.
Jaarverslag, arbeidsparticipatie	R'74	Pag 41: er wordt aangegeven dat in Rozendaal het aantal inwoners met een baan nog niet de helft is van dat in Nederland (403 versus 825) per 1000 inwoners, terwijl verderop wordt gemeld dat de arbeidsparticipatie hoger is dan het Nederlands gemiddelde (76,8 versus 73,1). Dat lijkt niet met elkaar te rijmen.	Het is ons niet duidelijk op basis van welke cijfers deze berekeningen gemaakt worden. Deze cijfers komen van de site 'Waarstaatjegemeente?', die data gebruikt die afkomstig zijn uit verschillende bronnen, zoals politie, UWV, KVK en CBS. Er is hier sprake van een misverstand. In het eerste geval gaat het over de werkgelegenheid in de gemeente, uitgedrukt in het aantal banen per 1.000 inwoners van 15 t/m 74 jaar. Het getal betekent, dat er in Rozendaal zelf relatief weinig werkgelegenheid is. De netto arbeidsparticipatie (het percentage van de potentiële beroepsbevolking dat daadwerkelijk werkzaam is) is hoger dan gemiddeld. Veel Rozendalers werken dus buiten de gemeente.
Kadernota, OZB-verhoging	PAK	U geeft op blz. 13 aan dat elke % OZB verhoging ca. 5k€ oplevert. Is ons begrip dan correct dat een jaarlijkse aanvullende verhoging van de OZB van 3,5% ipv 2,5% voldoende is om in 2028 de onttrekking aan de algemene reserve te voorkomen zoals getoond in de tabel op blz. 16?	Dat is correct als u instemt met de in de tabel genoemde bezuinigingen en de onttrekkingen uit de algemene reserve. Wellicht ten overvloede de voorgestelde bezuinigen op alle vlakken hebben consequenties en voert het college liever niet door.

Kadernota, Jaarlijkse besparing programma's 2 en 5	PAK	Bij programma 2 en 5 staat een jaarlijkse besparing. Op blz. 8/9 en 15 geeft u mogelijke opties aan voor besparingen. Gaat u er in het overzicht op blz. 16 vanuit dat de voorgestelde maatregelen worden doorgezet? Begroot u dan conservatief op de besparing of maakt u een selectie uit de opties op blz.15? Zo ja , welke?	De tabel op bladzijde 16 is slecht een indicatie van de mogelijke bezuiniging. Deze was vooral bedoeld om aan te geven dat zonder een positief effect vanuit het gemeentefonds het lastig is om tot een structureel sluitende begroting te komen.
Kadernota, Mix van dekkingsmogelijkheden	PAK	Wat bedoelt u met een mix van dekkingsmogelijkheden. Bedoelt u dat hierin sommige bezuinigingen wel en sommige niet zijn ingevoerd. Is dit dus wat arbitrair zonder verdere duiding?	De mix van dekkingsmiddelen is een voorbeeld van hoe de tekorten opgelost zouden kunnen worden. Voor de Begroting 2025-2028 is het alleen noodzakelijk om voor 2025 een sluitende structurele begroting te hebben voor de daarop volgende jaren kunnen we een negatief resultaat laten staan. Wat we hebben proberen aan te geven is dat we voor het dichten van 2026 en 2027 de verhoging van de OZB hard nodig hebben; dat er weinig lucht in de begroting zit voor bezuinigingen en/of inkomensverhoging. De laatste knop die er dan nog is om aan te draaien is het inzetten van de algemene reserve.
Kadernota, bezuinigingsopties Sociaal Domein	PAK	Wanneer denkt Rheden de bezuinigingsopties tav sociaal domein in beeld te hebben cq weten wij welk effect dit op onze begroting zal hebben?	Op 20 juni is in de raad van Rheden de Kadernota 2025-2028 van Rheden besproken. In deze Kadernota zijn allerlei ombuigingen genoemd die Rheden in het Sociaal Domein wil realiseren. De voorgestelde ombuigingen hebben ook grote

			effecten op de Rozendaalse inwoners. Wij gaan met Rheden in overleg welke gevolgen de ombuigingen hebben voor onze Begroting 2025-2028.
Kadernota, Onderhoud wegen	PAK	Snijden in onderhoud wegen: onderhoud voorkomt normaal gesproken grotere kosten, zeker bij wegen. Wat verstaat u onder bezuinigen onderhoud en hoe ziet u de relatie met het voorkomen van toekomstig hogere kosten?	Het nu bezuinigen op het onderhoud van wegen levert nu een besparing op. Dit realiseren we door het onderhoud uit te stellen. Het klopt wel dat dit negatieve gevolgen heeft voor het in de toekomst noodzakelijke onderhoud.
Kadernota, Post onvoorzien als bezuiniging	PAK	Waarom zet u de post onvoorzien als een mogelijk bezuiniging neer? "Onvoorzien" is toch geen bewuste activiteit waar voor af besloten kan worden deze niet te doen?	In onze begroting staat een bedrag voor onvoorziene omstandigheden. Bij het schrappen van deze post ontstaat er ruimte in de begroting. Incidentele onvoorziene tegenvallers kunnen echter niet meer hieruit gedekt worden.
Kadernota, Bezuinigingsopties programma 0/Goed werkgeverschap	PAK	Bezuinigingsoptie op programma 0 Bestuur en ondersteuning van 75k. U geeft aan dat een van de gevolgen hiervan is het niet meer kunnen voldoen aan goed werkgeverschap. Welke werkgeverschap zaken kan Rozendaal niet meer invullen? Wat betekent dit volgens u voor het personeel?	Op dit moment zitten we als werkgever op diverse punten aan de ondergrens of zelfs daaronder, afhankelijk van welke maatstaven men hanteert. De bezuiniging zorgt er op zichzelf niet voor dat we niet meer kunnen voldoen aan goed werkgeverschap, maar wél dat de gewenste en noodzakelijk kleine stap in de richting van verbetering niet gezet zal worden. Dit heeft gevolgen voor onze medewerkers, de werklast en de veiligheid.

Kadernota, Bezuinigingsoptie programma 0/wettelijke verplichtingen	PAK	Bezuinigingsoptie op programma 0 Bestuur en ondersteuning van 75k. U geeft aan dat een van de gevolgen hiervan is dat de gemeente niet meer aan wettelijke verplichtingen kan voldoen. Aan welke wetgeving voldoet Rozendaal dan niet? Graag een toelichting op de implicaties hiervan per onderdeel waar we niet voldoen.	Op dit moment zitten we als werkgever op diverse punten aan de ondergrens of zelfs daaronder, afhankelijk van welke maatstaven men hanteert. De bezuiniging zorgt er op zichzelf niet voor dat we niet meer kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen, maar dat de gewenste en noodzakelijk kleine stap in de richting van verbetering niet gezet zal worden. Dit heeft gevolgen voor onze medewerkers, de werklast en de veiligheid. Concreet voldoen we bijvoorbeeld niet aan de Arbowet, met het risico op gevaarlijke situaties en hoge boetes. Ook is het functiehuis, verplicht in de cao, sterk verouderd met gevolgen voor de sturing en de rechtspositie van onze medewerkers. Daarnaast worden hiermee budgetten geraakt die nodig zijn om bedrijfsvoeringsprocessen zoals interne controle op peil te brengen en houden.
Kadernota, Pentest	PAK	Wat is een pentest en Wat maakt dat de kosten van zo'n test zo hoog zijn?	Het doel van een pentest is het achterhalen van risico's en zwakheden binnen de IT-systemen. De gemiddelde kosten van zo'n test bedragen € 5.000.

Jaarrekening 2023, Onderwijshuisvesting locatie Het Rhedens		In 2023 heeft Het Rhedens de gemeente benadert over de toekomst van de onderwijshuisvesting op deze locatie. Waarom heeft Het Rhedens de gemeente benaderd? Is de toekomst van deze locatie onzeker?	In 1997 is de taak onderwijshuisvesting overgeheveld van de rijksoverheid naar gemeenten. Om deze taak uit te voeren ontvangt de gemeente via de algemene uitkering gemeentefonds een bijdrage voor onderwijshuisvesting. De gemeente heeft met Het Rhedens een overeenkomst gesloten waarin is afgesproken dat de middelen die de gemeente ontvangt worden doorgedecentraliseerd naar het Rheden. Deze afspraak is voor het laatst bevestigd in 2009. Deze afspraak houdt in dat de gemeente behoudens de premie voor de verzekeringen het uit te keren bedrag één op één overmaakt naar Het Rhedens. De bijdrage die vanuit het Rijk wordt overgemaakt is in de periode 2010 – 2024 verlaagd. De bouwkosten zijn in deze periode toegenomen. Hierover heeft Het Rhedens de gemeente benaderd en zijn we in gesprek.
Jaarrekening 2023, afrekening BOA's Rheden	PAK	Geen afrekening inzet BOA's Rheden. Is er een kans dat die nog komt?	Ja, die kans is er.
Jaarrekening 2023, Voorschot lasten VPB	PAK	Voorschot lasten VPB 16 k€ betaald. Waarom dan niet als bedrag in de tabel. Dit zijn toch kosten?	Nee, dit zijn geen kosten. De uiteindelijke vennootschapsbelasting bedraagt € 0. Het betaalde voorschot komt terug.
Jaarrekening 2023, Baten-Treasury	PAK	Baten: 05 Treasury. Van 95 naar 206 k€. Waardoor ontstaat deze toename?	De baten uit treasury vallen hoger uit dan begroot door een oplopende rente en het feit dat er meer geld kon worden uitgezet. In turap 2 hebben wij daarom de baten reeds opgehoogd naar €

			170.500. Uiteindelijke vallen de rentebaten in 2023 nog hoger uit door het beter wegzetten van de (tijdelijk) overtollige middelen.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Jaarstukken 2023

Adviseur	: Diana Blagdan	**Datum B&W**	: 4 juni 2024
Programma	: Alle	**Datum Raad**	: 2 juli 2024
Portefeuillehouder	: Simon Warmerdam	**Openbaar**	: Ja

Aan de Raad

Aanleiding
Hierbij biedt het college u de jaarstukken 2023 (jaarrekening en -verslag) aan. Daarmee legt het college verantwoording af over de behaalde resultaten in 2023 en de financiële gevolgen hiervan. De jaarrekening sluit met een negatief saldo van € 125.344.

Het negatieve resultaat is te wijten aan onvermijdelijke overschrijdingen in het Sociaal Domein veroorzaakt door het open einde karakter van een aantal regelingen. Daarnaast zijn er diverse plussen en minnen welke nader gespecificeerd terug te vinden zijn in de jaarstukken. Hieronder doet het college een voorstel voor het dekken van het negatieve jaarrekeningresultaat 2023.

Gevraagde beslissing
1. De jaarstukken 2023 vast te stellen.
2. In te stemmen met het onttrekken aan de reserve sociaal domein van het jaarrekeningresultaat € 125.344.
3. Kennis te nemen van het accountsverslag en de controleverklaring behorende bij de jaarstukken 2023.

Wat willen we bereiken?
Met de jaarstukken 2023 legt het college verantwoording af aan uw raad ten aanzien van de behaalde resultaten over 2023. Na een akkoord op de gevraagde beslissing door de raad kunnen de stukken met de controleverklaring ter verantwoording worden verstuurd aan de provincie.

Argumenten
1. *De meeste voorgenomen doelstellingen in 2023 zijn gehaald*
   Zoals in het voorwoord is toegelicht hebben we in 2023 een groot deel van onze ambities en doelstellingen bereikt. Een belangrijk extra en omvangrijk resultaat is het project opvang Oekraïense ontheemden.

2. *De jaarrekening kent een negatief resultaat waarvoor dekking moet worden gevonden.*

3. Het voorstel ten aanzien van de dekking is gebaseerd op het feit dat zonder overschrijdingen binnen het sociaal domein het resultaat niet negatief zou zijn geweest

Kanttekeningen

1. *Rechtmatigheidsverantwoording*
   Het college presenteert een negatief oordeel over de rechtmatigheid l. De onrechtmatigheden die geconstateerd zijn door het college betreffen overschrijdingen van budgetten en bedragen in totaal € 4.950.280. Een uitgebreide toelichting hierop is terug te vinden in de jaarstukken 2023. De meeste onrechtmatigheden zijn ontstaan door onvolkomenheden in de verwerking van lasten en baten. Er zijn geen uitgaven gedaan waar de raad niet van op de hoogte was. Ook is er geen overschrijding van de Europese aanbestedingsgrens te melden.
2. *Onttrekking reserve*
   Feitelijke overschrijding binnen het sociaal domein is hoger dan het totale tekort op het jaarrekeningresultaat. Het lijkt het college niet verantwoord om de bestemmingsreserve sociaal domein verder te belasten.

Wat gaan we daarvoor doen?
Na vaststelling van de jaarstukken 2023 door de raad worden deze gepubliceerd via de website.

a) Planning
Conform de eis worden de jaarstukken 2023 voor 15 juli naar de Provincie Gelderland en het Rijk (via CBS) verzonden.

b) Evaluatie
Zoals ieder jaar wordt de totstandkoming van de jaarstukken geëvalueerd door het college. De raad wordt hierover geïnformeerd.

c) Participatie en communicatie
Op de website worden de jaarstukken gepubliceerd en in de Roos wordt hier een bericht over geplaatst.

d) Publicatie verplicht?
Ja.

Wat mag het kosten?
Niet van toepassing

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)

1. Jaarstukken 2023
2. Accountantsverslag

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Jaarstukken 2023

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 4 juni 2023

Besluit:

1. De jaarstukken 2023 (jaarrekening en jaarrekening) vast te stellen.
2. In te stemmen met het onttrekken aan de reserve sociaal domein van het jaarrekeningresultaat € 125.344.
3. Kennis te nemen van het accountsverslag en de controleverklaring op getrouwheid behorende bij de jaarstukken 2023.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 juli 2024

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Gemeente ROZENDAAL

Jaarverslag en Jaarrekening 2023

Voorwoord

Voor u ligt het gecombineerde Jaarverslag en Jaarrekening voor 2023, waarin wij verslag doen en verantwoording afleggen aan de raad en onze inwoners over het voorbije jaar. Bij het opstellen van deze documenten kijken we terug op een periode waarin een groot deel van het Coalitieakkoord 2022-2026 is gerealiseerd, afgerond of in gang is gezet. Daarnaast zijn er zaken op ons pad gekomen, die we niet konden voorzien, maar waar we ons wel toe moesten verhouden en die tot nieuwe projecten en werkzaamheden hebben geleid.

Het jaar 2023 is een uitzonderlijk jaar geweest voor onze gemeente, waarin wij wederom hebben bewezen dat wij een weerbare en wendbare organisatie zijn die vele uitdagingen het hoofd kan bieden. Er zijn verdere stappen gezet in het professionaliseren van de ambtelijke organisatie, de bedrijfsvoering en werkprocessen, meer projectmatig werken en het steeds zichtbaarder maken van de dagelijkse afwegingen die er gemaakt moeten worden tussen beschikbare middelen en capaciteit.

Een uitzonderlijke en flinke uitdaging die wij tot een goed resultaat hebben weten te brengen is de realisatie van de gemeentelijke opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne, 'De Bosrank'. Dit heeft veel gevraagd van de interne medewerkers, samen met een groep nieuwe tijdelijke collega's die werken op locatie en een enthousiaste groep vrijwilligers. We hebben hier gezamenlijk een locatie gerealiseerd waar we trots op mogen zijn.

Nieuw voor 2023 is dat het college een verklaring afgeeft over de rechtmatigheid. Het college heeft onrechtmatigheden geconstateerd vooral met betrekking tot correcte verantwoording. De betreffende bestemmingen waren al wel bekend bij de raad.

Het behaalde financiële resultaat voor 2023 bedraagt € 125.344 negatief. Dit is een resultaat waarbij het saldo van onverwachte tegenvallers en meevallers ongunstiger uitpakt dan verwacht, ondanks betere (bij)sturing en 'in control' zijn. Het zijn de "open einde regelingen" in het sociaal domein waar we nauwelijks greep op hebben in omvang en mogelijkheden tot bijsturing.

Hieronder staat een greep uit de behaalde resultaten per domein.

Bestuur, dienstverlening en interne organisatie

- We hebben een groot aantal projecten uit de Digitale Agenda 2022-2023 uitgevoerd.
- We hebben vervolgstappen gezet op weg naar een weerbare en wendbare organisatie, met name door het versterken van regie, interne dienstverlening en communicatie en de bedrijfsvoering.
- We hebben verdere stappen gemaakt om 'in control' te zijn en te blijven. In lijn daarmee worden de rapportages vanuit de P&C-cyclus steeds leesbaarder en overzichtelijker.
- We hebben het bijgestelde vergadermodel van de gemeenteraad (en -commissie) per 2023 halverwege het jaar geëvalueerd, met als voornaamste conclusie dat we met elkaar nog wat meer tijd nodig hebben om het nieuwe model op z'n merites te beoordelen.

Veiligheid

- De gemeenteraad heeft het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid 2023 – 2026 vastgesteld, met in het bijzonder aandacht voor natuurbrandbeheersing en gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime
- Er zijn stappen gezet in een verkenning van de samenvoeging van Basisteams IJsselwaarden (Doesburg, Rheden en Rozendaal) en Rivierenland-Oost (Duiven, Westervoort en Zevenaar) van de politie, om blijvend in te kunnen zetten op slagvaardige en wendbare politie-inzet in onze gemeente.

Fysiek domein

- We hebben de noodzakelijke voorbereidingen getroffen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waaronder de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de aanpassing van diverse gemeentelijke verordeningen.
- De ontsluiting van ons dorp met het openbaar vervoer blijft voorlopig bestaan.
- We hebben deelgenomen aan het participatieproces van de provincie over de N785/Ringallee
- De Petronella van Hoornstraat is gerenoveerd naar klinkerbestrating met aanvullende waterberging.

- De onkruidbestrijding is getoetst, zodat we er beter op kunnen sturen.
- Er zijn additionele middelen verkregen van derden voor de realisatie van het Masterplan Veluwezoom om daarmee de druk van gemotoriseerd verkeer op de natuur te beperken. Daarnaast is de uitvoeringsagenda uitgewerkt naar concrete plannen.

Sociaal domein
- Er is door de colleges van Rozendaal en Rheden een besluit genomen over nieuwe samenwerkingsafspraken Sociaal domein, met in het bijzonder aandacht voor de overdracht van beleidstaken van Rozendaal naar Rheden.
- We hebben samen met Rheden een Specifieke Uitkering aangevraagd voor versterking van de bibliotheek Veluwezoom, met name bibliotheek Velp. Dit betekent een stimulans voor onze bibliotheek en dus voor de mogelijkheden voor onze inwoners.
- We hebben samen met Rheden een Plan van Aanpak ingediend in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
- Het budget voor renovatie van Openluchttheater De Pinkenberg ad € 75.000 kon in 2023 beschikbaar worden gesteld, nu de renovatie van start is gegaan.

Duurzaamheid en de energietransitie
We hebben de Transitievisie Warmte (2021) handen en voeten gegeven in een Buurtuitvoeringsplan Warmtetransitie in drie buurten, leidend tot concrete adviezen voor de vervolgaanpak.

Deze resultaten hadden we niet bereikt zonder de inzet van onze betrokken medewerkers en de samenwerking met uw raad. Ook de samenwerking met gemeenten in Gemeenschappelijke Regelingen is van belang gebleken. Bij diverse activiteiten zien wij een actieve participatie van inwoners. Wij zullen dit samenspel de komende jaren hard nodig hebben. De negatieve financiële resultaten over 2023 zijn vervelend, maar niet geheel onverwacht. Al jaren zien we in toenemende mate de zorgelijke positie waarin gemeenten zich bevinden door met name de openeinderegelingen in het sociaaldomein, waartoe we door het rijk verplicht zijn. De toekomst is in toenemende mate onzeker. De onzekerheid over het Gemeentefonds vormt daarbij een forse uitdaging om de kwaliteit van leven in Rozendaal op peil te houden. Hoewel wij in vergelijking met andere gemeenten nog steeds een relatief ruime reserve hebben, zien we dat deze niet onuitputtelijk is en niet de oplossing vormt voor meerjarige structurele uitdagingen. Dit betekent dat we de komende periode scherp aan de wind moeten blijven varen om een solide en toekomstbestendige toekomst voor Rozendaal te borgen.

Wij vertrouwen erop dat wij door een constructieve samenwerking met uw raad blijvend kunnen werken aan een toekomstbestendig Rozendaal.

4 juni 2024

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,	de burgemeester,
Bas Pelgrum	Ester Weststeijn

Inhoudsopgave

VOORWOORD **1**

OPBOUW EN LEESWIJZER VAN DE JAARSTUKKEN 2023 ..... **5**

Jaarverslag 5
Jaarrekening 6

HET JAARVERSLAG **7**

Programmaverantwoording 2023 7
Programma 0: Bestuur en ondersteuning 8
Programma 1: Veiligheid 17
Programma 2: Verkeer en vervoer 19
Programma 3: Economie 22
Programma 4: Onderwijs 23
Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie 26
Programma 6: Sociaal domein 29
Programma 7: Volksgezondheid en milieu 34
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 37
Bijlage wettelijke beleidsindicatoren 39

PARAGRAFEN **45**

Paragraaf 1 Lokale heffingen 46
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 48
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen 57
Paragraaf 4 Financiering 59
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 60
Paragraaf 6 Verbonden partijen 63
Paragraaf 7 Grondbeleid 68
Paragraaf 8 Wet open overheid 68
Paragraaf 9 Informatieveiligheid en privacy 69
Paragraaf 10 Opvang vluchtelingen en ontheemden 73

DE JAARREKENING **76**

Balans per 31 december 2023 77
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023 79
Overzicht (lopende) investeringen en kredieten 82
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling per 31 december 2023 84
Toelichting op de balans 87

RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING 2023 ..... **93**

WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT) **94**

SINGLE INFORMATION, SINGLE AUDIT (SISA) **96**

OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD **100**

Opbouw en leeswijzer van de Jaarstukken 2023

Over het boekjaar 2023 geeft het college voor het eerst een verklaring af over de rechtmatigheid. Een overzicht hiervan is terug te vinden op pagina 8. Een nadere toelichting op dit overzicht is terug te vind in de paragraaf bedrijfsvoering.

Jaarverslag

Het Jaarverslag 2023 bestaat uit twee delen:
A. de programmaverantwoording;
B. de paragrafen.

A. Programmaverantwoording

In de programma´s wordt per beleidsonderdeel een uiteenzetting gegeven over het gevoerde beleid en is er daarnaast een analyse op de cijfermatige verschillen opgenomen. De opzet van deze jaarrekening sluit zoveel mogelijk aan op de begroting. In de opzet is aan de hand van de 3 W -vragen de relatie gelegd naar de primitieve begroting (begroting vóór wijzigingen).

Wat wilden we bereiken?
Bij de eerste W-vraag: 'wat wilden we bereiken' is de doelstelling uit de programmabegroting voor 2023 overgenomen.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?
Bij de beantwoording van deze tweede W-vraag wordt aan de hand van de voornemens uit de begroting ingegaan op de realisatie en gevolgen. Dit is aangevuld met resultaten van projecten en activiteiten die niet waren voorzien, maar wel noodzakelijk werden gevonden.

Wat heeft het gekost?
De laatste W-vraag 'wat heeft het gekost?' wordt toegelicht op de volgende wijze:

- De gerealiseerde baten en lasten en het saldo (het resultaat) van het programma in vergelijking met de primitieve begroting en de begroting na wijziging.
- Een toelichting op de cijfermatige afwijkingen tussen de realisatie en de begroting na wijziging.

Daarnaast zijn de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves per programma in de financiële tabel opgenomen. In de financiële tabellen is soms sprake van afrondingsverschillen van € 1 doordat de cijfers achter de komma niet getoond worden.

Beleidsindicatoren en verbonden partijen
Bij elk programma horen de wettelijk voorgeschreven beleidsindicatoren en een vermelding van de ontwikkelingen van de relevante verbonden partijen over het afgelopen jaar. De beleidsindicatoren worden in een overzichtelijke bijlage per programma beschreven. De ontwikkelingen voor de verbonden partijen worden, eveneens per programma, beschreven in de paragraaf Verbonden Partijen.

B. Paragrafen

In de paragrafen worden vanuit een dwarsverband op de programma's diverse onderwerpen, vooral op het vlak van de bedrijfsvoering, behandeld. Er zijn acht voorgeschreven paragrafen waarvan op hoofdlijnen zowel de uitkomsten als de financiële afwijkingen (waar van toepassing) nader worden toegelicht.

Jaarrekening

De jaarrekening bevat een balans en een toelichting op deze balans. Verder is er een overzicht opgenomen van de van de baten en lasten. Dit recapitulatieoverzicht bevat de totalen per programma:

- de werkelijke cijfers van 2022;
- primitieve begroting van 2023;
- de begroting na wijziging van 2023;
- de werkelijke cijfers van 2023;
- het saldo van 2023.

In de jaarrekening vindt u ook de gehanteerde grondslagen, een overzicht van “investeringen en kredieten”, een overzicht van de niet uit de balans blijkende verplichtingen en de rechtmatigheidsverantwoording.

Tot slot wordt u in de bijlage geïnformeerd over de Wet Normering Topinkomens en de ‘Single information, Single audit’ (SiSa).

Het jaarverslag

Programmaverantwoording 2023

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Wat wilden we bereiken?

Binnen dit programma geven we vorm en inhoud aan de ondersteuning van het gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W). Deze ondersteuning door de organisatie is de voorwaarde om de in andere programma's beschreven maatschappelijke resultaten te boeken. Voor 2023 hebben we ons gericht op:

- Op efficiënte, transparante en democratische wijze laten functioneren van het gemeentebestuur.
- Werken aan een toekomstbestendige organisatie met een doordachte verdeling tussen 'uitbesteden, samenwerken en zelf doen' en een kostenbewuste aanpak gericht op het garanderen van de continuïteit van onze werkzaamheden.
- Een sterke verbinding tussen het gemeentebestuur, de Rozendalers en haar partners in de regio behouden en waar mogelijk versterken.
- Een open bestuursstijl, door in te zetten op (burger)participatie, het benutten van de kracht van onze lokale samenleving en door een zorgvuldige en transparante wijze van informatieverstrekking.
- Correcte, klantgerichte en in toenemende mate digitale dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.
- Uitvoering geven aan de Digitale Agenda 2022-2023.
- De informatieveiligheid van onze data en de privacy van persoonsgegevens borgen (zie ook paragraaf 8 Informatieveiligheid en Privacy).
- Het zorgdragen voor een goed (financieel) beheer (zie ook paragraaf 5 Bedrijfsvoering).
- Grip houden op de vraag of de uitgaven rechtmatig tot stand komen, waarbij de kosten en risico's zijn afgewogen.
- Het gemeentehuis en de gemeentewerf in goede staat (onder)houden.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Bestuur & democratie

Het gaat hier veelal om de 'standaard' processen en procedures, die waarborgen dat onze bestuursorganen raad, college van B&W en de burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan op efficiënte, transparante en democratische wijze functioneren. Vermeldenswaardig voor 2023 is het volgende:

- Werken met gewijzigd vergadermodel commissie en raad: in samenwerking met een werkgroep uit de gemeenteraad is in 2022 een nieuw vergadermodel voor de raad en commissie ontwikkeld. Dat nieuwe model is in 2023 in gebruik genomen en brengt onder meer een scherpere scheiding aan tussen de raadscommissie (bedoeld voor beeldvorming en opiniëring) en de raadsvergaderingen (gericht op oordeels- en besluitvorming). Daarbij is afgesproken om het nieuwe vergadermodel na een half jaar te evalueren. De voornaamste conclusie van die evaluatie was dat het nieuwe model nog onvoldoende getest en doorleefd was. Om die reden is besloten om medio 2024 het model wederom te evalueren en in 2023 geen wijzigingen aan te brengen.
- Om jongeren kennis te laten maken met onze democratie en besluitvormingsprocessen hebben we ook in 2023 de Kinderburgemeester en Jongerenraad ondersteund. Kinderburgemeester Liselore startte net voor de zomer als vierde Rozendaalse kinderburgemeester. De Jongerenraad heeft tweemaal vergaderd.
- We hebben correct en adequaat de provinciale en waterschapsverkiezingen op 15 maart georganiseerd. Aanvullend (niet verwacht en niet begroot) organiseerden we op 22 november vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer, vanwege de val van het Kabinet-Rutte IV begin juli.
- In 2023 hebben in totaal negen vergaderingen van de gemeenteraad plaatsgevonden, voorafgegaan door een commissievergadering. Ook zijn vier raadsinformatiebijeenkomsten georganiseerd, over thema's als het sociaal domein (samenwerking Rheden-Rozendaal) en het Buurtuitvoeringsplan (energie- en warmtetransitie).

Rechtsbescherming

De Algemene wet bestuursrecht (AWB) schrijft voor of en zo ja op welke wijze inwoners bezwaar kunnen maken tegen een besluit van de gemeente. De gemeente heeft een onafhankelijke adviescommissie voor de behandeling van bezwaarschriften.

- In 2023 heeft de commissie vier adviezen aan het gemeentebestuur uitgebracht over de afdoening van de betreffende bezwaarschriften. Tweemaal werd geadviseerd om een bezwaarschrift 'niet ontvankelijk' te

verklaren. In twee gevallen werd geadviseerd om een bezwaarschrift ‘ongegrond’ te verklaren. In alle gevallen is het advies door het college overgenomen.
- De AWB regelt ook het klachtrecht ten aanzien van gedragingen door/namens bestuursorganen. Rozendaal is daarvoor aangesloten bij de Ombudscommissie van de gemeente Rheden. Het jaarverslag van de Ombudscommissie vermeldt één klacht van een inwoner van Rozendaal. Indiener is door de commissie terug verwezen naar de gemeente omdat eerst het interne klachtenprocedure moet worden doorlopen voordat de toegang tot de Ombudscommissie open staat. De betreffende klacht is inmiddels intern afgehandeld.
- In 2023 heeft één beroepsprocedure plaatsgevonden over een Omgevingsvergunning. Het hoger beroep in deze zaak loopt nog.

Toekomstbestendige organisatie

Om toe te groeien naar een organisatiemodel dat op (middel)lange termijn houdbaar is, is een aanpak uitgewerkt waarin is beschreven hoe het college de komende jaren wil omgaan met ontwikkelingen in personeelsverloop en andere organisatievraagstukken. We werken niet toe naar een vastomlijnd organisatieplaatje of model (‘op Rozendaal staat geen maat’), maar werken stap-voor-stap verder aan een wendbare en weerbare organisatie. Daarin leggen we drie accenten:
- versterken regie
- versterken bedrijfsvoering
- versterken dienstverlening

De aanpak is toegelicht in de raadsinformatiebrief organisatieontwikkeling van 3 oktober 2023.

De meest zichtbare resultaten in deze beweging voor 2023 zijn:
- Bestuurlijke (principe)afspraken over de samenwerking tussen Rheden en Rozendaal in het sociaal domein: we zijn nieuwe uitgangspunten overeengekomen over de financiële bijdrage voor de uitvoeringstaken en de hernieuwde afspraken over beleidstaken. De afspraken over de uitvoering van beleidstaken door Rheden voor Rozendaal (per 2024) is feitelijk een uitbreiding van de taken die Rheden voor ons uitvoert. Hierdoor zijn de beleidstaken zowel financieel als in kwantitatieve en kwalitatieve zin meer toekomstbestendig georganiseerd. Daarmee is ruimte ontstaan om de Rozendaalse kernorganisatie meer focus op regie en opdrachtgever en -nemerschap te laten aanbrengen. In relatie hiermee is ook een start gemaakt met het visiedocument sociaal domein. Deze Visie sociaal domein is in februari 2024 aan de raad voorgelegd ter besluitvorming.
- Diverse personeelswisselingen en herschikking van taken: we hebben voor Rozendaalse begrippen veel personeelswisselingen in goede banen weten te leiden. Mede als gevolg van uit- en doorstroom, maar ook door uitval/ziekteverzuim zijn er diverse wervingstrajecten geweest. Bij invulling daarvan is telkens de vastgestelde lijn uit de raadsinformatiebrief van 3 oktober (organisatieontwikkeling) als leidraad gehanteerd.
- Wijziging interne aansturing: het betreft de aanstelling van een nieuwe gemeentesecretaris en het werken vanuit teams als intern coördinatiemechanisme. Daarbij werken we onverminderd op basis van een ‘platte’ hiërarchische structuur, maar moedigen we samenwerking aan en streven we naar verminderde kwetsbaarheid door verbeterde vervangbaarheid.
- Inbedding en aansturing project opvang Oekraïners: ook voor de interne (kern)organisatie had de realisatie van een gemeentelijke opvanglocatie (GOO) consequenties, onder meer in taken voor Burgerzaken (inschrijvingen), het sociaal domein (i.r.t. Rheden) en financiën. Zie verder paragraaf 10.

Constructieve partner in de regio

We werken samen in de regio, omdat we als kleine gemeente als geen ander de meerwaarde ervaren van het bundelen van krachten. Of dit nu gaat om de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN), Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Midden-Gelderland (MGR SDCG), of in de samenwerking met de gemeente Rheden: wij stellen ons op als een soms kritische, maar bovenal constructieve partner. Hoewel wij ambtelijk niet of nauwelijks capaciteit kunnen inzetten op regionale opgaven, leveren wij onze bestuurlijke bijdrage. Zo hebben we in 2023 de bestuurlijke inzet in het Bestuurlijk Opgaveteam ‘Ontspannen regio’ gecontinueerd (opgave binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen) en vertegenwoordigen we de Veiligheidsregio Gelderland-Midden in de landelijke Bestuurlijke adviescommissie voor de GHOR.

De gemeente Rozendaal neemt deel aan een aantal Verbonden Partijen. Deze worden genoemd in Paragraaf 6 in inhoudelijk in de betreffende programma's toelicht.

Open bestuursstijl

We willen de sterke verbinding die het gemeentebestuur heeft met de Rozendalers en haar partners in de regio behouden en waar mogelijk versterken. We willen onverminderd inzetten op (burger)participatie en het benutten van de kracht van onze lokale samenleving. Daar hebben we ook in 2023 op ingezet:

- Energietransitie en duurzaamheid: we hebben een intensief participatieproces doorlopen rond de Buurtuitvoeringsplannen warmtetransitie. Net als voorgaande jaren hebben we op het brede vlak van de energietransitie en duurzaamheid voortdurend de samenwerking met de Werkgroep Duurzaam Rozendaal opgezocht.
- Opvang vluchtelingen: rond de komst van de Gemeentelijke Opvanglocatie (GOO) voor Oekraïners vond een intensief participatieproces plaats met inwoners, via meerdere inloopbijeenkomsten, een druk bezochte open dag op locatie, een tijdelijke klankbordgroep rond de inrichting van de locatie en diverse bijeenkomsten met vrijwilligers die zich inzetten in en rond de locatie. Ook gedurende het jaar is sprake geweest van intensieve communicatie en interactie met direct om- en aanwonenden van GOO 'De Bosrank'. Eind 2023 is de raad geïnformeerd over de aanpak voor de heroriëntatie voor de GOO. Ook hierin speelt de inbreng van inwoners een grote rol.
- Buurt aan Tafel: we evalueerden in 2023 de tweede ronde Buurt aan Tafelgesprekken die we eind 2022 afrondden. Dit leidde tot de conclusie dat we voor 2024 en verder deze vorm van inwonergesprekken graag willen behouden en dat we zoeken naar een passende vorm (bijvoorbeeld meer thematisch dan op per buurt).

Als gevolg van ziekte/uitval van personeel en bijbehorende aanpassingen in de prioriteitsstelling hebben we niet alle voornemens uit de begroting op kunnen pakken:

- Het verhelderen van de kaders voor burgerparticipatie (samen met de raad) heeft in 2023 geen prioriteit gekregen.
- Het onderzoek naar de mogelijkheden voor vormen van digitale inwonersparticipatie is in 2023 niet opgepakt.

Dienstverlening en Burgerzaken

De uitvoering van taken op dienstverlening en burgerzaken is in 2023 beïnvloed door wisselingen in het personeel. Door langdurige verzuimtrajecten en de vacature voor een bestuursondersteuner heeft de continuïteit binnen de dienstverleningstaken en burgerzakentaken onder druk gestaan. Bij externe inhuur is – mede omwille van de kostenbeheersing – eerst en vooral gekeken naar de tijdelijke invulling voor de meest kwetsbare taken, veelal op het vlak van burgerzaken. Een aantal andere doelen zijn daardoor niet, of onvoldoende gerealiseerd:

- De implementatie van de nieuwe Visie op dienstverlening (2022) heeft vertraging opgelopen. Het gaat dan om bijvoorbeeld het zetten van de volgende stap in 'service aan huis', gerichter sturen op servicenormen (zoals bij de Fixi-app) en het inregelen van digitale diensten.
- Ook minder zichtbare aspecten hebben op een 'waakvlam-niveau' uitwerking gekregen. Daardoor is bijvoorbeeld procesoptimalisatie van websitebeheer en het verder inregelen van het document managementsysteem achter gebleven bij de wensen.
- De implementatie van het gebruik van DigiD is helaas niet tot uitvoering gekomen door de eerder genoemde langdurige uitval. Dit maakt dat digitale diensten nog niet voor onze inwoners beschikbaar zijn.

We zijn er desondanks in geslaagd om de dienstverlening op een minimaal adequaat niveau draaiende te houden. Daarnaast hebben we de inschrijving van Oekraïense Rozendalers gerealiseerd.

Informatievoorziening en digitalisering

De raad stelde begin 2022 de programmatische ontwikkelagenda vast voor de transitie in informatievoorziening en digitalisering: de Digitale Agenda 2022-2023. In de Digitale Agenda agendeerden we de belangrijkste opgaven en projecten die we in 2022-2023 uit wilden voeren om:

- voor onze inwoners een betrouwbare overheid te zijn en blijven;
- burgers en bedrijven en de interne organisatie doelmatig en kostenbewust te bedienen;

- (digitale) informatievoorziening veilig en transparant te organiseren en daarmee te voldoen aan wettelijke voorschriften.

In 2023 zijn veel stappen gezet in de verdere uitvoering van deze agenda. Veel van dit werk is ‘onder de motorkap’: de inwoner merkt er niet direct iets van, maar het is wel rand voorwaardelijk om voor onze inwoners een betrouwbare, transparante en doelmatige overheid te zijn en blijven. Gedurende de afgelopen twee jaar gold de Digitale Agenda als een leidraad voor alle werkzaamheden die gedaan moesten worden. In 2023 is onder andere ingezet op:

- Digitaal werken en archiveren met het document managementsysteem (DMS/RMA). Het jaar 2023 is het eerste volledige jaar geweest waarin de organisatie heeft gewerkt met het DMS-systeem. Deze overstap is volgens plan verlopen.
- Alle bestaande contracten (voor systemen, applicaties en ondersteuning daarbij) zijn geanalyseerd op actualiteit, compleetheid en samenhang. Er zijn nieuwe contracten afgesloten met bestaande leveranciers. Daarbij is het belangrijkste resultaat dat we in staat zijn gebleken om de meeste zaken ‘cloudbased’ in te richten. We hebben de overstap gemaakt naar het werken met Office 365. Hiermee is het werken vanuit de ‘Cloud’ gerealiseerd en konden de servers worden opgeruimd. Dit zorgde voor een vereenvoudiging van onze architectuurplaat en een sterk teruggedrongen kwetsbaarheid voor de bedrijfscontinuïteit.
-
- De functionele architectuurplaat, het overzicht van alle I(C)T systemen en applicaties die wij gebruiken en waar we op aangesloten zijn is in 2023 aanzienlijk vereenvoudigd. Er zijn directe koppelingen gerealiseerd waarmee de storingsgevoeligheid is beperkt.
- Informatiehuis op orde: we hebben in beeld wie wat voor Rozendaal doet in het i-domein en op basis van welke afspraken. We hebben noodzakelijke rollen ingericht en/of geëxpliciteerd en daarmee de aansturing van het complexe en specialistische i-domein op orde gebracht.
- De voorbereidingen zijn getroffen om te kunnen voldoen aan een aantal wetten met consequenties voor ons informatie(management)systeem in 2024. Het gaat hierbij om de Wet open overheid (Woo), Wet elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv).
- Het Digitaal stelsel omgevingswet (DSO) is op tijd afgerond.
- Ontwikkelen digivaardigheid medewerkers: medewerkers zijn getraind in digitale (basis)vaardigheden om beter te werken met de huidige producten. Medewerkers hebben opleidingstrajecten op maat gekregen, in het bijzonder voor het gebruik van het DMS/RMA en de nieuwe werkplekomgeving.

Gedurende de afgelopen jaren is, in lijn met de bespreking van de voorstellen in de raad en de ‘second opinion’ uit januari 2022, consequent en intensief gestuurd op de uitvoering van de onderdelen van de Digitale Agenda gericht op ‘wat echt moet’, passend bij onze schaal en binnen de (budgettaire) randvoorwaarden. In de raadsinformatiebrief Digitale Agenda 2022-2023 van maart 2024 is uitgebreid terug te vinden wat de behaalde resultaten zijn in het gehele programma. Er is de afgelopen twee jaar veel werk verzet. Op alle onderdelen van de Digitale Agenda is (grote) voortgang geboekt. Op sommige onderdelen hebben we meer tijd nodig en werken we door in 2024. Daarom verzoeken wij u als onderdeel van de besluiten bij deze jaarrekening om het krediet nog een jaar door te laten lopen om de laatste punten af te kunnen ronden.

Versterken interne controle

In 2023 is er gewerkt aan een VIC-plan. De besluitvorming hiervan volgt in 2024. Dit plan zorgt ervoor dat alle grote processen in beeld komen. Bij de processen wordt dan gekeken naar de risico’s en de beheersmaatregelen om deze in te perken. In het plan is ook opgenomen wat wij aan informatie verwachten van derden (Rheden en de Connectie) op het gebied van interne controle.

Onderhoud gemeentelijk vastgoed

Om ervoor te zorgen dat we geen achterstallig onderhoud gaan oplopen hebben we in 2023 het gemeentehuis laten inspecteren door de Stichting Monumentenwacht Gelderland. Hierbij is naar voren gekomen dat er buiten het reguliere onderhoud enkele onderdelen van het gemeentehuis extra aandacht nodig hebben. In 2023 hebben we een deel van deze onderdelen laten herstellen. In 2023 hebben we ook de gebouwen op de gemeentewerf en de begraafplaats laten schilderen.

Algemene dekkingsmiddelen

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Werkelijk
Baten			
0.5 Treasury	95.500	170.500	206.332
0.61 OZB woningen	428.644	434.144	434.700
0.62 OZB niet-woningen	64.374	64.374	63.323
0.64 Belastingen overig	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	3.419.214	3.505.214	3.585.404
Totale baten	**4.007.732**	**4.174.232**	**4.289.758**
Lasten			
0.5 Treasury	0	0	0
0.61 OZB woningen	32.685	32.685	34.427
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0
Totale lasten	**32.685**	**32.685**	**34.427**

De uitkering in het Gemeentefonds is het belangrijkste dekkingsmiddel voor de Rozendaals begroting. In 2023 hebben we een toename gerapporteerd in turap 2 van € 86.000. Er is echter nog een extra uitkering ontvangen van € 80.000 in de decembercirculaire. Deze is ontvangen voor de omgevingsvisie.

Overzicht overhead

We zien voor wat betreft de totale overhead een stijging ten opzichte van 2022. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de hoge inflatie en de nieuwe Cao's voor ambtenaren en bestuurders.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Personeelslasten	1.328.552	1.270.930	57.622
Overige personeelslasten	35.425	20.320	15.105
ICT	236.097	242.921	-6.824
Huisvesting (inclusief baten)	46.345	40.908	5.437
Overige organisatiekosten	260.912	298.325	-37.413
Tractie	48.723	47.717	1.006
Totaal	**1.956.054**	**1.921.120**	**34.934**

De overige organisatiekosten vallen hoger uit doordat hier de kosten voor de Digitale Agenda 2022-2023 zijn verantwoord. Deze worden volgens raadsbesluit onttrokken uit de reserves.

Personeelslasten

Besteding budgetten eigen personeel en inhuur derden voor normale bedrijfsvoering

In het volgende overzicht staan de personeelsbudgetten voor de normale bedrijfsvoering (exclusief bestuur). We hanteren dit overzicht voor een afweging bij inhuur. In de tabel staan de reguliere personeelsbudgetten (gebaseerd op de bestaande formatie) en het inhuurbudget voor de structurele taken waar altijd al voor wordt ingehuurd.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Reguliere organisatie	1.147.432	1.064.552	82.880
Inhuurbudget	181.120	206.378	-25.258
Totaal	1.328.552	1.270.930	57.622

In de kostenontwikkeling reguliere inzet is terug te zien dat er vacatureruimte is ontstaan. Er is voor gekozen om een functie in het sociaal domein tijdelijk niet in te vullen. De regietaken die hiermee gemoeid zijn, zijn deels opgevangen door een externe projectleider de samenwerkingsafspraken met Rheden te laten herzien. Extra inhuur is vooral gepleegd ter vervanging van een langdurig zieke medewerker en ter vervanging van de gemeentesecretaris tot maart 2023.

In 2023 maken we gebruik van externe inhuur voor reguliere ondersteuning op in ieder geval energietransitie, privacy, informatieveiligheid, informatievoorziening, archiefbeheer en P&O. De gemeente maakt verder gedurende het hele jaar gebruik van medewerkers van Scalabor voor werkzaamheden in de buitendienst en schoonmaakdiensten. Incidentele inhuur was nodig om de samenwerkingsafspraken met Rheden op het vlak van het sociaal domein af te ronden, om de beleidscapaciteit sociaal domein (tijdelijk) te borgen en, vooral, om de taken van de gemeentesecretaris, Burgerzaken en bestuursondersteuning te continueren.

Naast de inzet van extern personeel voor onze normale bedrijfsvoering zetten we extern personeel in voor projecten, bijvoorbeeld voor de energietransitie of de opvang van ontheemde Oekraïners. De kosten daarvan worden waar mogelijk binnen het betreffende project gedekt.

Overige personeelslasten
In 2023 zijn er extra kosten gemaakt voor de arbodienst (langdurige ziektegevallen). Daar staan lagere opleidingskosten en lagere reiskostenvergoedingen tegenover.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Overige personeelslasten (reis- en verblijfkosten, opleidingskosten, etc.)	35.425	20.320	15.105

Huisvestingslasten
De huisvesting voor het gemeentelijk personeel is voldoende. De werkplekken van het personeel zijn gemoderniseerd. Er wordt op de juiste wijze aandacht geschonken aan ARBO-voorzieningen. Een deel van het gemeentehuis is langjarig verhuurd aan ’t Regthuys. Die opbrengst is in onderstaande tabel verdisconteerd in de cijfers.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Huisvesting (energie, water, aankoop niet duurzame goederen en diensten, specifieke verbruiksgoederen, huren, verzekeringen, afschrijving), per saldo	46.345	40.908	5.437

De kosten vallen lager uit door lagere onderhoudskosten gemeentehuis en lagere kosten energie op de werf.

Overige kosten organisatie (o.a. facilitaire zaken)

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Overige organisatiekosten (repro, huishoudelijke zaken, postverzorging, inventaris, tijdschriften en abonnementen, algemene benodigdheden, contributies, verzekeringen etc.), per saldo	260.912	298.325	-37.413

Doordat de kosten voor de projecten DMS en Digitale Agenda 2022-2023 (€ 56.000) hier worden verantwoord wijken de kosten af van de begroting. Het budget voor organisatieontwikkeling hebben wij in 2023 niet geheel ingezet.

Tractie

De kostenplaats tractie heeft betrekking op het materiaal dat in gebruik is voor onze buitendienst.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Brandstof, onderhoud, belastingen, verzekeringen, etc. per saldo	48.723	47.717	1.006

Bedrag heffing vennootschapsbelasting

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Werkelijk
Lasten Vennootschapsbelasting	0	0	0

In 2023 is een voorschot van € 16.278 betaald. De aangifte laat zien dat een bedrag van € 0 verschuldigd is.

Onvoorzien

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Werkelijk
Programma 8	10.000	-54.073	0
Totaal onvoorzien	10.000	-54.073	0

Het begrote bedrag na wijziging is het saldo van de post onvoorzien plus de saldi van Turap 1 en 2 (€ 90.150 nadelig en 26.077 voordelig).

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
0.1 Bestuur	0	0	7.733	7.733
0.2 Burgerzaken	41.960	33.160	34.099	939
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	11.890	11.890	12.090	200
0.4 Overhead	29.332	29.332	35.118	5.786
0.5 Treasury	95.500	170.500	206.332	35.832
0.61 OZB woningen	428.644	434.144	434.700	556
0.62 OZB niet-woningen	64.374	64.374	63.323	-1.051
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	3.419.214	3.505.214	3.585.404	0 80.190
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
totaal baten	**4.090.914**	**4.248.614**	**4.378.798**	**130.184**
Lasten				
0.1 Bestuur	467.111	472.261	489.019	-16.758
0.2 Burgerzaken	69.400	74.400	75.316	-916
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0
0.4 Overhead	1.910.486	1.985.386	1.956.238	29.148
0.5 Treasury	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	32.685	32.685	34.427	-1.742
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0 0
0.8 Overige baten en lasten	10.000	10.000	0	10.000
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
totaal lasten	**2.489.682**	**2.574.732**	**2.555.000**	**19.732**
Saldo van baten en lasten	**1.601.232**	**1.673.882**	**1.823.798**	**149.916**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	5.022	5.022	97.425	92.403
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	6.686	6.686	6.686	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**-1.664**	**-1.664**	**90.739**	**92.403**
Geraamd resultaat	**1.599.568**	**1.672.218**	**1.914.537**	**242.319**

Toelichting
Bij de baten zien wij een overschrijding van € 130.184. Deze overschrijding wordt veroorzaakt door de hogere rentebaten (meer tegen hogere rente weg kunnen zetten) en een hogere uitkering uit het Gemeentefonds.

De hogere opbrengsten uit het Gemeentefonds heeft voornamelijk te maken met een uitkering voor de omgevingswet (€ 73.095). Op dit moment verwachten wij nog geen aanvullende kosten voor de Omgevingswet en wordt dit bedrag niet gereserveerd. Wellicht dat op de langere termijn (voor 2032) dit alsnog nodig is om extra kosten te dekken.

De baten op het bestuur hebben te maken met een vrijval van de voorziening pensioen. De hogere baten bij overhead worden veroorzaakt door ontvangen ziektegeld voor ouderschapsverlof.

Bij de lasten zien we een overschrijding op bestuur van € 15.344 dit is voornamelijk ontstaan door de afschrijving van het camerasysteem voor de raadsvergaderingen (die nog niet was begroot voor 2023).

De onderschrijding op overhead wordt veroorzaakt door een veelheid aan oorzaken (o.a. lagere opleidingskosten, lagere reiskosten, hogere Arbokosten, lagere inhuurkosten financiën/IC). Voornaamste oorzaak echter zijn de kosten voor de digitale agenda en het DMS die worden onttrokken uit de reserves volgens raadsbesluiten. Dit verklaart ook de hogere onttrekking bij de mutaties reserves.

Programma 1: Veiligheid

Wat wilden we bereiken

Rozendaal is een veilige gemeente. Binnen dit programma dragen we er zorg voor om die status te behouden en werken we aan de randvoorwaarden om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren. We hebben de wettelijke taken uit op het terrein van openbare orde en veiligheid uitgevoerd. We hebben daarbij de verbinding met andere beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening, verkeer, volksgezondheid en milieu en het sociaal domein/zorg gezocht.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Reguliere inzet

We voeren wettelijk verplichte taken uitgevoerd en continueren de lopende inzet gecontinueerd:

- Uitvoering van wettelijk verplichte taken op het gebied van openbare orde (overlast en criminaliteit, handhaving APV etc.), drank & horeca en evenementen (vergunningverlening, voorschriften, toezicht en handhaving), brandpreventie en -repressie en activiteiten in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing. We hebben daarbij net als andere jaren samengewerkt met politie, Openbaar Ministerie en andere ketenpartners in het veiligheidsdomein, zoals de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) en onze buurgemeente Rheden.
- Participatie in diverse regionale gremia: waaronder het Veiligheidshuis (casusoverleg in de keten zorg- en veiligheid), Veilig Thuis (advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling), het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en het DVO (Districtelijk Veiligheidsoverleg).
- Lokaal is het project buurtbemiddeling met Rheden, Doesburg en de woningcorporaties in de drie gemeenten voortgezet.
- Op het gebied van de crisisbeheersing hebben we in 2023 met de Veiligheidsregio een bestuurlijke oefening voor Rozendaal georganiseerd en hebben we wederom gebruik gemaakt van het aanbod van VGGM voor training van (een van de) functionarissen van het gemeentelijk beleidsteam (GBT).
- De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is december 2023 aangepast aan de vereisten die de nieuwe Omgevingswet met zich mee bracht.

Openbare Orde en Veiligheid

Rozendaal maakt met Rheden en Doesburg onderdeel uit van de Basiseenheid IJsselwaarden van de politie. In 2023 is besloten tot nauwere samenwerking met de Basiseenheid Rivierenland Oost, waarmee een kwaliteitsimpuls wordt gegeven aan de politiezorg in ons gebied en de continuïteit gewaarborgd blijft. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan voor politie Oost Nederland is eind 2023 ter kennisname naar de gemeenteraden gestuurd, waarbij de raden in de gelegenheid werden gesteld om op het plan te reageren. De gemeenteraad van Rozendaal heeft in december 2023 kennis genomen van het Meerjarenbeleidsplan en besloten om geen reactie te geven ten aanzien van het plan. Tussen gemeenten, politie en het openbaar ministerie zijn op basis van het meerjarenplan voor de eenheid voor de periode 2024-2027 drie prioriteiten benoemd, te weten ondermijning, digitale veiligheid en zorg & veiligheid.

Op het vlak van het tegengaan van ondermijning is vermeldenswaardig dat in 2023 een weerbaarheidsscan heeft plaatsgevonden in de gemeentelijke organisatie door het Regionale Informatie- en Expertisecentrum (RIEC). Dat heeft een aantal aanbevelingen voor de organisatie opgeleverd die in 2024 aan de raad zullen worden voorgelegd.

In februari heeft de raad het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 (IVB) vastgesteld, met daarin de volgende onderdelen:

- Sociale veiligheid: ondersteunen van veilig samenleven;
- Fysieke veiligheid: voorkomen van schade door ongevallen en branden;
- Digitale veiligheid: voorkomen van schade door verstoring, uitval of misbruik van digitale producten en diensten.

In het IVB worden twee lokale prioriteiten aangegeven, namelijk natuurbrandbeheersing (zie onder bij **Brandweer**) en gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime. In 2023 hebben we ingezet op:

- Het benutten van ons goed gelezen gemeenteblad 'In de Roos' om informatie te delen en bewustwording te verhogen over onder meer het tegengaan van verschillende vormen van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime. Uiteraard bleef de focus ook gericht op high-impactcrimes als woninginbraak en autocriminaliteit.
- Het organiseren van een avond voor 'de wat oudere Rozendaler' over diverse vormen van gedigitaliseerde criminaliteit, zoals bankfraude en Whatsapp-fraude. Deze avond, met medewerking van een bank en de politie, werd zeer goed bezocht.

Brandweer

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) is verantwoordelijk voor besluiten die in de volle breedte gaan over passende regionale brandweerzorg, preventie en risicobeheersing, waaronder het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, huisvestingsvraagstukken, aanrijtijden en de meldkamerfunctie. Het Algemeen Bestuur heeft in 2023 zesmaal vergaderd. We benoemen ten behoeve van de verantwoording een aantal hoofdlijnen:

- In 2023 is het een proces om de bedrijfsvoering van VGGM te versterken en te verbeteren voortgezet.
- Voorts is een versnelling van de gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbestrijding in gang gezet.
- Ten slotte is op verzoek van een aantal raden hard gewerkt aan het opstellen van de kaderbrief 2025, om, anders dan voorheen, de raden in de gelegenheid te stellen wensen en bedenkingen ten behoeve van de begroting voor 2025 in te dienen, voordat deze in concept aan de raden wordt aangeboden.

Opvang Zwerfdieren

Op grond van boek 5 van het Burgerlijk wetboek ontfermt de burgemeester zich over de opvang van zwerfdieren. Voor de uitvoering van die wettelijke taak hadden wij een overeenkomst met het Dierentehuis Arnhem en omstreken in Velp, die op 31 december 2023 afliep. In december 2023 heeft onze gemeente, net als acht andere gemeenten in de regio overeenstemming bereikt over een nieuwe overeenkomst, waarbij ten behoeve van een toekomstbestendige opvang is gestart met nieuwbouw op de vaste locatie in Velp. De zwerfdieren worden tot die tijd opgevangen op een tijdelijk locatie in Arnhem.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	500	500	361	-139
totaal baten	**500**	**500**	**361**	**-139**
Lasten				
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	126.099	137.599	136.316	1.283
1.2 Openbare orde en veiligheid	12.520	12.520	3.816	8.704
totaal lasten	**138.619**	**150.119**	**140.132**	**9.987**
Saldo van baten en lasten	**-138.119**	**-149.619**	**-139.771**	**9.848**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-138.119**	**-149.619**	**-139.771**	**9.848**

Toelichting

De kosten vallen lager uit doordat er geen afrekening voor de inzet van BOA's is ontvangen vanuit Rheden. Daarnaast zijn de incidentele kosten voor de opvang van zwerfdieren lager uitvallen doordat het aantal zwerfdieren lager lag dan gebruikelijk.

Programma 2: Verkeer en vervoer

Wat wilden we bereiken?

Binnen dit programma werken we aan resultaatgericht verkeers- en vervoerbeleid gericht op veilig gebruik van de wegen en goede verkeerscirculatie voor alle weggebruikers en een goed openbaar vervoersnet. Hieronder vallen de reguliere werkzaamheden van onze gemeente voor het onderhoud van de wegen (inclusief trottoirs) en fietspaden waarvan wij beheerder zijn, het nemen van verkeersbesluiten als noodzakelijk, alsook het volgen van de verkeersveiligheidsbeleving en oriënteren op kansen voor een veiliger en toegankelijker Rozendaal. Concreet hebben we in 2023 ingezet op de volgende thema's.

- Zorgdragen voor een geordende en veilige verkeersafwikkeling en -circulatie.
- Handhaven van het bestaande openbaar vervoersnet.
- Meedenken met het verhogen van de verkeersveiligheid op de N785.
- Investeren in duurzaam en planmatige onderhoud aan de wegen, door stapsgewijs asfalt te vervangen door klinkerbestrating op basis van noodzaak tot renovatie.
- Verduurzamen en veiliger maken van de fietspaden in ons buitengebied.
- Het vervangen van openbare verlichting voor energiezuiniger LED-armaturen met waar mogelijk dimbare verlichting.
- Inzichtelijk krijgen welke verkeersborden vervangen of verwijderd dienen te worden.
- Duurzaam behouden van de recreatieve waarde van de Posbank en de bijzondere natuurwaarde te beschermen.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Kerklaan-Beekhuizenseweg

In 2022 is de herinrichting verkeersmaatregelen aan de Kerklaan-Beekhuizenseweg gerealiseerd. Om te evalueren of deze maatregelen effect hebben gehad is er op 29 maart 2023 gesproken met de aanwonenden van deze wegen. Als basis van deze evaluatie diende een schriftelijke enquête en observaties van de externe adviseur. Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat we er in geslaagd zijn de verkeersveiligheid ten opzichte van de situatie voor 2022 te verbeteren. In de ogen van de aanwonenden kan dit nog beter. Met tijdelijke verkeersmaatregelen hebben wij gehoor gegeven aan dit verzoek. Het is nu nog te vroeg om te melden of deze maatregelen het gewenste effect hebben en of dit leidt tot aanvullende investeringen.

Openbaars vervoersnet

De route van lijn 88 hebben wij voor de Rozendaler weten te behouden. Wij blijven ons onverminderd inzetten om dit ook in de toekomst te realiseren.

Verkeersveiligheid N785 (Schelmseweg-Ringallee)

In 2023 hebben we intensief samengewerkt met de provincie, gemeente Rheden en de belangengroep N785 Veilig en Leefbaar om te komen tot een plan voor het groot onderhoud door de provincie in 2026 van dit traject. Dit is voor ons ook de uitgelezen mogelijkheid gebleken om te kijken naar het verbeteren van de verkeersveiligheid. We hebben erop toegezien dat de provincie de aanwonenden laat participeren in het leefbaar en verkeersveilig maken van de N785. In september is er door de provincie een concept-ontwerp gepresenteerd in Het Rhedens die door veel belanghebbenden is bezocht. Veel van de aanwezigen hebben naar aanleiding van deze bijeenkomst een zienswijze ingediend bij de provincie en deze zijn inmiddels door de provincie beantwoord. In gezamenlijkheid wordt nu bekeken welke aanpassingen verwerkt kunnen worden in het concept-ontwerp om te komen tot een definitief ontwerp. Het definitieve ontwerp wordt in overeenstemming gebracht met het beschikbare budget van de provincie. Aangegeven is door de provincie dat de aanpassing van het traject bij Het Rhedens binnen het definitieve ontwerp prioriteit heeft. Het traject voor groot onderhoud loopt vanaf de rotonde Daalhuizerweg tot en met de rotonde Biljoen Velp. Enkele jaren geleden is het stuk Schelmseweg tussen rotonde Daalhuizerweg en rotonde Kerklaan voorzien van nieuw asfalt en deze is daarom voorlopig nog niet toe aan groot onderhoud.

Baron d'Yvoylaaan

In 2023 hebben we mede op verzoek van de bewoners van de Baron d'Yvoylaan een drietal plantvakken gerealiseerd in de bestrating om de verkeersveiligheid voor voetgangers/spelende kinderen te verhogen.

Groot onderhoud wegen 2023

Na burgerparticipatie is aan de Petronella van Hoornstraat groot onderhoud gepleegd, waarbij de straat is voorzien van gebakken klinkers. Tegelijkertijd zijn de trottoirs voorzien van nieuwe tegels en zijn er nieuwe trottoirbanden aangebracht. Tot slot hebben wij hier ook extra ondergrondse opvang van regenwater gerealiseerd. De vrijkomende grond is gebruikt voor de renovatie van 't Rond.

Fietspadenplan voor onderhoud en renovatie van de fietspaden buitengebied

De raad heeft op 28 maart 2023 ingestemd met het Fietspadenplan voor onderhoud en renovatie van de fietspaden buitengebied Rozendaal. Hierin is het besluit genomen dat we in 2025 een nieuw afstemmingsmoment hebben voor renovaties in de komende jaren. Ook is definitief een bedrag ad. € 5.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het intensiever onderhoud aan de resterende asfalt fietspaden. We hebben in 2023 extra aandacht besteed aan de asfalt fietspaden en het gewenste onderhoud uitgevoerd. De komende jaren zal het extra bedrag van € 5.000 wel nodig blijven om geen verdere achterstand in het onderhoud op te lopen totdat deze fietspaden worden gerenoveerd in beton fietspaden.

Vervanging armaturen openbare verlichting door LED

We hebben in 2023 de resterende 178 traditionele armaturen vervangen door LED-armaturen. Door deze vervanging zijn alle armaturen in Rozendaal nu LED- armaturen met uitzondering van de lichtmasten op de Rosendaalselaan en een paar van hetzelfde type op de Kerklaan/Beekhuizenseweg. Op 26 armaturen na zijn de LED-armaturen voorzien van een installatie waardoor de verlichting dimbaar is. We zijn binnen het beschikbare budget gebleven.

Deelname aan en uitvoeren van Masterplan Veluwezoom

In 2023 zijn we verder invulling gaan geven aan het uitvoeringsplan Masterplan Veluwezoom. Doel is een betere balans tussen natuur en recreatie en met name het terugbrengen van de verkeersoverlast. Het plan zit nog in de ontwerpfase, maar ligt wel nog op schema ondanks de inmiddels opgeloste capaciteitsproblemen. De enige kanttekening die hierbij geplaatst moet worden is de mogelijke bezwaarperiode bij de genomen verkeersbesluiten in Rheden en Rozendaal. De raad is in 2023 tweemaal schriftelijk op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen en voortgang binnen dit project.

Financieel gezien heeft Rozendaal een bedrag van maximaal € 215.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering. Er is in het kader van de regiodeal een subsidie van € 1,7 miljoen toegekend door de provincie aan dit project. In juni 2023 is een extra subsidie van € 600.000 vanuit de Regiodeal Veluwe toegezegd. Dit bedrag is bedoeld als bijdrage aan:

- Herinrichting parkeerplaats Beekhuizen ((€ 300.000);
- Duurzame inrichting ontvangstplein Bezoekerscentrum Natuurmonumenten (€ 100.000);
- Opzetten pilot duurzaam vervoer (€ 200.000).

In het kader van de provinciale recreatiezonering is een subsidie van ongeveer € 734.330 toegekend. € 250.000 betreft hier een bijdrage aan een gemeentelijk deelproject (Rozendaalse Veld). De subsidie recreatiezonering ad. € 734.330 is in juli 2023 door de provincie toegekend.

Wandelknooppuntennetwerk

Het routebureau heeft in 2023 het wandelknooppuntennetwerk in de regio en voor de gehele Veluwe uitgerold. Het wandelnetwerk maakt onderdeel uit van de netwerksamenwerking VeluweAlliantie. De werkzaamheden in Rozendaal zijn afgerond. De provincie heeft 50% van de kosten gefinancierd. Rozendaal heeft een eenmalige investering van € 6.000 gedaan. Dit is in lijn met de besluitvorming onttrokken uit de reserve.

Onkruidbestrijding

Er is veel te doen rondom het onderwerp onkruidbestrijding. Via verschillende kanalen bereiken ons de berichten dat het bestrijden van het onkruid niet voldoet aan de verwachting van de inwoners van Rozendaal. De gemeente is regelmatig over dit onderwerp in gesprek met de aannemer. Deze geeft aan dat de kwaliteit van het de onkruidbestrijding voldoet aan de gestelde beeldkwaliteit. In 2023 heeft er een schouw plaatsgevonden om te bepalen of de huidige aannemer aan de afgesproken verplichting heeft voldaan. Op het moment van de schouw bleek dat er aan de afgesproken uitvraag van beeldkwaliteit werd voldaan. Onze aannemer is ook actief bij de gemeente Rheden. Uit navraag daar blijken er daar geen klachten te zijn over de onkruidbestrijding. In Rheden hebben ze grotendeels eenzelfde beeldkwaliteitseis als in Rozendaal. In Rheden wordt er met enige regelmaat een onafhankelijke schouw gedaan waaruit blijkt dat aan het beeldkwaliteit wordt voldaan.
Ondanks alle inzet blijft het gevoel van achteruitgang bestaan bij inwoners omtrent de hoeveelheid groen op trottoirs en in goten in vergelijking met de tijd dat er nog met gif gewerkt kon worden.

Straatmeubilair

In 2023 zijn de banken en de prullenbakken in de openbare ruimte geïnventariseerd. Hieruit is gebleken dat door de jaren verschillende banken en prullenbakken gebruikt zijn en dat een groot deel verouderd is en toe is aan vervanging. Om tot een samenhangender en fraaier straatbeeld te komen vindt in 2024 een eerste ronde plaats om het meest verouderde materiaal te vervangen.

Verkeersborden

Het voornemen voor 2023 was om het aantal verkeersborden terug te dringen en verouderde verkeersborden te vervangen. De inventarisatie is in 2023 niet uitgevoerd en wordt nu in 2024 opgepakt.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	850	850
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**850**	**850**
Lasten				
2.1 Verkeer en vervoer	173.327	173.327	225.026	-51.699
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0
totaal lasten	**173.327**	**173.327**	**225.026**	**-51.699**
Saldo van baten en lasten	**-173.327**	**-173.327**	**-224.176**	**-50.849**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	31.670	60.450	28.780
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	9.203	9.203	9.203	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**-9.203**	**22.467**	**51.247**	**28.780**
Geraamd resultaat	**-182.530**	**-150.860**	**-172.929**	**-22.069**

Toelichting
De overschrijving van de lasten is voor € 30.000 toe te rekenen aan het Masterplan Veluwezoom. Deze kosten worden volgens raadsbesluit onttrokken uit de reserves wat ook de hogere onttrekking verklaart bij mutaties reserves. Daarnaast zijn er onderhoudskosten voor de openbare verlichting over 2022 nagefactureerd (€ 7.000) en zijn de kosten van elektra voor de openbare verlichting hoger (€ 6.000). Doordat de energieleverancier heeft aangegeven te stoppen met haar activiteiten komen afrekeningen moeizaam tot stand en moet blijken of de voorschotnota's stroken met het werkelijke verbruik.

Programma 3: Economie

Wat wilden we bereiken?

Binnen dit programma werken we aan behoud en ontwikkeling van goede randvoorwaarden op het gebied van lokale economie, toerisme en recreatie. Op het vlak van recreatie en toerisme heeft Rozendaal een regionale functie vanwege het aantrekkelijke buitengebied met veel natuur. Voor Rozendalers en niet-Rozendalers is het van belang dat dit gebied toegankelijk is. Maar ook dat daarbij een optimale balans wordt bewaard tussen exploitatie en natuurontwikkeling. Het belang voor de lokale economie in Rozendaal is beperkt: in ons dorp zijn weinig bedrijven gevestigd en staat de woonfunctie centraal.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

In 2023 zijn in de begroting geen specifieke aandachtspunten binnen dit programma voorzien. Wel leveren we via de aanleg van het Wandelknooppuntenroute (programma 2, de verdere uitwerking van het Masterplan Veluwzoom (programma 2) en het Belevingsobject (programma 5) een bijdrage aan toerisme en recreatie, met behoud van natuurwaarden.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten				
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	4.015	4.015	2.523	1.492
totaal lasten	**4.015**	**4.015**	**2.523**	**1.492**
Saldo van baten en lasten	**-4.015**	**-4.015**	**-2.523**	**1.492**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-4.015**	**-4.015**	**-2.523**	**1.492**

Programma 4: Onderwijs

Wat wilden we bereiken?

Het programma Onderwijs gaat over de uitvoering van resultaatgericht en integraal onderwijsbeleid. Hierbij denken we aan onderwijshuisvesting, passend onderwijs, volwasseneneducatie, leerlingenvervoer en leerplicht. Het gemeentelijk beleid is erop gericht om de wettelijke taken op het gebied van bijvoorbeeld huisvesting en leerplicht uit te voeren. En om ons in te zetten voor een zorgeloze ontwikkeling van schoolgaanden. Dit omvat uitdrukkelijk ook in de noodzaak om goed onderwijs te (laten) bieden aan Oekraïense kinderen. Daarnaast blijft ook het volwassenenonderwijs van belang, als tweede kans of als onderdeel van het levenslang leren. Binnen onderwijs hebben we te maken met de facilitering in de zin van Onderwijshuisvesting. Deze 'harde kant' van de onderwijs raakt aan het Volkshuisvestingsbeleid. Anderzijds heeft het beleidsterrein onderwijs een 'zachte kant' waar het raakt aan het Sociaal domein in brede zin, met name de Jeugdhulp maar ook Kunst en cultuur (bibliotheek op school, muziekonderwijs. en bijvoorbeeld de Bibliotheek.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Onderwijshuisvesting

Onderwijshuisvesting primair onderwijs

- In 2021 heeft zich een nieuwe school gevestigd in Rozendaal, in het gebouw van de voormalige Torckschool. We willen voor zover dat noodzakelijk is, ook voor deze school de wettelijke taken rondom huisvesting en inspectie op een gedegen wijze oppakken. In 2023 was vooralsnog is dit niet aan de orde geweest.
- Voor de exploitatie IKC Dorpsschool is de VVE (Vereniging van Eigenaren) IKC Dorpsschool Rozendaal opgericht. Via het 'Handboek Exploitatie en beheer VVE IKC Dorpsschool Rozendaal' zijn de taken en verantwoordelijkheden van de eigenaren (Scholengroep Veluwezoom en gemeente) en gebruikers van het gebouw geregeld. Verder is voorzien in een gebruikersoverleg waarin de school, de kinderopvangorganisatie en de gemeente zijn vertegenwoordigd, om zo nodig aanvullende afspraken te maken over het dagelijkse gebruik van het gebouw. In 2023 zijn de eigenaren die in de VVE vertegenwoordigd zijn 2x bij elkaar gekomen. Daarnaast is incidenteel overleg geweest om de kosten beter beheersbaar te maken. In 2023 hebben we binnen de VVE het beheer van de school bij een meer gespecialiseerde partij ondergebracht om meer grip te kunnen houden op het beheer van de IKC Dorpsschool.

Onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs

De sinds 2008 verplichte regionale samenwerking in het voortgezet onderwijs, tot uitdrukking komend in een Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO), moet leiden tot een goede regionale afstemming van onderwijsvoorzieningen in het voortgezet onderwijs. Het RPO 2022-2027 bevat voor Het Rhedens een wijziging. Het gaat om een verlenging van een eerdere profielaanvraag voor Het Rhedens Dieren, om onderwijs te kunnen blijven verzorgen binnen het profiel 'Dienstverlening en producten'. Dit heeft geen gevolgen voor de huisvesting. In 2023 heeft Het Rhedens Rozendaal onze gemeente benaderd vanwege de toekomst van de onderwijshuisvesting op deze locatie.

Onderwijsachterstanden

Voor het onderwijsachterstandbeleid (OAB) is er een integraal plan opgesteld voor IKC De Dorpsschool (peuteropvang en basisschool). In 2023 is de pilot Bibliotheek op School (BOS) definitief gemaakt. De bibliotheek op school wordt gefinancierd uit Onderwijsachterstandsmiddelen.

Binnen de bestaande samenwerking met ons schoolbestuur Primair Onderwijs en onze peuteropvang heeft er een jaarlijks afstemmingsgesprek plaatsgevonden. Met name noodzakelijk vanwege de regiefunctie die wettelijk bij gemeenten is neergelegd op de inzet van de onderwijsachterstandsmiddelen voor voorschoolse en vroegschoolse educatie (vve).

Ook de samenwerking met het consultatiebureau is frequenter belegd. De vve-middelen worden onder meer ingezet voor de toeleiding van 'doelgroep peuters' via het consultatiebureau. Hiervoor zijn nu separaat afspraken gemaakt tussen de GGD van VGMM en onze gemeente.

Muziekonderwijs
Naast bibliotheek op school wordt het muziekonderwijs op school al geruime tijd gesubsidieerd met een gemeentelijke bijdrage voor een vakdocent in de groepen 7 en 8. Dit onderwijs is ook van belang voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en wordt daarom meegenomen in het jaarlijkse overleg met de school over de ontwikkelingen in het onderwijsachterstandsbeleid (OAB). We zoeken in samenspraak met Rheden uit of het muziekonderwijs uit OAB-middelen kan worden gefinancierd.

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)
In januari 2022 hebben wij een plan van aanpak vastgesteld voor de besteding van onze NPO-middelen. Het gaat om een gezamenlijk plan met de gemeente Rheden: omdat kinderen van Rheden en Rozendaal gebruik maken van dezelfde (onderwijs-) voorzieningen, hebben onze gemeenten besloten bij de besteding van deze middelen gezamenlijk op te trekken. De looptijd van het NPO, gericht op de bestrijding van corona gerelateerde onderwijsachterstanden, is met twee jaar verlengd tot en met schooljaar 2024-2025. Binnen de besteding van de NPO wordt onderscheid gemaakt tussen inzet op zorg en inzet op socialisering. De middelen zijn onder meer besteed aan versterking van het Schoolmaatschappelijk werk (SMW) op de PO en VO scholen in Rheden en Rozendaal. Daarnaast zijn er vakantie-activiteiten en naschoolse activiteiten georganiseerd in de drie grote kernen van de gemeente Rheden en het Biljoenbad in Velp. Bij deze activiteiten werkten cultuurbedrijf RIQQ, Incluzio, de bibliotheek en sportbedrijf ‘Sport in Rheden’ samen. Ook heeft het SMW cursussen gegeven, gericht op het welzijn en sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Combinatiefunctionarissen ‘Sport en cultuur’
Sinds 2017 werken we ten behoeve van de Dorpsschool met gemeente Rheden samen bij de inzet van combinatiefunctionarissen ‘Sport & bewegen, Gezonde leefstijl, Cultuur en digitaal burgerschap’. Deze samenwerkingsovereenkomst is verlengd voor de periode 2023 t/m 2026 en wordt gefinancierd uit een nieuwe Specifieke Uitkering (SPUK), de zogenoemde Brede SPUK, zie verder bij Programma 7 Volksgezondheid.

Leerlingenvervoer
De uitvoering van het leerlingenvervoer is gemandateerd aan de gemeente Rheden. Het gaat hierbij om de beoordeling wie ervoor in aanmerking komt: een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het feitelijke vervoer wordt uitgevoerd door Avan (Aanvullend vervoer regio Arnhem-Nijmegen), onder verantwoordelijkheid van de BVO DRAN. Het (route gebonden) leerlingenvervoer is een openeindregeling: de uitgaven kunnen sterk fluctueren afhankelijk van het aantal kinderen waarvan de ouder(s) voor een vergoeding in aanmerking komen.
De Rozendaalse bijdrage aan BVO DRAN voor het leerlingenvervoer is in 2023 afgenomen, omdat het extra vervoer is afgenomen.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	57.240	57.240	108.687	51.447
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	0	64.000	64.000
totaal baten	**57.240**	**57.240**	**172.687**	**115.447**
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	76.970	76.970	135.307	-58.337
4.2 Onderwijshuisvesting	368.419	368.419	404.470	-36.051
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	56.445	56.445	96.030	-39.585
totaal lasten	**501.834**	**501.834**	**635.806**	**-133.972**
Saldo van baten en lasten	**-444.594**	**-444.594**	**-463.119**	**-18.525**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	111.791	111.791	113.791	2.000
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**111.791**	**111.791**	**113.791**	**2.000**
Geraamd resultaat	**-332.803**	**-332.803**	**-349.328**	**-16.525**

Toelichting
De lasten en baten bij openbaar basisonderwijs vallen hoger door de SPUK voor COVID19 vertraging (Nationaal Programma Onderwijs, NPO). Hiermee is een bedrag gemoeid van € 69.884.

De kosten bij onderwijshuisvesting vallen hoger uit doordat de doordecentralisatie aan het Rhedens hoger uitvalt, die bedrag is gelijk aan de component voor huisvesting voortgezet onderwijs in het Gemeentefonds.

De lasten en baten bij onderwijsbeleid vallen hoger uit doordat de SPUK onderwijsachterstandenbeleid (€ 64.000) hier wordt verantwoord. De onttrekking uit de reserves betreft de onttrekking van de afschrijving van de Dorpsschool uit de reserve kapitaallasten.

Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

Wat wilden we bereiken?

- Binnen dit programma zijn verschillende thema's gebundeld tot een programmatische aanpak op gemeentelijk niveau en in regionaal verband om te komen tot randvoorwaarden voor een passend sport- en cultuuraanbod voor de inwoners van de gemeente Rozendaal en voor het stimuleren van een gezonde leefstijl. Waar daar de noodzaak toe is, richten we ons op specifieke doelgroepen, zoals jongeren, ouderen en mensen met een beperking. In regionaal verband (o.a. Veluwe op1) werken we samen om toerisme te stimuleren om naar onze regio te komen en daarnaast de juiste balans te vinden tussen recreatie en natuur op de Veluwe. In de opgaven van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zetten we ons in het bijzonder in op de Opgave Ontspannen Regio en de Opgave Groene Groei. In 2023 ging dat in het bijzonder over het volgende.
- Het komen tot randvoorwaarden voor een passend sport- en cultuuraanbod voor de inwoners van de gemeente Rozendaal en voor het stimuleren van een gezonde leefstijl;
- Het beheren van de uitstekende kwaliteit van de openbare ruimte door goed onderhoud en duurzaam openbaar groen;
- Het op peil houden van de cultuurvoorzieningen;
- In stand houden van de binnen de gemeente aanwezige monumenten;
- Het opstellen van een meerjarig bomenplan om het groene karakter van Rozendaal te behouden;
- Onze speelplaatsen voorzien van uitdagende en veilige speeltoestellen;
- Een grondige aanpak van onderhoud van 't Rond aan de Kraijesteijnlaan om een stabiele, onderhoudsvriendelijke en aantrekkelijke situatie te bereiken.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Sport en preventieakkoord

Het Sport- en beweegakkoord 2020-2022 Rheden en Rozendaal is in 2023 geëvalueerd en deze evaluatie heeft input opgeleverd voor een Plan van Aanpak voor een nieuwe SPUK (Specifieke uitkering). Het Rijk heeft budgetten voor het Lokaal sport- en beweegakkoord 2020-2022 in 2023 toegevoegd aan deze nieuwe SPUK de 'specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026'. De SPUK wordt ook weer gezamenlijk met Rheden uitgevoerd. Een deel van de middelen die wij ontvangen, wordt ingezet in het 'Plan van Aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord 2023-2026'.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In 2023 is de gemeente Rheden begonnen met een deel van het groot onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg. Het betreft een aanvulling op een eerdere, kleinere renovatie. De kern hiervan wordt gevormd door renovatie van de tribune en het podium, inclusief sanering van de hier aanwezige vervuilde grond.
Een verzoek van de gemeente Rheden om een financiële bijdrage is gehonoreerd in 2020 en deze bijdrage is in 2023 door ons aan de gemeente Rheden overgemaakt. Het Openluchttheater wordt geëxploiteerd door het Rhedense cultuurbedrijf RIQQ.

Via subsidies wordt een aantal culturele activiteiten en organisaties ondersteund, zoals het (Veluwe)Zoom! Kamermuziekfestival, Festival Klaterklanken en de Koninklijke Rozendaalsche Kapel.

Daarnaast is in 2023 de samenwerking tussen bibliotheek Veluwezoom met RIQQ een volgende fase ingegaan door het aanstellen van één directeur voor beide organisaties. Met ingang van 1 januari 2024 gaan beide organisaties samen verder onder de naam "De Zoomerij"

Monumenten

In 2023 zijn er geen subsidies verstrekt voor onderhoudswerkzaamheden aan gemeentelijke monumenten. Wel zijn er verschillende vergunningen verleend voor het plaatsen van zonnepanelen op monumenten en/of woningen in het gemeentelijk beschermd dorpsgezicht. Dit is mogelijk na een aanpassing van het welstandsbeleid

(Nota ruimtelijke kwaliteit). In december 2023 hebben wij de Brandtoren Rozendaalse veld aangewezen als gemeentelijk monument.

Bibliotheek

Op grond van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) moet elke gemeente haar inwoners toegang verschaffen tot een bibliotheekvoorziening. Door subsidiëring van bibliotheek Velp, als onderdeel van bibliotheek Veluwezoom (Rheden, Renkum en Rozendaal), heeft Rozendaal ook in 2023 aan deze wettelijke verplichting voldaan. De Wsob wordt aangepast en per 2025 krijgen gemeenten in plaats van de huidige bevorderingstaak voor het bibliotheekwerk een zorgplicht, zodat de inwoners binnen een redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek. In de voorbereiding op deze zorgplicht hebben wij in samen met de gemeente Rheden en de bibliotheek een eenmalige specifieke uitkering (SPUK) aangevraagd, de 'Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen'. Primaire doel van deze SPUK is het versterken van de bibliotheek in Velp.

Bomenplan

Er is een start gemaakt met omliggende gemeenten om samen een plan van aanpak op te stellen rondom de problematiek over waardevolle bomen als gevolg van klimaatverandering. De verdere uitwerking hiervan vindt plaats in 2024.

't Rond

In het najaar van 2023 is begonnen met de renovatie van 't Rond aan de Kraijesteijnlaan. Dit is gebeurd in goed overleg met omwonenden. Een grote hoeveelheid grond is overgebracht van verschillende locaties in Rozendaal om de helling van het talud minder scherp te construeren en deze zo meer klimaatbestendig te maken. Door de destijds erg slechte weersomstandigheden is een groot deel van de afrondende werkzaamheden verzet naar het voorjaar van 2024.

Beheer openbaar groen

Om het groene karakter van de gemeente Rozendaal te behouden wordt er samen met de werknemers van Scalabor en verschillende buitenbedrijven in goede samenwerking met de gemeente het hele jaar het onderhoud gepleegd op verschillende plakken in het openbaar groen. In verschillende houtwallen is er door het kappen van ongewenste bomen en struiken meer licht en ruimte gecreëerd om zo de groei van gewilde soorten te stimuleren. Een groot deel van het gazon aan de Bremlaan is ingeplant met breed bloeiend bloembollen pakket. Op verschillende locaties worden gazons zijn niet meer gemaaid en zijn ingezaaid met een meerjarig bloemenmengsel zodat bloemrijk gras kan ontstaan om zo de biodiversiteit te bevorderen. In 2022 zijn de plantsoenen aan de Steenhoek gerenoveerd. In samenwerking met een groep zeer enthousiaste omwonende wordt er onderhoud gepleegd aan deze plantsoenen. Niet alle beplanting is goed aangeslagen en in 2023 zijn er verschillende acties geweest om de ontstane gaten te vullen.

In juli 2023 heeft de raad de aanscherping van de Groenvisie 2022-20226 aangenomen. De aanscherping geeft een duidelijker beeld op welke locaties de biodiversiteit versterkt wordt en biedt zicht op hoe wij de positie van fauna willen verstevigen in Rozendaal.

In april 2023 heeft de gemeente samen met de werkgroep biodiversiteit de week van de groene tuin georganiseerd. In deze week zijn er lezingen gehouden en activiteiten georganiseerd rondom klimaatadaptatie en biodiversiteit. Week van de groene tuin is ontstaan na een onderzoek van Van Hall Larenstein met als doel om de communicatie rondom biodiversiteit te verstevigen.

Belevingsobject

In Rozendaal is in 2023 één belevingsobject geplaatst op de kruising Kerklaan-Beekhuizenseweg. Met dit belevingsobject willen we inwoners en bezoekers kennis laten nemen van het unieke erfgoed dat een toonbeeld is van (inter)nationale tuin en landschapskunst en zich daarmee (meer) verbonden voelen. Verspreid door het gebied(gemeenten Brummen, Rheden, Rozendaal en Arnhem) worden meerdere mini-exposities (belevingsobjecten) geplaatst in de vorm van interactieve buitenobjecten. Rozendaal heeft een eenmalige

bijdrage ad. € 6.600 ingebracht.

Groene Metropoolregio

Voor wat betreft de resultaten binnen de Groene Metropoolregio (Opgave Groene Groei en Ontspannen Regio verwijzen we naar programma 8.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	26.304	26.304
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie	0	0	0	0
en cultuurparticipatie	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	177.527	177.527
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**203.831**	**203.831**
Lasten				
5.1 Sportbeleid en activering	3.265	3.265	41.887	-38.622
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie				0
en cultuurparticipatie	4.880	4.880	78.072	-73.192
5.5 Cultureel erfgoed	1.690	1.690	4.780	-3.090
5.6 Media	39.635	39.635	215.241	-175.606
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	121.073	149.803	146.821	2.982
totaal lasten	**170.543**	**199.273**	**486.802**	**-287.529**
Saldo van baten en lasten	**-170.543**	**-199.273**	**-282.971**	**-83.698**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	18.258	46.988	103.523	56.535
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**18.258**	**46.988**	**103.523**	**56.535**
Geraamd resultaat	**-152.285**	**-152.285**	**-179.447**	**-27.162**

Toelichting

De lasten en baten bij sport vallen hoger uit door het onderdeel sport van de brede SPUK hier moet worden verantwoord (€ 26.000).

De lasten bij kunst vallen hoger uit door de bijdrage aan theater de Pinkenberg (€ 75.000) welke volgens raadsbesluit wordt onttrokken uit de algemene reserve wat de hogere onttrekking bij mutaties reserves verklaard.

De lasten en baten bij media vallen hoger uit door de SPUK Bieb (€ 176.000).

Programma 6: Sociaal domein

Wat wilden we bereiken?

Als gemeente willen we in brede zin mogelijkheden scheppen en randvoorwaarden creëren voor het welzijn en de ontwikkeling van onze inwoners in het algemeen en van specifieke doelgroepen in het bijzonder. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan jongeren die in hun ontwikkeling worden bedreigd en aan kwetsbare ouderen. De kern van het sociaal domein wordt gevormd door de drie gedecentraliseerde wetten: de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. Maar het gaat in dit programma ook om onderwerpen zoals kinderopvang, de huisvesting van statushouders en het verlenen van welzijnssubsidies. In 2023 is, naast een groot aantal reguliere taken, invulling gegeven aan:

- We willen kwetsbare mensen op een deugdelijke wijze ondersteunen. Daarvoor is er voor gekozen om de uitvoering van wettelijke taken, in het bijzonder de toegang tot de (wettelijke) voorzieningen te beleggen bij de gemeente Rheden.
- Het tegen gaan van energiearmoede.
- Invulling geven aan het vraagstuk Beschermd Wonen.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Regionale samenwerking: een betrouwbare partner

Voor het bereiken van onze resultaten in het Sociaal domein zijn we in hoge mate aangewezen op samenwerking met anderen. Het gaat dan niet alleen over onze samenwerking met Rheden, al jaren onze ‘preferred partner’ in het brede sociaal domein.

Vanaf de inwerkingtreding van de drie sociale decentralisaties, in 2015 (nieuwe Wmo (de Wmo2015), Participatiewet ‘nieuwe stijl’ en Jeugdwet), wordt er steeds meer regionaal samengewerkt. Ingegeven door de praktische noodzaak, maar ook door verplichtingen zoals de VNG Norm voor opdrachtgeverschap die voor zwaardere zorgvormen (Beschermd Wonen en Jeugdzorg), regionale samenwerking afdwingt. Gemeenten werken onder meer samen in de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (2017), kortweg MGR SD-CG. Waarbij als eerste samenwerkingsmodule de inkoop van maatwerkvoorzieningen Jeugdhulp en Wmo regionaal is georganiseerd. Ook het doelgroepenvervoer is vanaf 2016 regionaal vormgegeven in een GR, de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN).

Herzien samenwerkingsafspraken Sociaal Domein met Rheden

In 2023 hebben de colleges van Rheden en Rozendaal overeenstemming bereikt over nieuwe samenwerkingsafspraken in het Sociaal domein, inclusief afspraken over de bekostiging voor 2024 en 2025. Deze nieuwe afspraken houden onder meer in een overdracht van beleidstaken naar Rheden, naast de al eerder bij Rheden belegde uitvoering en ondersteunende werkzaamheden.

Energiearmoede

Onder energiearmoede verstaan we een situatie waarin ‘een substantieel deel (als richtsnoer: meer dan 10%) van het besteedbaar inkomen wordt uitgegeven aan het adequaat warm houden van de woning’. Door stijgende energieprijzen wordt dit een maatschappelijk probleem. De bestrijding van energiearmoede gaat, waar deze leidt tot besparingsmaatregelen, goed samen met de energietransitie, een andere gewenste ontwikkeling. Zie Programma 7 Volksgezondheid en milieu. Bij de aanpak van energiearmoede is naast de facilitering van besparingsmaatregelen, ook sprake van een eenmalige energietoeslag. Deze regeling is 2023 nog één keer gecontinueerd en in Rheden en Rozendaal uitgebreid tot de doelgroep met een inkomen t/m 150% van het wettelijk sociaal minimum. Waarbij voor de inkomensgroep tussen 120% en 150% Wsm een lichte vermogenstoets gold. In 2023 hebben 17 huishoudens een eenmalige energietoeslag ontvangen.

Welzijnssubsidies (overige)

- Efficiëntere uitvoering. Op basis van onze ASV en de hiervan afgeleide Subsidieregeling Sociaal domein worden enkele grote en verschillende kleinere organisaties/activiteiten binnen het Sociaal domein in brede zin gesubsidieerd. Vanaf 2023 werken wij voor de kleinere welzijnssubsidies (tot € 5.000) met een subsidiekader, met een werkingsduur tot en met 2026. Dit heeft geleid tot een vermindering van administratieve lasten, zowel voor de aanvragers als voor de gemeente.
- In 2023 is het Huisbezoek Vitaal en Veilig Thuis gestart met een doorloop in 2024. Het gaat om een herziene versie van het Huisbezoekproject 75plus. Ook nu vormen ouderen van 75 jaar en ouder de doelgroep, maar het bereik is uitgebreid met veiligheid.

Vluchtelingen

In 2023 heeft onze gemeente twee statushouders gehuisvest, waarmee tot 1 januari 2024 aan de huisvestingstaakstelling is voldaan. De maatschappelijke begeleiding wordt verzorgd door Vluchtelingenwerk.

Opvang Oekraïners

Op 1 april 2023 zijn op 'De Bosrank' 55 opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen gerealiseerd. De opvang van de Oekraïense vluchtelingen heeft gezorgd voor een verhoging van onze baten en lasten. In de paragraaf Opvang vluchtelingen en ontheemden komen wij hier uitgebreid op terug.

Sociale werkvoorziening

Per 2018 hebben de tien bij het voormalige regionale SW-bedrijf (GR Presikhaaf Bedrijven) aangesloten gemeenten hun Wsw-medewerkers voor vijf jaar ondergebracht bij het nieuw gevormde arbeidsontwikkelingsbedrijf BV Scalabor. In 2021 hebben Scalabor en de gemeenten besloten de samenwerking vanaf 2023 in beginsel voort te zetten, tegen een hogere vergoeding voor Scalabor. De uitstroom van Wsw-medewerkers, merendeels door pensioen, wordt niet gecompenseerd doordat de toegang tot de Wsw vanaf 2015 is afgesloten voor nieuwe medewerkers. De nieuwe overeenkomst geldt voor 2023 en 2024. Voor Rozendaal gaat het om twee personen. Daarnaast is in 2023 de overeenkomst met Scalabor voor inwoners met een lagere arbeidsproductiviteit ('Module 8') met twee jaar verlengd. Hierbij zijn geen Rozendalers betrokken.

Participatiewet

In 2023 is leefgeld uitgekeerd aan 38 Oekraïense gezinnen. In het verlengde van de reguliere afspraken werd de uitvoering van deze regeling tegen een extra vergoeding door Rheden verzorgd. Het leefgeld wordt betaald uit het budget Bijzondere bijstand. De gemeente krijgt dit vergoed vanuit het Rijk.

In 2023 hebben we over 2022 € 11.577 terugontvangen vanuit de Vangnetregeling Participatiewet. We konden hiervoor in aanmerking komen omdat de uitgaven aan uitkeringen aanmerkelijk hoger waren dan ontvangen via het ministerie van SZW. De ontwikkelingen in de Uitkeringen in 2023 zijn dusdanig, dat we ook over 2023 weer een beroep zullen moeten doen op de Vangnetregeling.

Dit is overigens een tijdelijke situatie. De financiering vindt voor onze gemeente, als kleine gemeente met minder dan 20.000 inwoners, plaats op basis van historische gegevens. Hierbij is sprake van een vertraging van twee jaar (T-2 systematiek), dus de hogere aantallen over 2022 vinden hun doorwerking in 2024.

(Wet) Maatschappelijke ondersteuning

Sinds 2019 geldt er een abonnementstarief Wmo voor maatwerkvoorzieningen (natura en persoonsgebonden budget (PGB), zoals hulp bij het huishouden, hulpmiddelen, trapliften en woningaanpassingen) en voor algemene voorzieningen met een duurzame hulpverleningsrelatie. Omdat de Wmo een openeinderegeling is, en het in Rozendaal om kleine aantallen gaat, kunnen de uitgaven sterk fluctueren. Zo was er in 2023 sprake van hoge uitgaven aan woningaanpassingen, veroorzaakt door één grote voorziening. Ook de uitgaven voor hulp bij het huishouden zijn gestegen.

Beschermd wonen

Met de doordecentralisatie is de taak voor het Beschermd Wonen (en Maatschappelijke Opvang) niet meer bij 43 centrumgemeenten, maar bij elke gemeente afzonderlijk belegd. Rozendaal participeert in de regionale

samenwerking Centraal Gelderland voor beschermd wonen voor mensen met een lichte verstandelijke beperking en met psychische problematiek. Het woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen treedt naar verwachting op 1 januari 2026 in werking. (De uitvoering van Maatschappelijke Opvang (opvang van kwetsbare groepen zoals dak- of thuislozen) blijft bij Arnhem belegd.)
Bij de decentralisatie van Beschermd Wonen (BW) wordt de centrumgemeenteconstructie weliswaar beëindigd, maar gemeenten moeten regionaal blijven samenwerken. Over 2021, 2022 en 2023 het Rijk ambulantiseringsmiddelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld die door Arnhem over gemeenten verdeeld zijn. Voor 2021 gaat het bij deze middelen, bedoeld voor zorg en ondersteuning van zelfstandig wonende BW-cliënten, voor Rozendaal om € 3.839. Voor 2022 en 2023 gaat het om substantiële bedragen: € 165.900 voor onze gemeente (opgebouwd uit basisbudget € 150.000 en € 15.900 objectief budget (=o.b.v. een nog verder uit te werken objectief verdeelmodel). Rozendaal ontvangt overigens geen middelen voor zogeheten secundaire kosten omdat onze gemeente geen cliënten BW heeft, noch voorzieningen op haar grondgebied. In 2023 hebben de samenwerkende gemeenten regionale financieringsafspraken gemaakt, dit omvat onder meer een tijdelijke solidariteitsregeling.

Mocht er een aanvraag BW komen dan schatten wij de kosten op € 70.000 in. Dit bedrag nemen wij mee bij de risico-inventarisatie bij de begroting 2024 waarmee dit tot uitdrukking komt in de weerstandsratio. Daarnaast is het, gezien de hoogte van het bedrag, raadzaam deze middelen in ieder geval de eerste jaren te reserveren ter opvang van mogelijke kosten. De kosten voor eigen inwoners in BW en van een eventuele aanvraag vanuit de regio over de solidariteitsregeling kunnen hiermee worden afgedekt.

Daarnaast kunnen uit zo'n budget ook kosten voor de uitvoering van de sociaal-domeintaken door de gemeente Rheden worden betaald. Beschermd wonen valt onder de Wmo en daarmee onder de samenwerkingsafspraken met gemeente Rheden. Het ligt in de rede een deel van de middelen die worden ontvangen voor BW in te zetten voor de uitvoering van BW door de gemeente Rheden. Gemeenten dienen een Uitvoeringsplan te schrijven en de gemeente Rheden doet dat mede namens onze gemeente.

Meld- en adviespunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld

Veilig Thuis Gelderland Midden (VT) is als zelfstandige stichting ondergebracht bij VGGM. De rol van VT is sinds 2019 uitgebreid op grond van de herziene Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De gemeentelijke bijdrage is grotendeels gebaseerd op aantal inwoners en voor nog geen 10% op 'productie' (daadwerkelijk aantal casussen).

Jeugdhulp inclusief geëscaleerde zorg

De uitvoering van de Jeugdwet is aan de gemeente Rheden gemandateerd. Het Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein is het vigerende beleidskader. De afgelopen jaren is het aantal jeugdigen dat een beroep deed op jeugdhulp landelijk en ook in Rozendaal toegenomen. Om besparingen in de Jeugdhulp te realiseren, werken we regionaal samen.

De coronapandemie heeft de problematiek van kwetsbare jeugdigen verscherpt. We zien dat in terug in zwaardere en langere trajecten en daarmee hogere uitgaven. De verscherpte problematiek zal bij een aantal kwetsbare jongeren mogelijk nog enkele jaren doorwerken. Dit vormt een onderstreping van de financiële risico's die we lopen, op grond van onze kleine aantallen.

Regionale ontwikkelingen jeugdhulp

In Centraal Gelderland wordt binnen het sociaal domein al een aantal jaar intensief samengewerkt. In het voorjaar 2023 zijn de regionaal samenwerkende gemeenten gestart met een Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd. In het Uitvoeringsplan wordt beschreven hoe de gemeenten de drie thema's: Kind- en Gezinsbescherming, Versterken Lokale Toegang en Complexe Hulpvragen, gezamenlijk willen vormgeven en uitvoeren. Landelijke ontwikkelingen kunnen in de komende jaren aanleiding zijn om sommige activiteiten gezamenlijk te heroverwegen of regionaal bij te stellen.

Lokale ontwikkelingen Jeugdhulp:
In 2021 is Rheden mede namens onze gemeente gestart met de opdracht ‘lokaal maatwerkdiensten jeugdhulp’ (uitvoering door acht jeugdhulporganisaties). Daarnaast zijn de ondersteuners Jeugd en Gezin (OJG, ook bekend als POH’ers (praktijkondersteuners huisartsen) gestart. Hiervoor zijn in eerste instantie middelen ingezet vanuit het regionale Transformatieplan Jeugd, voor het versterken van de lokale toegang. De Rozendaalse middelen zijn hierbij samengevoegd met die van Rheden en ingezet voor de financiering van een OJG (praktijkondersteuner), gerelateerd aan de huisartsen in Velp. De OJG biedt laagdrempelige hulp en vormt een voorliggende voorziening. Deze brengt kosten met zich mee maar levert een besparing op, met name op uitgaven Jeugd GGZ.

Echter, wij zien in 2023 een grote toename van de uitgaven aan jeugdhulp. Bij de lokale maatwerkdiensten is de toename geringer dan in 2022, toen sprake was van een verdubbeling ten opzichte van 2021. Maar ook nu nog is er sprake van een forse toename. Bij de begroting 2024 – 2027 is al rekening gehouden met de structureel hogere kosten.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	3.431.451	3.431.451
6.2 Wijkteams	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	61.000	72.577	79.560	6.983
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	9.000	9.000	5.225	-3.775
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	331.800	331.800
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
totaal baten	**70.000**	**81.577**	**3.848.036**	**3.766.459**
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	54.423	54.423	3.450.708	-3.396.285
6.2 Wijkteams	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	121.900	121.900	156.877	-34.977
6.4 Begeleide participatie	68.177	68.177	69.580	-1.403
6.5 Arbeidsparticipatie	1.085	1.085	2.368	-1.283
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	220.998	350.298	364.887	-14.589
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	155.579	141.579	170.046	-28.467
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	285.940	285.940	474.968	-189.028
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	331.800	-331.800
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
totaal lasten	**908.102**	**1.023.402**	**5.021.234**	**-3.997.832**
Saldo van baten en lasten	**-838.102**	**-941.825**	**-1.173.198**	**-231.373**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	7.000	7.000	0	-7.000
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**7.000**	**7.000**	**0**	**-7.000**
Geraamd resultaat	**-831.102**	**-934.825**	**-1.173.198**	**-238.373**

Toelichting

De lasten en baten op 6.1 samenkracht en burgerparticipatie vallen hoger uit doordat de lasten en baten van project OOR hier worden verantwoord. Daarnaast worden hier de kosten van project Een mens is geen nummer voor € 33.000 verantwoord. De energietoeslag heeft € 22.000 gekost.

De kosten bij 6.3 inkomensregelingen vallen hoger uit door een hoger aantal bijstandsgerechtigden.
De kosten bij 6.6 maatwerkvoorzieningen vallen hoger uit door de inhuurkosten die nodig waren als gevolg van het vertrek van een van de medewerkers.

De kosten bij 6.72 maatwerkdienstverlening vallen hoger uit door stijgende kosten voor PGB's en toenemende kosten bij jeugdzorg als gevolg van een stijging van het aantal cliënten met ruim 20%.
De kosten en opbrengsten bij 6.81 geëscaleerde zorg betreffen de inkomsten m.b.t beschermd wonen.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Wat wilden we bereiken?

- Werken aan het brede begrip duurzaamheid.
- Wij gaan het hitteplan opstellen voor de toenemende hittestress.
- Het beheren en onderhouden van de begraafplaats om deze duurzaam in stand te houden met zijn unieke karakter.
- Een aantal monumentale grafkelders en graven begint in vervallen staat te verkeren. In 2023 willen wij inzichtelijk krijgen wat de financiële consequenties zijn voor de gemeente
- Uitvoering geven aan inentingsprogramma's.
- Wij willen vanaf 2023 vanuit een nieuwe, binnen regioverband lokaal ingekleurde, gezondheidsvisie gaan werken.
- In 2023 willen we het aantal kilo's restafval per huishouden doen afnemen.
- We willen in het beheer van ons gemeentelijk vastgoed (in het bijzonder het gemeentehuis) een bijdrage leveren aan vermindering CO2-uitstoot en energiebesparing.
- In het kader van de DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) willen we de wateroverlast in de omgeving van de Kapellenberglaan samen met de gemeente Rheden (componistenbuurt) verminderen.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Energietransitie

Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050

Op 13 september (B&W) en op 27 september (gemeenteraad) is de uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050, inclusief bijbehorende budgetten vastgesteld. Met deze uitvoeringsagenda voor de planperiode 2023-2025 wordt ingezet op voortzetting van de ingezette werklijnen richting een Energieneutraal Rozendaal in 2050 en is de uitvoering daarvan voor de komende periode (begrotingstechnisch) geborgd.

Start opstellen buurtuitvoeringsplannen warmte

Vanuit de in 2021 vastgestelde Transitievisie warmte zijn we in 2022 gestart met het proces voor het opstellen van buurtuitvoeringsplannen voor de wijken Delhoevelaan, Leermolens Enk en Moestuin. Samen met bewoners brengen we in beeld hoe woningen aardgasvrij gemaakt kunnen worden. Dit proces wordt vervolgd in 2023.

Regionale Energie Strategie

Binnen de regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio is een regionale Energie Strategie 1.0 opgesteld. Vooruitlopend op het opstellen van een milieueffectrapportage voor de RES 2.0 is een notitie 'reikwijdte en detailniveau (NRD)' opgesteld. Onze zienswijze op het NRD is op 13 december 2022 door de gemeenteraad vastgesteld.

Riolering

In 2022 is door uw raad het geactualiseerde verbreed gemeentelijk Rioleringsplan 2023 t/m 2027 (vGRP) vastgesteld, dat als basis zal dienen voor een beleidsmatige aanpak water(berging).
In overeenstemming met het verbreed gemeentelijk Rioleringsplan zijn in 2023 voorzieningen getroffen om meer hemelwater te bergen in Rozendaal. Dit betreft een aantal voorzieningen in de Petronella van Hoornstraat als onderdeel van het groot onderhoud wegen.

Afvalstoffenbeheer

In 2023 is een onderzoek ingesteld naar de doelmatigheid van onze huidige milieustraat en afvalverwerking en wordt een plan gemaakt voor het kunnen opvangen van de verschillende milieustromen eventueel met andere gemeenten. In december hebben we de raad op de hoogte gesteld van de plannen om de activiteiten van onze huidige milieustraat op te heffen en elders te gaan onderbrengen. Onderzoek naar een alternatieve locatie loopt.

Verminderen wateroverlast omgeving Kapellenberglaan

In samenspraak met de gemeente Rheden is er in 2023 een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het verminderen van wateroverlast in de omgeving van de Kapellenberglaan en de componistenbuurt in Velp. Dit in het kader van de regeling DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). De start voorbereiding is gepland in 2025 en de uitvoering in 2026. Dit gezamenlijke project komt in aanmerking voor de impulsregeleng klimaatadaptatie.

Begraafplaats

In het najaar van 2023 hebben er snoei- en kapwerkzaamheden plaatsgevonden op de begraafplaats. Aan de hand van de tweejaarlijkse veiligheid controle is dit uitgevoerd om er voor te zorgen dat vallend hout geen schade kan toebrengen aan monumenten en bezoekers. Er is begonnen duidelijkheid te creëren ten aanzien van de verantwoordelijkheid en financiële gevolgen rondom de monumentale graven.

Volksgezondheid

In 2023 hebben we besloten geen nieuwe Nota Publieke gezondheid op te stellen. In plaats daarvan wordt publieke gezondheid geïntegreerd in ons Visiedocument Sociaal domein, uit te brengen in het voorjaar van 2024. Verder hebben we, samen met Rheden en begeleid door VVGM/GGD, een lokaal Hitteplan uitgebracht; een communicatieplan om de nadelige gevolgen van langdurige hitte te beperken.

Een Lokaal integraal Plan, het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' vormde de basis voor het aanvragen van een nieuwe Specifieke Uitkering (SPUK): de 'Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026'. In het kader van deze zogenoemde SPUK BREED is in 2023 € 70.001 ontvangen. Eveneens in 2023 zijn het bestaande Sport- en beweegakkoord Rheden Rozendaal en het Preventieakkoord geëvalueerd en samengevoegd tot één Sport- en Preventieakkoord Rheden Rozendaal. Een deel van de Brede SPUK is in 2023 ingezet voor: - combinatiefuncties Sport & Bewegen, Gezonde leefstijl, Cultuur & Digitaal burgerschap; - bovengenoemd Sport- en preventieakkoord en - versterking van de kennis- en adviesfunctie van de GGD.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
7.1 Volksgezondheid	10.000	10.000	34.523	24.523
7.2 Riolering	158.655	158.655	160.095	1.440
7.3 Afval	232.457	232.457	282.860	50.403
7.4 Milieubeheer	0	0	100.595	100.595
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	103.304	103.304	81.450	-21.854
totaal baten	**504.416**	**504.416**	**659.523**	**155.107**
Lasten				
7.1 Volksgezondheid	71.634	76.134	101.744	-25.610
7.2 Riolering	135.137	135.137	153.448	-18.311
7.3 Afval	183.561	183.561	175.726	7.835
7.4 Milieubeheer	52.115	171.865	181.012	-9.147
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	37.474	37.474	39.602	-2.128
totaal lasten	**479.921**	**604.171**	**651.531**	**-47.360**
Saldo van baten en lasten	**24.495**	**-99.755**	**7.992**	**107.747**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	19.590	275.090	179.687	-95.403
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	127.750	127.750	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**19.590**	**147.340**	**51.937**	**-95.403**
Geraamd resultaat	**44.085**	**47.585**	**59.929**	**12.344**

Toelichting
De baten en lasten bij volksgezondheid vallen hoger uit doordat hier twee SPUK's worden verantwoord. Preventie voor € 10.000 en de brede SPUK (onderdeel volksgezondheid) € 24.000.

De lasten bij riolering zijn hoger door onderhoudskosten als gevolg van verzakkingen, wateroverlast (pomp Rosendaalselaan) en kosten aan de IBA's in het buitengebied.

De baten bij afval zijn een stuk hoger doordat wij kosten vanaf 2020 alsnog in rekening brengen aan de stichting Nedvang, welke vergoedingen verstrekt voor ingezameld PBD afval.

De opbrengsten bij milieubeheer bettreffen de ontvangen CDOKE middelen (€ 89.000) voor de klimaattransitie en een subsidie van de Provincie Gelderland (€ 8.000). Hiermee worden de kosten grotendeels bekostigd waardoor er slechts beperkt een beroep wordt gedaan op de beschikbaar gestelde kredieten.
De opbrengst van de leges op de begraafplaats zijn lager uitgevallen.

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat wilden we bereiken?

- Uitvoering geven aan taken binnen de Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening.
- Zorg dragen voor een prettig woon- en leefklimaat.
- Voorbereiding op de Omgevingswet.
- Het eenduidig registreren van basisgegevens over gebouwen en adressen.
- Het behandelen van planschadeverzoeken.

Wat hebben we bereikt en daarvoor gedaan?

Prettig woon- en leefklimaat/taken binnen Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening

We willen als regio 'groeien in balans': groei in woningen, wegen, fietspaden en werkgelegenheid, in balans met groei van de kwaliteit van onze leefomgeving (natuur, landschap, cultuur, toerisme en recreatie). Om hier invulling aan te geven zijn als onderdeel van de Opgave Ontspannen regio de kansen voor het versterken van 'het groen en blauw' (simpel gezegd: de droge en natte natuur) in kaart gebracht in een zogenaamde groen-blauw raamwerk. Soms gaat het om kansen om natuur uit te breiden, soms om kansen door het slim combineren van natuur en landschap met bijvoorbeeld waterberging of duurzame energieopwekking. In november 2023 is in dat kader onder meer het regioarrangement vastgesteld als uitwerking van de verstedelijkingsstrategie, die de raad in het najaar van 2022 heeft vastgesteld. Met betrekking tot volkshuisvestelijk beleid heeft de gemeenteraad in februari 2023 ingestemd met de actualisatie van de Woondeal 2.0 en is in december 2023 de regionale huisvestingsverordening vastgesteld die ziet op de regionale toewijzing van sociale huurwoningen.

Voorbereidingen invoering Omgevingswet

In 2023 hebben we, naast de uitvoering van de reguliere taken, samen met onder meer de verschillende ketenpartners zoals provincie en ODRA, de noodzakelijke voorbereidingen getroffen in het kader van de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Hiervoor zijn in december 2023 vier verordeningen aangepast en zijn de technische aanpassingen doorgevoerd voor de ontsluiting voor het digitale stelsel Omgevingswet (DSO).

Daarnaast zijn de voorbereidingen voor het opstellen van de omgevingsvisie getroffen, onder meer door met adviseurs vanuit de flexpool Groene Metropoolregio een eerste onderzoek uit te voeren naar de (on)mogelijkheden om woningen toe te voegen binnen Rozendaal. Ook zijn er verschillende bijeenkomsten geweest met een werkgroep vanuit de gemeenteraad over de omgevingsvisie/woonvisie.

Basisregistraties ruimtelijk domein

In 2023 zijn de taken in het kader van de BAG, BGT en aanpalende zaken, zoals gegevensbeheer voor de WOZ belegd bij De Connectie. De uitvoering daarvan verloopt volgens afspraken.

Planschade

Naar aanleiding van de herziening van het bestemmingsplan die de bouw van IKC Dorpsschool Rozendaal planologisch mogelijk maakt zijn er 12 planschadeverzoeken ingediend. Deze verzoeken worden binnen de wettelijke kaders afgehandeld. Voor de afwikkeling heeft de raad krediet beschikbaar gesteld.

De termijn om verzoeken in te dienen is op 31 januari 2023 geëindigd, hierdoor is nu duidelijk hoeveel verzoeken er zijn ingediend. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de definitieve hoogte van de planschade is en wanneer deze definitief wordt vastgesteld. Dit is afhankelijk van lopende (beroeps)procedures, dit is het geval bij 8 van de 12 verzoeken. Kosten voor de eventueel te vergoeden planschade en daarbij horende kosten voor onder meer juridische ondersteuning worden in lijn met staande kaders gedekt uit de algemene reserve.

Wat heeft het gekost?

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Baten				
8.1 Ruimtelijke Ordening	0	0	50.000	50.000
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	300	300
8.3 Wonen en bouwen	51.510	26.510	24.488	-2.022
totaal baten	**51.510**	**26.510**	**74.788**	**48.278**
Lasten				
8.1 Ruimtelijke Ordening	13.200	27.200	292.840	-265.640
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	69.220	69.220	91.829	-22.609
totaal lasten	**82.420**	**96.420**	**384.669**	**-288.249**
Saldo van baten en lasten	**-30.910**	**-69.910**	**-309.880**	**-239.970**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	4.000	18.000	227.268	209.268
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	**4.000**	**18.000**	**227.268**	**209.268**
Geraamd resultaat	**-26.910**	**-51.910**	**-82.612**	**-30.702**

Toelichting
De lasten bij ruimtelijke ordening zijn hoger dan begroot omdat de uitgekeerde planschades (€ 225.000) hier zijn verantwoord. Deze kosten worden volgens raadsbesluit onttrokken uit de reserve. Dit verklaart ook de hogere onttrekking bij de mutaties reserves.

De lasten bij bouwen en wonen zijn hoger door de verantwoording van de SPUK isolatie woningen. Door de lagere realisatie bij de bouwleges (€ 23.000) zien we dit niet 1 op 1 terug bij de baten.

Bijlage wettelijke beleidsindicatoren

Per programma worden de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. De informatie die het CBS hanteert is niet in alle gevallen actueel, accuraat (bijvoorbeeld naar peildatum), of adequaat (naar referentiegegevens). Waar mogelijk wordt de informatie in perspectief geplaatst.

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

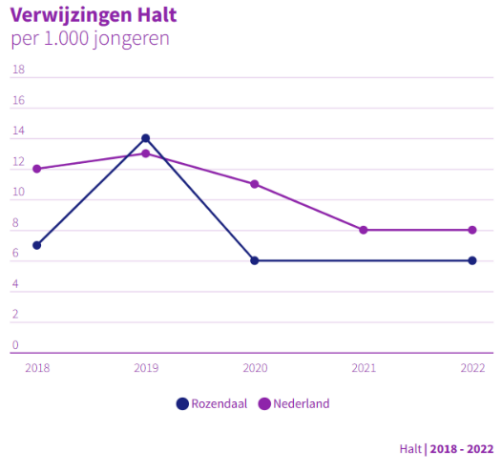
Indicator	Begroting Rozendaal 2023	Rekening Rozendaal 2023
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7	7
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7	7
Apparaatskosten (€ per inwoner)	1.089	1.115
Externe inhuur (% van de totale loonsom)	13%	16%
Externe inhuur (de totale kosten inhuur externen)	181.120	206.378
Overhead (% van totale lasten)	24%	25%

Toelichting: Voor deze indicatoren zijn geen landelijke cijfers bekend. Een vergelijking met bijvoorbeeld gemeenten < 25.000 is dan ook niet op basis van deze informatie te maken. T.a.v. de post overhead wordt een nadere uitwerking gegeven in de paragraaf 5 Bedrijfsvoering.

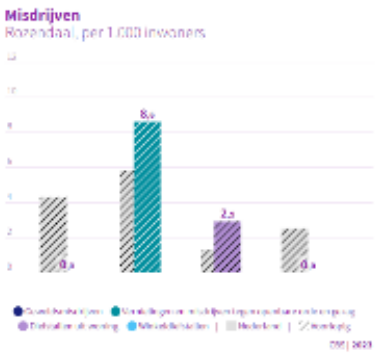
Programma 1 Veiligheid

In onderstaande tabellen presenteren we de meest recente informatie zoals die door het CBS is aangeleverd via waarstaatjegemeente.nl. De landelijk beschikbare informatie onderschrijft het beeld van Rozendaal als zeer veilige gemeente.

In 2019 was er een piek in het aantal verwijzingen naar Halt. We zien dit als een incidentele omstandigheid.

Op het vlak van misdrijven scoort Rozendaal bijzonder goed.

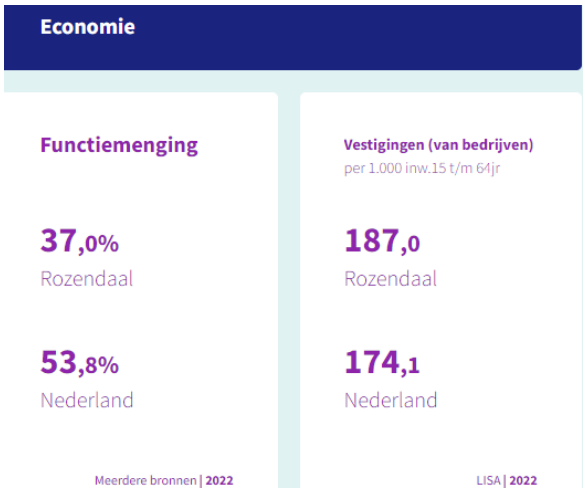

Programma 2 Verkeer en vervoer

Er zijn geen voorgeschreven beleidsindicatoren die betrekking hebben op dit programma.

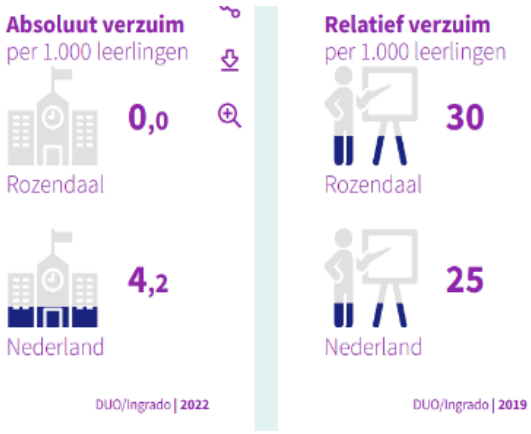
Programma 3 Economie

Hieronder staat de verhouding tussen banen en woningen. Dat varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Het betreft de zogeheten functiemenging. Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. Het relatief hoge aantal vestigingen wordt beïnvloed door het hoge aantal zzp'ers dat Rozendaal rijk is.

Programma 4 Onderwijs

De onderstaande gegevens laten zien in hoeverre er in Rozendaal sprake is van schoolverzuim. Absoluut verzuim heeft betrekking op de schoolplichtige en/of kwalificatieplichtigen in Rozendaal die niet staan ingeschreven bij een school (absoluut). Relatief verzuim betreft de vraag in hoeverre een schoolplichtige wel staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde periode lessen/praktijk verzuimt.

Onderstaande tabel geeft weer in hoeverre er sprake is van voortijdig schoolverlaten in Rozendaal, afgezet tegen het gemiddelde in Nederland

Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

In Rozendaal wordt door een relatief hoog aantal inwoners gesport (volgens de definitie van het CBS). De landelijke trend is dat er steeds minder gesport wordt. In Rozendaal is het percentage niet-sporters min of meer gelijk gebleven.

Programma 6 Sociaal domein

De netto arbeidsparticipatie drukt uit welk percentage van de potentiële beroepsbevolking daadwerkelijk werkzaam is.

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

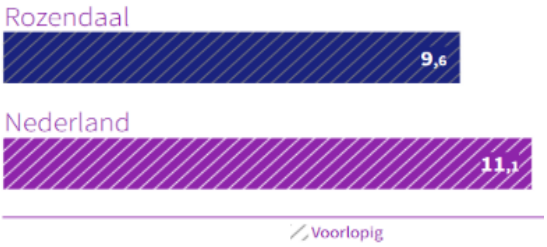
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

0,0 *
Rozendaal

191,5 *
Nederland

CBS | **2023** | *Voorlopig

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

Jongeren met jeugdbescherming

Geen data
Rozendaal

1,0% *
Nederland

CBS | **2023** | *Voorlopig

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data
Rozendaal

0,3%
Nederland

CBS Jeugd | **2022**

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
per 10.000 inwoners

280
Rozendaal

640
Nederland

CBS MSD WMO | **2022**

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
per 10.000 inwoners

310
Rozendaal

710
Nederland

CBS GMSD Wmo | **2022**

Dashboard

Kinderen in uitkeringsgezin
% kinderen tot 18 jaar

0
Rozendaal

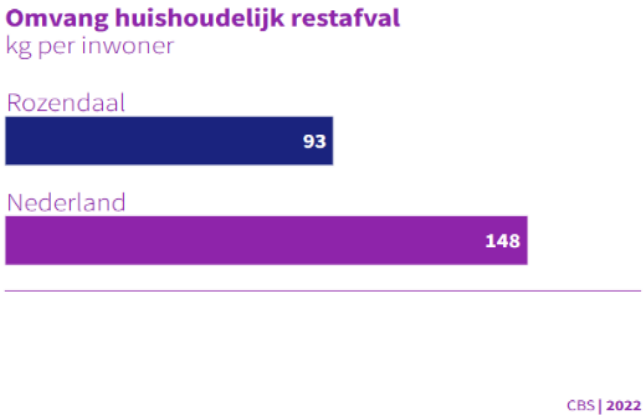
Bekijk deze cijfers in het dashboard *'Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein' › 'Gemeentelij…*

CBS | **2015**

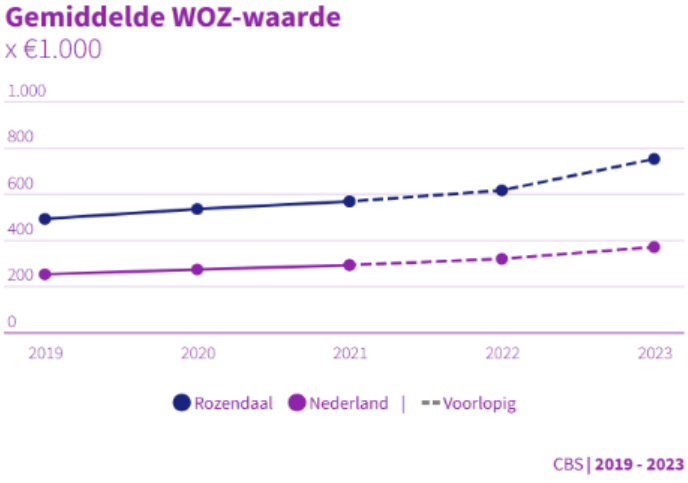
Programma 7 Volksgezondheid en milieu

We zien een afname in het huishoudelijk afval onder het nationale niveau. kg).

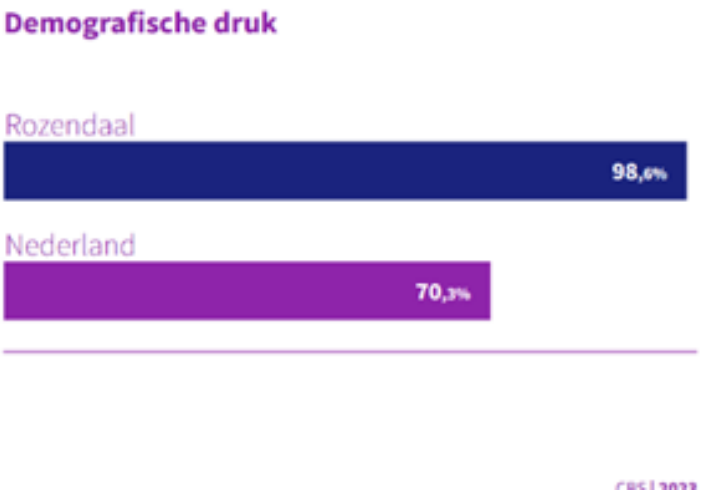
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Het CBS hanteert de volgende beschrijving van demografische druk: het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder, per honderd personen van 20 tot 65.

Paragrafen

Inleiding

Naast programma's zijn er in de begroting ook financiële paragrafen opgenomen. Waar programma's direct gericht zijn op de burger, geven de paragrafen een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een overzicht, waardoor de raad een goed inzicht krijgt. Gezien de raad in het stelsel van dualisme kaders stelt en controleert, is het van belang dat de raad inzicht heeft in en overzicht heeft over deze onderwerpen. De raad legt in de paragrafen de beleidslijnen vast met betrekking tot de beheersmatige aspecten.
Daarnaast zijn de verplichte paragrafen bedoeld om de raad en het college de financiële positie van de gemeente beter te laten beheersen. De verplichte paragrafen zijn:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- verbonden partijen (externe samenwerking);
- grondbeleid;
- openbaarheidsparagraaf Woo.

Daaraan is een paragraaf Informatieveiligheid (en privacy) toegevoegd. Deze is wettelijk niet verplicht, maar de grote bewegingen op dit terrein, vervlochten met andere bedrijfsvoering aspecten én met alle inhoudelijke programma's, maken dat we hier aandacht aan besteden.

Door het effect op de gemeente Rozendaal in 2023 hebben wij ervoor gekozen om voor de opvang van Vluchtelingen en ontheemden een aparte paragraaf in het leven te roepen.

Paragraaf 1 Lokale heffingen

In de jaarrekening wordt ingegaan op de begrote en werkelijke opbrengsten ten aanzien van de lokale heffingen. Het beleid, en eventuele wijzigingen daarin, komen aan de orde in de begroting evenals relevante kengetallen en vergelijkingen.

Uitgangspunten tarieven

Uitgangspunten voor de lokale heffingen in de begroting 2023 waren als volgt:

- We corrigeren jaarlijks OZB-tarieven met het inflatiepercentage, voor 2023 was dat 8,5%.
- Het tarief voor afvalstoffenheffing is gebaseerd op 100% kostendekkendheid.
- Het tarief voor rioolheffing is gebaseerd op 100% kostendekkend (begrotingsbasis).
- Op de leges is eveneens het inflatiepercentage van 8,5% toegepast (met uitzondering van producten waarvoor wettelijk vastgestelde tarieven gelden).

	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
OZB	498.518	498.022	-496
Afvalstoffenheffing	232.457	282.860	50.403
Rioolheffing	158.655	160.095	1.440
Leges	163.474	118.577	-44.897
Totaal	**1.053.104**	**1.059.555**	**6.451**

OZB en Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

In 2023 zijn in het kader van de wet WOZ 742 objecten beschikt waarop in totaal 120 bezwaarschriften zijn ingediend. In 60 gevallen (objecten) is de WOZ-waarde verlaagd. Het percentage gegrond verklaarde bezwaarschriften ten opzichte van het totaal aantal WOZ-objecten komt daarmee uit op 8,0 %. Het hoge aantal bezwaren laat zich verklaren door de gestegen WOZ-waardes en de no-cure-no-pay bureaus die zeer actief zijn geweest. Dat er relatief veel bezwaren zijn gehonoreerd zegt mogelijk iets over de kwaliteit van de waardering. Hierover gaan we in gesprek.

Afvalstoffenheffing

Per saldo vallen de opbrengsten van afval € 50.400 hoger uit. Dit wordt veroorzaakt door de een na verrekening van opbrengsten van het PBD afval vanaf 2020.

Rioolheffing

Geen bijzonderheden ten aanzien van deze heffing.

Leges

Hieronder vallen de opbrengsten op basis van de legesverordening, zoals:

- Producten van burgerzaken;
- (Omgevings)vergunningen;
- Huwelijken;
- Grafrechten;
- Overige leges.

Vooral de opbrengsten van de begraafplaats en de omgevingsvergunningen zijn in 2023 lager geweest dan geraamd. De opbrengsten van de overige leges voor liggen rond het begrote bedrag.

Kwijtschelding

De kwijtschelding is vastgelegd in een gemeentelijke regeling kwijtschelding. Kwijtschelding kan worden aangevraagd door particuliere belastingplichtigen voor de volgende belastingen:

- Onroerende zaakbelasting;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing.

In 2023 hebben er in totaal 6 huishoudens kwijtschelding ontvangen.

Kostendekkendheid van tarieven

Onderstaande tabel toont de mate van kostendekkendheid die in 2023 is gerealiseerd.

	Begroot baten 2023	Werkelijk baten 2023	Saldo 2023	Werkelijk lasten 2023	Dekkings-percentage 2023
Bestemmingsbelastingen					
Afvalstoffenheffing	232.457	282.860	50.403	222.658	127%
Rioolheffing	158.655	160.095	1.440	172.928	93%
subtotaal	391.112	442.955	51.843	395.586	112%
Retributies					
Rijbewijzen/reisdocumenten	14.310	16.990	2.680	43.292	39%
Huwelijken/Burg stand	18.850	17.108	-1.742	29.884	57%
APV-vergunningen	500	361	-139	7.351	5%
Begraafrechten	103.304	81.450	-21.854	120.330	68%
Omgevingsvergunning	26.510	2.667	-23.843	49.350	5%
subtotaal	163.474	118.577	-44.897	250.206	47%
Totaal	**554.586**	**561.532**	**6.946**	**645.792**	**87%**

Ten aanzien van afvalstoffenheffing en rioolrecht wordt de kostendekkendheid van de tarieven (100%) berekend op basis van de begroting. Afwijkingen op realisatie worden als onderdeel van het rekeningresultaat beschouwd en niet verrekend met een egalisatiereserve.

Verder geldt dat door de kleine schaal van Rozendaal een groot aantal leges niet kostendekkend is te krijgen. Dit geldt met name voor de rijbewijzen/reisdocumenten en de APV-vergunningen. Daarnaast is er door die kleine schaal soms ook sprake van een uitschieter naar boven (> 100%). Bij afval komt dat door een na verrekening van de opbrengsten van het PDB afval vanaf 2020.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is te zien hoe de lokale lastendruk zich heeft ontwikkeld, ook ten opzichte van de andere gemeenten. De gemeente op rang 1 heeft de laagste gemeentelijke woonlasten. De relatief slechte klassering voor de lasten van woningeigenaren heeft te maken met de hoge woningwaarde in Rozendaal. De cijfers zijn ontleend aan de atlas lokale lasten van Coelo (Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden).

Jaar	Eigen woning			Huurwoning		
	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	Ranglijst Coelo	eenpersoons-huishouden	meerpersoons-huishouden	Ranglijst Coelo
2020	982	1011	365	226	255	45
2021	1005	1036	350	244	275	37
2022	1052	1084	314	251	283	37
2023	1142	1177	329*	274	309	49*

** hoogste woonlasten is nummer 352*

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft antwoord op de vraag in hoeverre een gemeente in staat is om niet afgedekte risico's op te vangen met gereserveerde financiële middelen (weerstandscapaciteit). Voldoende weerstandsvermogen zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Voldoende weerstandsvermogen gaat over twee vragen:

1. Welke risico's lopen we?
2. Wat is de beschikbare weerstandscapaciteit?

Risico's

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente. Een gemeente loopt tal van risico's die we in meer of mindere mate kunnen inschatten en beheersen. Gemeentelijke risico's kunnen voortkomen uit de politiek, de aansprakelijkheid, de strategie, financiële samenwerking, het bedrijfsproces en het milieu. Daarnaast zijn zaken als verbonden partijen, open einde regelingen en grondexploitaties bekende onderwerpen waar de gemeente belangrijke risico's loopt.

Risicoprofiel

Er zijn meer methoden om een gekwantificeerd risicoprofiel op te stellen, uiteenlopend van meer wetenschappelijke methoden tot meer praktische modellen. Voor alle methoden geldt dat ze geen 100% garantie bieden op volledigheid. Het gaat er immers om risico's zo goed mogelijk te benoemen waar nog niet op één of andere manier in is voorzien. De eigenschap van een risico is echter dat men niet weet wat, wanneer of hoe het zich aandient. Voor deze paragraaf kiezen we voor een pragmatische aanpak. Basis voor het risicoprofiel is een organisatie brede inventarisatie van risico's die tweemaal per jaar plaatsvindt (begroting en rekening). Deze hebben we zo goed mogelijk gekwantificeerd en voorzien van een risicoscore (kans x impact), op basis van de volgende tabellen.

Kans	***Score***
Gering (minder dan 1 x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1 x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1 x per jaar)	5

Financieel gevolg	***Score***
Gering (< 0,1% omzet = < € 4.000	1
Beperkt (> 0,1% omzet < 0,5 % omzet = tussen € 4.000 en € 20.000)	2
Groot (> 0,5 % omzet = > € 20.000)	3

Omzet: lasten programma's Rozendaal (begroting 2023: afgerond structureel € 5,2 miljoen)

De risicoscore komt tot stand door de kans te vermenigvuldigen met de impact. Hoe hoger de score hoe groter het risico. De uitkomst zetten we af tegen de volgende tabel:

Ranking	***Gevolg***
Scores >= 10	Hoog risico. Als het een financieel risico betreft dient weerstandsvermogen aanwezig te zijn.
5 < Scores < 10	Beperkt risico. Als het een structureel financieel risico betreft wordt deze voor 25% meegeteld voor het aanhouden van een weerstandsvermogen (spreiding over 4 jaar). Een incidenteel risico wordt voor 50% meegenomen.
Scores < 5	Gering risico. Voor zover het financiële gevolgen betreft worden die geacht binnen de reguliere bedrijfsvoering gedragen te kunnen worden.

De risicoscore houdt ook rekening met het feit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Wanneer hiermee geen rekening wordt gehouden is de kans groot dat een behoorlijk deel van het vermogen (ofwel algemene reserve) onnodig geblokkeerd wordt.

Structureel of incidenteel

Van belang is onderscheid te maken tussen risico's met structurele en incidentele effecten, in het profiel is dit onderscheid ook aangebracht. Risico's met structurele effecten hangen meestal samen met de bedrijfsvoering zoals rente of hogere kosten vanwege een hoger aantal bijstandontvangers. Wanneer dit soort risico's zich voordoen dienen ook structurele maatregelen genomen te worden door ze mee te nemen in het financieel meerjarig perspectief. Het kan zijn dat het perspectief hiervoor op korte termijn geen ruimte biedt en dat moet worden omgebogen binnen de begroting. Om die reden wordt het risico voor 100% meegenomen wanneer het hoog is en voor 25% wanneer het beperkt is om het eerste jaar eventueel te overbruggen met behulp van het weerstandsvermogen. Wanneer zich een incidenteel risico voordoet dient deze in principe ineens ten laste van de weerstandscapaciteit gebracht te worden, wanneer deze niet kan worden opgevangen in het rekeningresultaat.

Uit het profiel valt op te maken dat op verschillende manieren rekening wordt gehouden met de verschillende risico's. Wanneer met alle risico's voor 100% rekening gehouden zou worden zou een gemeente een onevenredig deel van haar reserves moeten blokkeren, het is immers niet reëel dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen.

Weerstandscapaciteit

Voor een oordeel over ons weerstandsvermogen is naast het risicoprofiel ook een inschatting van onze weerstandscapaciteit nodig, ook hierbij wordt in principe onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele middelen. Bronnen van weerstandscapaciteit zijn de algemene reserve, vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorziene uitgaven.

Stille reserves kunnen hierbij ook een rol spelen. Het betreft eigendommen die lager zijn gewaardeerd (boekwaarde) dan de waarde in het economisch verkeer (bij gebouwen is uitgegaan van de WOZ-waarde met peildatum 1-1-2023). Omdat deze niet onmiddellijk in een feitelijk dekkingsmiddel kunnen worden omgezet, laten we deze bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. Het gebouw aan de Kerklaan en de Werf zijn immers nodig voor de 'bedrijfsvoering' en zijn zodoende niet eenvoudig te gelde te maken.
We benoemen deze wel zoals voorheen.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Economische waarde	Stille reserve
Kerklaan 1 en 3	0	1.133.000	1.133.000
Werf	0	147.000	147.000
Totaal			**1.280.000**

Structureel

Dit wordt met name gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit (en dan met name OZB aangezien er al voor 100% dekking is gekozen voor afval en riool) en het bedrag voor onvoorzien. De onbenutte belastingcapaciteit kan berekend worden door aansluiting te zoeken bij artikel 12 van de financiële verhoudingswet.

Artikel 12

Bij een eventuele 'artikel 12-aanvraag' geldt ook een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde (redelijk peil 2023: 0,1614%). Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rozendaal ongeveer € 435.000.

Echter, de feitelijke hoogte van de onbenutte belastingcapaciteit (met uitzondering van een artikel 12-aanvraag) is vooral een politieke keuze. Op basis van het gewenste financiële beleid (OZB verhoging zoveel mogelijk

beperken tot inflatiestijging) is er feitelijk geen onbenutte belastingcapaciteit. Om die reden wordt voor de bepaling van de structurele weerstandscapaciteit alleen het bedrag voor onvoorzien meegenomen.

Incidenteel

De incidentele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de som van alle reserves waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven en eventuele bestemmingsreserves zonder concrete verplichting die daardoor her-bestemd kunnen worden. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit beperken we ons tot de algemene reserve. De overige reserves hebben in principe allemaal een bestemming waarvan het niet wenselijk is om deze opnieuw te bestemmen. Het genoemde bedrag betreft de stand per ultimo 2023 (balansdatum).

Structureel	
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Onvoorzien	10.000
subtotaal structureel	10.000
Incidenteel	
Algemene reserve	3.783.218
Totale weerstandscapaciteit	3.793.218

Risicoprofiel

De onderstaande tabel betreft de risico-indicatie zoals gehanteerd bij begroting 2024-2027 en jaarrekening 2023. Deze inventarisatie wordt vanaf 2022 twee keer per jaar herzien.

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	K	I	Bedrag	Risico score	%	Bedrag
Open einde regelingen								
WWB	Meer aanvragen	Geen, conjunctuurgevoelig	3	2	15.000	6	25%	3.750
WMO	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid aan te passen	3	2	40.000	6	25%	10.000
Jeugdzorg	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid (gedeeltelijk) aan te passen	3	3	100.000	6	100%	100.000
Kinderopvang	Meer aanvragen SMI	Geen	3	2	5.000	6	25%	1.250
Leerlingenvervoer	Meer aanvragen	Geen	3	3	15.000	9	25%	3.750
Beschermd wonen	Meer aanvragen	Geen	3	3	70.000	9	25%	17.500
Overige risico's met structureel effect								
Algemene uitkering	Samen trap af	Geen	3	3	100.000	9	25%	25.000
Renterisico (uitgaven)	Schommelingen op de geld- en kapitaalmarkt	Op dit moment geen lening en anders wordt dit risico afgedekt via de renterisiconorm	1	1	0	1	0%	0
Renterisico (inkomsten)	Daling van rentevergoeding over uitgezette eigen middelen	Door de gestegen rente lheeft rozendaal weer rente-inkomsten, zekerheid creeren door langere wegezetting van middelen.	2	3	150.000	6	25%	37.500
Kapitaalgoederen	Onvoorzien en onverwacht onderhoud aan gebouwen of wegen	Actuele beheerplannen en periodiek inspectie	3	3	50.000	9	25%	12.500
Verduurzaming vastgoed/tra	Verplichtingen tot verduurzaming kunnen aanzienlijke kosten veroorzaken	Anticiperen op regelgeving en ontwikkelingen meenemen in de begroting	3	3	50.000	9	25%	12.500
Klimaat/droogte	Door veranderend klimaat ontstaan er problemen met vegetatie, riool en water	Anticiperen op wetgeving en ontwikkelingen en meenemen in de begroting	3	3	100.000	9	25%	25.000
Kortleven pensioen wethouders	Het vroegtijdig overlijden van een (ex) bestuurder kan financiele consequenties hebben (verzekerbaar)	Verzekeren danwel opvangen binnen weerstandsvermogen	1	3	50.000	3	0%	0
Wachtgeldverplichtingen bestuurders	Bij mutaties in het college kunnen wachtgeldverplichtingen ontstaan	Verzekeren danwel opvangen binnen weerstandsvermogen	2	3	100.000	6	25%	25.000
Juridische procedures	Bewaren en rechtszaken bij projecten en/of belsissingen	Binnen projectplannen en besluitovrming aandacht voor hebben	3	2	15.000	6	25%	3.750

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	K	I	Bedrag	Risico score	%	Bedrag
Gemeenschappelijke regelingen	Het algemeen bestuur kan besluiten nemen met financiele consequenties waaraan de gemeente vanwege de constructie gehouden is	Feitelijk niet aanwezig	5	3	50.000	15	100%	50.000
Personeel	Lastig vervulbare vacatures waardoor externe inhuur noodzakelijk is	Aantrekkelijke werkgever blijven	3	3	50.000	9	25%	12.500
Veranderende wetgeving	Aanpassing in wetgeving leveren kosten op die niet altijd voldoende worden gecompenseerd	Anticiperen op ontwikkelingen	3	3	50.000	9	25%	12.500
							subtotaal structureel	**352.500**
Risico's met incidenteel effect								
Ramp c.q. groot incident	Gemeente wordt door bijvoorbeeld het ministerie niet volledig gecompenseerd voor de kosten die gemaakt zijn	Feitelijk niet aanwezig	3	3	50.000	9	50%	25.000
Rechtspositionele consequenties	Binnen elk bedrijf kunnen situaties aan de orde zijn waarbij er kosten optreden voor besluiten met rechtspostionele consequenties. De gemeente is hiervoor eigen-risico-drager.	Voorziening voor treffen dan wel opvangen binnen weerstandsvermogen	3	3	75.000	9	50%	37.500
Personeel	Langdurige uitval door ziekte	Goede begeleiding zieke werknemers	3	3	80.000	9	25%	20.000
ICT	Hacks, privacyissues, uitval systemen	Beveiliging op orde, bewustwording	3	3	100.000	9	25%	25.000
Schades	Schade door eigendommen van de gemeente (bijvoorbeeld door bomen)	In principe geldt hiervoor de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente, echter er is altijd een risico dat het niet past binnen de voorwaarden, bijvoorbeeld het niet uitvoeren van inspecties	2	3	30.000	6	50%	15.000
Planschade	Niet binnen de exploitatieovereenkomst af te dekken planschaden	Feitelijk niet aanwezig	2	3	25.000	6	50%	12.500
Project OOR	Geen volledige compensatie voor kosten (o.a. zorg)	Sturen op zorgvragers	2	3	150.000	6	50%	75.000
							subtotaal incidenteel	**210.000**
							Totaal	**562.500**

Weerstandsratio

Deze confrontatie van risicoprofiel en weerstandscapaciteit is opgenomen in de volgende tabel. Het vervolgens gepresenteerde overzicht geeft aan hoe de ratio gewaardeerd kan worden.

Weerstandsvermogen		Beschikbaar		Benodigd
Structureel	A	10.000	B	326.250
Incidenteel	C	3.783.218	D	210.000
Totaal	E	3.793.218	F	536.250
Structureel (A/B)		0,03		
Incidenteel (C/D)		18,02		
Totaal (E/F)		7,07		

Ratio	Waardering
> 2,0	uitstekend
1,5 - 2,0	ruim voldoende
1,0 - 1,5	voldoende
0,8 - 1,0	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Conclusie
De weerstandsratio van 7,07 is meer dan uitstekend, waarbij de stille reserves niet in de berekening zijn meegenomen.

De gemeente Rozendaal is hiermee uitstekend in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorzieningenniveau in gevaar uitkomt. Bij materiële tegenvallers van structurele aard is er zodoende ook voldoende tijd om de maatregelen in kaart te brengen die nodig zijn om een structureel evenwicht tot stand te brengen.

Daarnaast is voor financiële tegenvallers binnen het sociaal domein nog steeds een afzonderlijke bestemmingsreserve van ruim € 368.000 aanwezig waarmee in de berekening van de weerstandscapaciteit geen rekening is gehouden.

Staat van Reserves en Voorzieningen (inclusief toelichting op mutaties)

Overzichtstabel

	Saldo 1-1-2023	Onttrek-kingen	Toevoe-gingen	Saldo 31-12-2023	Claims
A. Algemene reserve					
Vrije algemene reserve	4.321.436	538.217	0	3.783.218	389.930
subtotaal A	**4.321.436**	**538.217**	**0**	**3.783.218**	**389.930**
B. Bestemmingsreserves					
Reserve monumenten	20.959	0	0	20.959	0
Reserve sociaal domein	283.962	0	84.248	368.210	0
Reserve gemeentelijke gebouwen	95.939	0	6.686	102.625	0
Reserve digitalisering	61.024	5.314	0	55.710	20.000
Reserve fietspaden	63.264	0	0	63.264	0
Reserve wegen	95.408	0	9.203	104.611	0
Reserve begraafplaats	18.913	0	0	18.913	0
Reserve dekking kapitaallasten	4.875.332	205.971	259.132	4.928.493	4.928.493
Reserve energietransitie	137.151	32.642	232.750	337.260	0
subtotaal B	**5.651.953**	**243.927**	**592.019**	**6.000.045**	**4.948.493**
C. Voorzieningen					
Voorziening riolering	976.000	0	91.000	1.067.000	0
Voorziening pensioenen wethouders	332.129	7.733	2.220	326.616	0
subtotaal C	**1.308.129**	**7.733**	**93.220**	**1.393.616**	**0**
Totaal	**11.281.517**	**789.877**	**685.239**	**11.176.879**	**5.338.422**

A. Algemene reserve

Vrije algemene reserve

Doel	Weerstandsvermogen en dekking van incidentele kosten c.q. projecten.
Claim	Niet alle besluiten die ten laste komen van de algemene reserve zijn op 31 december 2023 volledig uitgevoerd. Voor het restant daarvan rust er nog een claim op een aantal reserves. Het gaat om een totaalbedrag van € 389.930 dat beschikbaar is gesteld voor verschillende kredieten. De voornaamste kredieten zijn: Digitale agenda, masterplan Veluwezoom, omgevingswet, planschades en additionele wensen De Del
Mutatie	In 2023 is de uitvoering van diverse raadsbesluiten ten laste van de algemene reserve gebracht. Het gaat hierbij zowel om besluiten uit 2023 als eerdere jaren.

	In 2023 sprake van de volgende onttrekkingen:		
	Digitale agenda	51.380	(Pr. 0)
	Masterplan Veluwezoom	25.000	(Pr. 2)
	Masterplan (grote krediet)	4.723	(Pr. 4)
	Pinkenberg (theater)	75.000	(Pr. 5)
	Het Rond	26.431	(Pr. 5)
	Naar reserve energietransitie	127.750	(Pr. 7)
	Planschades	227.225	(Pr. 8)
	Omgevingswet	43	(Pr. 8)
	Totaal	**538.217**	

B. Bestemmingsreserves

1. Reserve monumenten

Doel	Bekostiging van verleende subsidies aan inwoners ten behoeve van monumentenzorg.
Claim	N.v.t.
Mutatie	Geen

2. Reserve sociaal domein

Doel	Opvang van eventuele tegenvallers in het sociaal domein en/of egalisatie van de kosten voor de WWB.
Claim	N.v.t.
Mutatie	Een deel (€ 84.248) van het jaarrekening resultaat 2022 is toegevoegd aan deze reserve.

3. Reserve gemeentelijke gebouwen

Doel	Opvang van kosten van vervanging van inventaris, (ICT)apparatuur. Daarnaast worden voortaan de kosten van het schilderwerk en overig groot onderhoud voor het gemeentehuis aan deze reserve onttrokken.
Claim	N.v.t.
Mutatie	De toevoeging komt voort uit de notitie reserves en voorzieningen (nota R&V) en betreft de jaarlijkse storting ten behoeve van het schilderwerk.

4. Reserve digitalisering

Doel	Opvang van kosten/investeringen op het gebied van digitalisering (basisregistraties, digitale ontsluiting van gegevens, koppelingen met landelijke registraties e.d., geen hardware)
Claim	De eerdere claim met betrekking tot een investering voor de uitvoering van de digitale agenda (DA)
Mutatie	De kosten voor de DA zijn onttrokken (€ 5.314)

5. Reserve fietspaden

Doel	Deze reserve dient ter opvang van kosten groot onderhoud fietspaden.
Claim	Geen
Mutatie	Geen

6. Reserve wegen

Doel	Deze reserve dient ter opvang van kosten groot onderhoud wegen.
Claim	N.v.t.
Mutatie	De toevoeging betreft de jaarlijkse dotatie ten behoeve van het wegenonderhoud van geasfalteerde wegen.

7. Reserve begraafplaats

Doel	Opvang van kosten voor het op peil houden van de begraafplaats en het onderhoud van de paden.
Claim	N.v.t.
Mutatie	N.v.t.

8. Reserve dekking kapitaallasten

Doel	Bij de invoering van het BBV is de systematiek van dekking van afschrijvingen gewijzigd. Voorheen werden sommige investeringen direct uit een reserve/voorziening gedekt. Volgens de voorschriften moet eerst worden geactiveerd. Vervolgens worden de afschrijvingslasten van een investering (die t.l.v. een reserve is gebracht) uit de reserve geboekt. Deze reserve is in feite de som van de toekomstige afschrijvingen.
Claim	In feite zijn alle middelen in deze reserve een claim voor de toekomstige afschrijvingslasten.
Mutatie	In 2023 uit het jaarrekeningsaldo 2022 ruim € 259.000 toegevoegd aan deze reserve ten behoeve van de toekomstige afschrijvingslasten van de school. De onttrekkingen betreffen de afschrijvingen van investeringen die eerder zijn gedaan. De grootste daarvan betreft de nieuwe Dorpsschool. De totale onttrekking voor de egalisatie van die kapitaallasten bedraagt € 190.000.

9. Reserve energietransitie

Doel	De reserve kan worden ingezet voor een breed aantal maatregelen met als doel Rozendaal op lange termijn klimaatneutraal. Wanneer de plannen (en hoogte van de investeringen) meer concreet zijn vindt een dotatie vanuit de algemene reserve plaats. Die storting kan worden aangevuld met aanvullende middelen die het rijk beschikbaar stelt om bij te dragen vanuit het Interbestuurlijk Programma.
Claim	Geen.
Mutatie	In 2023 is vanuit het jaarrekeningsaldo 2022 een bedrag van € 105.000 toegevoegd. Daarnaast is er € 127.750 vanuit de algemene reserve overgeheveld. Voor inhuur is een bedrag van € 25.735 onttrokken en voor de werklijnen 2023 een bedrag van € 4.907. De afronding van de klimaatsubsidies vergde nog een bedrag van € 2.000. Deze bedragen vallen lager uit doordat er gebruik gemaakt kon worden van de CDOKE-middelen.

C. Voorzieningen

Voorziening riolering

Deze voorziening dient ter dekking van kosten groot onderhoud en vervanging. Op basis van het verbrede gemeentelijk rioleringsplan. Jaarlijks wordt er gestort volgens het vGRP. Betreft de jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor de toekomstige rioolinvesteringen op basis van het rioleringsplan (hiermee is in het tarief rekening gehouden).

Voorziening pensioen wethouders

De toekomstige pensioenverplichtingen en wachtgeldverplichtingen worden ten laste van deze voorziening gebracht. Naast storting van ingehouden pensioenpremies, heeft de jaarlijkse berekening uitgewezen dat er een bedrag van € 7.700 moest worden vrijvallen om de voorziening op het juiste peil te brengen. De aanpassing van de rekenrente verklaart de onttrekking.

Overige financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Doel is in 1 oogopslag de gemeenteraad meer inzicht te bieden in de financiële positie van de gemeente.

Financiële kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022	Gelderland*
Netto schuldquote	-55%	**-100%**	-107%	67%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	-55%	**-100%**	-107%	59%
Solvabiliteitsratio	67%	**77%**	79%	29%
Kengetal grondexploitatie	0%	**0%**	0%	6%
Structurele exploitatieruimte	39%	**0%**	10%	1%
Belastingcapaciteit	120%	**127%**	120%	103%

* ter vergelijking gemiddelde van Gelderland toegevoegd, betreffen begrotingscijfers 2022

De percentages nemen flink af. Dit betreft een tijdelijk effect doordat de begroting door OOR fors hoger is dan gebruikelijk.

Betekenis van de kengetallen

Net als bij het weerstandsvermogen gelden ook voor deze kengetallen geen harde normen. Wel zijn er algemene bandbreedtes waarmee een indruk kan worden verkregen over de waarde van het kengetal, de Provincie Gelderland heeft bijvoorbeeld de volgende categorieen aangeduid:

	Categorie A Voldoende	Categorie B Matig	Categorie C Onvoldoende
Netto schuldquote	< 90%	90%-130%	>130%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20%-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	<20%	20%-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	Begr en Mrj >0%	Begr of Mrj >0%	Begr en Mrj <0%
Belastingcapaciteit	<95%	95%-105%	>105%

Netto schuldquote inclusief alle verstrekte leningen

Beide zijn voor Rozendaal gelijk omdat er geen door-verstrekte geldleningen aan bijvoorbeeld woningcorporaties zijn. De netto schuldquote geeft het niveau aan van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90% (groen), oranje is hoog en rood betekent gevarenzone, het gemeentebestuur moet er dan werk van maken om de schuld te verlagen. In Rozendaal is de schuldquote onverminderd uitstekend.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Rozendaal in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen, ook deze is onverminderd hoog.

Kengetal grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Rozendaal. Door de afsluiting van de grondexploitatie De Del is deze niet meer van toepassing.

Structurele exploitatieruimte

Aan de hand van dit kengetal kan het structurele en reële evenwicht van de begroting beoordeeld worden. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. In dit geval biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting dan ook een betere indicatie.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in Rozendaal. De gemiddelde WOZ waarde in Nederland bedroeg in 2022 € 369.000 en in Rozendaal € 753.000. Dat is dan ook de voornaamste reden voor het hoge percentage. Dit zegt dus niets over de uiteindelijke belastingcapaciteit. Zoals elders in deze paragraaf aangegeven is dat een politieke keuze (gerelateerd aan de ‘Artikel 12-norm’ bedraagt die capaciteit ongeveer € 435.000).

Berekening van de kengetallen

	Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022
	1A Netto Schuldquote (incl. verstrekte leningen)			
A	Vaste schulden (cf art 46 BBV)	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf art 48 BBV)	567.451	1.000.000	1.005.976
C	Overlopende passiva (cf art.49 BBV)	2.793.494	75.000	389.078
D	Financiële activa (cf. art 36 lid d, e en f)	1.854.817	1.606.008	1.943.101
E	Uitzettingen < 1 jaar	6.346.816	4.168.174	5.086.286
F	Liquide middelen (cf.art 40 BBV)	2.166	25.000	41.813
G	Overlopende activa (cf art. 40a BBV)	319.434	50.000	205.269
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV excl mut.reserves)	9.338.875	4.774.580	5.480.135
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-55%**	**-100%**	**-107%**
	2. Solvabiliteitsratio			
A	Eigen vermogen (cf art 42 BBV)	9.657.920	8.715.679	10.421.769
B	Balanstotaal	14.412.481	11.266.472	13.124.952
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**67%**	**77%**	**79%**
	Kengetal grondexploitatie			
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf art 38 lid a punt 1 BBV)	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	0	0	0
C	Totale baten cf art 17 lid c BBV (excl mut.reserves)	9.338.875	4.774.580	5.480.135
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**0%**	**0%**	**0%**
	Structurele exploitatieruimte			
A	Structurele lasten	6.296.707	4.849.959	5.322.687
B	Structurele baten	9.759.075	4.731.550	5.699.044
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	143.639	15.889	9.907
D	Totale structurele onttrekkingen aan reserves	333.764	141.831	190.326
E	Totaal baten	9.338.875	4.774.580	5.480.135
	Structurele exploitatieruimte (((B-A)+(D-C))/E x 100%	**39,1%**	**0,2%**	**10,2%**
	Belastingcapaciteit, woonlast meerpersoonshuishouden			
A	OZB lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	648	549	581
B	Rioolheffing voor een gezin	220	220	220
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	309	309	283
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totaal woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	1177	1078	1084
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in 2022*	904	904	904
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	**130%**	**119%**	**120%**

De berekende woonlast (F) wordt gepresenteerd vanuit het perspectief van de belastingbetaler, het betreft immers ook de feitelijke aanslag. Binnen de algemene uitkering wordt er echter (via een korting gebaseerd op de WOZ-waarde) vanuit gegaan dat een gemeente met een gemiddelde hoge WOZ-waarde in staat is meer eigen inkomsten te genereren via de OZB (hier bestaat een relatie met de onbenutte belastingcapaciteit). Om die reden komt het percentage hoog uit, wanneer het OZB-% vergeleken zou worden met het OZB-% van andere gemeenten ligt dat onder het landelijk gemiddelde.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Rozendaal beslaat een oppervlakte van 2.795 hectare. Hier wonen, werken en recreëren mensen waarvoor een aantal zogenaamde kapitaalgoederen nodig zijn. In deze paragraaf geven we inzicht in de onderhoudstoestand en de kosten van onze belangrijkste groepen kapitaalgoederen (wegen, riolering/water, openbare verlichting, groen en gebouwen). Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële consequenties ervan. De lasten hiervan komen in verschillende programma's tot uitdrukking.

Beleid voor beheer kapitaalgoederen

Voor het onderhoud hanteerden we in 2023 de volgende plannen:

Nota	Jaar van vaststelling/beoordeling
Onderhoudsplan wegen (2022 -2029)	2022
Onderhoudsplan riolering (2023 - 2027)	2022
Groenvisie	2022

Wegbeheer

Als uitvloeisel van het coalitieakkoord is in 2018 besloten om op het moment van onderhoud voor de binnenwegen het asfalt te vervangen door klinkers. Dat betekent dat die kosten voortaan geactiveerd worden en als kapitaallast in de meerjarenbegroting worden opgenomen. Voordat tot daadwerkelijke uitvoering van het wegbeheer wordt overgegaan wordt ook het riool geïnspecteerd om te beoordelen of er 'werk met werk' gemaakt kan worden en voorkomen we dat niet veel later diezelfde weg weer open moet voor periodiek onderhoud aan het riool. In 2023 is er groot onderhoud aan de Petronella van Hoornstraat uitgevoerd.

Financieel

Exploitatie (zie ook programma 2)

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Programma 2				
2.1 Verkeer en vervoer	173.327	173.327	225.026	-51.699

Voor een toelichting op de verschillen verwijzen wij u naar programma 2.

Investeringen (zie ook overzicht investeringen en kredieten)

	Jaar	Krediet*	Uitgegeven t/m 2022	Uitgegeven in 2023	Totaal uitgegeven (3 + 4)	Werkelijk beschikbaar (2 - 5)	Verwachte uitgaven	Nog beschikbaar (6 - 7)	Dekking
Masterplan Veluwezoom	2021	30.000	5.000	25.000	30.000	0	0	0	reserves

Riolering

In 2022 is het laatste verbreed rioleringsplan (vGRP) 2023 - 2027 vastgesteld. Dit plan is de uitvoering van de wettelijke verplichting dat de gemeente een rioleringsplan moet hebben. In dit plan zijn de normen bepaald voor de kwaliteit van het onderhoud en milieu en wordt aangegeven welke investeringen jaarlijks nodig zijn om aan de gestelde voorwaarden uit het plan te voldoen. De hieruit voortvloeiende lasten zijn in de begroting verwerkt. Als blijkt dat investeringen niet direct noodzakelijk zijn, dan zullen deze investeringen worden uitgesteld.

Verder hebben metingen uitgewezen dat wij voldoen aan de basisinspanning (afkoppelen) zoals deze is opgelegd door de Provincie. Dit is vastgelegd in het BRP (Basis rioleringsplan) en getoetst door het waterschap Rijn&IJssel. Door de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken zijn gemeenten vanaf 2008 verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing van maatregelen die de waterbeheerder betreft. Daarnaast kent de wet drie zorgplichten toe aan gemeenten: afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vGRP is met deze zorgplichten rekening

gehouden. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal de verplichting voor het opstellen van een GRP vervallen. De zorgplichten worden wel overgenomen in de Omgevingswet.

Naast het opstellen en periodiek herzien van het vGRP (vooral ook bedoeld om tijdig de kosten voor riolering in beeld te hebben) wordt er jaarlijks zo'n 1500 meter riolering geïnspecteerd. Daaruit volgen aanbevelingen voor onderhoud dan wel herstel/vervanging zodat die activiteiten op het juiste moment worden uitgevoerd en er ook geen onnodige kosten worden gemaakt.

In 2023 is een drukrioolpomp aangelegd op de Rosendaalselaan. En een IBA vervangen op Terlet.

Financieel

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Programma 7				
7.2 Riolering	135.137	135.137	153.448	-18.311

Een toelichting hierop is te vinden bij programma 7.

Gemeentegebouwen

Om het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is jaarlijks per gebouw een budget in de begroting opgenomen. Om deze budgetten te kunnen bepalen is een onderhoudsplanning gemaakt waarbij gebruik is gemaakt van ervaringscijfers. De budgetten in de begroting waren toereikend voor de huisvestingskosten.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Huisvesting (energie, water, aankoop niet duurzame goederen en diensten, specifieke verbruiksgoederen, huren, verzekeringen, afschrijving), per saldo	46.345	40.908	5.437

Groenvisie

In juli 2023 heeft de raad de aanscherping van de Groenvisie 2022-20226 aangenomen. De aanscherping geeft een duidelijker beeld op welke locaties de biodiversiteit versterkt wordt en biedt zicht op hoe wij de positie van fauna willen verstevigen in Rozendaal.

	Primitieve begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Programma 5				
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	121.073	149.803	146.821	2.982

Zie ook programma 5 voor een nadere toelichting.

Fietspaden

In 2023 zijn er naast het reguliere onderhoud geen bijzonderheden te melden.

Water

We hebben slechts 1 beek binnen de gemeente waarmee geen bijzonder onderhoud voor de gemeente Rozendaal is gemoeid.

Paragraaf 4 Financiering

De paragraaf Financiering geeft jaarlijks inzicht in de ontwikkelingen rond de meer-jaren-financiering, het te voeren beleid op dit gebied en in de risico's die de gemeente daarbij loopt. Zoals wettelijk voorgeschreven hanteren we hiervoor een Treasurystatuut dat door de raad is vastgesteld. In het Treasurystatuut staat aan welke partijen en onder welke condities de gemeente geld mag uitlenen en bij welke partijen en onder welke condities beleggingen en financieringen kunnen plaatsvinden. De uitgangspunten zijn gebaseerd op een risicomijdend treasurybeleid. De gemeente verricht geen 'near banking'- of 'banking'-activiteiten omdat dit niet tot de kernactiviteiten van de gemeente behoort.

Risicobeheer

In deze paragraaf wordt, via onderstaande tabel, inzicht gegeven in de risico's met betrekking tot de vlottende schuld (kasgeldlimiet) en de risico's op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op opgenomen kortlopende geldleningen tot een acceptabel maximum te beperken. Kortlopende leningen zijn immers 'goedkoper' dan langlopende leningen. Een risico hierbij is echter dat het lagere rentepercentage ook voor een korte periode van toepassing is. Om te voorkomen dat gemeenten met omvangrijke kortlopende leningen bij forse rentestijgingen in de problemen komen is er een landelijke kasgeldlimiet vastgesteld.

Kasgeldlimiet

Grondslag: omvang begroting per 01-01-2023	Rekening 2023
Omvang begroting per 1 januari 2023 (afgerond)	4.948.463
1. Toegestane kasgeldlimiet (8,5% begroting)	420.619
2. Omvang vlottende korte schuld (rekening-courant Gemeente)	3.311.175
3. Vlottende middelen (kortlopende vorderingen)	6.633.214
4. Totaal kasgeld (2) – (3)	-3.322.039
5. Toegestane kasgeldlimiet (1)	420.619
6. Overschrijding (+) / ruimte (-) onder kasgeldlimiet (4-5)	-3.742.658

Het negatieve bedrag bij de overschrijding van de kasgeldlimiet betekent dat we ruim voldoen aan de norm.

Renterisiconorm

Eventuele renterisico's op de langere termijn worden beheerst door de toepassing van de zogenaamde renterisiconorm. In de kern komt deze erop neer dat niet op eenzelfde moment een omvangrijke herfinanciering van langlopende leningen plaatsvindt tegen op dat moment bijvoorbeeld fors hogere rentepercentages. Met het toepassen van een renterisiconorm worden de renterisico's gespreid.
De gemeente Rozendaal kent momenteel (en dat is ook niet voorzien) geen langlopende leningen, daarom is berekening van de norm niet aan de orde.

Uitgezette middelen

De gemeente Rozendaal heeft een goede liquiditeitspositie. In 2023 is gemiddeld een bedrag van € 5 miljoen aangehouden bij de schatkist. Door de gestegen rente is hier een behoorlijk rendement op behaald.

Garanties op leningen aan derden

In november 2022 is een garantstelling afgegeven ten behoeve van de nieuwbouw van het dierenasiel .Het gaat daarbij om een bedrag van € 35.200. Dit is een aflopend bedrag naar € 971,- in 2053 waarna de lening volledig is afgelost door het dierentehuis.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF)

De decentrale overheden hebben door deze wet nog eens nadrukkelijk dezelfde verantwoordelijkheid als de centrale overheid opgelegd gekregen voor een gedegen begrotingsbeleid. Doel is om samen het Nederlandse begrotingstekort binnen de perken te houden. Er wordt gewerkt met het zogenaamde EMU-saldo en Europese normeringen hiervoor. Ook is bepaald dat overtollige kasmiddelen belegd dienen te worden bij het Rijk.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Onze bedrijfsvoering richt zich op de ondersteunende diensten die nodig zijn om de beoogde resultaten en effecten uit het beleidsplan en de programma's te bereiken. Bedrijfsvoering omvat de vakgebieden Personeel en Organisatie, Informatisering, Juridische zaken, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting. Deze paragraaf behandelt die aspecten van de bedrijfsvoering die niet, of niet uitvoerig onder programma 0 Bestuur en ondersteuning zijn behandeld. Daarbij gaan we in op de onderdelen Planning en Control (paragraaf 5.1), Organisatieontwikkeling en P&O (paragraaf 5.2), Informatievoorziening en digitalisering (paragraaf 5.3), en kosten van de diverse bedrijfsvoeringsonderdelen (personeel, huisvesting e.d.) (paragraaf 5.4).

Planning en control

P&C-cyclus

Het door ontwikkelen van P&C-documenten is een blijvend aandachtspunt. Het streven is om producten op te leveren aan de raad die slank, gericht en overzichtelijk zijn vormgegeven. De aanpassing van de Meerjarenbegroting 2024-2027 zorgt voor een grote stap in die richting. De in de begroting opgenomen voornemens zijn vertaald naar werkprogramma's. Deze geven inzicht in de uit te voeren werkzaamheden versus de beschikbare capaciteit. Met deze aanpak kunnen knelpunten beter benoemd worden. Voor de jaarrekening 2023 volgen wij echter de vormgeving van de Meerjarenbegroting 2023-2026.

Sturen op risico's

Twee keer per jaar wordt er een nieuwe weging gemaakt op de bestaande risico's die wij zien. In de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing schetsen we op procesniveau de risico's en geven we waar gewenst aan welke beheersmaatregel aan de orde zijn om de risico's in te dammen. Door een stevige reservepositie, kunnen we de geschetste risico's goed opvangen. Dat is terug te zien in een uitstekende weerstandsratio Daarnaast blijven we maatregelen nemen om risicobeheersing te vergroten. Tot slot herzien we ook jaarlijks de frauderisico-analyse.

Sturen op rechtmatigheid

Het jaar 2023 is het eerste jaar waarbij het college een uitspraak doet over de rechtmatigheid. Om dit te kunnen bewerkstelligen zijn in raadsvergadering van 16 mei 2023 de aanpassingen op het controleprotocol, de controleverordening en de financiële verordening. Ook is bij de raadvergadering van 6 februari het definitieve normenkader voor 2023 vastgesteld. Het oordeel op de rechtmatigheid is gebaseerd op de begrotings- en kredietrechtmatigheid, de spendanalyse (aanbestedingsgrens) en de Verbijzonderde Interne Controle(VIC) op het Sociaal Domein. De VIC is uitgevoerd de gemeente Rheden en door de gemeente Rozendaal beoordeeld. De verdere ontwikkeling van het controleplan wordt afgerond in 2024.

Op bladzijde 82 staat de toelichting op de rechtmatigheid en op bladzijde 95 van dit Jaarverslag is een overzicht opgenomen van onrechtmatigheden. Hieronder treft u een nadere toelichting op deze onrechtmatigheden.

Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd met betrekking tot de Europese aanbestedingen.

Financiële functie

Vanaf de jaarrekening 2016 is Stolwijk Kelderman door de raad als accountant benoemd. De opdracht voor Stolwijk Kelderman is verlengd tot de behandeling van de jaarrekening van 2024. Halverwege 2024 vindt de aanbesteding voor het benoemen van een nieuwe accountant, voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2025 en verder plaats.

Administratieve organisatie

Op tal van terreinen dient de gemeente (verplichte) controles, audits en zelfevaluaties uit te voeren. Deze zijn allemaal succesvol uitgevoerd.

Op het gebied van projectmatig werken hebben we in 2023 verder stappen gezet met de uitvoering van de Digitale Agenda. Daarnaast heeft de opvanglocatie 'De Bosrank' de nodige projectmatige inzet geëist.

De eerste stappen voor het opstellen van de beleidskaders op het gebied van inkoop zijn gezet. De vaststelling door het college heeft in 2024 plaatsgevonden.

Het contractmanagement is in 2023 blijven liggen door andere werkzaamheden met een hogere prioriteit. Uiteraard blijft dit onze aandacht houden.

Organisatieontwikkeling en P&O

De doelstellingen van de organisatieontwikkeling en het P&O-beleid zijn:

1. mens en organisatie verder ontwikkelen met als kernwaarden klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerkingsgerichtheid;
2. bouwen aan een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie;
3. goed werkgeverschap waarbij wij medewerkers weten te boeien en te binden.

Om toe te groeien naar een organisatiemodel dat op (middel)lange termijn houdbaar is, is een aanpak uitgewerkt waarin is beschreven hoe het college de komende jaren wil omgaan met ontwikkelingen in personeelsverloop en andere organisatievraagstukken. We werken niet toe naar een vastomlijnd organisatieplaatje of model (‘op Rozendaal staat geen maat’), maar werken stap-voor-stap verder aan een wendbare en weerbare organisatie, zoals omschreven in de raadsinformatiebrief van oktober 2023.

Er zijn (nieuwe) bestuurlijke (principe)afspraken over samenwerking Rheden en Rozendaal gemaakt voor het sociaal domein. Daarmee zijn de beleidstaken zowel financieel als in kwantitatieve en kwalitatieve zin meer toekomstbestendig georganiseerd. Hierdoor ontstaat ook in de interne organisatie meer tijd en ruimte voor invulling van versterkte regie (strategievorming, contractmanagement en een gerichte rol in het netwerk).

We hebben voor Rozendaalse begrippen vele personeelswisselingen in goede banen weten te leiden. Mede als gevolg van uitstroom en doorstroom, maar ook door uitval/ziekteverzuim zijn er diverse wervingstrajecten geweest.

Kengetallen P&O

Omschrijving	Werkelijk 2023	Werkelijk 2022	Werkelijk 2021
Formatieplaatsen (fte)	12,1	12,3	11,9
Medewerkers (aantal)	13	14	13
Mannen (%)	54%	64%	58%
Vrouwen (%)	46%	36%	42%
Ziekteverzuim (%)	8,13%	6,82%	6,81%
Instroom (%)	14%	7%	8%
Uitstroom (%)	7%	7%	0%
Deeltijders (%)	39%	50%	46%
Leeftijd (gemiddeld)	53,7	52,4	51,1
Maximum Salarisschaal (%)	69%	86%	85%
Budget opleidingen (% loonsom)	1,22%	0,64%	0,84%

Het aantal formatieplaatsen is met 0,2 fte afgenomen. Door voorgenomen overgang van beleidswerk naar Rheden en de uitdiensttreding van de medewerker sociaal domein neemt de bezetting af met 0,4 fte. Daar staat een kleine uitbreiding tegenover van de functie voor bestuursondersteuning (budgetneutraal).

Ziekteverzuim

	2023	2022	2021
Verzuimpercentage	8,1%	6,8%	6,8%
Kort (0-8 dagen)	0,7%	0,7%	0,2%
Middellang (8-43 dagen)	0,5%	0,6%	0,7%
Lang (>43 dagen)	6,9%	5,5%	5,9%

Het reguliere verzuimpercentage is in Rozendaal traditioneel laag, afgezet tegen het landelijk gemiddelde van om en nabij de 5,5%. De hogere percentages van de laatste jaren zijn deels veroorzaakt door effecten die twee medewerkers ondervinden als gevolg van corona besmettingen en twee langdurig ziektegeval. Twee van de langdurig zieken zijn inmiddels weer volledig hersteld.

Integriteit
In de wet is bepaald dat het college over het gevoerde integriteitbeleid voor de ambtenaren jaarlijks verantwoording dient af te leggen aan de gemeenteraad. Hiervoor is aandacht geweest bij de invoering van de Wet bevordering integriteit en functioneren decentraal bestuur (inwerkingtreding 1 januari 2023). Daarbij is geconstateerd dat de staande aanpak voor de integriteitsaanpak past binnen de kaders van die wet. Wel vergt dit blijvend aandacht bij de werving van nieuwe medewerkers. Zo vragen we een Verklaring omtrent gedrag van zowel tijdelijk externe krachten, als nieuwe interne medewerkers en hebben de nieuwe interne medewerkers de ambtseed (of gelofte) afgelegd. Als onderdeel van het inwerkprogramma voor de nieuwe raad heeft in 2022 een avond met de raad over integriteit plaatsgevonden.

Informatisering en digitalisering

Wij hebben afscheid genomen van onze servers en zijn gaan werken met diverse Cloud-oplossingen. Door het vereenvoudigen van onze infrastructuur zijn wij erin geslaagd om niet meer afhankelijk te zijn van de Kerklaan om onze werkzaamheden te kunnen uitvoeren met uitzondering van enkele burgerzakenapplicaties die nog wel locatie gebonden zijn. Hiermee hebben wij een grote noodzakelijke inhaalslag gemaakt met de digitalisering en modernisering van onze gemeente. Daarnaast zijn er diverse voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de wettelijke vereisten op digitaal vlak.

2023 was het eerste jaar waarin wij volledig met het nieuwe DMS-systeem hebben gewerkt. Door het gebruik van het DMS konden wij het systeem verder finetunen naar de Rozendaalse maatstaven.

Een uitgebreidere toelichting op de behaalde resultaten zijn terug te lezen in de raadsinformatiebrief Digitale Agenda 2022-2023 die begin 2024 verstuurd is.

Onderdeel	Budget 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
Kosten informatisering en automatisering (licenties software, kapitaallasten diverse applicaties)	236.097	242.921	-6.824

Door de uitbreiding van onze organisatie door de inhuur van diverse specialisten zijn de kosten voor (het beheer) van de beschikbaar gestelde apparatuur en de benodigde accounts hoger uitgevallen.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In artikel 1 lid b BBV wordt het als volgt gedefinieerd: "*Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.*"

Op 1 juli 2022 is de Gewijzigde Wet Gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. De doelstelling hiervan is het versterken van de democratische legitimatie. Door de wijziging zijn er nieuwe instrumenten geïntroduceerd om de gemeenteraden meer in positie te brengen. Alle gemeenschappelijke regelingen moeten voor 1 juli 2024 zijn aangepast aan deze gewijzigde wet. De afgelopen periode zijn er al diverse besluiten op dit onderwerp genomen.

Wat is ons beleid?

Rozendaal is als kleine gemeente sterk afhankelijk van de samenwerking met de partners in de omgeving om aan haar doelstellingen te voldoen. Het zwaartepunt ligt daarbij op het degelijk en deugdelijk organiseren van de uitvoering van de wettelijke taken. Dit speelt in het bijzonder bij de partners Rheden en De Connectie. Maar ook andere samenwerkingsrelaties zijn essentieel voor het voldoen aan wettelijke taken. Denk aan de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd en de Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein. Deelname aan een verbonden partij wordt dan ook bepaald door doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van de taak.

Op voorkomende beleidsterreinen stimuleren de hogere overheden samenwerking in een verbonden partij. Als voorbeeld geldt de jeugdzorg die na de transitie feitelijk bestaat uit drie onderdelen: de landelijke, de bovenlokale en de lokale zorg. Het rijksbeleid is erop gericht om de bovenlokale zorg onder te brengen bij gemeenten of samenwerkingsverbanden met 100.000+ inwoners. Een ander voorbeeld is de wettelijk verplichte Omgevingsdienst, waar Rozendaal taken heeft belegd van met name milieurechtelijke aard. Ook de deelname in een Veiligheidsregio en een GGD is geregionaliseerd, in ons geval de Veiligheids- en Gezondheidsdienst Gelderland Midden (VGGM).

Wat is het belang voor de gemeenteraad?

Deze paragraaf is om twee redenen van belang voor de raad. Allereerst voeren de verbonden partijen vaak beleid uit dat gemeenten in principe zelf ook kunnen uitvoeren. We dragen taken op, of over aan de verbonden partijen. Daarbij houden we veelal de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Voor de raad blijft er dus nog steeds een kaderstellende en controlerende taak over bij die programma's. Daarnaast zijn er de financiële risico's die we met verbonden partijen kunnen lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. Bij het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is van belang om:

- af te wegen wat de meest doelmatige manier is om een taak uit te voeren;
- te bekijken welke manier de beste garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd zoals we voor ogen hebben;
- te zorgen dat we voldoende inhoudelijk en financieel inzicht hebben en houden in het uitvoeren van een taak.

Bestuur en toezicht

De meeste verbonden partijen van de gemeente zijn gemeenschappelijke regelingen, deze zijn gebaseerd op de wet gemeenschappelijke regelingen. Als publiekrechtelijke lichamen zijn bepalingen van Gemeentewet, Provinciewet of Waterschapswet ook voor de gemeenschappelijke regelingen van toepassing. Via vertegenwoordiging in dagelijks en/of algemeen bestuur is het toezicht (governance) geregeld. Voor de privaatrechtelijke rechtspersonen (de vennootschappen) hebben we minder instrumenten in handen. Hier maken we gebruik van de beschikbare wettelijke mogelijkheden als het stemrecht van de aandeelhouder en toezicht door raden van commissarissen.

Invloed
Over het algemeen is de invloed van de gemeente Rozendaal, vanwege de omvang en het belang, zeer klein te noemen. Van belang is voortdurend af te wegen welke bestuurlijke en ambtelijke capaciteit dan geïnvesteerd wordt in de betreffende verbonden partij gegeven dat belang. Het is ook niet altijd noodzakelijk omdat de deelname van meerdere gemeenten in gemeenschappelijke regelingen ook voor een soort natuurlijk aantal 'checks en balances' zorgt waar het gaat over bestuur en toezicht.

Door de steeds verder toenemende kosten die de verbonden partijen doorrekenen aan de gemeente hebben de wethouders Financiën in december 2023 in gezamenlijkheid een brief gestuurd naar de verbonden partijen in de regio. De boodschap van deze brief is dat de verbonden partijen kritisch moeten kijken naar de kosten. Vanaf het ravijnjaar 2026 zal het ook noodzakelijk zijn dat de verbonden partijen de broekriem aantrekken.

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partijen worden onderscheiden in drie groepen:
1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Stichtingen en verenigingen;
3. Coöperaties en vennootschappen
4. Overige verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Deelname in een gemeenschappelijke regeling gebeurt in de gevallen waarin de gemeente, taken waar zij verantwoordelijk voor is, niet anders dan in samenwerking met anderen kan uitvoeren, of als die samenwerking bijdraagt aan een doelmatige aanpak. De Wet gemeenschappelijke regelingen regelt deze samenwerkingsvorm. Het bestuur van de gemeenschappelijke regelingen wordt meestal gevormd door een afvaardiging van de deelnemers en de besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten. In hoeverre er sprake is van overdracht van taken en daarmee van autonomie hangt sterk af van het type regeling. Voor Rozendaal geldt dat voornamelijk wordt deelgenomen in relatief lichte samenwerkingsvormen waarbij het type bevoegdheid dat wordt overgedragen (voor zover überhaupt sprake is van taakoverdracht) een uitvoerend karakter heeft.

De door de gemeente aangewezen vertegenwoordigers in de besturen informeren college en raad over relevante ontwikkelingen. De betreffende organen leggen hun begroting, rekening en andere beleidsplannen voor aan de gemeente.

Onderstaande informatie wordt gepresenteerd in lijn met de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). We hanteren de meest actuele (officiële) beschikbare cijfers.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 1 Veiligheid en Programma 7 Volksgezondheid en Milieu
Openbaar belang	De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: a. Brandweerzorg; b. Publieke gezondheid c. GHOR d. Rampenbestrijding en crisisbeheersing e. Gemeenschappelijke meldkamer
Ontwikkelingen en risico's	Diverse ontwikkelingen, waaronder de wenselijke versteviging van de bedrijfsvoering VGGM-breed, de discussie over de regionale verdeling van de huisvestingskosten van de brandweer, en zaken als de krappe arbeidsmarkt en de toenemende inflatie, leiden tot voorstellen voor uitzetting van de begroting.
Financieel belang	2023 bijdrage van € 132.339 (brandweer) en € 78.297 (GGD + JGZ 0-4)
Bestuurlijk belang	De burgemeester en de wethouder sociaal domein zijn lid van het algemeen bestuur

Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 7.806.000 Vreemd vermogen € 51.358.000 Resultaat 2022 € 707.000	**31-12-2023** Eigen vermogen € 7.579.000 Vreemd vermogen € 50.562.000 Resultaat 2023 € 1.730.000

Gelders Archief (GR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning	
Openbaar belang	Hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en de provincie Gelderland.	
Ontwikkelingen en risico's	Er zijn geen noemenswaardige ontwikkelingen en/of risico's te benoemen.	
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor 2023 bedroeg € 12.473.	
Bestuurlijk belang	Namens Rheden/Renkum en Rozendaal is de burgemeester van Renkum lid van het algemeen bestuur.	
Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 461.845 Vreemd vermogen € 20.372.876	**31-12-2023** Eigen vermogen € 852.027 Vreemd vermogen € 20.093.663

Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 7 Volksgezondheid en Milieu en programma 8 (VHROSV)	
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Ook het belang van goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland	
Ontwikkelingen en risico's	Op dit moment zijn er geen noemenswaardige ontwikkelingen en risico's.	
Financieel belang	Basistaken worden uitgevoerd tegen uurtarief op basis van jaarlijks te sluiten overeenkomsten, bijdrage 2023: € 35.560.	
Bestuurlijk belang	Eén lid algemeen bestuur uit Rozendaal. Eén lid dagelijks bestuur (wethouder Renkum) namens Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal	
Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 863.000 Vreemd vermogen € 5.825.000	**31-12-2023** Eigen vermogen € 857.000 Vreemd vermogen € 7.099.000

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 4 Onderwijs en programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Adequaat en efficiënt vervoer van diverse doelgroepen	
Ontwikkelingen en risico's	Op dit moment zijn er geen noemenswaardige ontwikkelingen en risico's.	
Financieel belang	De Rozendaalse bijdrage in 2023 bedroeg € 42.161.	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het bestuur, de wethouder sociaal domein	
Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 10.313.756	**31-12-2023** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 10.678.180

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGRSD)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Regio Centraal Gelderland is een samenwerkingsverband van 11 gemeenten in het sociaal domein. Gezamenlijk wordt de transformatie in het sociaal domein zo goed mogelijk vorm gegeven met als doel optimale dienstverlening voor de inwoners. Rozendaal draagt bij aan de onderdelen Beheer, Inkoop, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgevers ServicePunt en Werkgeverschap SW.	
Ontwikkelingen en risico's	Er zijn geen ontwikkelingen en risico's te melden.	
Financieel belang	De aan Rozendaal doorbelaste en gecumuleerde kosten voor 2023 zijn € 90.273	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, de wethouder financiën. Deze heeft één stem. De wethouder Sociaal Domein heeft zitting in de bestuurscommissies die onderdeel uitmaken van de MGR.	
Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 685.000 Vreemd vermogen € 4.388.000	**31-12-2023** Eigen vermogen € 714.000 Vreemd vermogen € 7.149.000

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GRMAN)		
Vestigingsplaats	Elst	
Programma	Divers	
Openbaar belang	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN) is een samenwerkingsverband van 18 gemeenten. De uitdaging van deze GR is hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: groene groei.	
Ontwikkelingen en risico's	De bijdrage voor 2024 stijgt en wordt € 16.736. Dit is als volgt opgebouwd: Regiobureau € 4.742; TEB 2024 € 1.752; Verbonden regio € 2.770; Productieve regio € 1.844; Circulaire regio € 2.726; Ontspannen regio € 1.162; Groene groeiregio € 1.740.	
Financieel belang	In 2023 was de Rozendaalse bijdrage € 14.910.	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, de burgemeester. Deze heeft één stem.	
Financiële gegevens	31-12-2022 Eigen vermogen € 347.799 Vreemd vermogen € 4.928.520	**31-12-2023** Eigen vermogen € 380.937 Vreemd vermogen € 5.323.902

Stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) (Vereniging)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
Openbaar belang	Belangenbehartiging t.b.v. gemeenten in het proces van besluitvorming bij rijksoverheid en provincies
Ontwikkelingen en risico's	De VNG zet zich in stabiele financiën vanuit het Rijk voor gemeenten. Daarnaast is de VNG bezig met het ontwikkelen van de nieuwe VNG-strategie 2030.
Financieel belang	De bijdrage in 2023 bedroeg € 3.788 NL + € 213 VNG Gelderland
Bestuurlijk belang	Stemrecht o.b.v. lidmaatschap
Financiële gegevens	De VNG heeft haar jaarverslag 2023 nog niet gepubliceerd.

K80	
Vestigingsplaats	Beesel
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
Openbaar belang	Belangenbehartiging t.b.v. kleine gemeenten (< ca. 25.000 inwoners) in het hele proces van besluitvorming bij VNG, de rijksoverheid en provincies; samenwerking en kennisdeling tussen kleine gemeenten
Ontwikkelingen en risico's	Door gezamenlijk te werken aan de genoemde aspecten van wendbaarheid, nabijheid en samenhang vergroten wij onze resultaten als kleine gemeenten. Deze onderwerpen zijn zeker niet limitatief. Denkend vanuit wendbaarheid en ons aanpassingsvermogen werken gemeenten binnen de K80 samen op onderwerpen en ontwikkelen samen nieuwe aanpakken daar waar de vraagt rijst.
Financieel belang	De financiële bijdrage in 2023 bedroeg € 2.200
Bestuurlijk belang	Stemrecht o.b.v. lidmaatschap, AB-DB

Stichting Veilig Thuis (zelfstandige stichting onder verantwoordelijkheid van de GR VGGM)	
Vestigingsplaats	Arnhem
Programma	Programma 6 Sociaal Domein
Openbaar belang	Een autonome, slagvaardige organisatie met als opdracht het uitvoeren van de wettelijke en overige taken van het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) voor de zestien gemeenten van Gelderland-Midden
Financieel belang	2023 bijdrage van € 11.532
Bestuurlijk belang	Er is een Raad van Toezicht bestaande uit ten minste vijf leden, waaronder leden van het college van deelnemende gemeenten, die benoemd worden door het AB van de VGGM

Bestuurlijke Partner Overleg VeluweAlliantie	
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Programma	Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie
Openbaar belang	Een netwerkorganisatie die is gericht op promotie van de Veluwe ten behoeve van toerisme, recreatie en werkgelegenheid
Ontwikkelingen en risico's	Er zijn geen ontwikkelingen of risico's.
Financieel belang	Op basis van inwoneraantal.
Bestuurlijk belang	Eén vertegenwoordiger van iedere partij neemt deel in de VeluweAlliantie.

Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning en programma 3 Economie	
Openbaar belang	De Economic Board is een regionale samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven. De belangrijkste opgave voor deze Triple Helix samenwerking is het stimuleren van duurzame economische groei en innovatie in de regio.	
Ontwikkelingen en risico's	Er zijn geen ontwikkelingen of risico's	
Financiële bijdrage	De gemeente heeft een bijdrage ad € 1 per inwoner per jaar gedurende 5 jaar gegarandeerd.	
Bestuurlijk belang	De samenwerkende gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen wijzen één lid aan in de geleding overheden.	
Financiële gegevens	**31-12-2022** Eigen vermogen € 44.593 Vreemd vermogen € 103.639	**31-12-2023** Eigen vermogen € 40.615 Vreemd vermogen € 175.139

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid is een belangrijk instrument in het kader van het ruimtelijke beleid. Na afsluiting van de grondexploitatie de Del in december 2022 zijn er geen lopende grondexploitaties meer binnen de gemeente Rozendaal.

Risicomanagement in relatie tot weerstandsvermogen

Het risico op de grondexploitatie is een integraal onderdeel van het totale risicoprofiel van de gemeente, daardoor is een afzonderlijke reserve voor grondexploitaties niet nodig. Met het afsluiten van de grondexploitatie is er geen sprake meer van een risico.

Paragraaf 8 Wet open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet open overheid (Woo) is voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan.

Gerealiseerd beleid in relatie tot de beleidsvoornemens

Bij de begroting 2023 is nog geen beleid opgenomen ten aanzien van de Woo, omdat deze pas in werking is getreden per 1 juli 2023. Bij deze jaarrekening hebben wij dan ook geen realisatie te melden. Er ligt inmiddels een plan van aanpak. Wij verwachten eind 2025 de Woo volledig geïmplementeerd te hebben.

Paragraaf 9 Informatieveiligheid en privacy

Doelstelling informatieveiligheidsbeleid en privacy

We zijn in onze organisatie steeds meer afhankelijk van de beschikbaarheid van betrouwbare informatie, maar worden daarbij ook blootgesteld aan risico's. Burgers verwachten een betrouwbare overheid die zorgvuldig met informatie omgaat. Het gaat daarbij om het waarborgen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie(systemen). Dat zorgt niet alleen voor betrouwbaarheid, maar ook voor een goede kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geeft de wettelijke kaders aan en eist dat organisaties aantonen dat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen hebben genomen voor de verwerking van persoonsgegevens. Doel daarvan is de privacy van personen die in onze informatiesystemen zijn opgenomen te beschermen. We hebben de maatregelen vastgelegd in ons informatiebeveiligings- en privacy beleid en voeren deze uit.

Informatiebeveiliging moet de primaire bedrijfsprocessen ondersteunen en de veilige en verantwoorde uitvoering daarvan mogelijk maken. Daarnaast moet informatiebeveiliging via passende technische en organisatorische maatregelen de privacy van personen die in onze informatiesystemen beschreven zijn beschermen.

Wetgeving en normenkaders

AVG

Op het terrein van privacy is de AVG sinds 2018 het wettelijk kader. Deze wet heeft gezorgd voor een versterking en uitbreiding van privacy rechten van burgers in de hele EU. En meer en strakker vastgelegde verantwoordelijkheden voor organisaties en dezelfde, uitgebreidere, bevoegdheden voor alle toezichthouders in de EU.

BIO

Vanaf 2020 geldt voor de gehele Nederlandse overheid één uniform normenkader voor informatiebeveiliging, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Informatiebeveiliging vormt een belangrijk kwaliteitsaspect van de informatievoorziening van de overheid. Het beveiligen van informatie is echter geen eenmalige zaak, maar een proces waarbij steeds de Plan-Do-Check-Act cyclus wordt doorlopen. Om te voorkomen dat informatie en informatiesystemen te licht of te zwaar worden beveiligd, vormt risicomanagement een belangrijk onderdeel in dit proces. De BIO is opgezet om gemeentes vanuit een meer risico-gebaseerde denkwijze de voor hen relevante beheersmaatregelen te laten treffen. De beheersmaatregelen die in de BIO zijn opgenomen, zijn verplicht voor alle overheden. De BIO is gebaseerd op de meest actuele ISO 27002 norm. Uiteraard heeft ook de gemeente Rozendaal de ambitie om te voldoen aan de BIO. De BIO is echter geen doel op zich, het gaat om zorgvuldig omgaan met gevoelige informatie; betrouwbare en continue dienstverlening; voldoen aan wet- en regelgeving (o.a. privacy) en het beheersen van risico's.

ENSIA

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) vloeit voort uit en is gebaseerd op de BIO. Uit het proces ENSIA volgt een beeld van de mate waarin aan de BIO wordt voldaan. Bij deze audit gaat het vooral om de beveiliging van overheidsinformatie in brede zin (waaronder persoonsgegevens). ENSIA is het instrument waarmee intern aan het college van B&W en extern aan de toezichthouders van de verschillende stelsels verantwoording wordt afgelegd. Dit gebeurt door middel van een zelfevaluatie op basis van vragenlijsten die door de stelselhouders zijn opgesteld. Daarnaast verantwoordt de gemeente zich ook horizontaal aan de gemeenteraad via de jaarrekening. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke P&C-cyclus.

Beleid

We hebben de doelen uitgewerkt en maatregelen vastgelegd in beleid. Het Strategisch Informatiebeveiligingsplan is voor het laatste geactualiseerd in 2020 en een nieuwe versie is momenteel onderhanden bij de CISO. Eind 2023 is het Actieplan informatiebeveiliging 2024 geactualiseerd; het Privacy beleid wordt in 2024 geactualiseerd. Het college van B&W is het besluitvormend orgaan voor beide (samenhangende) onderwerpen.

In het vervolg van deze paragraaf werken we de lijnen privacy en informatieveiligheid separaat uit. In de praktijk zijn er vele dwarsverbanden tussen beide onderwerpen.

Privacy

Actieplan Privacy

Om er voor te zorgen dat de privacy gewaarborgd blijft, wordt jaarlijks een Actieplan Privacy opgesteld. We werken vanuit een vaste PDCA-cyclus, herijken en veranderen waar nodig beleid en reglementen, in lijn met de huidige werkelijkheid. Daarnaast wordt jaarlijks o.a. gekeken naar de actualisering en borging van processen, het actualiseren van het verwerkingsregister, bewustwording en afspraken met derden. Jaarlijks wordt door de FG verslag uitgebracht van de stand van zaken rondom privacy op basis van het Privacy beleid. Voor de functie van FG (Functionaris gegevensbescherming) hebben we ook in 2023 gebruik maken van een extern bureau. De functie van PO (Privacy Officer) wordt vanaf 2022 intern ingevuld.

Digitale Agenda en privacy

De gemeente Rozendaal heeft een duidelijke ambitie voor verdergaande digitalisering, in samenwerking met derde partijen. In het kader van nieuwe wetgeving en de uitvoering van de Digitale Agenda 2022-2023 hebben er in 2022 en 2023 flinke veranderingen plaatsgevonden in processen en het digitaal werken. Op het gemeentehuis staan geen servers meer met bedrijfsgevoelige informatie. Wij werken zo veel als mogelijk is digitaal, waardoor het vinden van privacygevoelige informatie op papier is verminderd. Het werken in de Cloud zorgt ervoor dat onze gegevens veilig worden opgeslagen bij goed beveiligde en gecertificeerde servercentra.

Daarnaast zijn diverse verwerkersovereenkomsten beoordeeld dan wel opgesteld, waarbij in de regel de standaard verwerkingsovereenkomst van de VNG gebruikt wordt.

Opvang Oekraïense vluchtelingen

Ook bij de verwerking van de persoonsgegevens van de vluchtelingen (op De Bosrank) is het van belang dat kritisch wordt gekeken naar gegevensuitwisselingen. Als gegevens worden gedeeld met andere partijen (school, huisartsenpraktijk) dan moet daar een grondslag voor zijn. Er wordt rekening gehouden met dataminimalisering (alleen gegevens vragen die strikt noodzakelijk zijn) en gegevens worden goed en beveiligd opgeslagen (er wordt regelmatig gecheckt of er geen gevoelige informatie op de opvanglocatie blijft liggen).

Informatieveiligheid

Risico-gestuurde aanpak

In 2022 en 2023 zijn de diverse onderdelen van de Digitale Agenda 2022-2023 doorgevoerd in onze organisatie, de door ons gebruikte software en bij onze leveranciers. Ons netwerk en onze apparatuur is deels aangepast en/of vervangen, de manier van onderling samenwerken is deels veranderd en er is meer extern personeel aangetrokken. De nieuwe manier van (digitaal) werken brengt andere risico's met zich mee. In samenhang met deze forse ontwikkelslag is in 2022 besloten om zelf een externe CISO aan te stellen. De nieuwe CISO is begin 2023 gestart. De samenwerking met de gemeente Arnhem in verband met de CISO-rol is eind 2022 beëindigd.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

Vanaf 2023 zouden wij te maken krijgen met de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV). Deze wet is inmiddels uitgesteld tot januari 2025. In 2022 en 2023 zijn al de nodige stappen gezet vanuit onze Digitale Agenda 2022-2023 om aan deze wet te voldoen. Bij de inrichting van onze nieuwe website is rekening gehouden met de digitale dienstverlening aan onze burgers en de servicenormen, wat o.a. inhoudt dat gebruik gemaakt kan worden van een voorleesfunctie en de implementatie van de afsprakenmodule. In de loop van 2024 zullen vervolgens de diverse formulieren en DigiD worden geïmplementeerd.

ENSIA: Suwinet en DigiD

Net als voorgaande jaren is in de tweede helft van 2023 opnieuw een (verplichte) zelfevaluatie uitgevoerd waarmee een beeld is verkregen van de stand van zaken op dat moment. In 2023 is de ENSIA voor de zevende maal toegepast (4e jaar op basis van de BIO). De werkwijze van de ENSIA voorziet erin dat er jaarlijks een zogenaamde Collegeverklaring wordt afgegeven. Daarmee legt het college verantwoording af over de kwaliteit en

veiligheid van bepaalde registraties: DigiD en Suwinet. Voor 2023 geldt daarbij dat er, net als in voorgaande jaren, een audit diende plaats te vinden op DigiD en Suwinet.

Over DigD: bij de verklaring over DigiD kan het volgende worden opgemerkt: de werkzaamheden m.b.t. de Belastingbalie zijn uitbesteed aan De Connectie. Jaarlijks zal worden onderzocht, door een onafhankelijke auditor, of opzet en bestaan van de maatregelen en procedures gericht op de ICT-beveiliging van de web omgeving van de DigiD-aansluiting voldoen aan de gestelde eisen. Hiervoor wordt een TPM (Third Party Memorandum) opgesteld. Gebleken is dat eind 2023 aan 1 punt niet volledig werd voldaan. De Connectie heeft dit onderdeel opgenomen in hun verbeterplan en inmiddels heeft er een her-audit plaatsgevonden.

Over Suwinet: de werkzaamheden m.b.t. Suwinet zijn uitbesteed aan de gemeente Rheden. Voor 2023 is een TPM (Third Party Memorandum) opgesteld door de gemeente Rheden. Hierdoor is het voor onze gemeente makkelijker te controleren of we aan alle normen voldoen. In 2023 werd aan alle normen voldaan.

ENSIA: verantwoordingsrapportage BAG (basisregistratie adressen en gebouwen), de BGT (basiskaart grootschalige topografie) en de BRO (basisregistratie ondergrond)
Naast de collegeverklaring heeft het college de verantwoordingsrapportages voor de BAG, de BGT, en de BRO vastgesteld. De BAG en de BGT worden uitgevoerd door De Connectie. De gegevenskwaliteit, proces en organisatie rond de Bag en BGT zijn op orde en we voldoen aan alle eisen. Samenhang met andere geo-registraties en het gebruik van de BAG en BGT verbetert ieder jaar. Wel is er bij de BAG een aandachtspunt. Rozendaal moet zelf gegevens aanleveren aan De Connectie. Gezien het kleine aantal mutaties, kan het niet tijdig doorsturen van aangevraagde en verleende vergunningen ervoor zorgen dat wij onder de benodigde score uitkomen. De coördinator Basisregistraties zal hier (intern) op sturen. BRO: de scores voor de BRO zijn uitstekend te noemen. Er is inmiddels een BRO-team geformeerd (Rheden/Rozendaal) en binnen dit team is een structurele afstemming georganiseerd (elk kwartaal). Wij hebben op dit moment nog geen aanleiding om te twijfelen aan de kwaliteit van de gegevens die wij aanleveren. De ontwikkelingen hierover worden door het BRO-team gevolgd en waar nodig worden deze vertaald naar actie.

Bewustwording
Ieder jaar zetten we in op bewustwording: ‘de mens als zwakste schakel’. In 2023 zijn een aantal bewustwordingsworkshops gehouden. Zowel de bewustwording op het vlak van informatiebeveiliging als die van de Privacy waren druk bezocht, interactief en werden verzorgd door de CISO, de ISO en de FG. Besloten is om vanaf 2024 een extra aantal bewustwordingsdagen te houden. De afgelopen jaren hebben we gebruik gemaakt van de kennis van een ethisch hacker. Vanaf 2024 gaan we gebruik maken van een Security Awareness tool die regelmatig de kennis test van alle medewerkers (incl. het bestuur) en vanaf 2022 worden jaarlijks een aantal phishingtests gedaan.

Beleid ten aanzien van incidenten

De ISO (Information Security Officer) wordt door de medewerkers geïnformeerd over beveiligingsincidenten en legt deze vast ten behoeve van rapportages. Hieronder vallen o.a. inbreuken op en (ver)storingen in de informatietechnologie, datacommunicatie of andere infrastructurele voorzieningen die gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit en integriteit van de bedrijfsprocessen evenals signaleringen dat het informatieveiligheidsbeleid niet wordt nageleefd. Eventuele incidenten of datalekken worden bijgehouden in een afzonderlijk register en wanneer van toepassing gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

De activiteiten die de gemeente onderneemt om zowel aan de BIO als de AVG te voldoen zijn talrijk en hebben veelal een technisch karakter. Ondanks alle fysieke, technische en digitale maatregelen blijft de mens (vaak onbewust) een zwakke schakel waar het gaat om informatieveiligheid. Incidenten vallen dan ook niet uit te sluiten. Het is van belang dat er sprake is van een veilige omgeving (dus niet direct afrekenen) waarin dergelijke incidenten gemeld kunnen worden om van te leren. In 2023 waren er niet alleen een paar incidenten/datalekken, maar er waren ook een aantal (voor onze gemeente) buitengewone werkzaamheden.

In 2023:

- zijn een aantal beveiligingsincidenten gemeld (en opgelost). Dit betroffen meldingen van externe verwerkers die Rozendaal op de hoogte stelden van een incident. Deze bevatten echter geen persoonsgegevens van Rozendaalse betrokkenen;
- zijn er geen klachten binnengekomen in het kader van de AVG;
- zijn er enkele inzageverzoeken en een correctie-/verwijderingsverzoek binnengekomen en naar tevredenheid afgehandeld;
- zijn een aantal datalekken gemeld. Dit betrof een aantal meldingen met een zeer laag risico voor betrokkenen;
- is Rozendaal onderdeel geweest van het tv-programma ‘Burgerzaken’. De opnames hiervoor zijn in december 2022, op locatie, geweest. Hierbij was er sprake van een aantal privacyvraagstukken die we tezamen met Warner Bros. hebben opgepakt;
- zijn Oekraïense vluchtelingen ondergebracht op De Bosrank. Ook hierbij was er sprake van de nodige privacyvraagstukken. Deze zijn tezamen met de locatiemanager en coördinator van de locatie opgepakt en afgerond.

Paragraaf 10 Opvang vluchtelingen en ontheemden

Inleiding

Gemeenten zijn op drie fronten actief om voor vluchtelingen en ontheemden tijdelijke of blijvende huisvesting te realiseren. Ten eerste hebben gemeenten de taak om naar rato huisvesting te realiseren voor statushouders, vluchtelingen met een verblijfsstatus. Ten tweede is met het uitbreken van de oorlog in Oekraïne eind februari 2022 en de vluchtelingenstroom die daarmee op gang is gekomen aan de Nederlandse gemeenten gevraagd om daarnaast ook tijdelijke opvanglocaties voor Oekraïense ontheemden (zijnde geen asielzoekers) te organiseren. De opgaaf voor de provincie Gelderland is tot 1 oktober gecoördineerd via de VGGM. Vanaf deze datum wordt de opvang gecoördineerd via het Regionale Coördinatiepunt Vluchtelingen Spreiding (RCVS), een samenwerkingsverband van gemeenten in Gelderland-Midden, ondergebracht bij de gemeente Rheden. Deze dient opvangplekken voor ruim 3.700 Oekraïense vluchtelingen te realiseren. Ook Rozendaal draagt hier naar vermogen aan bij door middel van de Gemeentelijke Opvanglocatie voor Oekraïners (GOO) ‘De Bosrank’. Ten derde zorgt de invoering van de Spreidingswet (opvang asielzoekers, dus geen Oekraïense ontheemden) voor een extra beroep op het huisvesten van vluchtelingen. Op twee van de drie domeinen (huisvesting statushouders en opvang asielzoekers) is een coördinerende rol weggelegd voor de provincie. In onze regio is ervoor gekozen om voor alle drie de opgaven samen te werken in de regio Gelderland-Midden en met de provincie. Hierdoor ontstaan betere kansen om integraal de opvangvraagstukken te bezien.

Het opvangen van Oekraïense ontheemden heeft een dermate grote impact op onze jaarrekening 2023 dat wij ervoor hebben gekozen om alle informatie uit de diverse programma’s hier te laten samenkomen.
In deze paragraaf nemen wij u mee in de verschillende fases, te starten met de aanloopfase op weg naar de realisatie van ‘De Bosrank’ (10.1), de realisatiefase van de locatie (10.2), de beheerfase(10.3), de impact op de ambtelijke organisatie (10.4) en de financiën (10.5).

Aanloopfase

Een geschikte opvanglocatie vinden binnen de grenzen van Rozendaal is geen sinecure gebleken. In het najaar 2022 is een longlist opgesteld met 18 locaties. Hiervan is een shortlist van vijf locaties naar voren gekomen. Er is een afweging gemaakt bij overgebleven locaties en er zijn gesprekken gevoerd met de grondeigenaren. Uiteindelijk is er een huurovereenkomst getekend voor de huur van een locatie aan de Del.

Voor de tijdelijke huisvesting van vluchtelingen zijn diverse opties in de markt beschikbaar (cabins, wooncontainers, verplaatsbare units etc.). Met een bedrijf uit de regio is gekozen voor containerbouw. Hetzelfde bedrijf heeft de inrichting verzorgd. Het college heeft op 31 januari 2023 het besluit genomen om tot realisatie van de opvanglocatie voor 55 ontheemden uit Oekraïne over te gaan. Op 1 februari is de raad hierover geïnformeerd.

Realisatiefase van de locatie

Het eerste kwartaal van 2023 heeft in het teken gestaan van het realiseren van de opvanglocatie per 1 april 2023. Uiteindelijk is de locatie enkele weken na de deadline geopend, onder andere doordat levertijden voor (onderdelen van) de noodwoningen langer bleken dan verwacht; krapte in personeel en materiaal van derden en krapte op het energienet, waardoor langer dan gewenst niet helder was welke aansluiting voor het perceel aan De Del haalbaar was.

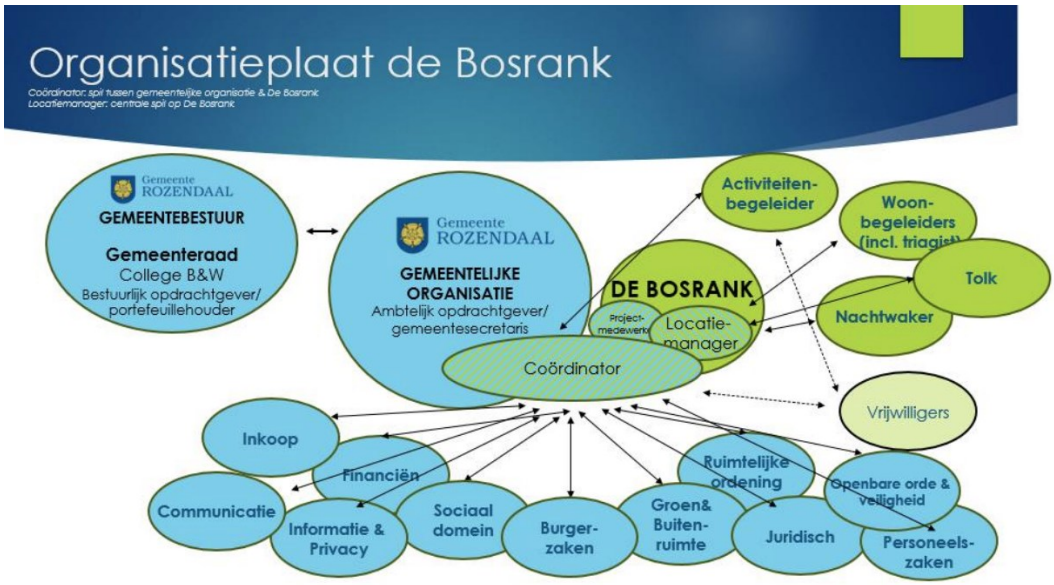
Rond de komst van de GOO vond een intensief participatieproces plaats met inwoners, via meerdere inloopbijeenkomsten, een druk bezochte open dag op locatie, een tijdelijke klankbordgroep rond de inrichting van de locatie en diverse bijeenkomsten met vrijwilligers die zich inzetten in en rond de locatie. Ook gedurende het jaar is sprake geweest van intensieve communicatie en interactie met direct om- en aanwonenden van GOO ‘De Bosrank’.

Beheerfase

Op 24 april 2023 konden de deuren van 'De Bosrank' geopend worden. De beschikbare 55 plekken werden geleidelijk opgevulde door de Oekraïense ontheemden. Deze ontheemden werden op de locatie opgevangen door een coördinator, locatiemanager, woonbegeleiders en een enthousiaste groep vrijwilligers.

De situatie op de opvanglocatie is, zeker de maanden na de zomer relatief rustig. Over het algemeen kunnen we stellen dat de incidenten die in 2023 hebben plaatsgevonden (ruzies tussen bewoners, alcoholmisbruik etc.) zich voornamelijk binnen de locatie hebben afgespeeld, met geen/nauwelijks uitstraling op de directe omgeving. Wel kenden we vooral in de eerste paar maanden een relatief hoog aantal zorgdossiers en zijn hulpdiensten (politie, ambulance) vaker dan verwacht ingeschakeld. Ook vroegen (standaard) zorglijnen meer inzet vanuit de woonbegeleiders dan voorzien. Denk daarbij aan begeleiding naar huisarts/specialistische zorg/ziekenhuisopname/spoedtandarts, of het extra inregelen van doelgroepenvervoer. Het opleidingsniveau is bij een deel van de bewoners relatief laag en de baankansen van de doelgroep is mede hierdoor lager dan eerder verondersteld. Verhuisbewegingen en nieuwe instroom maken dat we continu moeten en willen blijven inzetten op ondersteuning op weg naar werk, onder andere via het Werkgeversservicepunt. We zetten in op een leefbare, veilige opvanglocatie waarin de bewoners meedraaien in de Nederlandse samenleving. Het ontwikkelen van zelfredzaamheid onder de bewoners is een belangrijk aandachtspunt. We stimuleren dat de kinderen zoveel mogelijk zelfstandig naar school gaan, dat bewoners aanhaken op bestaande activiteiten en dat zij zoveel mogelijk meedoen in het arbeidsproces. Wanneer bewoners een zelfstandig leven opbouwen heeft dit een positief effect op de rust binnen de opvanglocatie.

Impact ambtelijke organisatie

Ondanks dat de bemensing van de projectorganisatie Opvang Oekraïners Rozendaal (OOR) voornamelijk wordt ingevuld door externe inhuur heeft het een behoorlijke impact op de ambtelijke organisatie. De ambtelijk opdrachtgever is lid van de stuurgroep en aanspreekpunt voor de coördinator en locatiemanager.
Verder zijn er verschillende medewerkers in verschillende fases bij het project betrokken. Het gaat hier om:

- Burgerzaken: inschrijven van de Oekraïners in het BRP, verstrekking leefgeld (via sociaal domein Rheden);
- Openbare ruimte: groenonderhoud, afvalinzameling etc. op en rond het perceel ('schoon, heel en veilig');
- Toezicht en handhaving: afspraken wijkagent, BOA's;
- Sociaal domein: in samenwerking met de gemeente Rheden: informatie over en toeleiding naar onderwijs, werk, maatschappelijke voorzieningen etc.;
- Financiën; voor het in beeld brengen van, de juiste verwerking van en de verantwoording van de projectkosten.
- Communicatie: zowel straks met onze Oekraïense inwoners als met omwonenden en inwoners in het algemeen, in de meest brede zin.

Financiën

Het Rijk stelt als uitgangspunt bij de vergoeding van kosten voor de opvang van Oekraïners voorop dat gemeenten er niet op toe mogen leggen (budgetneutraal). Ten tijde van het collegebesluit eind januari 2023 hebben we een eerste begroting voorgelegd aan het Rijk. Op basis daarvan is ook al een voorschot uitbetaald, waaruit we lopende kosten dekken. De begroting is getoetst aan de declaratieregeling voor vergoedingen vanuit het rijk voor opvang van Oekraïners. We gaan er van uit dat de kosten die we hier in opnemen volledig onder de vergoeding van het rijk vallen. Echter: we weten pas bij definitieve besluitvorming van het Rijk over de vergoeding of en in hoeverre dit ook daadwerkelijk het geval is. Dit betekent een risico voor het geval dat het Rijk niet al onze aannames onder deze begroting onderschrijft. Om dit risico beheersbaar te maken zijn diverse mitigerende maatregelen genomen, waaronder voorbesprekingen met het Rijk; toetsen van de uitgangspunten met andere opvanglocaties; identificeren van 'knoppen waar we aan kunnen draaien' als er een tekort mocht ontstaan etc.

		Baten		Lasten	
Progr.	**Omschrijving**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**
0	Inzet ambtelijk apparaat				€ 45.000
6	Transitiekosten	€ 14.958	€ 851.334	€ 14.958	€ 326.425
6	Opvang Oekraïners normbedrag	€ 12.600	€2.499.338	€ 12.600	€1.915.761
6	Uitgekeerde verstrekkingen	€ 20.750	0	€ 20.750	0
6	Hart van Rozendaal	-	€ 33.000	-	€ 12.714

Balans	**31-12-2023**
Nog uit te geven transitiekosten	€ 524.909
Nog uit te geven normbedrag	€ 583.577
Nog uit te geven Hart van Rozendaal	€ 20.286

De jaarrekening

Balans per 31 december 2023

Activa		31-12-2023		31-12-2022
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		*0*		*0*
Materiële vaste activa		*5.888.852*		*5.847.350*
- Investeringen met een economisch nut	4.232.969		4.365.239	
- Investeringen met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	193.296		175.685	
- Investeringen met maatschappelijk nut	1.462.587		1.306.427	
Financiële vaste activa		*1.854.817*		*1.943.101*
- Overige langlopende leningen u/g	1.854.817		1.943.101	
Totale vaste activa		7.743.669		7.790.451
Vlottende activa				
Voorraden		*395*		*1.133*
- Onderhanden werk, waaronder bouwgrond in exploitatie	0		0	
- Gereed product en handelsgoederen	395		1.133	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		*6.346.816*		*5.086.286*
- Overige vorderingen	206.482		255.488	
- Vorderingen op openbare lichamen	631.169		441.525	
- Schatkistbankieren	5.509.165		4.389.274	
Liquide middelen		*2.166*		*41.813*
- Kassaldi	902		1.133	
- Banksaldi	1.264		40.680	
Overlopende activa		*319.434*		*205.269*
- Nog te ontv voorschotten EU	0		0	
- Nog te ontv voorschotten Rijk	0		2.406	
- Nog te ontv voorschotten Overige	176.146		201.372	
Ov. nog te ontvangen en vooruitbet.bedragen	143.288		1.491	
Totaal vlottende activa		6.668.812		5.334.502
Totaal generaal		**14.412.481**		**13.124.952**

Passiva		31-12-2023		31-12-2022
Vaste passiva				
Eigen vermogen		*9.657.920*		*10.421.769*
- Algemene reserve	3.783.218		4.321.436	
- Bestemmingsreserve	6.000.045		5.651.953	
- Gerealiseerd resultaat	-125.344		448.380	
Voorzieningen		*1.393.616*		*1.308.129*
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	326.616		332.129	
- Onderhoudsegalisatie voorzieningen				
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	1.067.000		976.000	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan een jaar		*0*		*0*
- Waarborgsommen				
Totaal vaste passiva		11.051.536		11.729.898
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		*567.451*		*1.005.976*
- Overige schulden	567.451		1.005.976	
Overlopende passiva		*2.793.494*		*389.078*
- Verplichtingen volgend begrotingsjaar	1.114.532		108.060	
- Van Europese en NL overheidslichamen ontv vs	1.678.962		281.018	
- Overige vooruitontvangen bedragen	0		0	
Totaal vlottende passiva		3.360.945		1.395.055
Totaal generaal		**14.412.481**		**13.124.952**

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023

Programma Baten	Werkelijk 2022	Begroting na wijziging 2023	Werkelijk 2023	Saldo 2023
0 Bestuur en ondersteuning	4.076.474	4.248.614	4.378.798	130.184
1 Veiligheid	376	500	361	-139
2 Verkeer en vervoer	3.460	0	850	850
3 Economie	0	0	0	0
4 Onderwijs	141.395	57.240	172.687	115.447
5 Sport, cultuur en recreatie	30.000	0	203.831	203.831
6 Sociaal domein	160.331	81.577	3.848.036	3.766.459
7 Volksgezondheid en milieu	473.075	504.416	659.523	155.107
8 VHROSV	595.025	26.510	74.788	48.278
subtotaal baten programma's	5.480.135	4.918.857	9.338.875	4.420.018
Onttrekkingen aan reserves				
0 Bestuur en ondersteuning	288.576	5.022	97.425	92.403
1 Veiligheid	0	0	0	0
2 Verkeer en vervoer	278.422	31.670	60.450	28.780
3 Economie	0	0	0	0
4 Onderwijs	116.384	111.791	113.791	2.000
5 Sport, cultuur en recreatie	20.842	46.988	103.523	56.535
6 Sociaal domein	0	7.000	0	-7.000
7 Volksgezondheid en milieu	97.237	275.090	179.687	-95.403
8 VHROSV	70.275	18.000	227.268	209.268
subtotaal onttrekkingen	871.735	495.561	782.144	286.583
Lasten				
0 Bestuur en ondersteuning	2.423.123	2.574.732	2.555.000	19.732
1 Veiligheid	103.181	150.119	140.132	9.987
2 Verkeer en vervoer	166.947	173.327	225.026	-51.699
3 Economie	2.300	4.015	2.523	1.492
4 Onderwijs	702.888	501.834	635.806	-133.972
5 Sport, cultuur en recreatie	201.016	199.273	486.802	-287.529
6 Sociaal domein	998.632	1.023.402	5.021.234	-3.997.832
7 Volksgezondheid en milieu	547.321	604.171	651.531	-47.360
8 VHROSV	445.487	96.420	384.669	-288.249
subtotaal lasten programma's	5.590.896	5.327.293	10.102.724	-4.775.431
Toevoegingen aan reserves				
0 Bestuur en ondersteuning	6.686	6.686	6.686	0
1 Veiligheid	0	0	0	0
2 Verkeer en vervoer	257.613	9.203	9.203	0
3 Economie	0	0	0	0
4 Onderwijs	0	0	0	0
5 Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0
6 Sociaal domein	0	0	0	0
7 Volksgezondheid en milieu	0	127.750	127.750	0
8 VHROSV	0	0	0	0
subtotaal toevoegingen	312.594	143.639	143.639	0
Saldo baten en lasten	-110.761	-408.436	-763.849	-355.413
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	559.142	351.922	638.505	286.583
Totaal saldo	**448.380**	**-56.514**	**-125.344**	**-68.830**

Het financiële resultaat van de jaarrekening 2023, inclusief de mutaties op reserves, bedraagt afgerond € 59.000 bij een begroot resultaat van € 7.559. Het verschil van € 52.000 wordt grotendeels veroorzaakt door hogere rentebaten en een hogere uitkering uit het Gemeentefonds. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de toelichting bij de programma's.

Verschillenanalyse ten opzichte van de begroting 2023

De financiële toelichting op de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de rekening 2023 is per programma, onder 'Wat heeft het gekost?' opgenomen in de programmabladen in deel 1 'Het Jaarverslag'.

Doordat het Jaarverslag (deel 1) en de Jaarrekening (deel 2) integraal in 1 boekwerk zijn opgenomen dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld gaat het college ervan uit dat hiermee aan (de bedoeling van) de voorschriften van het BBV wordt voldaan. Hetzelfde geldt voor een nadere toelichting op de reserves en de voorgeschreven indeling in taakvelden.

Incidentele versus structurele afwijkingen

Uit de analyse van het resultaat van de jaarrekeningen over de afgelopen jaren blijkt (zoals bij de meeste gemeenten) dat de afwijkingen overwegend een incidenteel karakter hebben, daarmee onderdeel van het jaarlijkse rekeningresultaat zijn en verder niet van invloed op de financiële positie van de gemeente. Hierna zijn de volgende twee tabellen opgenomen om dat te illustreren:

- Tabel incidentele baten en lasten (> € 5.000 **niet** zijnde fluctuaties bestaand beleid);
- Tabel incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves.

Incidentele baten en lasten

	Werkelijk 31-12-2023	Begroot 31-12-2023
Totale lasten	10.069.772	5.263.220
Lagere storting voorziening pensioenen	-17.000	0
Eenmalige bate ouderschapsverlof	-5.345	0
Kosten digitale agenda/DMS	-57.000	0
Naverrekening onderhoud openbare verlichting	-7.000	0
Kosten/reservering opvang Oekraieners	-3.350.672	0
Kosten/reservering Hart van Rozendaal	-33.000	0
Woonvoorzieningen	-109.000	0
Planschades	-227.000	0
Structurele lasten	**6.263.755**	**5.263.220**
Totale baten	9.338.875	4.918.857
Onttrekking kosten digitale agenda/DMS	57.000	0
Naverrekening afval Nedvang	58.000	0
Subsidie wijk van de toekomst (energietransitie)	20.000	0
Subsidie Provincie winterfonds	8.200	0
Subsidie Provincie bodemtaken	50.000	0
Onttrekking planschades	227.000	0
Structurele baten	**9.759.075**	**4.918.857**

Incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves.

	Werkelijk 31-12-2023
Totale toevoegingen aan reserves	143.639
Structurele toevoegingen	**143.639**
Totale onttrekkingen aan reserves	782.144
Digitale agenda	-56.694
Masterplan Velwuezoom	-30.388
Theater De Pinkenberg	-75.000
Het Rond	-26.431
Energietransitie (inhuur+werklijnen)	-30.642
Klimaatsubsidies	-2.000
Planschades	-227.225
Structurele onttrekkingen	**333.764**

Begrotingsrechtmatigheid

Programma	Constatering	Oordeel
2. Verkeer en vervoer	Overschrijding van € 51.699	Deze overschrijding wordt veroorzaakt door kosten Masterplan Veluwezoom die worden afgedekt uit de reserve (€ 30.388) en door een naverrekening van onderhoudskosten van de openbare verlichting (€ 6.947) en hoger energielasten openbare verlichting (€ 6.263)
4. Onderwijs	Overschrijding van € 133.972	Deze overschrijding wordt veroorzaakt door een aantal SPUK's (NPO € 69.884, OAB € 64.000). Daarnaast is de doordecentralisatie aan Het Rhedens € 34.069 hoger uitgevallen (gedekt door uitkering Gemeentefonds)
5. Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie	Overschrijding van € 287.529	Deze overschrijding wordt veroorzaakt door de bijdrage aan Theater De Pinkenberg (€ 75.000) welke afgedekt is door een onttrekking uit de reserves (cf raadsbesluit), de brede SPUK € 26.304, SPUK bibliotheek € 176.000 en de SPUK digitale infopunten € 1.527.
6. Sociaal domein	Overschrijding van € 3.997.932	De overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door de verantwoording van de kosten OOR € 3.350.672. Daarnaast is sprake van de SPUK inburgering € 20.999, brede SPUK € 19.174, Hart van Rozendaal € 33.000 de bijdrage beschermd wonen € 331.800 en kosten voor jeugdzorg.
7. Volksgezondheid en milieu	Overschrijding van € 47.360	De overschrijding wordt veroorzaakt door de SPUK preventie € 10.000, de brede SPUK € 24.523, CDOKE middelen € 88.446 en de SPUK energiearmoede € 3.903.
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Overschrijding van € 288.249	De overschrijding wordt veroorzaakt door de planschades die worden afgedekt uit de reserves (Cf raadsbesluiten) € 227.000 en de subsidie bodemtaken € 50.000.
Krediet	**Constatering**	**Oordeel**
Kopier	Overschrijding van € 3.800	Tussen de aanschaf van de kopier en de aanvraag van het krediet is er een prijsstijging geweest waardoor de kopier duurder uitviel. Daarnaast is in de aanbesteding voor kopier gekozen die iets duurder was, maar waarvan de levensduur lager is.

Overzicht (lopende) investeringen en kredieten

Vanaf de jaarrekening 2021 worden hier de kredieten opgenomen (met meestal een looptijd 2-3 jaar) die gedekt worden door een onttrekking aan de reserves. Van die laatste categorie (met dekking 'reserves') worden de feitelijke kosten in enig jaar binnen het betreffende programma verantwoord waarbij eveneens de dekking uit de reserve is opgenomen. Via onderstaand overzicht is voor de raad dan zichtbaar wat de uiteindelijke kosten ten opzichte van het beschikbare krediet is.

		Jaar	Krediet*	Uitgegeven t/m 2022	Uitgegeven in 2023	Totaal uitgegeven (3 + 4)	Werkelijk beschikbaar (2 - 5)	Verwachte uitgaven	Nog beschikbaar (6 - 7)	Dekking
		1	2	3	4	5	6	7	8	
	Betrekking hebbend op MVA									
1	Copier	2020	12.000	0	15.800	15.800	0	0	0	Afschrijving
1a	Ondergrondse container	2023	7.200	0	7.590	7.590	-390	0	0	Afschrijving
1b	Bureau's	2023	20.000	0	17.222	17.222	2.778	0	0	Afschrijving
1c	IBA's Terlet/Drukrioolpomp Rsndle	2023	50.000	0	29.500	29.500	20.500	0	0	GRP
1d	LED verlichting	2023	53.000	0	53.937	53.937	-937	0	0	Afschrijving
1e	P v Hoornstraat reconstructie	2023	163.000	0	155.703	155.703	7.297	0	0	Afschrijving
	Totaal		**305.200**	**0**	**279.752**	**279.752**	**29.248**	**0**	**0**	
	Overige investeringen:									
	Programma 0 (waaronder overhead)									
2	DMS	2021	96.000	103.334	-7.391	95.943	57	0	57	res digitalise
3	Digitale agenda	2022	44.000		12.705	12.705	31.295	20.000	11.295	res digitalise
4	Dig.agenda projecten	2022/3	102.500	44.000	11.609	55.609	46.891	48.015	-1.124	alg reserve
5	Dig. Agenda rollen	2022	91.600	51.829	39.771	91.600	0	0	0	alg reserve
	Programma 2									
6	Masterplan Veluwezoom	2021	30.000	5.000	25.000	30.000	0	0	0	reserves
	Programma 5									
7	Bijdr. Openluchttheatrer Pinkenbe	2021	88.000	0	75.000	75.000	13.000	13.000	0	alg.reserve
8	Plantvakken Steenhoek	2021	16.540	13.750	0	13.750	2.790	2.790	0	alg.reserve
9	Masterplan Veluwezoom	2022	215.000	0	5.388	5.388	209.612	209.612	0	alg.reserve
10	Renovatie het Rond	2023	28.730		26.431	26.431	2.299	2.299	0	alg.reserve
	Programma 7									
11	Energietransitie (subsidiemaatreg	2019	315.000	242.318	2.000	244.318	70.682	0	70.682	res energie
12	Werklijnen energietransitie 2023	2023	85.000	0	4.907	4.907	80.093	0	80.093	res energie
13	Inhuur energietransitie 2023	2023	42.750	0	25.735	25.735	17.015	0	17.015	res energie
	Programma 8									
14	Invoering omgevingswet	2019	50.000	21.568	43	21.611	28.389	28.389	0	alg reserve
15	Omgevingsvisie	2020	85.000	29.322		29.322	55.678	55.678	0	alg reserve
16	Omgevingswet	2022	15.000	2.125		2.125	12.875	12.875	0	alg reserve
	Totaal omgevingswet		*150.000*	*53.015*	*43*	*53.058*	*96.942*	*96.942*	*0*	
17	Planschades	2022	195.000	66.503	128.497	195.000	0	0	0	alg reserve
18	Planschades	2022	115.000	0	98.728	98.728	16.272	16.272	0	alg reserve
19	Additionele wensen De Del	2023	14.000	0		0	14.000	14.000	0	alg reserve

1 Door het uitstel van de aanschaf en de verscherpte eisen die worden gesteld ivm de digitaliseringsslag vallen de kosten hoger uit dan was begroot in 2020.
1 a tm e betreffen kredieten die zijn opgenomen in de begroting. De geringe overschrijdingen bij 1a en 1d zijn ontstaan door een hogere inflatie.
2 Dit project loopt nog
3 Dit project loopt nog
4 Dit project loopt nog
5 Dit project loopt nog
6 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
7 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
8 Dit project loopt nog
9 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
10 Dit project loopt nog
11 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
12 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
13 Dit project is afgrond en binnen budget gebleven.
14 Dit project loopt nog. Door het vele uitstel van de wet tellen wij de diverse kredieten omgevingswet op om de kosten inzichtleijk te houden.
15 zie 14
16 zie 14
17 Het eerste krediet planschades is verbruikt.
18 Dit project loopt nog
19 Dit project loopt nog

Als de verwachte uitgaven op € 0 staan kan geconcludeerd worden dat de investering in 2023 is afgewikkeld.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling per 31 december 2023

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en de lasten zijn toegerekend aan het jaar waar zij betrekking op hebben. Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Met betrekking tot het verwerken van de algemene uitkering wordt de laatst in het jaar gepubliceerde accresmelding opgenomen.

De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Er is sprake van een formeel verbod voor het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. In 2023 is de CAO gemeente 2023 vast gesteld. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 op basis van deze CAO bovenwettelijke verlofuren sparen. De uren gespaard onder het verlofsparen verjaren niet. Volgens de commissie BBV dient voor de bovenwettelijke verlofuren een voorziening getroffen te worden. Binnen de gemeente Rozendaal wordt er nog geen gebruik gemaakt van deze regeling.

Normenkader

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties en ook de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 16 mei 2023 door de raad is vastgesteld;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen
  - van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
  - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV en ook onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Een verantwoordingsgrens van 3 % (zijnde € 307.391) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 5.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Op dit moment is dit niet van toepassing voor de gemeente Rozendaal.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Afhankelijk van het soort investering worden de materiële vaste activa gewaardeerd tegen:

- De aanschaffings- of vervaardigingskosten verminderd met eventuele bijdragen (subsidies) van derden, (eventueel) beschikkingen over in verleden toegepaste extra of versnelde afschrijvingen;
- Bruto-activering, d.w.z. reserves worden niet in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

De normale jaarlijkse lineaire afschrijvingen zijn gebaseerd op de verordening ex. art 212 Gemeentewet die door de raad is vastgesteld op 8 april 2023. Afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na ingebruikname. De afschrijvingstermijnen zijn voor activa met een economisch nut:

- 40 jaar: nieuwbouw woonruimten, school- en bedrijfsgebouwen;
- 30 jaar (maximaal): rioleringen;
- 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, kantoren, school- en bedrijfsgebouwen;
- 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen en rioolgemalen;
- 10 jaar: veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, kantoormeubilair, schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinwerken;
- 5 jaar: zware transportmiddelen; aanhangwagens; personenauto's; lichte motorvoertuigen;
- 3 jaar: automatiseringsapparatuur;
- niet; gronden en terreinen;

en voor activa met een maatschappelijk nut:

- 40 jaar (maximaal): klinkerwegen, pleinen, rotondes, lantaarnpalen openbare verlichting, waterwegen, waterbergingen en walbeschoeiing;
- 30 jaar (maximaal): parken, sportvelden en groenvoorzieningen;
- 20 jaar (maximaal): geluidswallen
- 15 jaar (maximaal): armaturen openbare verlichting, asfaltwegen, asfaltpleinen en asfaltrotondes;
- 10 jaar: straatmeubilair, pompen en gemalen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. In hoeverre de boekwaarde (of beurswaarde) afwijkt van de nominale waarde wordt aangegeven in de toelichting op de balans.

Vlottende activa

Voorraden

Deze worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde.

Bouwgrond in exploitatie

Op dit moment is dit niet van toepassing voor de gemeente Rozendaal.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De waardering van de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar vindt plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs dan wel tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende activa

De liquide middelen en de overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het gerealiseerde resultaat zoals dat volgt uit het overzicht van baten en lasten. In de balans worden de reserves gesplitst opgenomen in de volgende onderdelen:

- algemene reserve;
- bestemmingsreserves;
- gerealiseerde resultaat.

De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en zijn afzonderlijk opgenomen in “overzicht van reserves en voorzieningen”. Reserves worden gevormd volgens de door de raad genomen besluiten. Onttrekkingen aan de reserves geschieden volgens daartoe strekkende raadsbesluiten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en zijn afzonderlijk opgenomen in ‘overzicht van reserves en voorzieningen’. Aan de dotaties aan de volgende voorzieningen (via verwerking in begroting gevoteerd door de raad) liggen meerjarige berekeningen ten grondslag:

- Rioleringen;
- Pensioenen (oud)wethouders.
- Voorziening verlofsparen (voor Rozendaal nog niet van toepassing)

De jaarlijkse dotaties in deze voorzieningen zijn op een zodanig niveau vastgesteld dat de voorzieningen, binnen de daarvoor door de raad vastgestelde criteria, toereikend zijn om de ten laste van de voorzieningen komende uitgaven te dekken. Bij de berekening van de voorziening -pensioenen wethouders is gerekend met een rentpercentage van 3,16% en de sterftetabel GBM/GBV2016/2021 met leeftijdsterugstelling.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De waardering van vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer geschiedt tegen nominale waarde. Gedane aflossingen worden hierop in mindering gebracht.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De waardering van netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar geschiedt tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Exploitatierekening

De lasten en baten worden tegen nominale waarde zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. De afschrijvingen worden volgens de onder vaste activa genoemde criteria berekend.

Overhead

Volgens het BBV worden er geen kosten voor overhead meer toegerekend aan de taakvelden, vanwege de brede eenmansfuncties geldt dit ook voor de salarislasten van medewerkers die niet tot de ondersteunde functies behoren. Daarom komen alle personeelslasten (eigen en inhuur) en overige ‘bedrijfskosten’ op het taakveld overhead (binnen programma 0) tot uitdrukking. Bij taakvelden waarvan de kosten in rekening worden gebracht bij derden (bijvoorbeeld afval en riool) wordt er in de berekening van de kosten (extracomptabel) wel rekening gehouden met een component voor bedrijfskosten.

Toelichting op de balans

In deze toelichting op de balans worden alleen cijfermatige staatjes opgenomen wanneer er daadwerkelijk sprake is van een nadere uitsplitsing van onderdelen van de balans, naast relevant inhoudelijke toelichtingen op balansmutaties.

Activa

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

Niet van toepassing

Materiële vaste activa

	Boekwaarde 31-12-2022	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2023
Activa economisch nut							
Gronden en terreinen	167.353	0		10.537			156.816
Woonruimten	0						0
Bedrijfsgebouwen	4.015.629	0		110.660			3.904.969
Vervoersmiddelen	46.823	0		23.413			23.410
Machines, apparaten en installaties	100.726	15.800		20.804			95.722
Speeltoestellen							0
Overige materiele vast activa	34.708	17.222		7.467			44.463
Activa economisch nut met mogelijkheid van heffing							
Riolering	175.685	29.500		11.889			193.296
Ondergrondse container		7.590		0			7.590
Activa met maatschappelijk nut							
Grond-, weg en waterbouwk werken	1.306.427	209.640		53.480			1.462.587
Totaal	**5.847.350**	**279.752**	**0**	**238.250**	**0**	**0**	**5.888.852**

Onder gronden en terreinen zijn de kosten voor de uitbreiding van de begraafplaats opgenomen.
De toename van de boekwaarde van de machines en installaties is toe te schrijven aan de multifunctional (kopeieren/scannen e.d.). camera en audio systeem in de raadszaal. De toename van de overige materiele vast activa wordt veroorzaakt door de aanschaf van nieuw meubilair en de ondergrondse container. De toename bij riolering wordt veroorzaakt door investeringen in de IBA bij Terlet en de drukrioolpomp op de Rosendaalselaan.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2022	Bijstorten	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2023
Svn	250.000	0	0	250.000
Effecten	142.941	0	142.941	0
Langlopende lening Rabobank	1.550.160	54.657	0	1.604.817
Totaal	**1.943.101**	**54.657**	**142.941**	**1.854.817**

De toename op de langlopende lening van de Rabobank betreft de bijgeschreven rente over 2023 die feitelijk na 1 januari 2024 is ontvangen.

Vlottende Activa

	Boekwaarde 31-12-2022	Investeringen	Opbrengsten	Winst	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-2023
Grondexploitatie De Del	0	0	0	0	0		0
Voorraad eigen verklaringen	1.133	0	738		395		395
Totaal	**1.133**	**0**	**738**	**0**	**395**	**0**	**395**

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

	Saldo 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Gecorr saldo 31-12-2023	Gecorr saldo 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	631.169	0	631.169	441.525
Uitzettingen bij de schatkist looptijd	5.509.165	0	5.509.165	4.389.274
Overige vorderingen	206.482	0	206.482	255.488
Totaal	**6.346.816**	**0**	**6.346.816**	**5.086.286**

De vordering op openbare lichamen betreft de declaratie bij het BTW-compensatiefonds over 2023.

	Saldo 31-12-2022
Overige vorderingen :	
Bijstandebiteuren	28.954
Verhuur ruimte kopv	7.186
Afvalfonds	78.634
Verhuur gymzaal	10.060
Afr VVE IKC School 2022	3.452
Verhuur grond	5.430
Grafleges	19.478
Afr DRAN 2022	3.544
Belastingdebiteuren	6.899
Omgevingsvergunningen	13.339
Veluwezoom ozb	5.974
Overige vorderingen	23.532
Totaal	**206.482**

De overige vorderingen bestaan uit nog te ontvangen bedragen die betrekking hebben op 2023 maar die nog niet als debiteur geregistreerd staan als de daadwerkelijke debiteuren per 31 december. In bovenstaand overzicht zijn de grotere vorderingen boven de € 5.000 specifiek benoemd. De kleinere vorderingen zijn opgenomen in 1 saldo.

De voorziening dubieuze debiteuren is op € 0 gesteld en vrijgevallen omdat het saldo van de dubieuze debiteuren onder het saldo uitkomt dat in de financiële verordening is bepaald op € 35.000.

Overlopende activa		Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Nto voorschotten EU en Nederlandse overheidslich	- EU	0	0
	- Rijk	2.406	0
	- Overige	201.372	176.146
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen		1.491	143.288
Totaal		**205.269**	**319.434**

Liquide middelen

	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Kassaldi	1.133	902
Bankssaldi:		
BNG bank	-60	-152
Rabobank	2.656	1.416
Effectenrekening ABN AMRO	38.085	0
Totaal	**41.813**	**2.166**

Deze rekeningen hebben allemaal het karakter van een rekening courant.

Kwartaal	Drempel	Gemiddeld buiten de schatkist gehouden
1e kwartaal	1.000.000	98.117
2e kwartaal	1.000.000	1.034
3e kwartaal	1.000.000	1.063
4e kwartaal	1.000.000	-4.130

Liquide middelen boven de € 1.000.000 dienen verplicht bij de schatkist te worden aangehouden. In bovenstaande tabel is per kwartaal aangegeven welk bedrag gemiddeld op de eigen bankrekening is aangehouden.

Passiva

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de reserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten, waarbij het resultaat als afzonderlijk onderdeel van het eigen vermogen is opgenomen.

	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	4.321.436	3.783.218
Bestemmingsreserves	5.651.953	6.000.045
Gerealiseerd resultaat	448.380	-125.344
Totaal	**10.421.769**	**9.657.920**

Verloopoverzicht reserves

	Saldo 1-1-2023	Onttrek-kingen	Toevoe-gingen	Saldo 31-12-2023	Claims
A. Algemene reserve					
Vrije algemene reserve	4.321.436	538.217	0	3.783.218	389.930
subtotaal A	**4.321.436**	**538.217**	**0**	**3.783.218**	**389.930**
B. Bestemmingsreserves					
Reserve monumenten	20.959	0	0	20.959	0
Reserve sociaal domein	283.962	0	84.248	368.210	0
Reserve gemeentelijke gebouwen	95.939	0	6.686	102.625	0
Reserve digitalisering	61.024	5.314	0	55.710	20.000
Reserve fietspaden	63.264	0	0	63.264	0
Reserve wegen	95.408	0	9.203	104.611	0
Reserve begraafplaats	18.913	0	0	18.913	0
Reserve dekking kapitaallasten	4.875.332	205.971	259.132	4.928.493	4.928.493
Reserve energietransitie	137.151	32.642	232.750	337.260	0
subtotaal B	**5.651.953**	**243.927**	**592.019**	**6.000.045**	**4.948.493**
C. Voorzieningen					
Voorziening riolering	976.000	0	91.000	1.067.000	0
Voorziening pensioenen wethouders	332.129	7.733	2.220	326.616	0
subtotaal C	**1.308.129**	**7.733**	**93.220**	**1.393.616**	**0**
Totaal	**11.281.517**	**789.877**	**685.239**	**11.176.879**	**5.338.422**

Voor een nadere toelichting op de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, verwijzen we naar de paragraaf Weerstandsvermogen.

Voorzieningen

Voorzieningen	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risi	332.129	326.616
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	0	0
Voorzieningen voor middelen van derden	976.000	1.067.000
Totaal	**1.308.129**	**1.393.616**

Op de balans is een voorziening opgenomen voor pensioenverplichtingen voor wethouders (€ 326.616) en voor de egalisatie van kosten (en tarieven) voor riolering (€ 1.067.000). Voor een nadere toelichting wordt eveneens verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
De gemeente Rozendaal heeft sinds 2001 geen lening meer afgesloten.

Vlottende Passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Onder de overige schulden zijn de crediteuren per 31 december 2023 opgenomen en nog te betalen bedragen die betrekking hebben op 2023 maar waarvoor niet tijdig een factuur is ontvangen. In onderstaand overzicht zijn bedragen boven de € 5.000 specifiek benoemd, bedragen daaronder zijn samengenomen in één saldo.

	Saldo 31-12-2023
Overige schulden :	
Wegen/riool	30.664
Boombeheer	5.917
VGGM	73.675
Afval	14.879
Haagknippen	16.185
Beheerorgansiatie IC	12.614
Accountant	24.200
Groenonderhoud	10.960
Camerabewaking	6.893
Snoeiwerk begraafplaats	13.131
Buurtuitvoeringsplan	24.354
Enable u	10.708
kosten oor	23.079
Inhuur SD	14.307
Inhuur OOR	31.860
Beveiliging OOR	34.884
Woonbegeleiders	29.981
Canon copier	20.533
Verzekeringen	19.564
Werk Het Rond	24.479
Gemeente arnhem div	7.313
Scalabor groen/schoonmaak	9.737
Puck VVE	5.769
UPO bestuurderspensioenen	5.238
Website	12.463
Locatiemanager	14.566
Overige schulden	69.498
Totaal	**567.451**

Overlopende passiva	Saldo 31-12-2022	Vermeer-deringen	Verminder-ingen	Saldo 31-12-2023
Verplichtingen volgende boekjaar				
Verplichtingen 2022, betaling 2023	108.060	1.539.730	1.514.922	132.868
	108.060	1.539.730	1.514.922	132.868
Van EU, Rijk, Provincie ontvangen voorschotten inzake specif. uitkeringen				
- Tozo	0	0	0	0
- D08 Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	166.445	64.000	15.947	214.498
- D14 NPO/COVID19 onderwijsachterstanden	70.526	29.040	69.884	29.682
- Sportakkoord 2021	31.429			31.429
- CTB gelden	1.856			1.856
- H12 Preventieakkoord	1.223	10.000		11.223
- G13 onderwijsroute	1.482	1.586	1.482	1.586
- C55 energiearmoede	0	3.903		3.903
- G10 inburgering	8.057	20.998	3.962	25.093
- H30 Brede SPUK		70.001	8.490	61.511
- A16 Spuk opvang oekrainers		3.350.672	2.251.839	1.098.833
- D23 SPUK Bieb		176.000		176.000
- C94 Isolatie woningen		21.821		21.821
- C92 Digitale informatiepunten		1.527		1.527
Overige vooruitontvangen bedragen	0			0
Totaal	281.018	3.749.548	2.351.604	1.678.962

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Artikel 53 BBV bepaalt onder meer dat in de toelichting van de balans wordt vermeld:
de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie of de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden.
De Commissie BBV heeft hierover de volgende stellige uitspraak gedaan: “neem meerjarige contracten, die zouden moeten voldoen aan Europese regels, op in de toelichting op de jaarrekening bij de ‘niet uit de balans blijkende verplichtingen’ voor het volle bedrag waarover het contract is afgesloten”. Wanneer er bijvoorbeeld sprake zou zijn van een onrechtmatigheid bij de contractverlening, zou deze jaarlijks in de afweging naar de controleverklaring kunnen blijven doorwerken omdat de gemeenteraad geen afwijkingen van hogere regelgeving kan sanctioneren.

Onder dit onderdeel worden dus alleen die (meerjarige) contracten opgenomen waarvan de waarde boven de Europese aanbestedingsgrens komt, niet zijnde eenmalige investeringen die Europees zijn aanbesteed.

De gemeente Rozendaal heeft 1 garantie uitstaan aan dierenasiel De Dierenborgh voor een bedrag van € 35.200. De garantie kent een aflopend karakter en loopt af in het jaar 2053. Voor overlopende vakantiedagen en vakantietoelagen (volgens de bedoeling van het Besluit Begroting en Verantwoording) is geen verplichting of voorziening opgenomen. Niemand heeft zich aangemeld om gebruik te maken van verlofsparen. De werkelijke lasten hiervan komen tot uitdrukking in het jaar van uitbetaling.

Met inachtneming van bovenstaande vallen, op dit moment, onderstaande zaken onder de voorwaarden.
Eigen bijdragen WMO van het CAK
Met betrekking tot de WMO-eigen bijdragen van het CAK is bij alle gemeenten sprake van een onzekerheid. Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. Deze eigen bijdrage is afhankelijk van de gemeentelijke verordening WMO en inkomensgegevens van de aanvrager In de wet is bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage niet wordt uitgevoerd door de gemeente zelf, maar door het CAK. Door privacyoverwegingen is de gegevensverstrekking van het CAK aan de gemeente Rozendaal ontoereikend om de volledigheid en juistheid van de eigen bijdragen te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.
Bij de gemeente Rozendaal zijn de eigen bijdragen beperkt tot een totaalbedrag van ongeveer € 5.000 en daarmee niet materieel van aard.

Rechtmatigheidsverantwoording 2023

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten en ook de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten en ook de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en ook de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, en ook de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 6 februari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 307.391. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en ook de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium	Constatering
1A. Overschrijding lasten programma's	
Programma 0. Bestuur en ondersteuning	€ -
Programma 1. Veiligheid	€ -
Programma 2. Verkeer en vervoer	€ 51.699
Programma 3. Economie	€ -
Programma 4. Onderwijs	€ 133.972
Programma 5. Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie	€ 287.529
Programma 6. Sociaal Domein	€ 3.997.832
Programma 7. Volksgezondheid en milieu	€ 47.360
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	€ 288.249
1B. Overschrijding (investerings)kredieten	€ 3.800
2. Afwijkingen begrote mutaties reserves	€ 286.583
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld.	€ 4.451.507
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 9.548.531
4. Totaal van begrotingsonrechtmatigheid dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ -
5. Resterend saldo aan begrotingsrechtmatigheden	€ 9.548.531
Voorwaardencriterium	
- Europese aanbestedingen	€ -
- Onrechtmatigheden in PW	€ -
- Onrechtmatigheden WMO en Jeugd	€ -
- Onrechtmatigheden subsidies	€ -
M&O criterium	
- Identificatie WMO	€ 13.000
- Ten onrechte genoten uitkeringen mutatie boekjaar	€ 24.944
Totaal onrechtmatigheden	**€ 9.586.475**

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Wet normering topinkomens (WNT)

Op basis van de Wet normering topinkomens moeten in de jaarrekening de inkomens van de zogenaamde topfunctionarissen worden gepubliceerd, ongeacht de hoogte hiervan.
De topfunctionarissen binnen de gemeente Rozendaal zijn de griffier en de gemeentesecretaris.

Functie en naam	Gemeentesecretaris B. Pelgrum	Gemeentesecretaris B. Boelens	Griffier K.M. Schaap
2023			
Duur dienstverband in boekjaar	1-3-2023 31-12-2023	n.v.t.	1-1-2023 t/m 31-12-2023
Omvang dienstverband in gehele boekjaar	1,0 fte	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	70.785	n.v.t.	79.905
Beloningen betaalbaar op termijn	9.123	n.v.t.	13.380
subtotaal	79.908	n.v.t.	93.285
Individueel toepasselijk maximum	186.953	0	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvang	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	79.908	n.v.t.	93.285
Bedrag van overschrijding + reden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
toelicting op vordering onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

2022			
Duur dienstverband in boekjaar	01-01-2022 t/m 31-12-2022	1-1-2022 t/m 30-9-2022	01-01-2022 t/m 31-12-2022
Omvang dienstverband in gehele boekjaar	1,0 fte	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	71.316	82.638
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	14.969	12.788
Subtotaal	n.v.t.	86.285	95.426
Individueel toepasselijke maximum	n.v.t.	216.000	216.000
Overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De WNT-norm voor 2023 bedraagt € 223.000.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Bedragen x € 1	**Kees de Haas**		
Functiegegevens	**gemeentesecretaris**		
Kalenderjaar	**2023**	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	1-1 t/m 28-2;	14-9 t/m 31-12;	
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	2	4	
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar			
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 59.000	€ 114.400	
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 169.066		
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 45.047	€ 66.690	€ 0
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 111.737		
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0		
Totale bezoldiging, exclusief BTW	**€ 111.737**		
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan			
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling			

Single information, single audit (SiSa)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 1.150.380	€ 766.805		€ 326.425	€ 0	€ 0
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 0	€ 2.243.610	€ 2.291.918		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			0	0	0	0		
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
				Ja	0	0		
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
					€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	C55	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			0	€ 0	€ 0	0	€ 0	€ 0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			0	€ 0	€ 0			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			0	0	0	0	0	0

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**		Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
				€ 0	Ja				
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
				€ 0	€ 0	0	0	0	
BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
			1	*LA/23-03614675*	€ 0	0	0	0	€ 0
			2						
			100						
				Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
			1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			100						
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten		Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
				€ 15.947	€ 0	€ 0	€ 0	€ 32.000	
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
			1						
			2						
			100						
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**		Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
				€ 69.884	€ 0	€ 0	€ 0	€ 70.526	
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
			1						
			2						
			10						
OCW	D23	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**		Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2023 naar 2024. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/06*
			1	SB230192		€ 0	€ 176.000		€ 0
			2						
			100						
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/07*					
			1	Nee					
			2						
			100						
EZK	F28	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
				€ 0	€ 88.446	€ 0	€ 88.446	€ 0	€ 0
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
				Nee					

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 85.397	€ 3.128	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 16.892	€ 4.311	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja			
		6 Totaal	0	0	N.v.t.			
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)						
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)						
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)						
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0			
		6 Totaal	0	0	0			

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

SZW G10 — Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023

Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr

Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Aard controle R Indicator: G10/01	*Aard controle R Indicator: G10/02*	*Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03*
€ 3.962	€ 0	Ja

SZW G12 — Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023

Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr

Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Aard controle R Indicator: G12/01	*Aard controle R Indicator: G12/02*	*Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03*
€ 0	€ 0	Ja

SZW G13 — Onderwijsroute_ deel gemeente 2023

Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr

Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
Aard controle R Indicator: G13/01	*Aard controle R Indicator: G13/02*	*Aard controle R Indicator: G13/03*	*Aard controle R Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

VWS H8 — Regeling Sportakkoord 2020-2022

	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd**	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd**
	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02*	*Aard controle R Indicator: H8/03*	*Aard controle R Indicator: H8/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06*
1	1042473	€ 18.858	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2						
3						
4						

	Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)
	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08*
1	1042473	Nee
2		
3		
4		

VWS H12 — Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken

Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)	
Aard controle R Indicator: H12/01	*Aard controle R Indicator: H12/02*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04*	
€ 0	€ 0	Ja	Nee	

VWS H30 — Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026

	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02*	*Aard controle R Indicator: H30/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06*
1	Lokaal Sportakkoord	€ 3.039	€ 0	€ 608	€ 0	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 20.925	€ 8.353	€ 4.185	€ 8.353	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 4.675	€ 0	€ 935	€ 0	Ja
4	Kansrijke Start	€ 3.507	€ 0	€ 701	€ 0	Ja
5	Mentale Gezondheid	€ 1.637	€ 0	€ 327	€ 0	Ja
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 4.091	€ 0	€ 818	€ 0	Ja
7	Valpreventie	€ 12.040	€ 0	€ 2.408	€ 0	Ja
8	Leefomgeving	€ 2.340	€ 0	€ 468	€ 0	Ja
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 584	€ 0	€ 117	€ 0	Ja
10	Versterken sociale basis	€ 8.532	€ 0	€ 1.706	€ 0	Ja
11	Mantelzorg	€ 2.340	€ 0	€ 468	€ 0	Ja
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 2.340	€ 0	€ 468	€ 0	Ja
13	Welzijn op recept	€ 1.287	€ 0	€ 257	€ 0	Ja
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 584	€ 137	€ 117	€ 137	Ja
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 2.080	€ 0	€ 416	€ 0	Ja

	Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08*
1	Lokaal Sportakkoord	Nee
2	Brede regeling combinatiefuncties	Nee
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Nee
4	Kansrijke Start	Nee
5	Mentale Gezondheid	Nee
6	Aanpak overgewicht en obesitas	Nee
7	Valpreventie	Nee
8	Leefomgeving	Nee
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Nee
10	Versterken sociale basis	Nee
11	Mantelzorg	Nee
12	Eén tegen eenzaamheid	Nee
13	Welzijn op recept	Nee
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Nee
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Nee

Eindverantwoording (Ja/Nee)
Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09
Nee

Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten en lasten per taakveld		
	Werkelijk baten 2023	**Werkelijk lasten 2023**
0.1 Bestuur	7.733	489.019
0.2 Burgerzaken	34.099	75.316
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	12.090	0
0.4 Overhead	35.118	1.956.238
0.5 Treasury	206.332	0
0.61 OZB woningen	434.700	34.427
0.62 OZB niet-woningen	63.323	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	3.585.404	
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	136.316
1.2 Openbare orde en veiligheid	361	3.816
2.1 Verkeer en vervoer	850	225.026
3.4 Economische promotie	0	2.523
4.1 Openbaar basisonderwijs	108.687	135.307
4.2 Onderwijshuisvesting	0	404.470
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	64.000	96.030
5.1 Sportbeleid en activering	26.304	41.887
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	78.072
5.5 Cultureel erfgoed	0	4.780
5.6 Media	177.527	215.241
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	146.821
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.431.451	3.450.708
6.3 Inkomensregelingen	79.560	156.877
6.4 Begeleide participatie	0	69.580
6.5 Arbeidsparticipatie	0	2.368
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	364.887
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.225	170.046
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	474.968
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	331.800	331.800
7.1 Volksgezondheid	34.523	101.744
7.2 Riolering	160.095	153.448
7.3 Afval	282.860	175.726
7.4 Milieubeheer	100.595	181.012
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	81.450	39.602
8.1 Ruimtelijke Ordening	50.000	292.840
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	300	0
8.3 Wonen en bouwen	24.488	91.829
totaal baten	**9.338.876**	**10.102.724**
Saldo voor onttrekkingen en toevoegingen	763.848	
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)		782.144
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	143.639	
Geraamd resultaat (verlies)	**125.343**	

Gemeente Rozendaal

Accountantsverslag 2023

CONCEPT 2 7 juni 2024

stolwijk kelderman
accountants fiscalisten

Inleiding

Aan de gemeenteraad van de gemeente Rozendaal

Doetinchem, <datum>
<klantcode>

Geachte raad,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van uw gemeente gecontroleerd. In dit verslag brengen wij de hoofdzaken van onze bevindingen vanuit de controle onder uw aandacht. Daarnaast besteden wij aandacht aan de jaarrekening zelf en aan de interne beheersing.

Dit accountantsverslag kan het beste in combinatie met de jaarrekening over 2023 worden gelezen. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders (B&W).

Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken. Daarnaast hebben wij beoordeeld of het jaarverslag in overeenstemming is met de jaarrekening. Ons oordeel over de jaarrekening komt tot uitdrukking in de controleverklaring.

Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder Financiën en de ambtelijke organisatie. Wij hebben deze rapportage besproken tijdens de bijeenkomst met de controlecommissie op 18 juni 2024.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

Mevr. H.G.J. de Feiter-Aalderink RA

Navigatie:
De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

Vorige pagina
Inhoudsopgave
Volgende pagina

Inhoudsopgave

1. Kernpunten

2. Onderbouwing oordeel

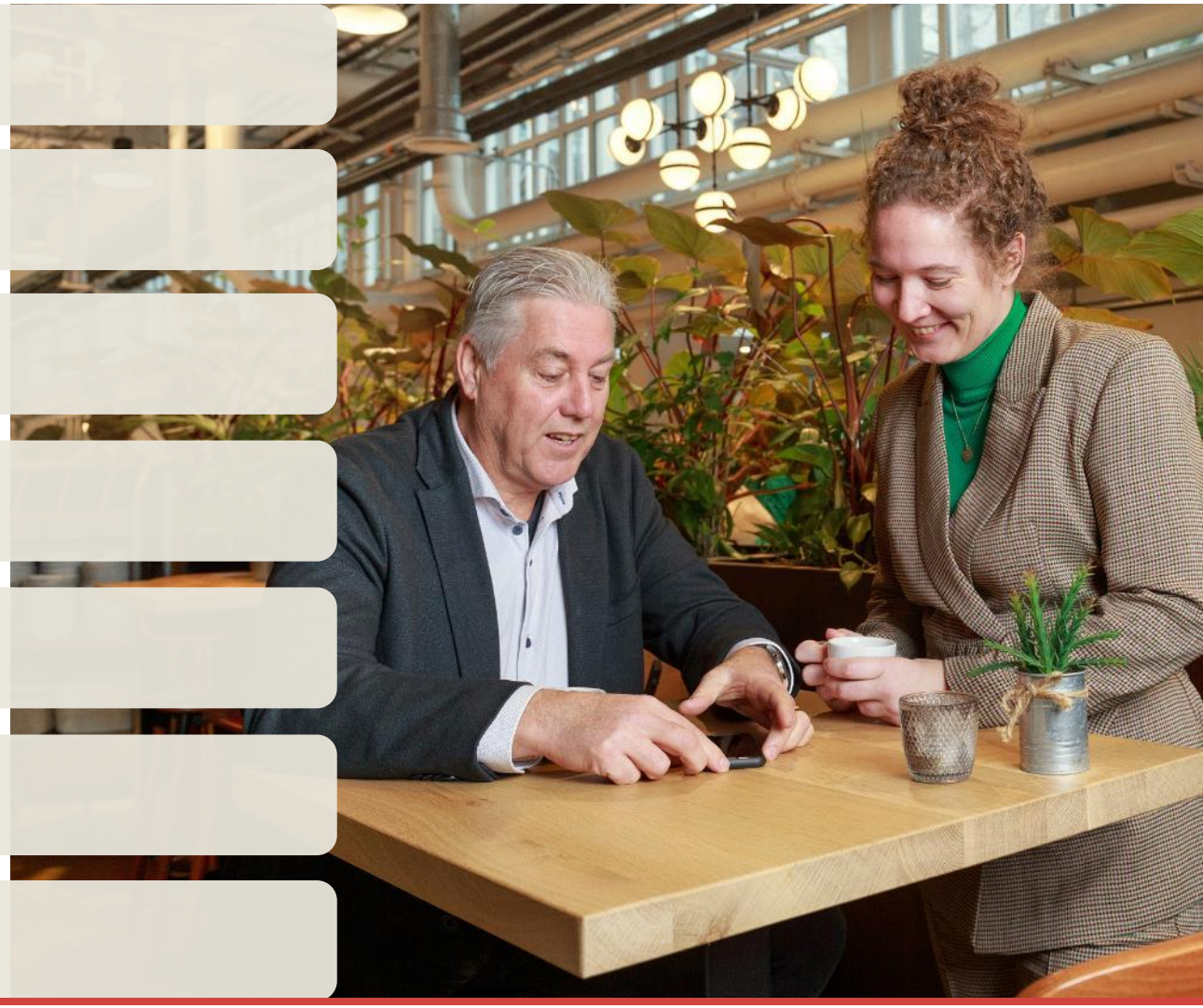
3. Aandachtspunten gemeenteraad

4. Jaarrekening

5. Interne beheersing

6. Onze verantwoordelijkheid

7. Afsluiting

Inhoudsopgave bijlagen

Bijlage 1. Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Bijlage 2. SiSa tabel fouten en onzekerheden

1. Kernpunten

Strekking controleverklaring
Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken als u de jaarstukken ongewijzigd vaststelt.
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening 2023 van uw gemeente een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen en van de baten en lasten, in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (verder: Besluit Begroting en Verantwoording).

Rechtmatigheidsverantwoording
Tot en met het boekjaar 2022 hebben wij als accountant een controleverklaring met een oordeel over de getrouwheid én rechtmatigheid bij de jaarrekening gegeven. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het kalenderjaar 2023 wijzigt dit in alleen een oordeel over de getrouwheid. Het College van B&W neemt vanaf 2023 een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening en licht daarmee haar handelen toe in relatie tot de wet- en regelgeving. Door opname van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening valt deze onder het getrouwheidsoordeel en controleren wij of de rechtmatigheidsverantwoording ‘juist’ is.

Wij vinden dat de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave van de werkelijkheid geeft.

Fraude en continuïteit
In onze controleverklaring beschrijven wij op welke wijze wij bij de controle hebben ingespeeld op risico’s die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Daarnaast beschrijven wij onze controleaanpak van de gehanteerde veronderstellingen bij de financiële risico’s in relatie tot de financiële positie van uw gemeente. Voor wettelijke controles is het verplicht om over deze twee punten te rapporteren. In bijlage 1 staan de teksten die wij in de controleverklaring zullen opnemen.

Resultaat en financiële positie
Zowel de jaarrekening als het jaarverslag geven voldoende inzicht in de totstandkoming van het resultaat en de financiële positie. Na verwerking van de mutaties in de reserves bedraagt het resultaat € 125.344 negatief. De huidige financiële positie is goed.

Interne beheersing op orde
De interne beheersing is voor een deel op orde. Sommige adviezen zijn opgepakt, een deel is onderhanden en een deel is nog niet opgepakt.
Bijzondere aandacht vragen de uitbestede taken aan Rheden en de Connectie en de daartoe te ontvangen controle-informatie en de afrekening van de Vergoeding Opvang Oekraïners.

Controleproces goed verlopen
Wij hebben voldoende controle-informatie verkregen om een controleverklaring te verstrekken. Wij hebben de onderlinge samenwerking tijdens het controleproces als transparant en plezierig ervaren.

2. Onderbouwing oordeel

Oordeel jaarrekening

Ons oordeel over de jaarrekening is goedkeurend. De niet-gecorrigeerde controleverschillen en de resterende onzekerheden blijven onder de goedkeuringstoleranties van 1% respectievelijk 3%, zoals deze met u zijn afgesproken.

WNT

Bij de controle van de WNT-verantwoording zijn geen afwijkingen die van invloed zijn op het oordeel.

SiSa

Bij de controle van de SiSa-verantwoording zijn ook geen afwijkingen die van invloed zijn op het oordeel.

Jaarverslag

Wij hebben geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag (de programmaverantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening gezien.

2. Onderbouwing oordeel

Goedkeuringstolerantie

Voor het goedkeuren van de jaarrekening maken wij gebruik van de goedkeuringstolerantie, de materialiteit. Als er fouten zijn in de financiële overzichten die groot genoeg zijn om invloed te hebben op de keuzes die mensen maken, dan worden die fouten als belangrijk beschouwd en zijn ze daarmee materieel. De te hanteren materialiteit is wettelijk voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden en bedraagt een percentage van de lasten én de dotaties aan de bestemmingsreserves.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van controleverschillen die niet in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt. Met u hebben wij afgesproken welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 5.123 te rapporteren.

Omschrijving	Getrouwheid	
	Fouten	Onzekerheden
Levering zorg WMO en jeugd		€ 16.998
Persoonsgebonden budget (SVB)		€ 33.247
Oninbaarheid debiteuren		€ 16.474
TOTAAL	**€ 0**	**€ 66.719**

Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	**€ 102.464**
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)	**€ 307.391**

2. Onderbouwing oordeel

Toelichting verschillen
Onderstaand geven wij een nadere toelichting op het controleverschil.

Onzekerheid: Levering zorg WMO en Jeugd
Over de geleverde zorg in natura hebben we in 2023 voor € 214.000 controleverklaringen van zorgaanbieders ontvangen. Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties, € 16.998, is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen of zijn het kleinere zorgaanbieders, waarmee afspraken zijn gemaakt om geen controleverklaring aan te leveren. Dit bedrag is als onzekerheid aangemerkt.

De MGR is voornemens om de grens voor het aanleveren van een gewaarmerkte productieverantwoording in 2024 op te hogen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd in beeld te brengen welke gevolgen dit voor de gemeente Rozendaal geeft en eventueel aanvullende navraag uit te voeren op de geleverde zorg over 2024 om zo een stijging in de onzekerheid te reduceren.

Persoonsgebonden budget (PGB)
Het totale bedrag van € 33.247 dat aan PGB's voor de WMO en de Jeugdzorg is betaald moeten wij als onzeker aanmerken. Er is geen interne controle uitgevoerd op het toekenningsproces en er heeft geen interne controle op de levering van de zorg plaatsgevonden. Tevens is tussentijds geen beoordeling uitgevoerd op de uitnutting van de PGB-budgetten.

Wij hebben het College geadviseerd om in 2024 de interne controles uit te (laten) voeren teneinde de onzekerheid te reduceren.

Oninbaarheid debiteuren
Per 31 december 2023 is sprake van een aantal vorderingen waarvan *mogelijk* een risico wordt gelopen op de (on)inbaarheid. In de financiële verordening van de gemeente Rozendaal is gesteld dat een voorziening voor dubieuze debiteuren alleen mag worden ingesteld indien het risico groter dan € 35.000 wordt ingeschat. Derhalve zijn deze posten niet opgenomen in de voorziening oninbaarheid voor een bedrag van € 16.474.
Wij hebben het College van B&W geadviseerd actie te ondernemen op de inning van deze vorderingen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de financiële verordening op bovenstaand punt aan te passen en toe te voegen dat een voorziening oninbaarheid wordt gevormd op basis van een beoordeling van de (on)inbaarheid van de individuele vorderingen.

Opbrengst burgerzaken
Door het ontbreken van een sub administratie is de volledigheid van de verantwoorde opbrengst leges burgerzaken onzeker.

3. Aandachtspunten gemeenteraad

Voor het jaar 2023 hebben wij van de controlecommissie namens de Raad 3 aandachtspunten meegekregen.

1. Samenwerking Rheden – Sociaal domein
2. Opvang Oekraïners
3. Rechtmatigheid : voor de toelichting hierop verwijzen wij u naar paragraaf 4.3 van dit accountantsverslag.

3. Aandachtspunten gemeenteraad

1] Samenwerking Rheden – Sociaal domein

Aan de gemeente Rheden zijn de uitvoeringstaken inzake het Sociaal domein (Participatiewet, WMO en jeugd) uitbesteed. De gemeente Rozendaal is opdrachtgever en de gemeente Rheden opdrachtnemer.

De basis voor de te leveren dienstverlening is gelegen in een dienstverleningsovereenkomst uit 2015 en de daarbij behorende uitvoeringsafspraken. Daarin zijn de afspraken inzake wat, wanneer en door wie op te leveren nader gespecificeerd. In maart 2024 zijn de afspraken geactualiseerd en vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.

Vanaf 2022 zijn de taken inzake de Wet inburgering 2021, de toekenning Oekraïne leefgeld en de energietoeslag ook aan Rheden uitbesteed.

Vanaf 2023 is het College van B&W verantwoordelijk voor het opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording. Om hier opvolging aan te kunnen geven in het sociaal domein is hiervoor verbijzonderde interne controle op uitgevoerd door de gemeente Rheden.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de gemeente Rheden te verzoeken om een gewaarmerkte verantwoording over 2024 op te leveren inzake de lasten en baten van het sociaal domein Rozendaal, inclusief de bijbehorende SiSa informatie en een rechtmatigheidsverantwoording.

3. Aandachtspunten gemeenteraad

2] Opvang Oekraïners

Miljoenen mensen zijn door de oorlog uit Oekraïne gevlucht. Ruim 70.000 daarvan verblijven in Nederland. Ook in Rozendaal worden vanaf april 2023 vluchtelingen opgevangen op een terrein aan De Del. Het is een tijdelijke opvang in noodwoningen op een onbebouwd stuk grond. Er zijn op het terrein aan De Del 26 noodwoningen in 4 paviljoens gebouwd. Op 24 april 2023 is de opvanglocatie voor maximaal 55 Oekraïense vluchtelingen officieel geopend. De opvang eindigt uiterlijk 1 oktober 2024. De opvanglocatie wordt ‘de Bosrank’ genoemd.

Op de website van de gemeente Rozendaal is een liveblog ingesteld met alle ontwikkelingen en informatie voor de bewoners van Rozendaal.

De raad is over de ontwikkelingen geïnformeerd middels raadsinformatiebrieven.

De gemeente heeft een projectleider aangesteld voor de aansturing van dit project. De projectleider is verantwoordelijk voor het verzorgen van woonruimte, begeleiding en beveiliging. Rheden voert namens Rozendaal het proces voor toekenning leefgeld uit. De gemeentesecretaris autoriseert de facturen van het project.

De kosten voor de opvang Oekraïners worden vergoedt door het Rijk middels de ‘Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne’. Het Rijk stelt een normbedrag per Oekraïner ter beschikking. Via de SiSa-verantwoording in de jaarrekening kunnen de hogere kosten ten opzichte van de norm worden ingediend.

Om de opvang mogelijk te maken is sprake van transitiekosten (inrichting van het terrein, projectkosten, plaatsing cabins) en exploitatiekosten zoals beveiliging, huur cabins, leefgeld, huur terrein en schoonmaak.

Initieel is aan het Ministerie van Justitie en Veiligheid een opgave van de kosten weergegeven van € 3,4 miljoen. Deze aanvraag heeft geleid tot een beschikking door het Ministerie van dit bedrag. De werkelijke kosten bedragen € 2,3 miljoen in 2023 en zijn verantwoord in het SiSa document.

4. Jaarrekening

4.1 Financiële positie

4.2 Kwaliteit jaarstukken

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

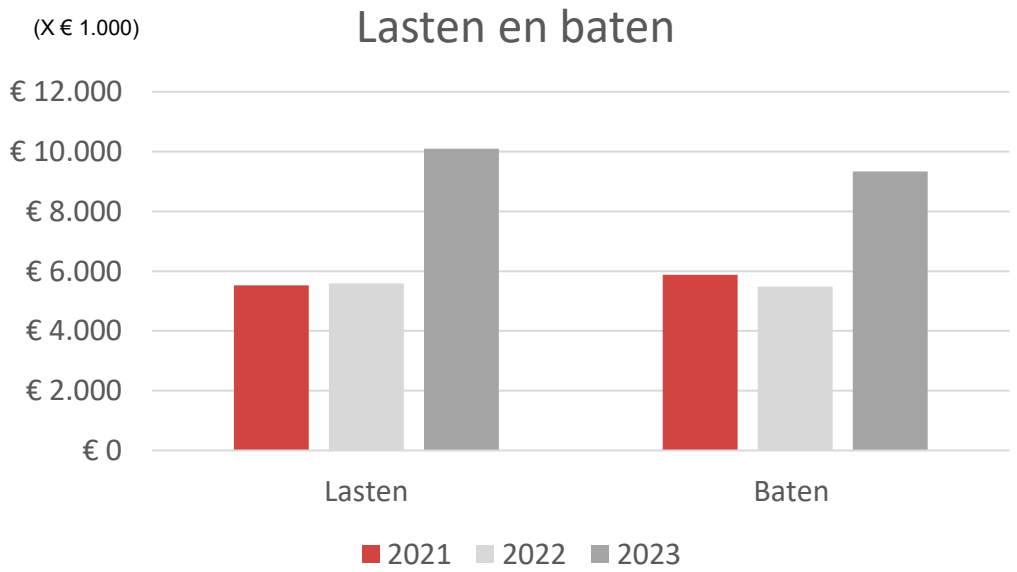
4.4 Overige bevindingen

4.1 Financiële positie

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van de baten en de lasten en de financiële positie van uw gemeente per 31 december 2023.

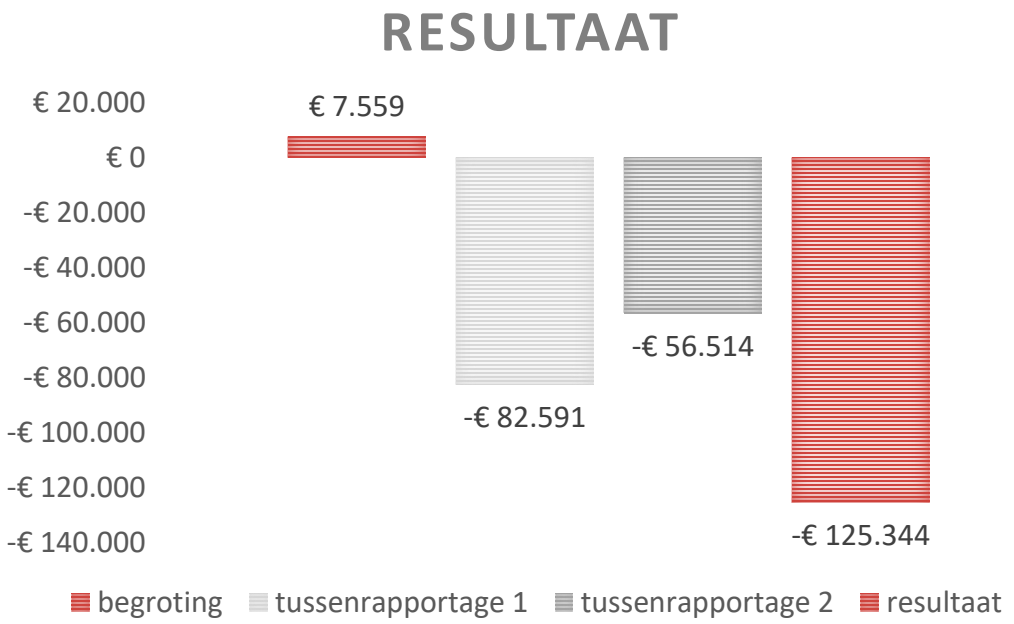
Saldo van baten en lasten
Het saldo van baten en lasten is € 763.849 negatief. Na verwerking van de reservemutaties is dit € 125.344 negatief.

Hieronder wordt het verloop van de lasten en baten in de afgelopen jaren getoond. De stijging in de lasten en de baten in 2023 wordt voornamelijk veroorzaakt door de lasten opvang Oekraïne en de Specifieke uitkering die daarvoor beschikbaar is gesteld.

In de begroting is na verwerking van de reservemutaties uitgegaan van een positief resultaat van € 7.559. In de eerste tussenrapportage is het resultaat bijgesteld naar een verlies van € 82.591 en in de tweede tussenrapportage is het resultaat bijgesteld naar een verlies van € 56.514. Het resultaat 2023 is met name ontstaan door de hogere lasten van de WMO en jeugd (€ 232.000) en de hogere baten uit het gemeentefonds (€ 86.000).

Het verloop van het resultaat was als volgt:

4.1 Financiele positie

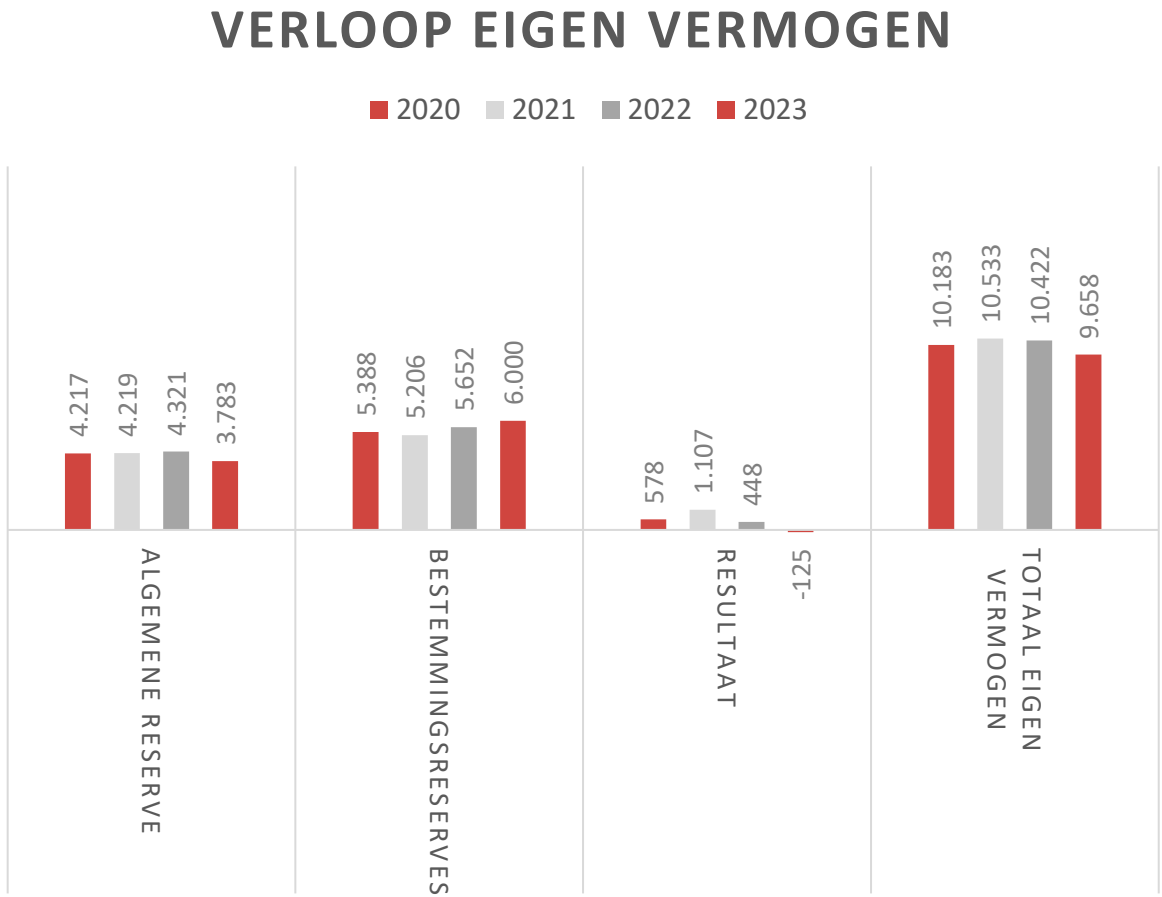
Financiele positie

Het eigen vermogen van uw gemeente is per ultimo 2023 € 9,7 miljoen (2022: € 10,4 miljoen). Hiervan zit € 6 miljoen in bestemmingsreserves (2022: € 5,6 miljoen). De grootste bestemmingsreserves betreft € 4,9 miljoen voor de kapitaallasten. Hiernaast tonen wij het verloop van het eigen vermogen in de afgelopen jaren.

Het weerstandsvermogen is door uw gemeente als uitstekend geclassificeerd. De ratio is 7. De benodigde weerstandscapaciteit voor het afdekken van risico's is € 0,5 miljoen en de beschikbare weerstandscapaciteit is € 3,8 miljoen.

De solvabiliteit is 67%, ten opzichte van vorig jaar 79%. Met 67% is dit veel hoger dan het gemiddelde van de Gelderse gemeenten volgens 'waar staat je gemeente.nl' (35,7%).

Uw gemeente heeft per 31 december 2023 geen gelden geleend van andere partijen.

4.2 Kwaliteit jaarstukken

Kwaliteit van de jaarstukken voldoende
De jaarstukken bestaan uit 2 onderdelen, het jaarverslag en de jaarrekening.

De structuur van de jaarstukken is duidelijk. Uw gemeente kent 9 programma's. De afwijkingen ten opzichte van de begroting en de belangrijkste ontwikkelingen zijn per programma en in de paragrafen in het jaarverslag voldoende toegelicht.

Jaarverslag en paragrafen
Wij hebben gezien dat er geen tegenstrijdigheden zijn tussen het jaarverslag en de jaarrekening 2023. Het jaarverslag met daarin de paragrafen voldoet aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Naleving van de verslaggevingsregels
Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin zijn geen (belangrijke) afwijkingen.

Verloop van de controle
Het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2023 zodanig gepland om aan de controlecommissie de gecontroleerde jaarrekening half juni 2024 voor te kunnen leggen en aan de raad eind juni 2024.

Het eerste concept van de jaarstukken was tijdig gereed. Het jaarrekeningdossier bevatte voldoende onderbouwingen om de controle te kunnen uitvoeren. De aanlevering van de informatie vanuit de gemeente Rheden vraagt, net als voorgaande jaren, de nodige aandacht en vertraagd het proces.

Het controleproces evalueren wij met de ambtelijke organisatie. De afwikkeling was conform planning.

Wij kijken terug op een goede samenwerking gedurende dit proces.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Kaderstelling
De financiële verordening (gebaseerd op artikel 212 Gemeentewet) en de controleverordening (gebaseerd op artikel 213 van de Gemeentewet) zijn herzien vanwege de rechtmatigheidsverantwoording, die nu in de jaarrekening is opgenomen.

De herziene financiële verordening en controleverordening zijn op 16 mei 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Beide verordeningen gelden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023.

Het normenkader is door de gemeenteraad vastgesteld op 6 februari 2024.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd het normenkader te beperken tot de regelgeving waarin financiële beheershandelingen worden vermeld.

In de financiële verordening in artikel 11 lid 1 heeft de Raad de verantwoordingsgrens op 3% van de lasten én dotaties aan reserves gesteld. Op basis van de voorliggende jaarrekening is dit een bedrag van € 307.391.

Rechtmatigheidsverantwoording
De rechtmatigheidsverantwoording is in de jaarrekening opgenomen. Deze is opgesteld overeenkomstig het voorgeschreven model.

Er zijn drie criteria vastgesteld om financiële rechtmatigheid concreet te maken, te weten:
[1] het voorwaardencriterium
[2] het begrotingscriterium en
[3] misbruik en oneigenlijk gebruik.

Het College van B&W legt in de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af over deze drie criteria.

[1] Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium schrijft voor dat financiële handelingen alleen mogen plaatsvinden onder de voorwaarden zoals opgenomen in de wet of in een verordening.

Het voorwaardecriterium komt met name voor bij de volgende processen:
- Europese aanbestedingen
- Treasury
- Subsidieverstrekkingen
- Participatiewet
- WMO en jeugd
- Omgevingsvergunningen
- Lokale heffingen
- Inburgering

Er zijn geen fouten en/of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens met betrekking tot het voorwaardencriterium.

Europese aanbestedingen
Bij de controle van de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen, blijkt dat er geen inkopen zijn bij leveranciers die niet volgens de juiste procedure zijn ingekocht.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Verbijzonderde interne controle

Door de gemeente Rozendaal is geen verbijzonderde interne controle uitgevoerd op de processen treasury, subsidieverstrekking, lokale heffingen, burgerzaken, omgevingsvergunning. De rechtmatigheid van deze processen is door ons getoetst en hieruit zijn geen fouten naar voren gekomen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de verbijzonderde interne controle in 2024 op te zetten en uit te voeren.

Wij hebben het College van B&W daarnaast geadviseerd voor 2024 de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle te recapituleren en te delen met het betrokken medewerkers.

Verbijzonderde interne controle WMO, jeugd, Participatiewet

Door de gemeente Rheden is verbijzonderde interne controle uitgevoerd op de processen Wmo, jeugd en Participatiewet.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de toetspunten door de gemeente Rheden aan te laten vullen met onder meer

- *de check op de identificatie;*
- *tijdigheid beschikking;*
- *ingangsdatum na aanvraag datum;*
- *tijdigheid stop zetten uitkering na overlijden;*
- *juistheid in rekening gebrachte tarieven zorgaanbieders.*

Tijdigheid beschikkingen jeugd

Bij de detailcontrole is naar voren gekomen dat een aantal aanvragen van de jeugd achteraf worden ondertekend na verzending van de beschikking. De gemeente Rheden geeft hiervoor de verklaring dat er reeds mondeling toezeggingen zijn gedaan.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de tijdigheid van de afwikkeling aanvraag te benadrukken bij de gemeente Rheden, voor verzending van de beschikking en voor de start van de zorg.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

[2] Begrotingscriterium

Het budgetrecht bepaalt dat de gemeenteraad toestemming geeft om het te realiseren beleid per deelprogramma binnen de vastgestelde begroting uit te voeren. Uitgangspunt van dit criterium is dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is, zowel over- als onderschrijdingen.

In de rechtmatigheidsverantwoording worden alleen de afwijkingen toegelicht die niet passen in de afspraken tussen de gemeenteraad en het College van B&W en als die boven de verantwoordingsgrens uitkomen. De gemeenteraad wordt bij de behandeling van de jaarrekening of eerder expliciet gevraagd met deze afwijkingen in te stemmen.

Wij hebben het College van B&W <u>geadviseerd</u> afspraken op te nemen in de financiële verordening inzake

- *Acceptabele begrotingsoverschrijdingen, zoals open einde regelingen en compensatie door baten;*
- *Het vermelden van afwijkingen in de baten en onderschrijdingen in de lasten worden tijdig aangemerkt bij het behandelen van de jaarstukken.*

- *Meer investeringen dan beschikbaar gesteld krediet*

Er is één overschrijding in de werkelijke investering ten opzichte van het krediet. In totaal € 3.800. De aard van de overschrijding is toegelicht in het overzicht van de kredieten.

- *Meer lasten dan begroot*

Op 6 programma's is sprake van een overschrijdingen van de lasten ten opzichte van de begroting. Hierover is een toelichting opgenomen in de jaarrekening.

- *Overige afwijkingen van de begroting*

Op diverse programma's zijn de werkelijke lasten lager dan begroot en is er een afwijking van de begrote baten. Deze afwijkingen passen binnen het bestaande beleid, maar zijn naar de letter van de wet onrechtmatig.

- *Oordeel begrotingsrechtmatigheid*

Het begrotingscriterium is binnen de huidige afspraken met de gemeenteraad voldoende toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

[3] Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het is aan de organisatie om effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik te voorkomen. Op basis van de eisen in de wet- en regelgeving vindt een vertaling plaats naar de opzet van de interne organisatie.

De gemeente Rozendaal beschikt nog niet over een beleid inzake Misbruik en Oneigenlijk gebruik. Dit zal in 2024 worden vastgesteld.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd dit toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Identificatie

Als gevolg van het niet-identificeren van burgers bij WMO-verstrekkingen of het niet deugdelijk vastleggen is er mogelijk misbruik door burgers met financiële middelen van de gemeente. Op basis van de registraties van de gemeente Rheden is bepaald dat er voor € 13.000 aan verstrekte voorzieningen in 2023 geen zichtbare vastlegging is van de identificatie.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de gemeente Rheden te verzoeken na inzage de aard, het nummer van het ID-bewijs en de geldigheidsduur in het clientdossier vast te leggen.

Ten onrechte genoten uitkeringen

Uit de registratie van de gemeente Rheden blijkt dat er € 24.944 ten onrechte genoten uitkeringen zijn verstrekt in 2023. Dit is lager dan de rapporteringsgrens en derhalve terecht niet toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

Toelichting op rechtmatigheidsverantwoording in paragraaf Bedrijfsvoering
Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording is het een vereiste dat het College van B&W in de paragraaf Bedrijfsvoering een toelichting geeft op alle afwijkingen die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast dient te worden beschreven welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Er zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld en daarmee is een verdere toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering met maatregelen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen niet noodzakelijk.

- *Rapportagegrens*

In artikel 11 lid 2 van de financiële verordening is opgenomen dat in de paragraaf Bedrijfsvoering fouten en/of onduidelijkheden groter dan de verantwoordingsgrens worden toegelicht. In de paragraaf bedrijfsvoering zijn fouten groter dan € 307.391 toegelicht.

- *Uitvoering verbijzonderde interne controle*

De verbijzonderde interne controle is door de gemeente Rheden uitgevoerd en door de gemeente Rozendaal beoordeeld. De toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering omvat een voldoende beschrijving van hoe de verbijzonderde interne controle heeft plaatsgevonden en hoe deze is verlopen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle expliciet te bespreken met de proceseigenaren.

- *Intern inkoopbeleid*

Wanneer de inkoopnormen uit de gids Proportionaliteit herhaaldelijk niet worden nageleefd of wanneer de documentatie en/of motivering ervan ontoereikend is, wordt van het College van B&W verwacht hierover te rapporteren via de paragraaf Bedrijfsvoering.

Uw organisatie heeft geen eigen inkoopbeleid in 2023. Begin 2024 is het intern inkoopbeleid vastgesteld waarin de gids Proportionaliteit is uitgewerkt.

- *Wet Fido en bijbehorende regelingen*

Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de wet Fido en bijbehorende Regelingen moeten worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. Deze zijn binnen de gemeente niet geconstateerd.

Onze bevinding over de rechtmatigheidsverantwoording
Op basis van onze toetsing aan de wettelijke voorschriften inzake de rechtmatigheidsverantwoording en de kaderstelling door de gemeenteraad hebben wij vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft. De jaarrekening en het jaarverslag bevat de voorgeschreven informatie.

4.4 Overige bevindingen

Schattingen
Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de hoogte van de baten en laten en balansposten.

De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen. Deze lichten wij hier kort toe.

Voorziening dubieuze debiteuren
Zoals bij het overzicht van ons oordeel aangegeven is er geen voorziening voor dubieuze debiteuren gevormd. Er is een mogelijk risico van € 16.474, maar er is geen aanleiding om te verwachten dat dit niet wordt geïnd.

Voorziening riolering
Een voorziening riolering dient te worden gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan van maximaal 5 jaar oud. De voorziening per 31-12-2023 is gebaseerd op het rioleringsplan van 2023-2027. Wij achten de voorziening daarmee voldoende onderbouwd.

Voorziening pensioenen wethouders
De voorziening voor pensioen van wethouders is gebaseerd op actuariële berekeningen. Deze zijn door een derde partij opgesteld. De gehanteerde rekenrente van 3,16% is conform de circulaire van het Rijk. Wij vinden de voorziening daarmee voldoende onderbouwd.

Voorziening verlofsparen / stuwmeer verlofuren
In de CAO gemeenten is voorgeschreven dat medewerkers vanaf 2022 gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om verlof te sparen.
De medewerkers zijn gewezen op de mogelijkheid tot verlofsparen, maar hebben er nog geen gebruik van gemaakt. Er is derhalve terecht geen voorziening opgenomen.

Er is geen stuwmeer aan verlofuren bij het personeel.

Overige bevindingen

Aansluiting salarisadministratie
Wij hebben het College van B&W geadviseerd tussentijds een aansluiting te maken tussen de financiële administratie en de salarisadministratie.

Autorisatie facturen
Als gevolg van foutmeldingen in Unit4 hebben een aantal facturen niet het juiste autorisatie traject doorlopen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd de autorisatie van de facturen door de daartoe bevoegde personen ten allen tijde te volgen.

Verhuuropbrengsten
Op basis van de verhuurde objecten is een verhuurregister opgesteld.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd het verhuurregister te actualiseren om zo tot dienst te zijn voor de volledigheid van de verhuuropbrengsten.

4.4 Overige bevindingen

Prestatielevering

Wij hebben een steekproef uitgevoerd om de getrouwheid van de uitgaven te kunnen controleren. Alle facturen zijn onderbouwd met een bewijs van de geleverde prestatie.

Wij hebben het College van B&W wél geadviseerd de goede vastlegging van de onderbouwing van de prestaties in de organisatie nader onder de aandacht te brengen.

Kosten verbonden partijen

De gemeente Rozendaal heeft een deel van haar taken aan gemeenschappelijke regelingen overgedragen. De kosten van deze organisaties komen ten laste van de exploitatie van de gemeente Rozendaal. De kosten van BVO DRAN zijn in deze jaarstukken op concept cijfers gebaseerd, omdat de definitieve cijfers op dat moment nog niet voorhanden waren.

Informatie verstrekking van Rheden

De aangeleverde bronbestanden van Rheden sluiten niet aan met de opgaven van de programmakosten van Rheden inzake de BBz en jeugd.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd te benadrukken bij de gemeente Rheden dat de informatievoorziening juist, volledig en betrouwbaar dient te zijn en onderling consistent.

5. Interne beheersing

Ons beeld van uw organisatie
De interne beheersing is voor een deel op orde. Sommige adviezen zijn opgepakt, een deel is onderhanden en een deel is nog niet opgepakt.

Bij de interimcontrole hebben wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding hiervan hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de managementbrief van 13 december 2023 gerapporteerd. Deze hebben wij besproken met de controlecommissie.

Risico's interne beheersing
In de managementbrief hebben wij per proces aangegeven welke risico's niet (geheel) worden afgedekt door interne beheersingsmaatregelen. Om voldoende controlezekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als gevolg van het ontbreken van deze (voldoende) maatregelen afwijkingen bevat, hebben wij aanvullende gegevenswerkzaamheden verricht om dit risico te verlagen.

IT omgeving
Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor onze controle steunen we voor een beperkte mate op de automatiseringsomgeving van uw organisatie.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

5. Interne beheersing SiSa

Ontwikkeling Single Information Single Audit

Iedere gemeente kan extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen. Gemeenten moeten elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze het geld hebben besteed. Dit doen zij via de methodiek SiSa: single information, single audit. Dit betekent eenmalige informatieverstrekking en een eenmalige accountantscontrole. De informatie hiervoor wordt in een vast format opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening en voorzien van een controle door de accountant.

Het aantal regelingen dat verantwoord moet worden via de SiSa-bijlage is fors toegenomen in de afgelopen jaren. De gemeente Rozendaal dient 20 toegekende subsidies te verantwoorden.

De toename in het aantal subsidieregelingen waarvan via SiSa verantwoording wordt gevraagd, vraagt veel tijd. De regelingen worden steeds complexer en dit vraagt een verdergaande samenwerking tussen meerdere afdelingen binnen de organisatie. Het proces voor het aanvragen en verantwoorden vraagt coördinatie, inrichting van de administratie en planning om te kunnen voldoen aan de voorwaarden om de specifieke uitkering uiteindelijk te kunnen ontvangen.
De kosten van de accountantscontrole en de inzet van eigen tijd neemt significant toe door deze extra regelingen en veel organisaties worstelen met het beheersbaar houden hiervan.

Bij het opstellen van de verantwoording dienen de lasten inzichtelijk te zijn en dienen indicatoren over de prestatie te worden opgeleverd.

Een aantal specifieke uitkeringen worden doorgegeven aan andere instanties, zoals bijvoorbeeld de ventilatie van scholen en de Informatiepunten Digitale Overheid.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd bij het doorgeven van deze specifieke uitkeringen vooraf afspraken te maken over de inhoud van de af te leggen verantwoording, het moment waarop en de onderbouwing van de geleverde prestatie.

De bestedingen van deze specifieke uitkeringen zijn rechtmatig voorzover de prestatie aangetoond is en de lasten binnen de gestelde voorwaarden passen.

Wij hebben het College van B&W geadviseerd aan de voorkant de procedure goed in te richten en de geleverde prestatie gedurende de besteding vast te leggen en te documenteren.

6. Onze verantwoordelijkheid

Onze opdracht

De jaarrekening 2023 is onder verantwoordelijkheid van het College van B&W opgesteld. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Wij hebben onze controle op basis van onze controlestandaarden voor accountantscontrole uitgevoerd. Daarnaast hebben wij het besluit Accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de Gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 102.464 (1% van de lasten en dotaties aan de reserves) en voor onzekerheden € 307.391 (3%).

Voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. Naast de controle van de jaarrekening hebben wij géén overige diensten en/of adviesopdrachten uitgevoerd. De voor uw organisatie in 2023 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid.

Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude gezien, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het College van B&W van uw gemeente. Ingeval van fraude door het College van B&W melden we dit aan de gemeenteraad. Wij merken op dat onze werkzaamheden niet specifiek gericht zijn op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het College van B&W.

De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn werkzaamheden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

7. Afsluiting

Publicatie jaarrekening
Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door de gemeenteraad, op de website van uw gemeente samen met de controleverklaring van de accountant, te publiceren. Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

De wetgeving rondom de WNT (Wet Normering Topinkomens) geeft aan dat de WNT-verantwoording door uw gemeente op internet gepubliceerd moet worden voor een periode van tenminste zeven jaar. De gegevens moeten vrij toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn.

Afsluiting
Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik u en uw medewerkers te bedanken voor de prettige samenwerking en open communicatie tijdens onze controlewerkzaamheden.
Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

Mevr. H.G.J. de Feiter-Aalderink RA

Bijlagen

Bijlage 1. Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Bijlage 2. SiSa tabel fouten en onzekerheden

In bijlage 1 geven wij de tekst weer welke wij zullen opnemen in de controleverklaring inzake

- Fraude
- Continuïteit: financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Dit is niet de volledige tekst van de controleverklaring.

Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

Fraude

Bij de aanvang van onze controle hebben wij een frauderisico analyse uitgevoerd. Hierbij hebben wij risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening als gevolg van fraude. De uitkomsten van deze frauderisico analyse zijn vertaald naar generieke en specifieke controlewerkzaamheden die onderdeel uitmaken van onze controleaanpak.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het systeem van interne beheersing, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het College van B&W inspeelt op frauderisico's. Ook hoe het bestuur het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het beperken van frauderisico's.

Als onderdeel van het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Aangezien de baten hoofdzakelijk bestaan uit de Algemene uitkering, subsidie ontvangsten van het Rijk en Provincies, lokale heffingen en leges, onderkennen we geen frauderisico in de verantwoording van de baten. De algemene uitkering en de subsidie ontvangsten zijn beperkt tot een opgave van derden. De lokale heffingen en leges betreffen een veelheid van posten van beperkte omvang waardoor geen risico ontstaat op een afwijking van materieel belang.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

We hebben de beschikbare controle-informatie in overweging genomen en navraag gedaan bij relevante personen, waaronder de concerncontroller en de portefeuillehouder. Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Uit het geheel van onze werkzaamheden volgen geen signalen van aanwijzingen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Geïdentificeerd frauderisico	Controlewerkzaamheden en observaties
Doorbreking interne beheersing Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt	Het College van B&W en het management bevinden zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat ze in staat zijn de administratieve vastleggingen mogelijk te manipuleren en mogelijk frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersings-maatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Wij hebben specifiek aandacht besteed aan de effectiviteit van de ingebouwde waarborgen in de processen met betrekking tot handmatige journaalposten. We hebben een aantal memoriaalboekingen gecontroleerd op basis van de omvang en de omschrijving. Wij hebben bij de controlewerkzaamheden specifieke aandacht gehad voor eventuele manipulatie of bovenmatige bemoeienis van het management bij de totstandkoming van cijfers en belangrijke toelichtingen. Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot het overschrijven van interne beheersingsmaatregelen door het management.
Beïnvloeden van schattingen Het risico dat schattingsposten onterecht door het management beïnvloed worden	Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op het opstellen van schattingen zoals voorzieningen. Wij hebben getoetst of de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen adequaat zijn. Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het management bij deze schattingen. Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot het maken van schattingen.

Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

Geïdentificeerd frauderisico	Controlewerkzaamheden en observaties
Prestatie onderbouwingen Het risico dat inkoopfacturen betaald worden, zonder dat hier een prestatie tegenover staat	Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd die bedoeld zijn om het risico op fraude te beperken met betrekking tot het leveren van de prestaties van de ingekochte goederen en diensten. Wij hebben door middel van een deelwaarneming vastgesteld dat de levering van goederen/diensten voor de onderzochte gevallen heeft plaatsgevonden overeenkomstig de inkoopfacturen. Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot de inkoop.
Ongeautoriseerde betalingen Het risico dat betaalbatches ongeautoriseerd worden aangepast en naar verkeerde bankrekeningnummers wordt betaald	Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd die bedoeld zijn om het risico op fraude te beperken bij het aanmaken van betalingen. Aanvullend hebben we data-analyse gedaan op alle bankmutaties. Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot de betalingen.
Ambtelijke corruptie Het risico op corruptie door ambtenaren, bestuurders en toezichthouders	We hebben vastgesteld dat er maatregelen zijn genomen rondom het bewaken van de integriteit en het voorkomen van de integriteitschendingen. We hebben navraag gedaan of er meldingen zijn geweest. Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor corruptie of vermoedens van corruptie.

Bijlage 1 Tekst controleverklaring continuïteit

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het College van B&W heeft de jaarrekening opgesteld waarbij inzicht is gegeven is de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te kunnen vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
Onze controlewerkzaamheden om het inzicht, dat het College van B&W, geeft te evalueren en de beoordeling van de gehanteerde veronderstellingen omvatten onder andere:

- Kennisnemen van de toelichting op de financiële positie zoals deze is beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Kennisnemen van de beoordeling van de Provincie over de financiële positie inzake de begroting 2023 en evalueren of de daarbij behorende opmerkingen voldoende zijn toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Evalueren van het proces van risicoanalyse en de gehanteerde veronderstellingen die het College van B&W heeft gehanteerd bij de totstandkoming van de informatie opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen;
- Evalueren of de paragraaf Weerstandsvermogen alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben gekregen;
- Inwinnen van inlichtingen bij het College van B&W over zijn kennis van risico's na de periode van de door het College van B&W verrichte risicoanalyse.

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de door het College van B&W gegeven inzicht aanvaardbaar is.

Bijlage 2 SiSa tabel

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2023 d.d. 12 januari 2024.
Wij zijn verplicht een tabel op te nemen in dit accountantsverslag met fouten en onzekerheden met betrekking tot de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen.

Deze tabellen dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2024 bij het CBS aan te leveren, inclusief de hieronder vermelde oordelen in onze controleverklaring:

Bijlage SiSa tabel

Strekking controleverklaring	
Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening	Goedkeurend

Nr	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout of onzekerheid
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	geen	n.v.t.	n.v.t.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	geen	n.v.t.	n.v.t.
C55	Aanpak energiearmoede	geen	n.v.t.	n.v.t.
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	geen	n.v.t.	n.v.t.
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	geen	n.v.t.	n.v.t.
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	geen	n.v.t.	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	geen	n.v.t.	n.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	geen	n.v.t.	n.v.t.
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	geen	n.v.t.	n.v.t.
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	geen	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.

Bijlage SiSa tabel

Nr	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout of onzekerheid
G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2023	geen	n.v.t.	n.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	geen	n.v.t.	n.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	geen	n.v.t.	n.v.t.
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	geen	n.v.t.	n.v.t.
H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	geen	n.v.t.	n.v.t.

Samen bouwen aan duurzaam succes

Als ondernemer, manager of bestuurder dealt u dagelijks met veranderingen. Dan is het prettig om voor cijfers, financiële processen en fiscale vraagstukken zekerheid in te bouwen. Wij zijn graag die specialist dichtbij, die altijd een extra stap voor u zet en die naast de data altijd de mens ziet.

▼ Zullen we samen bouwen aan uw duurzame succes?

stolwijk kennisnetwerk

Ambtelijke reactie Accountantsverslag 2023

	Advies/ontwikkelpunt	**Voortgang**
	Sociaal Domein	
1.	De accountant adviseert in beeld te brengen welke gevolgen de verhoging van de grens van gewaarmerkte productieverantwoording heeft voor de gemeente Rozendaal. En eventueel aanvullende navraag uit te voeren op de geleverde zorg over 2024 om zo een stijging in de onzekerheid te reduceren.	De effecten van deze verhoging gaan wij in Q3 2024 onderzoeken.
2.	De accountant adviseert om in 2024 de interne controles op de PGB's uit te (laten) voeren teneinde de onzekerheid te reduceren.	Dit punt nemen wij op met Rheden.
	Oninbaarheid debiteuren	
3.	De accountant adviseert actie te ondernemen op de inning van deze vorderingen.	Hierover is contact geweest met De Connectie. De inning van vorderingen is daar belegd. Wij zullen dit het komende jaar frequenter monitoren. Op dit moment zijn er nog geen zorgen over de inbaarheid.
4.	De accountant adviseert de financiële verordening aan te passen en toe te voegen dat een voorziening oninbaarheid wordt gevormd op basis van een beoordeling van de (on)inbaarheid van de individuele vorderingen.	De financiële verordening geeft €35.000 aan. Dit bedrag is gebaseerd op 1% van de in het verleden gangbare lasten totaal. Wij zijn niet voornemens om de financiële verordening alleen op dit punt al weer aan te passen. Bij een volgende herziening nemen wij dit mee en verlagen wij dit bedrag.
	Rechtmatigheid	
5.	De accountant adviseert de gemeente Rheden te verzoeken om een gewaarmerkte verantwoording over 2024 op te leveren inzake de lasten en baten van het sociaal domein Rozendaal, inclusief de bijbehorende SiSa informatie en een rechtmatigheidsverantwoording.	Hierover is al een overleg geweest. Rheden heeft dit ook al besproken met hun accountant. Wij zullen regelmatig om een status update vragen.
6.	De accountant adviseert het normenkader te beperken tot de regelgeving waarin financiële beheershandelingen worden vermeld.	In Q4 2024 bij het actualiseren van het Normenkader 2024 wordt dit punt meegenomen.
7.	De accountant adviseert de verbijzonderde interne controle in 2024 op te zetten en uit te voeren.	In december 2023 zijn wij begonnen met de opzet van het eerste proces. Eind Q2 2024 verwachten wij de te gebruiken formats gereed te hebben. In Q3 en Q4 zullen de controles uitgevoerd worden.
8.	De accountant adviseert voor 2024 de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle te recapituleren en te delen met betrokken medewerkers.	Dit advies nemen we over.
9.	De accountant adviseert de toetspunten door de gemeente Rheden	Dit punt nemen wij op met Rheden.

	aan te laten vullen met onder meer ➢ de check op de identificatie; ➢ tijdigheid beschikking; ➢ ingangsdatum na aanvraag datum; ➢ tijdigheid stop zetten uitkering na overlijden; ➢ juistheid in rekening gebrachte tarieven zorgaanbieders	
10.	De accountant adviseert de tijdigheid van de afwikkeling aanvraag te benadrukken bij de gemeente Rheden, voor verzending van de beschikking en voor de start van de zorg.	Dit punt nemen wij op met Rheden.
11.	De accountant adviseert afspraken op te nemen in de financiële verordening inzake ➢ Acceptabele begrotingsoverschrijdingen, zoals open einde regelingen en compensatie door baten; ➢ Het vermelden van afwijkingen in de baten en onderschrijdingen in de lasten worden tijdig aangemerkt bij het behandelen van de jaarstukken.	Dit is met de vaststelling van de financiële verordening en de controle verordening in de raad van februari 2024 gerealiseerd.
12.	De accountant adviseert om het misbruik & oneigenlijk gebruik toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering.	Dit advies volgen wij op.
13.	De accountant adviseert de gemeente Rheden te verzoeken na inzage de aard, het nummer van het ID-bewijs en de geldigheidsduur in het clientdossier vast te leggen.	Dit punt nemen wij op met Rheden.
14.	De accountant adviseert tussentijds een aansluiting te maken tussen de financiële administratie en de salarisadministratie.	Dit advies volgen wij op.
15.	De accountant adviseert de autorisatie van de facturen door de daartoe bevoegde personen ten allen tijde te volgen.	Dit gebeurt in principe al. In 2023 is dit bij een paar facturen om een technische reden niet goed zichtbaar geweest. Het technische probleem is verholpen.
16.	De accountant adviseert het verhuurregister te actualiseren om zo tot dienst te zijn voor de volledigheid van de verhuuropbrengsten.	Dit advies volgen wij op, door een te hoge werkdruk is hier onvoldoende aandacht voor geweest in afgelopen jaar.
17.	De accountant adviseert de goede vastlegging van de onderbouwing van de prestaties in de organisatie nader onder de aandacht te brengen.	Dit advies volgen wij op.
18.	De accountant adviseert te benadrukken bij de gemeente Rheden dat de informatievoorziening juist, volledig en betrouwbaar dient te zijn en onderling consistent.	Dit punt nemen wij op met Rheden.

19.	De accountant adviseert bij het doorgeven van de specifieke uitkeringen vooraf afspraken te maken over de inhoud van de af te leggen verantwoording, het moment waarop en de onderbouwing van de geleverde prestatie.	Dit punt nemen wij op met de vakinhoudelijke medewerkers binnen Rozendaal en met Rheden.
20.	De accountant adviseert aan de voorkant de procedure van de verantwoording van de specifieke uitkeringen goed in te richten en de geleverde prestatie gedurende de besteding vast te leggen en te documenteren.	Wij gaan kijken in hoeverre wij hier invulling aan kunnen gegeven en daar waar mogelijk volgen wij dit advies op.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Wijziging gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (Groene Metropoolregio)

Adviseur	: R. Berendsen	**Datum B&W**	: 18 juni 2024
Programma	: Bestuur en Ondersteuning	**Datum Raad**	: 2 juli 2024
Portefeuillehouder	: E. Weststeijn	**Openbaar**	: Ja

Aan de Raad

Aanleiding
Per 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd met als doel de democratische legitimatie en kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden te verstevigen. Een aantal wijzigingen zijn direct in werking getreden. Voor een aantal andere wijzigingen geldt een implementatietermijn van twee jaar.

De gemeenteraad is op twee momenten betrokken in het proces tot wijziging van de regeling voor de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (GMR). Het eerste moment was in februari 2024 met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen over het ontwerp wijzigingsbesluit (op grond van artikel 1 lid 3 Wgr). Op 19 maart heeft de gemeenteraad besloten om géén zienswijze in te dienen.
Het tweede moment is nu aan de orde waarbij wij de gemeenteraad om toestemming vragen om in te stemmen met de wijziging van de regeling.

Met dit voorstel wordt de gemeenteraad gevraagd om bijgevoegd om ons oestemming te verlenen om definitief in te stemmen met het wijzigingsbesluit van de regeling Regio Arnhem-Nijmegen (cf. Wgr).

Gevraagde beslissing
Het College toestemming te verlenen voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen conform het als bijlage toegevoegde wijzigingsbesluit.

Wat willen we bereiken?
Doelstelling is om de (tekst van de) gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen aan te passen, zodat deze voldoet aan de nieuwe geldende wet- en regelgeving en de huidige situatie.

Argumenten
1. Bevindingen zienswijzen.
In de periode januari/februari 2024 is het ontwerp-wijzigingsbesluit door de 18 colleges aan de gemeenteraden voorgelegd met het verzoek een zienswijze kenbaar te maken. Hiervan hebben drie gemeenteraden gebruik gemaakt, Arnhem, Rheden en Overbetuwe.
In bijgaande Zienswijzenota heeft de GMR een inhoudelijke reactie opgenomen. Het algemeen bestuur (AB) heeft op basis daarvan besloten om geen veranderingen aan te brengen met uitzondering van een opgemerkte omissie in het oorspronkelijke voorstel.
In twee zienswijzen is aandacht gevraagd voor openbaarheid van de agenda en besluitenlijst van het dagelijks bestuur (DB), verwijzend naar de actieve informatieplicht in de Wet open overheid (WOO).

Formeel is dit tot op heden nog een inspanningsverplichting. De GMR heeft besloten te starten met het (tijdig) openbaar maken van de agenda op de website (via IBabs) en, zodra de processen zijn ingericht, de vastgestelde besluitenlijst openbaar te maken op de website.

Kanttekeningen
Het is noodzakelijk dat het voorstel in één geheel de eindstreep haalt en dat alle colleges dezelfde GR vast kunnen stellen. Gelet op de zorgvuldige voorbereiding van het ontwerp besluit en het beperkt aantal zienswijzen is de verwachting dat er draagvlak is binnen de deelnemende gemeenten voor de voorgestelde wijziging.

Wat gaan we daarvoor doen?

a) Planning
Nadat de gemeenteraad toestemming geeft tot het wijzigen van de regeling kan het college de wijziging van de gemeenschappelijke regeling vaststellen.

b) Evaluatie
Niet van toepassing.

c) Participatie en communicatie
Samen met de griffies en de andere gemeenschappelijke regelingen is een proces ingericht om raden actief te informeren en te betrekken bij de wijzigingen van de regelingen in onze regio.
Gelet op de zorgvuldige voorbereiding van het ontwerp besluit en het beperkt aantal zienswijzen verwachten wij draagvlak binnen de deelnemende gemeenten.

d) Publicatie verplicht?
Publicatie voor Rozendaal beperkt zich tot de reguliere publicatie van de vergader- en besluit stukken.

Wat mag het kosten?
Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum, gemeentesecretaris	Ester Weststeijn, burgemeester

Bijlage(n)
1. Concept-raadsbesluit
2. Aanbiedingsbrief GMR aan gemeenteraden wijziging GR vanwege herziening Wgr
3. Wijzigingsbesluit na zienswijze
4. Geconsolideerd Ontwerp gemeenschappelijke regeling GMR
5. Zienswijzerapport definitief
6. WAS-WORDT wijziging regeling na zienswijze

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Wijziging gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (Groene Metropoolregio)

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 18 juni 2024**.**

Besluit:

Het College toestemming te verlenen voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen conform het als bijlage toegevoegde wijzigingsbesluit.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 juli 2024.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Aan colleges van de 18 deelnemende gemeenten
In de Groene Metropoolregio
Arnhem-Nijmegen

Datum	:	15 april 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2024-GMDB-19
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46736374

Onderwerp: wijziging gemeenschappelijke regeling a.g.v. herziening Wgr.

Geacht college,

Inleiding

De Wet gemeenschappelijke regeling (hierna: Wgr) is gewijzigd. Deze wetswijziging strekt ertoe de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. Dat gebeurt onder meer door de raden een grotere rol te geven bij het ontwerp van de regeling en in de regeling op te (laten) nemen bij welke besluiten de raden zienswijzen kunnen indienen.
Voor een aantal van de wijzigingen in de Wgr is het noodzakelijk om (definitief) keuzes te maken over hoe deze worden geïmplementeerd binnen de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio (hierna: ook genoemd als regeling). De wetgever vraagt dat de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling voor 1 juli 2024 is afgerond.

Proces tot nu toe

In onze brief van 18 december 2023 (kenmerk 2023-GMDB-108) hebben wij het voorstel aangeboden aan uw college voor wijziging van onze regeling. Dat voorstel was tot stand gekomen na een zorgvuldig proces dat is begeleid door een ambtelijke werkgroep bestaande uit juristen en regiocoördinatoren. Zij hebben gebruik gemaakt van het proces dat zowel in het Rijk van Nijmegen als Gelderland-Midden was opgestart voor alle regionale samenwerkingsverbanden. Raadsleden hebben hier onder meer met elkaar kunnen spreken tijdens de bijeenkomsten voor gemeenteraden 27 maart 2023 in Nijmegen en Arnhem. In de brief hebben wij u meegenomen in de gemaakte keuzes op een zestal onderwerpen.

In de Wgr is vastgelegd welke stappen doorlopen moeten worden alvorens een college kan besluiten de collegeregeling te wijzigen (art. 1 Wgr).

In de periode tot en met februari 2024 heeft u uw gemeenteraad uitgenodigd een zienswijze te geven op het voorstel. Drie gemeenteraden hebben dit gedaan t.w. Arnhem, Rheden en Overbetuwe. Deze zienswijzen zijn aan de GMR aangeboden.

Wij stellen uw college voor, zoals verwoord in de opgestelde zienswijzennota, om **geen** veranderingen aan te brengen in het oorspronkelijke voorstel met uitzondering van de opgemerkte omissie. De zienswijzen geven ons bestuur geen aanleiding tot een inhoudelijke aanpassing. Dit standpunt is door het algemeen bestuur op 10 april 2024 onderschreven.

Door twee zienswijzen is aandacht gevraagd voor openbaarheid van de agenda en besluitenlijst van het DB, verwijzend naar de actieve informatieplicht in de Wet open overheid (Woo). Formeel is dit nog een inspanningsverplichting. Wij hebben besloten te starten met het (tijdig) openbaar maken van de agenda op de website (via IBabs) en, zodra de processen zijn ingericht, de vastgestelde besluitenlijst openbaar te maken op de website.

Verdere stappen

Datum: 15 april 2024
Ons kenmerk: 2024-GMDB-18

U wordt gevraagd de volgende stappen in het besluitvormingsproces te zetten. Dit betekent concreet:
- Mei/juni 2024: colleges vragen **toestemming** aan de raden voor wijziging met raadsbesluit;
- Voor 1 juli 2024: colleges stellen wijziging GR vast.

Graag ontvangen wij voor genoemde datum digitaal het getekende wijzigingsbesluit.

Afrondend
Zoals inmiddels bekend betekent het besluit van de gemeente Montferland dat de gemeenschappelijke regeling moet worden aangepast. Hiervoor ontvangt u separaat een voorstel dat alle stappen zoals opgenomen in art. 1 Wgr moet gaan doorlopen.

Nadere informatie over dit voorstel kunt verkrijgen bij Henk van den Berg. Eventuele juridische vragen zal hij doorgeleiden naar de ambtelijke werkgroep.

Met vriendelijke groet,
Namens het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

Drs. H. Tiemens
Secretaris

Bijlagen:
- Zienswijzenota
- Was-wordt overzicht
- Ontwerp-gemeenschappelijke regeling
- Voorstel collegebesluit

i.a.a.: regiocoördinatoren, 18 griffies, werkgroep, secretaris RAC, adviseur regionale samenwerking.

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar;

Overwegende dat:

- Op 1 juli 2022 de Wet gemeenschappelijke regelingen is gewijzigd;
- De gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen daardoor aanpassing behoeft;

gelet op:

- de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- de toestemming van de respectievelijke gemeenteraden op grond van artikel 1, tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluiten

de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen als volgt te wijzigen:

I Wijzigingen

A. Artikel 18, derde tot en met het vijfde lid komen als volgt te luiden:

' Artikel 18 Het algemeen bestuur en dagelijks bestuur ten opzichte van de raden

3. De agenda en bijbehorende stukken van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden vooraf digitaal openbaar gemaakt. Besluitenlijsten van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden zo spoedig mogelijk digitaal openbaar gemaakt
4. Het algemeen bestuur stelt voor het verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven.
5. De agenda en besluitenlijst van het dagelijks bestuur worden digitaal openbaar gemaakt indien en voor zover de Wet open overheid hiertoe verplicht**.'**

De toelichting wordt aangepast door na de eerste alinea in de toelichting op de artikelen 17 tot en met 20 de volgende tekst toe te voegen:
“Bij wijziging van de Wgr op 1 juli 2022 is een informatieverplichting in het leven geroepen voor het bestuur van een openbaar lichaam, om de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen te verschaffen die de raden nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. De GMR kent reeds een informatieprotocol. Enkele elementen hiervan zijn in artikel 18 overgenomen. Voor het overige is geregeld dat het algemeen bestuur voor het verstrekken van informatie een Informatieprotocol vaststelt. Omdat deze informatievoorziening van belang is voor de raden, wordt aan hen de gelegenheid geboden hun zienswijze hierover te geven.”

B. Na artikel 22 wordt een nieuw artikel toegevoegd, artikel 22a, dat als volgt komt te luiden:

“Artikel 22a Participatie ingezetenen en belanghebbenden
Ingezetenen en belanghebbenden kunnen in verband met de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid bij openbare vergaderingen van het AB het woord voeren over een ter bespreking op de agenda opgenomen onderwerp. Het inspreken geschiedt voorafgaand aan de beraadslaging over het onderwerp. Het inspreekrecht van ingezetenen en belanghebbenden in verband met de voorbereiding, uitvoering en monitoring van beleid bij de opgaven, wordt bij de opgave in een participatieprotocol bepaald.”

Met als toelichting:
“Artikel 22a Participatie ingezetenen en belanghebbenden
Ingezetenen en belanghebbenden kunnen in verband met de voorbereiding, uitvoering en monitoring van beleid bij openbare vergaderingen van het AB het woord voeren. Hierbij moet het wel gaan over een onderwerp dat reeds ter bespreking op de agenda is opgenomen. Per opgave wordt geregeld of en hoe ingezetenen en belanghebbenden kunnen inspreken. Verder hebben gemeenten voor ingezetenen en belanghebbenden natuurlijk mogelijkheden tot inspraak en participatie.”

C. In artikel worden van artikel 30 het vierde en het vijfde lid gewijzigd en er wordt na het vijfde lid een nieuw zesde lid ingevoegd onder vernummering van de overige leden. Deze komen als volgt te luiden:”

4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen de in artikel 35, eerste lid, van de wet genoemde termijn, bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en de regionale agenda naar voren brengen.
5. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijzen zijn vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
6. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast, daarbij kennis nemend van de zienswijzen en het commentaar hierop van het dagelijks bestuur.”

D. Artikel 31, derde lid wordt gewijzigd en komt als volgt te luiden:
“ 3. De raden van de gemeenten kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de voorlopige jaarrekening naar voren brengen. Hiervoor geldt een termijn van acht weken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de jaarrekening, zoals deze bij het algemeen bestuur wordt aangeboden.”

E. Artikel 33 wordt gewijzigd en komt als volgt te luiden:

“Artikel 33 Toetreding

1. De gemeente die wil toetreden tot deze regeling maakt dit schriftelijk kenbaar bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor toetreding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.”

De toelichting op dit artikel wordt als volgt gewijzigd:
“Artikel 33 Toetreding

Dit artikel regelt de procedure voor toetreding van nieuwe deelnemers aan het samenwerkingsverband.
Het algemeen bestuur is bevoegd richtlijnen vast te stellen voor toetreding. Bij een toetreding wordt een regeling conform artikel 32 gewijzigd. In het toetredingsbesluit wordt bepaald wanneer de toetreding ingaat."

F. Na artikel 33 worden twee artikelen toegevoegd, die als volgt komen te luiden:
"**Artikel 33a Uittreding**

1. Een gemeente kan uittreden krachtens daartoe strekkende besluiten van haar college en raad. De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het algemeen bestuur van de regio kenbaar te willen uittreden uit de regeling. Dit is de start van deze procedure tot uittreding.
2. De uittreding gaat in één jaar na het verstrijken van het jaar waarin het besluit tot uittreding is genomen
3. Bij een gemeentelijke herindeling van één of meerdere gemeenten zoals bedoeld in de wet algemene regels herindeling kan het algemeen bestuur besluiten om een termijn vast te stellen die afwijkt van de in het tweede lid genoemde termijn. Rechten en verplichtingen van de uittredende gemeente - voor herindeling - jegens de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, blijven gelden voor de toetredende gemeente na herindeling.
4. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor de uittreding en kan voorwaarden verbinden aan de uittreding. Hierbij houdt het algemeen bestuur rekening met het bepaalde in lid 5 tot en met 12.
5. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door het dagelijks bestuur van de regio in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken.
6. Het algemeen bestuur van de regio neemt een besluit over de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties. Hierbij wordt de hoogte van de uittredingskosten vastgesteld.
7. Het algemeen bestuur neemt dit besluit binnen vijf maanden na ontvangst van het verzoek. Het dagelijks bestuur kan de beslistermijn verdagen met maximaal 3 maanden.
8. De kosten van de onderzoeken, inclusief de kosten van de inzet van de onafhankelijke deskundige, die met uittreding uit de gemeenschappelijke regeling gepaard gaan, komen ten laste van de uittredende gemeente. Deze kosten zijn de eenmalige kosten ten gevolge van uittreding en worden ten laste gebracht nadat het voornemen tot uittreden formeel bekend is gemaakt. Ook wanneer een quick scan wordt uitgevoerd, worden deze kosten ten laste van de gemeente gebracht die overweegt om uit te treden.
9. De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen eveneens ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de uittredingskostenberekening zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw bedrijfsvoeringsorganisatie, aangegane verplichtingen algemeen, aangegane verplichtingen per opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt.
10. De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.
11. Middelen die onderdeel uitmaken van een (algemene) reserve van de regio, worden naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.

12. De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Het algemeen bestuur doet met de gemeente die wil uittreden onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen (onder meer overname personeel, verlaging investeringen, opdrachtverlening elders).

Artikel 33b
De raden wordt om zienswijze gevraagd voordat het algemeen bestuur richtlijnen voor toetreding en/of uittreding vaststelt als bedoeld in artikel 33, tweede lid en artikel 33a, vierde lid."

De toelichting op artikel 33a luidt als volgt:
"Artikel 33a Uittreding
Dit artikel regelt de procedure de uittreding van bestaande deelnemers aan het samenwerkingsverband.
Bij de wijziging van de Wgr op 1 juli 2022 is geregeld dat in een gemeenschappelijke regeling afspraken moeten worden gemaakt rondom de eventuele uittreding van een deelnemers. Hierbij moeten op grond van de wet in ieder geval de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon en de deelnemende gemeenten meegenomen worden. Bij de GMR bestond er al een regeling 'Richtlijnen uittreding Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen'.

Dit artikel beoogt te voldoen aan de wettelijke vereisten, maar biedt ruimte om praktische afspraken in een richtlijn verder uit te werken. Het algemeen bestuur blijft bevoegd richtlijnen vast te stellen voor uittreding, mits het zich houdt aan de essentialia die in artikel 33a staan. "

G. Het tweede lid van artikel 36 wordt als volgt aangepast:
" 2. Het algemeen bestuur draagt zorg voor de evaluatie van het algemeen functioneren en de werkwijze van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan het begin van het jaar voor het kalenderjaar waarin algemene raadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden. Het algemeen bestuur stelt hiervoor een onderzoeksopdracht vast."

De toelichting op dit artikel komt te luiden:
"Artikel 36 Duur van de regeling

Met dit artikel worden de evaluatiemomenten van de regeling bepaald.
Door de evaluatie aan het begin van het jaar voor het kalenderjaar waarin de algemene gemeenteraadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden, kan het zittende bestuur nog kennis nemen van de uitkomsten van de evaluatie, deze van commentaar en advies kan voorzien en mee kan geven in de overdracht naar het nieuwe bestuur.
Het algemeen bestuur stelt voor de evaluatie een opdracht vast. Deze zal (in ieder geval) de volgende criteria bevatten:

- de slagvaardigheid van de samenwerking, kan er adequaat worden gereageerd op voorkomende opgaven en uitdagingen (bv. doorlooptijd);
- de verhouding tussen de bereikte resultaten enerzijds en de bestuurlijke en ambtelijke inzet anderzijds;
- de vraag of de gemeenteraden zich voldoende herkennen in het proces van samenwerking;
- de kwaliteit van de gemeenschappelijk geformuleerde regionale agenda;
- de positie die het samenwerkingsverband inneemt richting zijn strategische partners (provincie, The Economic Board / triple helix, Rijk en EU);

- maximale administratieve eenvoud ('lean and mean').”

H. Artikel 37 wordt als volgt aangepast:

” **Artikel 37 Toezending en bekendmaking**

De gemeente Overbetuwe is belast met de bekendmaking van de regeling zoals bedoeld in artikel 26 van de wet.”

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Tweede wijziging Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen 2023.

Ontwerp Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen

Intitulé
Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen
De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar;

overwegende dat:

- zij op 1 juli 2015 een Gemeenschappelijk orgaan Arnhem-Nijmegen City Region zijn aangegaan om – na opheffing van de Stadsregio Arnhem-Nijmegen als WGR+ regio – regionaal samen te werken op de terreinen duurzaamheid, economie, mobiliteit en wonen;
- zij in het voorjaar van 2019 een initiatief hebben genomen om na te denken over versterking van de regionale samenwerking;
- die versterking nodig is vanwege een dubbele urgentie: slagkracht in de opgaven, en transparantie en democratische legitimatie;
- zij op 21 januari 2020 ermee hebben ingestemd dat de contourennotitie met daarin de contouren van een vernieuwde samenwerk ing in de regio Arnhem-Nijmegen wordt gebruikt voor de uitwerking van de definitieve voorstellen;
- de raden input hebben geleverd aan de contouren voor de vernieuwde samenwerking van de regio Arnhem-Nijmegen;
- de regio met de grote diversiteit van culturen, landschappen, steden en dorpen ook een sterk samenhangend netwerk is van steden en ommeland;
- de regio het grootste verstedelijkt gebied buiten de Randstad en een modern kennisintensief gebied is, met als topsectoren Health & Hightech, Food en Energy;
- de regio voor de uitdaging staat hoe om te gaan met groei, zodat het een balans kan behouden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit, waartoe in 2018 een aanzet is gegeven met het document 'Gezonde Groei';
- de regio op termijn een energieneutrale, circulaire regio wil zijn, waarbij circulariteit een aspect is van al het handelen van de regio en een inspiratiebron –waar ieder initiatief – van lokaal tot internationaal – bij kan aanhaken;
- de regio zich wil profileren als regio om zich zo gezamenlijk en eendrachtig in de etalage te zetten voor samenwerking met Provincie, Rijk, Europa en maatschappelijke partners;
- de opgaven waar de regio voor staat vragen om een (meer) uitvoeringsgericht samenwerkingsverband met als kernwaarden transparantie, robuustheid, flexibiliteit en slagkracht;
- voor succesvolle samenwerking in de regionale opgaven een basis nodig is die de samenwerking faciliteert en de opgaven ondersteunt, zodat er een helder aanspreekpunt is, de regio aanwezig is in lobbycircuits en op de hoogte is van nieuwe ontwikkelingen waarop kan worden ingesprongen, er regionale bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd, en de opgaven kunnen worden voorbereid en onderling afgestemd;
- voor deze faciliterende en coördinerende taken een basisvoorziening nodig is in de vorm van een regiobestuur met een compact regiobureau.

gelet op:

Concept

- de Wet gemeenschappelijke regelingen;

- de toestemming van de respectievelijke gemeenteraden op grond van artikel 1, tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluiten

de navolgende gemeenschappelijke regeling te treffen:

Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:
   a. colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten;
   b. gemeenten: de deelnemende gemeenten;
   c. raden: de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten;
   d. wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen;
   e. regeling: onderhavige gemeenschappelijke regeling;
   f. opgave: een in de regionale agenda opgenomen opgave gericht op ruimtelijke ontwikkeling en sociaaleconomische ontwikkeling op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn en waar elke gemeente aan kan deelnemen;
   g. regionale agenda: de jaarlijks vast te stellen verzameling van opgaven;
   h. netwerkdirectie: de gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten en de regiodirecteur.
2. Begrippen die in lid 1 van dit artikel niet zijn gedefinieerd, hebben de betekenis zoals de wet hieraan geeft.

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam zoals bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet, genaamd ‘Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen’.
2. Het openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en is statutair gevestigd in Elst (gemeente Overbetuwe).

Artikel 3 Bestuursorganen

1. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen kent, onverminderd de mogelijkheid tot het instellen van commissies, de volgende bestuursorganen:
   a. het algemeen bestuur;
   b. het dagelijks bestuur;
   c. de voorzitter.

Concept

Hoofstuk 2 Belangen, taken en bevoegdheden

Artikel 4 Belangen

De regeling wordt getroffen om de positie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te versterken en een kwalitatieve groei van de regio – met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit – te bewerkstelligen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur) op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.

Artikel 5 Taken

1. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft de volgende taken:
   a. het bevorderen en faciliteren van de samenwerking op majeure maatschappelijke thema's en opgaven die de gemeenten niet alleen en binnen hun gemeentegrenzen op zich kunnen nemen, en/of waarvoor mogelijkheden liggen om externe middelen te werven;
   b. het voorbereiden en vastleggen van de regionale agenda bestaande uit opgaven gericht op ruimtelijke ontwikkeling en sociaaleconomische ontwikkeling op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn;
   c. het inspireren en stimuleren van de gemeenten en samenwerkingspartners om deel te nemen en bij te dragen aan de opgaven uit de regionale agenda;
   d. het regisseren van de uitvoering en monitoren van de opgaven uit de regionale agenda;
   e. het positioneren en profileren van de regio, en het behartigen van de belangen van de regio op interregionaal, nationaal en internationaal niveau in partnerschap met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke partners;
   f. het signaleren van en inspelen op ontwikkelingen die van meerwaarde zijn voor de regio;
   g. het faciliteren van overleg, kennisdeling en ontmoeting in de regio.

Artikel 6 Bevoegdheden

1. De gemeenten dragen geen bevoegdheden over aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, met uitzondering van de bevoegdheid van de colleges om een subsidie te verstrekken aan de Stichting The Economic Board.
2. De gemeenten verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
3. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is behoudens instemming van de gemeenten niet bevoegd tot:
   a. het vestigen van opstal-, pand- en hypotheekrechten;
   b. het afgeven van garanties of andere waarborgen;
   c. het in erfpacht aannemen of uitgeven van roerende of onroerende zaken;
   d. het in eigendom aannemen of uitgeven van onroerende zaken;

Concept

e. commerciële dienstverlening aan private partijen.

Hoofdstuk 3 Het algemeen bestuur

Artikel 7 Samenstelling algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur bestaat uit leden van de deelnemende gemeenten, de voorzitter inbegrepen.
2. Ieder college wijst uit zijn midden een lid van het algemeen bestuur aan, alsmede diens plaatsvervanger.
3. Een lid van het algemeen bestuur heeft zitting in het algemeen bestuur gedurende dezelfde periode als de zittingsduur van het college die het vertegenwoordigt. Indien het lid in de nieuwe zittingsperiode opnieuw deel uitmaakt van het college kan hij terstond opnieuw worden aangewezen als lid van het algemeen bestuur.
4. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt zodra een lid ophoudt burgemeester of wethouder van de vertegenwoordigde gemeente te zijn.

Artikel 8 Vergaderingen

1. Besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
2. Leden van het algemeen bestuur hebben een stemverhouding naar rato van de grootte van de gemeente.
3. Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur per gemeente wordt jaarlijks op 1 januari bepaald naar inwonertal van de gemeente op basis van de meest recente CBS-cijfers, aan de hand van de volgende staffel:
   - Tot 20.000 inwoners: 1 stemmen
   - 20.000-49.999 inwoners: 2 stemmen
   - 50.000-99.999 inwoners: 3 stemmen
   - Meer dan 100.000 inwoners: 4 stemmen
4. In afwijking van het eerste lid worden besluiten omtrent de begroting en jaarrekening genomen met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Een besluit is aangenomen indien de meerderheid van stemmen ook de meerderheid van de inwoners van de regio vertegenwoordigt.
5. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar onverminderd artikel 22, vierde en vijfde lid, van de wet.
6. Het algemeen bestuur vergadert tenminste zesmaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt of ten minste vier leden van het algemeen bestuur daarom verzoeken.
7. De directeur van het regiobureau neemt deel aan de vergaderingen van het algemeen bestuur. De directeur heeft uitsluitend een adviserende rol.
8. Voor de vergaderingen van het algemeen bestuur kunnen door het algemeen bestuur anderen, waaronder bestuurlijk vertegenwoordigers van de Provincie Gelderland, onderwijsinstellingen, ondernemers en andere maatschappelijke instellingen als adviseur worden uitgenodigd. Zij kunnen aan de beraadslaging deelnemen.
9. Bestuurlijk opdrachtgevers van een opgave zijn in ieder geval agendalid van het algemeen bestuur.

Concept

Artikel 9 Taken en bevoegdheden algemeen bestuur

1. Aan het algemeen bestuur behoren de taken en bevoegdheden toe die in de wet aan het algemeen bestuur zijn opgedragen, alsmede alle bevoegdheden die voorts bij of krachtens deze regeling aan dit orgaan worden opgedragen en niet aan het dagelijks bestuur, de voorzitter of een bestuurscommissie zijn opgedragen.
2. Het algemeen bestuur is in ieder geval bevoegd tot:
   a. voorbereiden van opgaven voor de regionale agenda, inclusief het anticiperen en inspelen op actuele zaken en initiatieven van raden t.a.v. nieuwe opgaven;
   b. het vaststellen van de regionale agenda waarvan de opgaven deel uitmaken;
   c. het benoemen van de bestuurlijke opdrachtgevers in de opgaven;
   d. het bewaken, monitoren, coördineren van de inhoudelijke opgaven;
   e. het vaststellen van de begroting en de jaarrekening;
   f. het faciliteren van de samenwerking.
3. Het algemeen bestuur is bevoegd te besluiten tot het oprichten van of deelnemen in stichtingen, vennootschappen, en coöperatieve en andere verenigingen passend binnen de te behartigen belangen, de taken en de bevoegdheden van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen dan wel het ontbinden van die rechtspersonen of het beëindigen van de deelneming. De raden worden vooraf in de gelegenheid gesteld hun wensen en bedenkingen naar voren te brengen.
4. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur of een bestuurscommissie bevoegdheden overdragen met uitzondering van de bevoegdheid tot:
   a. het vaststellen van de regionale agenda;
   b. het vaststellen en wijzigen van de begroting;
   c. het vaststellen en wijzigen van de deelbegrotingen (per opgave);
   d. het vaststellen van de jaarrekening;
   e. het vaststellen van de deelrekeningen (per opgave);
   f. het vaststellen van verordeningen;
   g. het instellen van bestuurscommissies;
   h. het oprichten van, deelnemen aan of ontbinden van rechtspersonen zoals bedoeld in artikel 9, derde lid, van deze regeling.

Hoofdstuk 4 Dagelijks bestuur

Artikel 10 Samenstelling dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door en uit het algemeen bestuur gekozen. Hierbij is in ieder geval één lid van het dagelijks bestuur afkomstig van de gemeente Arnhem of Nijmegen.
2. Een lid van het dagelijks bestuur treedt af op de dag waarop hij ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur. Het lid kan, indien hij opnieuw is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur, terstond opnieuw worden benoemd.
3. De directeur van het regiobureau neemt deel aan de vergaderingen van het dagelijks bestuur. De directeur heeft uitsluitend een adviserende rol.

Concept

Artikel 11 Vergaderingen

1. Besluiten van het dagelijks bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
2. Elk lid heeft één stem.
3. Vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn niet openbaar.
4. De besluitenlijst van het dagelijks bestuur wordt toegezonden aan de leden van het algemeen bestuur.
5. Het dagelijks bestuur vergadert tenminste zesmaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of één van de bestuursleden daarom verzoekt.

Artikel 12 Taken en bevoegdheden dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur is bevoegd tot:
   a. het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
   b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;
   c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam;
   d. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van het openbaar lichaam te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 31a van de wet;
   e. te besluiten namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.
2. Het dagelijks bestuur neemt, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, alle conservatoire maatregelen en doet wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of bezit.

Hoofdstuk 5 Voorzitter

Artikel 13 Voorzitter

1. De voorzitter wordt door het algemeen bestuur uit zijn midden aangewezen, evenals zijn plaatsvervanger.
2. Bij afwezigheid wordt de voorzitter vervangen door zijn plaatsvervanger.

Artikel 14 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

1. De voorzitter bevordert een goede behartiging van de zaken van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De voorzitter is binnen de gestelde kaders het gezicht naar buiten.
2. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.
3. De voorzitter tekent de stukken, die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan. De stukken worden medeondertekend door de directeur.

Concept

4. Het dagelijks bestuur kan besluiten de ondertekening van de stukken die van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen uitgaan op te dragen aan een ander lid van dit bestuur, aan de directeur, genoemd in artikel 24 van deze regeling, of aan een andere medewerker van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
5. De voorzitter vertegenwoordigt de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in en buiten rechte. Hij kan deze vertegenwoordiging opdragen aan een door hem aan te wijzen persoon.

Hoofdstuk 6 Commissies

Artikel 15 Commissies van advies

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen commissies van advies instellen, zulks met inachtneming van artikel 24 van de wet.
2. Het algemeen bestuur stelt in ieder geval een regioagendacommissie in.
3. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en samenstelling van de in dit artikel bedoelde commissies.

Artikel 16 Bestuurscommissies

1. Het algemeen bestuur kan een bestuurscommissie instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen en het uitvoering geven aan taken en bevoegdheden, voor zover deze niet zijn voorbehouden aan het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur gaat niet over tot het instellen van een commissie als bedoeld in het eerste lid dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid zijn gesteld om wensen en bedenkingen naar voren te brengen.
3. Het algemeen bestuur regelt, met inachtneming van artikel 25 van de wet, hun bevoegdheden en samenstelling.

Hoofdstuk 7 Verantwoordings- en informatieplicht

Artikel 17 Het dagelijks bestuur en de voorzitter ten opzichte van het algemeen bestuur

1. Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk, zijn aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd over het door hen gevoerde bestuur.
2. Zij geven ongevraagd aan het algemeen bestuur alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het dagelijks bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Zij geven – tezamen dan wel afzonderlijk – aan het algemeen bestuur, wanneer dit bestuur of één of meer leden daarvan hierom verzoekt, alle gevraagde inlichtingen.
4. Een lid van het dagelijks bestuur kan door het algemeen bestuur worden ontslagen, als dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.
5. Het bepaalde in het eerste tot en met het vierde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorzitter voor het door hem gevoerde bestuur.

Concept

Artikel 18 Het algemeen bestuur en dagelijks bestuur ten opzichte van de raden

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies geven aan de raden van de gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies verstrekken aan de raden van de gemeenten alle inlichtingen die door één of meer leden van die raden worden verlangd.
3. De agenda en bijbehorende stukken van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden vooraf digitaal openbaar gemaakt. Besluitenlijsten van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden zo spoedig mogelijk digitaal openbaar gemaakt
4. Het algemeen bestuur stelt voor het verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven.
5. De agenda en besluitenlijst van het dagelijks bestuur worden digitaal openbaar gemaakt indien en voor zover de Wet open overheid hiertoe verplicht.

Artikel 19 De leden van het algemeen bestuur ten opzichte van de colleges

1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft het college dat dit lid heeft aangewezen met inachtneming van artikel 16 en artikel 18 van de wet alle inlichtingen, die door het college of door één of meer leden van het college worden verlangd.
2. Een lid van het algemeen bestuur is het college dat dit lid heeft aangewezen met inachtneming van artikel 16 en artikel 18 van de wet verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van dat college aangegeven wijze.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college die hem heeft aangewezen worden ontslagen, als dit lid het vertrouwen van het college niet meer bezit.

Artikel 20 De leden van het algemeen bestuur ten opzichte van de raden

1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de raad met inachtneming van artikel 16 en artikel 19 van de wet alle inlichtingen, die door de raad of door één of meer leden van de raad worden verlangd.
2. Een lid van het algemeen bestuur is de raad met inachtneming van artikel 16 en artikel 19 van de wet verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die raad aangegeven wijze.

Hoofdstuk 8 Reglement van orde

Artikel 21 Reglement van orde algemeen bestuur

Concept

1. Het algemeen bestuur stelt met inachtneming van de artikelen 22 en 23 van de wet voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden een reglement van orde vast.
2. In het reglement van orde worden onder meer regels gegeven omtrent de wijze van het verstrekken van inlichtingen en het afleggen van verantwoording als bedoeld in de artikelen 17 tot en met 20 van deze regeling.

Artikel 22 Reglement van orde dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast, dat aan het algemeen bestuur wordt overgelegd.

Artikel 22a Participatie ingezetenen en belanghebbenden

Ingezetenen en belanghebbenden kunnen in verband met de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid bij openbare vergaderingen van het AB het woord voeren over een ter bespreking op de agenda opgenomen onderwerp. Het inspreken geschiedt voorafgaand aan de beraadslaging over het onderwerp. Het inspreekrecht van ingezetenen en belanghebbenden in verband met de voorbereiding, uitvoering en monitoring van beleid bij de opgaven, wordt bij de opgave in een participatieprotocol bepaald.

Hoofdstuk 9 De organisatie

Artikel 23 Regiobureau

1. Er is een regiobureau met aan het hoofd een directeur.
2. De directeur zorgt voor een juiste taakvervulling van het regiobureau.
3. Op het personeel van het regiobureau is de cao Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties van toepassing.

Artikel 24 Directeur

1. Het dagelijks bestuur beslist over het aangaan, schorsen en beëindiging van de arbeidsovereenkomst met de directeur en stelt zijn/haar taken en bevoegdheden vast. De directeur wordt bij verhindering of ontstentenis vervangen op een door het dagelijks bestuur te bepalen wijze.
2. De directeur is het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter in alles, dat de hun opgedragen taak aangaat, behulpzaam.
3. Door de directeur worden alle stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan medeondertekend.
4. Het algemeen bestuur kan voor de directeur een instructie vaststellen.

Concept

Artikel 25 Klachten

De gemeentelijke ombudsman voor het Rijk van Nijmegen is bevoegd tot behandeling van klachten zoals bedoeld in artikel 9:18, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 26 Archief

1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de gemeenschappelijke regeling en haar organen, met inachtneming van het bepaalde in de Archiefwet 1995.
2. Ter uitvoering van het in het eerste lid bepaalde, stelt het algemeen bestuur een archiefverordening vast, die aan Gedeputeerde Staten wordt verzonden.
3. De kosten, verbonden aan de uitoefening van de in het eerste lid bedoelde zorg, komen ten laste van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
4. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid, en artikel 13, eerste lid, van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats en een e-depot aan.
5. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden van de gemeenschappelijke regeling en haar organen, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats of het e-depot.
6. Ten aanzien van de in het vorige lid genoemde archiefbescheiden is, onder de bevelen van het dagelijks bestuur, de archivaris belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995. Met betrekking tot dit toezicht bevat de verordening als bedoeld in het tweede lid de nodige bepalingen.
7. De archivaris wordt door het dagelijks bestuur aangewezen.

Hoofdstuk 10 Regionale opgaven

Artikel 27 Regionale opgaven

1. De raden besluiten na aanbieding van de door het algemeen bestuur vastgestelde regionale agenda over deelname aan een opgave. Per opgave wordt een opgave overeenkomst afgesloten tussen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de deelnemende gemeenten.
2. Een opgave overeenkomst bevat in ieder geval:
   a. een omschrijving van de opgave, het doel en de toegevoegde waarde voor de inwoners;
   b. een begroting, met de van toepassing zijnde kostenverdeelsleutel;
   c. de door de gemeente te leveren ambtelijke capaciteit;
3. Als een gemeente niet deelneemt aan een opgave vrijwaren de gemeenten die wel deelnemen aan de betreffende opgave, deze gemeente voor kosten en risico’s die aan de opgave zijn verbonden of daaruit voortvloeien.
4. Het algemeen bestuur stelt voorwaarden vast met betrekking tot het deelnemen aan een reeds gestarte opgave en het beëindigen van deelnemen aan een opgave.
5. De directeur stemt in de netwerkdirectie de invulling van ambtelijke capaciteit voor de opgaven af.

Concept

Hoofdstuk 11 Financiën

Artikel 28 Financiële organisatie

1. De begroting, begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag worden ingericht overeenkomstig de bij of krachtens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten gestelde regelingen.
2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. Artikel 212 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.
3. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst. Artikel 213 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 29 Bijdragen van de gemeenten

1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke afzonderlijke gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
2. Als algemene kostenverdeelsleutel heeft te gelden een kostenverdeling naar rato van het inwonertal van de deelnemende gemeenten, op basis van de meest recente CBS-cijfers.
3. De gemeente Mook en Middelaar krijgt 50% korting op de verschuldigde bijdrage.
4. De kostenverdeelsleutel voor een opgave wordt bepaald in de desbetreffende opgave. Hierbij wordt als uitgangspunt genomen een kostenverdeling naar rato van het inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers. Hiervan kan bij uitzondering voor een opgave worden afgeweken.
5. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 15 januari en op 15 juli telkens de helft van de in lid 1 bedoelde bijdrage.
6. De gemeenten dragen er zorg voor dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen, onverminderd het bepaalde in artikel 27, derde lid, van deze regeling.

Artikel 30 Begroting

1. De begroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen geconsolideerd deel voor de taken, zoals bedoeld in artikel 5 van deze regeling, en uit modulaire deelbegrotingen per afzonderlijke opgave. De ontwerpbegroting bevat ook de contouren van de opgave in de regionale agenda.
2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april een ontwerpbegroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen alsmede de contouren van de opgave in de regionale agenda, voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten.

Concept

3. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de besturen van de deelnemende gemeenten voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld.
4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen de in artikel 35, eerste lid, van de wet genoemde termijn, bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en de regionale agenda naar voren brengen.
5. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijzen zijn vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
6. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast, daarbij kennis nemend van de zienswijzen en het commentaar hierop van het dagelijks bestuur.
7. Terstond na de vaststelling zendt het algemeen bestuur de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die ter zake bij Gedeputeerde Staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
8. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór de in artikel 34 van de wet genoemde termijn aan Gedeputeerde Staten.
9. Het bepaalde in dit artikel is, met uitzondering van de genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, behoudens die wijzigingen die niet tot een verhoging van de gemeentelijke bijdragen leiden.

Artikel 31 Jaarrekening

1. De jaarrekening van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen deel, de geconsolideerde jaarrekening en de deelexploitaties van de verschillende opgaven.
2. Het dagelijks bestuur biedt de voorlopige rekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid van de Gemeentewet en het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid van de Gemeentewet, jaarlijks vóór de termijn genoemd in artikel 34b van de wet, ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de deelnemende gemeenten.
3. De raden van de gemeenten kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de voorlopige jaarrekening naar voren brengen. Hiervoor geldt een termijn van acht weken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de jaarrekening, zoals deze bij het algemeen bestuur wordt aangeboden.
4. Het algemeen bestuur stelt de rekening vast vóór 15 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
5. Zij wordt binnen twee weken, doch in ieder geval vóór 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan Gedeputeerde Staten aangeboden.
6. Vaststelling van de rekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.
7. In de geconsolideerde jaarrekening wordt als bijlage de deelexploitaties van de opgaven opgenomen. Per deelexploitatie wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen, berekend op de wijze zoals omschreven in artikel 29, lid 4, van deze regeling.
8. Bij vaststelling van de jaarrekening vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeente, tenzij de vastgestelde maximale algemene reserve van € 100.000 nog niet bereikt is. Een negatief saldo wordt naar rato bijgestort door de deelnemende gemeenten.

Concept

Hoofdstuk 12 Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 32 Wijziging en opheffing

1. De regeling kan worden gewijzigd bij daartoe strekkend besluit van de colleges van tweederde van het aantal gemeenten, met in achtneming van artikel 1 van de wet.
2. Elke gemeente en het algemeen bestuur is bevoegd een wijziging in de regeling aan de besturen van de gemeenten in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het dagelijks bestuur zendt het voorstel van het algemeen bestuur toe aan de besturen van de gemeenten.
3. Onder wijziging van de regeling wordt mede verstaan opheffing alsmede het toetreden tot en het uittreden van de regeling.

Artikel 33 Toetreding

1. De gemeente die wil toetreden tot deze regeling maakt dit schriftelijk kenbaar bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor toetreding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.

Artikel 33a Uittreding

1. Een gemeente kan uittreden krachtens daartoe strekkende besluiten van haar college en raad. De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het algemeen bestuur van de regio kenbaar te willen uittreden uit de regeling. Dit is de start van deze procedure tot uittreding.
2. De uittreding gaat in één jaar na het verstrijken van het jaar waarin het besluit tot uittreding is genomen
3. Bij een gemeentelijke herindeling van één of meerdere gemeenten zoals bedoeld in de wet algemene regels herindeling kan het algemeen bestuur besluiten om een termijn vast te stellen die afwijkt van de in het tweede lid genoemde termijn. Rechten en verplichtingen van de uittredende gemeente - voor herindeling - jegens de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, blijven gelden voor de toetredende gemeente na herindeling.
4. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor de uittreding en kan voorwaarden verbinden aan de uittreding. Hierbij houdt het algemeen bestuur rekening met het bepaalde in lid 5 tot en met 12.
5. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door het dagelijks bestuur van de regio in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken.
6. Het algemeen bestuur van de regio neemt een besluit over de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties. Hierbij wordt de hoogte van de uittredingskosten vastgesteld.
7. Het algemeen bestuur neemt dit besluit binnen vijf maanden na ontvangst van het verzoek. Het dagelijks bestuur kan de beslistermijn verdagen met maximaal 3 maanden.
8. De kosten van de onderzoeken, inclusief de kosten van de inzet van de onafhankelijke deskundige, die met uittreding uit de gemeenschappelijke regeling gepaard gaan, komen ten laste van de uittredende gemeente. Deze kosten zijn de eenmalige kosten ten gevolge van uittreding en worden ten laste gebracht nadat het voornemen tot uittreden formeel bekend is gemaakt. Ook wanneer een quick scan wordt uitgevoerd, worden deze kosten ten laste van de gemeente gebracht die overweegt om uit te treden.

Concept

9. De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen eveneens ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de uittredingskostenberekening zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw bedrijfsvoeringsorganisatie, aangegane verplichtingen algemeen, aangegane verplichtingen per opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt.
10. De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.
11. Middelen die onderdeel uitmaken van een (algemene) reserve van de regio, worden naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.
12. De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Het algemeen bestuur doet met de gemeente die wil uittreden onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen (onder meer overname personeel, verlaging investeringen, opdrachtverlening elders).

Artikel 33b
De raden wordt om zienswijze gevraagd voordat het algemeen bestuur richtlijnen voor toetreding en/of uittreding vaststelt als bedoeld in artikel 33, tweede lid en artikel 33a, vierde lid..

Artikel 34 Liquidatie

1. Ingeval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regels vast. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.
2. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de raden van de gemeenten gehoord, vastgesteld.
3. Het liquidatieplan voorziet ook in de gevolgen die de beëindiging heeft voor het personeel als bedoeld in hoofdstuk 9 van deze regeling.
4. Het liquidatieplan geeft regels voor de wijze waarop de gemeenten, voor zover het saldo ontoereikend is, zorgdragen voor de nakoming van de verplichtingen van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, uitgaande van de verdeling van financiële lasten en risico's tussen de gemeenten zoals vastgelegd in de contractuele afspraken tussen deelnemende gemeenten aan een opgave.
5. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie.
6. Zo nodig blijven de organen van het openbaar lichaam ook na het tijdstip van opheffing in functie, totdat de liquidatie is voltooid.

Hoofdstuk 13 Slotbepalingen

Artikel 35 Geschillen en onvoorziene gevallen

1. De gemeenten zullen geschillen als bedoeld in artikel 28 van de wet in onderling overleg proberen op te lossen, alvorens deze voor te leggen aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.
2. In alle gevallen waarin deze regeling of de wet niet voorziet, besluit het algemeen bestuur.

Concept

Artikel 36 Duur van de regeling

1. De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.
2. Het algemeen bestuur draagt zorg voor de evaluatie van het algemeen functioneren en de werkwijze van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan het begin van het jaar voor het kalenderjaar waarin algemene raadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden. Het algemeen bestuur stelt hiervoor een onderzoeksopdracht vast.

Artikel 37 Toezending en bekendmaking

De gemeente Overbetuwe is belast met de bekendmaking van de regeling zoals bedoeld in artikel 26 van de wet.

Artikel 38 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op …..
2. De regeling wordt aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen”.

Ondertekend op …..te…..

Concept

Toelichting bij de Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen

Algemeen

De 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen willen de positie van de Regio Arnhem-Nijmegen versterken en een kwalitatieve groei van de regio – met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit –bewerkstelligen. Het gaat hierbij om de samenwerking op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur) op de schaal van de regio, waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.

De juridische basis van de samenwerking tussen de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen is vastgelegd in deze ‘Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen’.

Datgene wat in juridische zin geregeld moet worden rondom de samenwerking tussen de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen, is ook vastgelegd in deze regeling. Tegelijk laat deze regeling ruimte waar dat mogelijk en wenselijk is, zodat de organisatie en daarmee de samenwerking flexibel blijft en aanvullende of specifieke afspraken in afzonderlijke verordeningen kunnen worden vastgelegd.

De Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen bevat alleen bepalingen over onderwerpen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Daarbij zijn niet alle regels uit de Wgr overgenomen. Daarmee blijft deze regeling behapbaar en hoeft niet bij elke wijzigingen van de Wgr de regeling veranderd te worden

De werkwijze zoals vastgelegd in deze regeling, is nader uitgewerkt en gedetailleerd in het Bedrijfsplan regio Arnhem - Nijmegen(16 april 2020). Het Bedrijfsplan is een uitwerking van en toelichting op de praktische werkwijze. Het Bedrijfsplan dient als richtsnoer bij de oprichting van het nieuwe regiobestuur en regiobureau. Waar nodig wordt in deze artikelsgewijze toelichting verwezen naar het Bedrijfsplan.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 Begripsbepalingen

Dit artikel bevat enkele algemene begripsbepalingen die gelden voor de gehele gemeenschappelijke regeling.

Artikel 2 Openbaar lichaam

Dit artikel bepaalt dat er een zogenoemd gemeenschappelijk openbaar lichaam wordt ingesteld krachtens artikel 1, eerste lid, gelezen in samenhang met artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De regeling is een collegesamenwerking. Het gemeenschappelijk openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en kan dus zelfstandig privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. Er is bewust gekozen voor een gemeenschappelijk openbaar lichaam: deze keuze maakt het mogelijk om transparanter en met meer slagkracht te kunnen werken. De regio kan zo zijn eigen financiële administratie en verantwoording organiseren.

Tot slot bepaalt het artikel dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam gevestigd is te Elst, gemeente Overbetuwe (volgens artikel 10 lid 3 Wgr is het aanwijzen van een plaats van vestiging vereist). Dit is het geografisch centrum van de regio.

Artikel 3 Bestuursorganen

Het bestuur van het gemeenschappelijk openbaar lichaam bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter (art. 12, lid 1 Wgr). Daarnaast kunnen commissies van advies en bestuurscommissies worden ingesteld. In deze regeling is die mogelijkheid geopend in hoofdstuk 6. De directie of een directielid is geen bestuursorgaan.

Artikel 4 Belangen

Deze regeling wordt getroffen ter behartiging van de in dit artikel genoemde belangen. Het belang bakent de bevoegdheden van (het bestuur van) het gemeenschappelijk openbaar lichaam af.

Artikel 5 Taken

Concept

In deze bepaling zijn de taken omschreven die het samenwerkingsverband moet uitvoeren voor zover gelegen binnen het belang van de vorige bepaling. De taken hebben met name betrekking op de voorbereiding en agendering van de verschillende opgaven.

Daarnaast worden positioneren en profileren van de regio expliciet benoemd, net als inspelen op ontwikkelingen en het faciliteren van ontmoetingen.

Artikel 6 Bevoegdheden

De deelnemende gemeenten dragen geen bevoegdheden over aan de regio Arnhem-Nijmegen. Bij afzonderlijk besluit mandateren de deelnemers de bevoegdheden. De enige uitzondering betreft de bevoegdheid van de colleges om een subsidie te verstrekken aan de stichting The Economic Board. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten merken de stichting aan als subsidieontvanger. De bevoegdheid om de subsidie te verstrekken wordt door de colleges overgedragen aan het algemeen bestuur. Dit heeft als voordeel dat er één subsidiebeschikking hoeft te worden opgesteld in plaats van 18 stuks. De subsidie wordt gebaseerd op een bedrag per aantal inwoners.

In het derde lid worden de bevoegdheden van de bestuursorganen van het openbaar lichaam beperkt. Dit zijn bevoegdheden die het openbaar lichaam vanwege zijn rechtspersoonlijkheid op grond van de wet zelf heeft. Met deze bepaling worden de financiële risico’s voor de deelnemers beperkt, omdat de deelnemers hiermee vooraf moeten instemmen.

Artikel 7 Samenstelling algemeen bestuur

Dit artikel gaat over de samenstelling van het bestuur en de plaatsvervanging van bestuurders. Deze zaken moeten in de gemeenschappelijke regeling geregeld worden (art. 10 lid 3 Wgr). Daarbij is rekening gehouden met de wettelijke bepaling dat de leden van het bestuur door en uit de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders moeten worden aangewezen (art. 14a Wgr). Er is voor gekozen om ieder college één lid aan te laten wijzen. Als een lid van het bestuur verhinderd is, dan kan dat lid vervangen worden door de door het betreffende college aangewezen plaatsvervanger.

Artikel 8 Vergaderingen

Besluiten neemt het algemeen bestuur bij meerderheid van stemmen. Gekozen is voor een stemverhouding naar rato van de grootte van de gemeente, zoals die bij meerdere gemeenschappelijke regelingen in de regio toegepast wordt. Specifiek voor de begroting en de jaarrekening is gekozen voor een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Een besluit is dan pas aangenomen als de meerderheid van stemmen ook de meerderheid van de inwoners van de regio vertegenwoordigt. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar.

In het bedrijfsplan in paragraaf 4.2 is opgenomen dat het algemeen bestuur 8 keer per jaar bij elkaar komt. In artikel 8 van de gemeenschappelijke regeling is minimaal 6 keer per jaar opgenomen. Het laatste is verplichtend, het eerste is wenselijk.

Concept

Een opgavegerichte samenwerking kunnen overheden niet alleen. Partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs en het maatschappelijk veld zijn nodig om de gewenste doelen en resultaten te kunnen halen. Het algemeen bestuur kan ervoor kiezen om vertegenwoordigers van deze partijen uit te nodigen voor zijn vergadering.

Elke opgave kent een bestuurlijk opdrachtgever (zie paragraaf 3.3 van het bedrijfsplan). De leden van het dagelijks en algemeen bestuur zijn niet automatisch bestuurlijk opdrachtgever van de inhoudelijke opgaven. Dit kunnen ook bestuurders uit één van de 18 regiogemeenten zijn die geen deel uitmaken van het dagelijks of algemeen bestuur. Om de rollen en verantwoordelijkheden van het algemeen bestuur ten aanzien van de inhoudelijke opgaven te kunnen vervullen, zijn de bestuurlijk opdrachtgevers van de opgaven in ieder geval agendalid van het algemeen bestuur en zullen zij met regelmaat aansluiten bij vergaderingen van het algemeen bestuur.

Artikel 9 Taken en bevoegdheden algemeen bestuur

Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van het gemeenschappelijk openbaar lichaam (art. 12, tweede lid, van de wet). Dit betekent onder meer dat het algemeen bestuur eindverantwoordelijk is voor het gemeenschappelijk openbaar lichaam. In het algemeen bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd.

Dit artikel beschrijft de taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur kan zijn bevoegdheden overdragen aan het dagelijks bestuur met uitzondering van de taken benoemd in artikel 33a, tweede lid, van de wet en artikel 9, vierde lid, van de regeling.

Artikel 10 Samenstelling dagelijks bestuur

Gekozen is voor een klein en compact dagelijks bestuur, dat ervoor zorgt dat het algemeen bestuur zijn rol kan vervullen.

De wet bevat geen bepalingen over het benoemen van plaatsvervangers voor de leden van het dagelijks bestuur. Bij vervanging met een tijdelijk of incidenteel karakter kan worden volstaan met een interne vervangingsregeling binnen het dagelijks bestuur,

Artikel 11 Vergaderingen

De wet bevat geen bepalingen over de besluitvorming en vergaderorde van het dagelijks bestuur, zoals bij het algemeen bestuur.

Net als bij het algemeen bestuur is in de regeling opgenomen dat het dagelijks bestuur minimaal 6 keer per jaar bij elkaar komt. Logischerwijs volgt het dagelijks bestuur minimaal de vergaderfrequentie van het algemeen bestuur. De vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn niet openbaar.

Artikel 12 Taken en bevoegdheden dagelijks bestuur

Concept

Dit artikel regelt de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur.

Artikel 13 Voorzitter

Dit artikel regelt de aanwijzing van de (plaatsvervangend) voorzitter. Op grond van artikel 13, negende lid, van de Wgr moet de voorzitter door en uit het algemeen bestuur aangewezen worden. De voorzitter is een eenhoofdig bestuursorgaan (artikel 12, lid 1 Wgr) en is voorzitter van zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur (artikel 12, lid 3 Wgr).

De plaatsvervangend voorzitter vervangt de voorzitter zowel in het algemeen bestuur als in het dagelijks bestuur.

Artikel 14 Taken en bevoegdheden van de voorzitter

Dit artikel regelt de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur. De voorzitter is ook aanspreekbaar als boegbeeld van de regio.

Artikel 15 Commissies van advies

Dit artikel is gebaseerd op artikel 24 van de Wgr. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en samenstelling van deze commissies van advies. Het algemeen bestuur stelt in ieder geval een regioagendacommissie in. In paragraaf 4.3 van het bedrijfsplan wordt deze uit raadsleden bestaande regioagendacommissie verder toegelicht.

Artikel 16 Bestuurscommissies

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid van het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen (op grond van artikel 25, lid 1 Wgr). Het is aan het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen. Het algemeen bestuur regelt de samenstelling van de bestuurscommissie, haar taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties jegens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Op grond van artikel 25, lid 2 Wgr gaat het algemeen bestuur pas over tot de instelling van de in het eerste lid bedoelde commissies als de raden van de deelnemende gemeenten een verklaring van geen bezwaar hebben afgegeven.

Artikel 17 tot en met artikel 20

Deze artikelen regelen de informatie- en verantwoordingsplicht die uit een oogpunt van democratische legitimatie aan het functioneren van het bestuur worden gesteld en die verplicht is op grond van de Wgr.

Bij wijziging van de Wgr op 1 juli 2022 is een informatieverplichting in het leven geroepen voor het bestuur van een openbaar lichaam, om de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen te verschaffen die de raden nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. De GMR kent reeds een

Concept

informatieprotocol. Enkele elementen hiervan zijn in artikel 18 overgenomen. Voor het overige is geregeld dat het algemeen bestuur voor het verstrekken van informatie een Informatieprotocol vaststelt. Omdat deze informatievoorziening van belang is voor de raden, wordt aan hen de gelegenheid geboden hun zienswijze hierover te geven.

Artikel 21 Reglement van orde algemeen bestuur

Geen toelichting nodig.

Artikel 22 Reglement van orde dagelijks bestuur

Geen toelichting nodig.

Artikel 22a Participatie ingezetenen en belanghebbenden
Ingezetenen en belanghebbenden kunnen in verband met de voorbereiding, uitvoering en monitoring van beleid bij openbare vergaderingen van het AB het woord voeren. Hierbij moet het wel gaan over een onderwerp dat reeds ter bespreking op de agenda is opgenomen. Per opgave wordt geregeld of en hoe ingezetenen en belanghebbenden kunnen inspreken. Verder hebben gemeenten voor ingezetenen en belanghebbenden natuurlijk mogelijkheden tot inspraak en participatie.

Artikel 23 Regiobureau

Uitgangspunt voor de rol van het regiobureau is dat de regionale samenwerking gebeurt in de opgaven, door de 18 gemeenten, en dat het regiobureau deze samenwerking faciliteert. In het regiobureau wordt een aantal strategische functies belegd zoals strategie, raads- en bestuursadvisering, lobby / profilering / positionering, strategische communicatie, procesmanagement en financieel advies. Ook is het huidige Bureau Brussel, dat de lobby naar andere (overheids)organisaties verzorgt, in het regiobureau ondergebracht.

Artikel 24 Directeur

Aan het hoofd van het regiobureau staat een directeur. Hij/zij wordt aangesteld door het dagelijks bestuur.

Artikel 25 Klachten

Er is voor gekozen om de gemeentelijke ombudsman voor het Rijk van Nijmegen aan te wijzen als bevoegd tot behandeling van klachten zoals bedoeld in artikel 9:18, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Concept

Artikel 26 Archief

Op grond van artikel 40 van de Archiefwet 1995 (Archiefwet) moet de gemeenschappelijke regeling bepalingen bevatten over het archief. Deze moeten zoveel mogelijk overeenkomstig de Archiefwet worden vormgegeven. Om die reden is aansluiting gezocht bij de bepalingen zoals die op grond van de Archiefwet voor de gemeenten gelden.

Artikel 27 Regionale opgaven

Elke opgave kent een bestuurlijk opdrachtgever en een ambtelijk opdrachtgever. Voor elke opdracht wordt een opgavemanager aangesteld. De opgaven worden concreet omschreven en kennen een eigen begroting.

Uitgangspunt is dat de gemeenten kunnen deelnemen aan een opgave.

Als een gemeente niet deelneemt aan een opgave, dan vrijwaart het samenwerkingsverband deze gemeente voor kosten en risico’s die met deze opgave verband houden.

Artikel 28 Financiële organisatie

Behoeft geen nadere toelichting. Aangesloten wordt bij de wettelijke voorschriften.

Artikel 29 Bijdragen van de gemeenten

Artikel 29, tweede lid, omschrijft de kostenverdeelsleutel voor de reguliere taken (de opgave overstijgende kosten) die het openbaar lichaam uitvoert. In de regio is afgesproken dat de verrekening van deze kosten plaatsvindt naar rato van het aantal inwoners. Hiervoor is het laatst bekende inwonersaantal per gemeente de grondslag. Daarnaast wordt de kostenverdeelsleutel van elke individuele opgave vastgelegd.

Jaarlijks stelt het algemeen bestuur de hoogte van de bijdragen van de deelnemende gemeenten vast.

Uit het wettelijk systeem vloeit voort, dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling er te allen tijde voor moeten zorgen dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen.

Artikel 30 Begroting

De jaarlijkse bijdrage voor de reguliere taken en de opgaven wordt opgenomen in de begroting. De begroting bestaat dus uit twee delen.

Verwezen is naar de termijnen genoemd in de wet zodat bij een wetswijziging de regeling geen aanpassing behoeft.

Concept

Artikel 31 Jaarrekening

Verwezen is naar de termijnen genoemd in de wet zodat bij een wetswijziging de regelingen geen aanpassing behoeft.

Artikel 32 Wijziging en opheffing

Gewijzigde omstandigheden kunnen aanleiding geven om de regeling aan te passen. Daarvoor is met deze bepaling een voorziening getroffen. Het bestuur dan wel een van de colleges kan voorstellen voor wijziging van de gemeenschappelijke regeling doen. Alle deelnemende colleges besluiten over een voorstel tot wijziging van de regeling (art. 1 lid 3 jo. lid 1 Wgr), na toestemming van hun raden (art. 1 lid 3 jo. lid 2 Wgr). De regeling is gewijzigd wanneer tweederde van het aantal deelnemende gemeenten daartoe heeft besloten. De wijziging bevat het moment van inwerkingtreding.

Dit kan op grond van art. 26 lid 3 van de Wgr niet eerder dan nadat de regeling bekend is gemaakt. De wijze van bekendmaking is voorgeschreven in art. 26 lid 2 van de Wgr.

Artikel 33 Toetreding

Dit artikel regelt de procedure voor toetreding van nieuwe deelnemers aan het samenwerkingsverband.
Het algemeen bestuur is bevoegd richtlijnen vast te stellen voor toetreding. Bij een toetreding wordt een regeling conform artikel 32 gewijzigd.
In het toetredingsbesluit wordt bepaald wanneer de toetreding ingaat.

Artikel 33a Uittreding
Dit artikel regelt de procedure de uittreding van bestaande deelnemers aan het samenwerkingsverband.
Bij de wijziging van de Wgr op 1 juli 2022 is geregeld dat in een gemeenschappelijke regeling afspraken moeten worden gemaakt rondom de eventuele uittreding van een deelnemers. Hierbij moeten op grond van de wet in ieder geval de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon en de deelnemende gemeenten meegenomen worden. Bij de GMR bestond er al een regeling ‘Richtlijnen uittreding Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen’.

Dit artikel beoogt te voldoen aan de wettelijke vereisten, maar biedt ruimte om praktische afspraken in een richtlijn verder uit te werken. Het algemeen bestuur blijft bevoegd richtlijnen vast te stellen voor uittreding, mits het zich houdt aan de essentialia die in artikel 33a staan.

Artikel 34 Liquidatie

Concept

Als de deelnemende gemeenten besluiten tot opheffing van de regeling, dan besluit het algemeen bestuur tot liquidatie. Dit stelt een liquidatieplan vast. De raden worden in de gelegenheid gesteld een zienswijze naar voren te brengen.

Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van de gemeenten tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing. Het liquidatieplan voorziet ook in de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel. Als het openbaar lichaam op haar rustende verplichtingen is nagekomen en er blijft een batig saldo over, dan wordt dit batig saldo aan de hand van de gehanteerde verdeelsleutel, zoals vastgelegd in het liquidatieplan, aan gemeenten uitgekeerd. Resteert een negatief saldo, dan zijn gemeenten naar rato van de gehanteerde verdeelsleutel gehouden deze verplichtingen op zich te nemen. Het openbaar lichaam blijft bestaan, zolang dat voor liquidatie noodzakelijk is (art. 9 lid 3 Wgr).

Artikel 35 Geschillen en onvoorziene gevallen

Geen toelichting nodig.

Artikel 36 Duur van de regeling

Met dit artikel worden de evaluatiemomenten van de regeling bepaald.

Door de evaluatie aan het begin van het jaar voor het kalenderjaar waarin de algemene gemeenteraadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden, kan het zittende bestuur nog kennis nemen van de uitkomsten van de evaluatie, deze van commentaar en advies kan voorzien en mee kan geven in de overdracht naar het nieuwe bestuur..

Het algemeen bestuur stelt voor de evaluatie een opdracht vast. Deze zal
(in ieder geval) de volgende criteria bevatten:

- de slagvaardigheid van de samenwerking, kan er adequaat worden gereageerd op voorkomende opgaven en uitdagingen (bv. doorlooptijd);
- de verhouding tussen de bereikte resultaten enerzijds en de bestuurlijke en ambtelijke inzet anderzijds;
- de vraag of de gemeenteraden zich voldoende herkennen in het proces van samenwerking;
- de kwaliteit van de gemeenschappelijk geformuleerde regionale agenda;
- de positie die het samenwerkingsverband inneemt richting zijn strategische partners (provincie, The Economic Board / triple helix, Rijk en EU);
- maximale administratieve eenvoud ('lean and mean').

Artikel 37 Toezending en bekendmaking

De gemeente Overbetuwe is hiermee belast, omdat zij de statutaire vestigingsplaats is van het openbaar lichaam.

Concept

Artikel 38 Inwerkingtreding en citeertitel

Geen toelichting nodig.

Concept

Zienswijzerappoort: voorstel wijziging Gemeenschappelijke Regeling a.g.v herziening Wgr

27 maart 2024

Geachte leden van het college en de raad,

In verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling (hierna: Wgr) moet ook de Gemeenschappelijke regeling van de gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen (h.o.d.n. Groene Metropool Regio) worden aangepast. Op 6 maart 2023 vond vanuit de GMR een webinar plaats voor alle raden waar tekst en uitleg is gegeven over de wijzigingen en vragen konden worden gesteld. Vervolgens zijn op 27 maart 2023 informatiesessies georganiseerd voor de gemeenteraden in de regio Arnhem en parallel in het Rijk van Nijmegen. Daar is de wijziging van de regeling, en de keuzes die hieraan ten grondslag liggen, inhoudelijk besproken. Er zijn toen wensen vanuit de raden geïnventariseerd.

Dit proces heeft uiteindelijke geleid tot een concept wijzigingsvoorstel dat op 18 december 2023 aan de gemeenten is gezonden, zodat de gemeenteraden de gelegenheid kregen een zienswijze te geven. Een drietal raden van de deelnemende gemeenten hebben een inhoudelijke zienswijze kenbaar gemaakt. In dit document wordt een reactie gegeven op die zienswijze.

Zienswijzeproces

In overeenstemming met de planning zijn de noodzakelijke zienswijzen door de gemeenteraden verstrekt.

In onderstaand schema treft u het overzicht.

	Gemeente	**Zienwijze Inhoudelijk?**	**Besluitvorming gemeenteraad**
1	Arnhem	**ja**	Raad 28 februari
2	Berg en Dal	Geen	Raad 8 februari
3	Beuningen	Geen	Raad 30 januari
4	Doesburg	Geen	Raad 21 december
5	Druten	Geen	Raad 25 januari
6	Duiven	Geen	Raad 27 februari
7	Heumen	Geen	Raad 1 februari
8	Lingewaard	Geen	*Brief 2 februari 2024*
9	Montferland	Geen	Raad 18 januari
10	Mook en Middelaar	Geen	Raad 1 februari
11	Nijmegen	Geen	Raad 31 januari
12	Overbetuwe	**ja**	Raad 20 januari
13	Renkum	Geen	Raad 31 januari
14	Rheden	**ja**	Raad 28 februari
15	Rozendaal	*nee*	*Raad 19 maart*
16	Westervoort	Geen	Raad 29 januari
17	Wijchen	Geen	Raad 1 februari
18	Zevenaar	Geen	Raad 28 februari

Omdat drie gemeenteraden een inhoudelijke zienswijze hebben gegeven, betekent dit dat, alvorens het besluitvormingsproces wordt voortgezet, het algemeen bestuur een oordeel geeft over de ontvangen zienswijzen. Het eindvoorstel wordt vervolgens aan de colleges aangeboden voor verdere besluitvorming.

Zienswijzerappoort: voorstel wijziging Gemeenschappelijke Regeling a.g.v herziening Wgr

Vervolgproces

- Maart/april2024: opstellen zienswijzenota en eventuele verwerking van de zienswijze door de GMR.
- Mei 2024: colleges vragen toestemming aan de raden voor wijziging GR.
- Juni 2024: raadsvergadering waarin raad toestemming wordt gevraagd.
- Juni 2024: colleges stellen wijziging GR vast.
-

Zienswijzen en reactie op de zienswijzen

Gemeente Overbetuwe

De raad verzoekt u om in het ontwerp wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de volgende punten op te nemen:

1. *Dat de deelnemende raden vooruitlopend op de conceptbegroting voor het einde van het daaraan voorafgaande jaar (november/december) een kaderbrief ontvangen.*

   Reactie: Bij het opstellen van het informatieprotocol medio 2021, zijn raden in de gelegenheid gesteld een reactie op het concept-informatieprotocol in te dienen. Destijds is door enkele gemeente aangegeven dat een jaarlijkse kadernota c.q. duidelijke afspraken over het proces van de jaarlijkse herijking van de opgave, worden gemist.
   Ons inziens is het voor deze samenwerking passend dat er geen gebruik wordt gemaakt van het instrument kadernota (of een andere nota met uitgangspunten voor de begroting). Binnen de samenwerking van de Groene Metropoolregio staat immers het werken aan door de regio zelf geformuleerde opgaven centraal. Daarbij merken we op dat in het informatieprotocol is vastgelegd hoe het proces tot vaststelling van de regionale agenda verloopt. Tot slot kan worden opgemerkt dat het DB jaarlijks een financieel spoorboekje vaststelt, gebaseerd op de wettelijke bepalingen en de Gemeenschappelijke Regeling. Hierin staat ook opgenomen dat het DB jaarlijks, conform artikel 34b Wgr, de gemeenten tijdig informeert over de financiële en beleidsmatige ontwikkelingen voor het komende jaar. Deze brief kunnen de gemeenten gebruiken in het eigen begrotingsproces.

2. *Dat de deelnemende raden in de gelegenheid worden gesteld om een zienswijze op de kaderbrief in te dienen.*

   Reactie: Op de regionale agenda kunnen zienswijze naar voren worden gebracht. Dit volgt uit artikel 30 vierde lid van de regeling (en de betreffende bepalingen uit de Wgr).

3. *Dat de conceptbegroting vóór 1 april aan de raden wordt toegestuurd in plaats van de termijn van 15 april zoals in artikel 30, tweede lid van de regeling staat vermeld, zodat de zienswijze tijdig voor het zomerreces door de raad kan worden behandeld en ingediend.*

   Reactie: *Zie voor de reactie hierop onder punt 5.*

4. *Dat om dezelfde reden voor de voorlopige jaarrekening dezelfde indieningstermijn wordt gehanteerd als voor de conceptbegroting (vóór 1 april) in plaats van de verwijzing in artikel 31, tweede lid van de regeling naar de termijn genoemd in artikel 34b van de Wgr (30 april). Gelijktijdige indienen van de conceptbegroting en voorlopige jaarrekening maakt gelijktijdige behandeling van de stukken voor het zomerreces mogelijk. Dat de datum van 1 april voor de leesbaarheid wordt opgenomen in artikel 31, tweede lid van de regeling.*

   Reactie: Bij het opstellen of wijzigen van een gemeenschappelijke regeling heeft een verwijzing naar de wet de voorkeur. Hierdoor hoeft de Gemeenschappelijke Regeling bij een (beperkte) wetswijziging niet ook te wijzigen. In de praktijk zijn er afspraken gemaakt in het jaarlijkse

financiële spoorboekje wordt - daar waar het kan – rekening gehouden met de wensen van de deelnemers.

5. *Dat voor de voorlopige jaarrekening een ruimere zienswijzetermijn wordt gehanteerd dan de gewijzigde termijn van 8 weken genoemd in artikel 31, derde lid van de regeling, omdat het geven van een zienswijze binnen 8 weken gelet op de gemeentelijke vergadercyclus niet haalbaar is. Dit geldt temeer als de indieningstermijn voor de voorlopige jaarrekening niet wordt gewijzigd. Het vervroegen van de indieningsdatum zoals hierboven onder 4 staat vermeld, biedt ruimte voor het hanteren van een ruimere zienswijzetermijn dan 8 weken.*

   Reactie: Wij realiseren ons dat de cyclus van zienswijze op financiële stukken van gemeenschappelijke regelingen altijd onder druk staat. Het creëren van ruimte voor de één gaat ten koste van ruimte voor de ander.
   Het moet voor het samenwerkingsverband mogelijk zijn om, na een zorgvuldige voorbereiding, over de concept stukken intern (in DB en AB) te besluiten, de zienswijzen te beoordelen en ter besluitvorming voor te leggen aan het DB en AB. Anderzijds moet het voor de deelnemende gemeenten mogelijk zijn om de concepten te beoordelen en de raden in de gelegenheid te stellen een zienswijze in te dienen.
   Van belang daarbij is dat er niet te vroeg begonnen wordt met de voorbereiding, zodat actuele ontwikkelingen en cijfers (meevallers/tegenvallers) meegenomen kunnen worden. Ook is het van groot belang de vastgestelde stukken tijdig, zoals in de Wgr is vastgelegd, aan de provincie kunnen worden aangeboden. Wij proberen daar een goede middenweg in te vinden en gaan tijdig met de gemeenten in gesprek om dit proces zo soepel mogelijk te laten verlopen. De wijziging van de Wgr heeft voor wat betreft de begroting al meer ruimte gecreëerd.

6. *Dat in het kader van de actieve informatieplicht de agenda's en stukken van de vergaderingen van het bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen voorafgaand digitaal via de griffies aan de raden wordt gestuurd zoals dat ook voor de aangesloten gemeenten gebruikelijk is op grond van de gemeentewet en de wet open overheid;*

   Reactie: Voor het AB is dit al geregeld in artikel 18, derde lid van de regeling. Voor het DB in het vijfde lid van dat artikel. Overigens volgt uit de Wet open overheid (Woo), vanaf het moment dat de betreffende bepaling in werking treedt, dat alleen de agenda en besluitenlijst van het DB openbaar gemaakt moet worden. Agenda's van DB-vergaderingen worden uiterlijk bij aanvang van de vergadering openbaar (artikel 3.3, vijfde lid, Woo). Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop dit met colleges in de gemeenten gebeurt (zie ook de reactie bij de gemeente Rheden).

7. *Dat de raad jaarlijks middels een verslag wordt geïnformeerd over de klachtafhandeling zoals bedoeld in artikel 25 van de regeling. Deze informatieplicht kan worden opgenomen in artikel 25 van de regeling of in het informatieprotocol dat conform artikel 18, vierde lid van de regeling vooraf voor zienswijzen naar de raden wordt gestuurd.*

   Reactie: De ervaring van de afgelopen jaren is dat er niet of nauwelijks klachten ingediend worden bij de daarvoor aangewezen instantie over de Groene Metropoolregio. Een apart verslag maken streeft naar onze mening het doel voorbij. We hebben ervoor gekozen om de terugkoppeling van de klachtafhandeling op te nemen in het jaarverslag, zodat de deelnemers kennis kunnen nemen van de klachtafhandeling.

8. *Dat in artikel 33, achtste lid (uittreding) het woordje 'eveneens' wordt verwijderd en achter het zinsdeel "(afbouw bedrijfsvoeringsorganisatie, aangegane verplichtingen algemeen, aangegane verplichtingen per opgave") wordt toegevoegd: "waaraan de uittredende gemeente deelneemt".*

   Reactie: zie hiervoor de reactie op de eerste kanttekening van de gemeente Rheden.

Gemeente Arnhem

Deze wijziging heeft als doel om de democratische legitimatie en kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden te verstevigen. De keuzes en afwegingen die u gemaakt heeft om hier gevolg aan te geven maakt u voldoende inzichtelijk in de aanbiedingsbrief en de meegestuurde documenten. We hebben hier nog enkele opmerkingen over:

1. *In uw brief schrijft u onder het punt **1. Besluiten waarvan van de raad zienswijze wordt gevraagd** op pagina 2 het volgende:*

Voor het overige ziet de besluitvorming van het AB over het algemeen op louter interne (bedrijfsvoerings)zaken en (bekrachtiging van) bestuurlijke bemensing van de diverse posities binnen de Groene Metropoolregio. Het opnemen van een bepaling dat alle besluiten of besluiten "die aanzienlijk politiek of financieel belang hebben" aan de raden worden voorgelegd, ligt daarom niet voor de hand. Het AB van de Groene Metropoolregio kan ook los van de gemeenschappelijke regeling de raden om zienswijze vragen en zal dat bij voorliggende gevallen ook doen.
Reactie Arnhem: We gaan er van uit dat u hiermee het volgende bedoelt. In de GR is geregeld dat de gemeenten geen bevoegdheden overdragen aan de GMR. Dit houdt in dat de gemeenteraden van de regiogemeenten sowieso zelf gaan over besluiten met een aanzienlijk politiek of financieel belang.

Reactie: Uw uitleg over de passage is correct.

2. *In uw brief schrijft u onder punt 2. **Inlichtingen aan de raden van de deelnemers** op pagina 3 het volgende:*

Ook zal het informatieprotocol voorafgaande aan de vaststelling, zie onder punt 1, voor een zienswijze aan de raden van de deelnemende gemeenten worden voorgelegd. Hiermee wil het AB recht doen aan hetgeen in de wet staat vermeld, maar zich niet zo vastleggen dat nieuwe mogelijkheden van digitale verstrekking niet gebruikt kunnen worden in verband met een gedetailleerde bepaling in de regeling.
Reactie: We gaan er van uit dat u met de tweede zin het volgende bedoelt: U maakt de bepalingen niet te strikt maakt om ervoor te zorgen dat u straks ruimte heeft om ook op andere manieren dan nu gebruikelijk is informatie naar de raden te sturen, zonder dat u dan de regeling weer hoeft te wijzigen.

Mocht u deze punten anders uitleggen dan hierboven door ons geschetst, wilt u ons daar dan over informeren?

Reactie: Ook hier klopt uw uitleg. Door in een informatieprotocol vast te leggen hoe stukken worden verstrekt, hoeft de regeling niet elke keer te worden gewijzigd wanneer zich nieuwe (digitale) mogelijkheden aandienen om stukken te verstrekken (nu veelal IBabs) of wanneer nieuwe inzichten ontstaan over het verstrekken van stukken.

Zienswijzerappoort: voorstel wijziging Gemeenschappelijke Regeling a.g.v herziening Wgr

Gemeenteraad Rheden

Hierbij delen wij u mee dat de gemeenteraad in zijn vergadering van 27 februari 2024 besloten heeft een positieve zienswijze te geven op het ontwerp wijzigingsbesluit van de gemeenschappelijke regeling Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen.

Met een viertal kanttekeningen:

- *Inzake de uittredingskosten ten laste van de uittredende gemeente constateren wij dat een deel van de oorspronkelijk opgesomde uittredingskosten lijkt te zijn vervallen. Dit betreft o.a. de kosten van onderzoeken en de kosten van de inzet van een onafhankelijk deskundige. Wij zouden graag dit lid van het artikel weer opgenomen zien.*

  Reactie: Dank voor scherpe blik. In het voorontwerp was er abusievelijk een artikellid weggevallen in artikel 33 dat wel in de uittredingsregeling stond. In het voorliggende ontwerp is dit artikellid er weer tussengevoegd:

  > "8. De kosten van de onderzoeken, inclusief de kosten van de inzet van de onafhankelijke deskundige, die met uittreding uit de gemeenschappelijke regeling gepaard gaan, komen ten laste van de uittredende gemeente. Deze kosten zijn de eenmalige kosten ten gevolge van uittreding en worden ten laste gebracht nadat het voornemen tot uittreden formeel bekend is gemaakt. Ook wanneer een Quick scan wordt uitgevoerd, worden deze kosten ten laste van de gemeente gebracht die overweegt om uit te treden."

- *De bijzondere positie van, en bijdrageverrekening met, de gemeente Mook en Middelaar verdient o.i. een nadere uitleg in de toelichting (bij artikel 29.3).*

  Reactie: De gewenste nadere uitleg staat los van de wijzigingen die we op grond van de Wgr moeten worden doorgevoerd. De onderbouwing is opgenomen in het Bedrijfsplan Groene Metropoolregio. Wij verwijzen hierbij naar de (Rhedense) gemeenteraadsvergadering van 24 november 2020.

- *De gemeenteraad van Rheden aangeeft te verwachten dat er alsnog de bepaling wordt opgenomen waarin staat dat alle besluiten die een aanzienlijk financieel of politiek belang hebben aan de raden vooraf dienen te worden voorgelegd en de mogelijkheid wordt geboden om een zienswijze te geven.*

  Reactie:
  Zoals eerder vermeld levert een analyse van de agenda van het AB op dat – naast dat het AB voortgang monitort, coördineert en faciliteert (art. 9 GR) – de raden van de deelnemers over de belangrijkste onderwerpen waar het AB over beslist, de gelegenheid krijgen een zienswijze in te dienen. Voor het overige ziet de besluitvorming van het AB over het algemeen op interne (bedrijfsvoerings)zaken en (bekrachtiging van) bestuurlijke bemensing van de diverse posities binnen de Groene Metropoolregio. Het AB van de Groene Metropoolregio kan ook los van de Gemeenschappelijke Regeling de raden om zienswijze vragen en zal dat bij gevallen die zich daarvoor lenen ook doen, maar de meeste (inhoudelijke) besluitvorming vindt plaats binnen de deelnemende gemeenten zelf. Het opnemen van de door de gemeenteraad van Rheden gewenste bepaling brengt het risico met zich dat er ongewenste vertraging in de besluitvorming plaats gaat vinden. Overigens merken wij op dat dit vraagstuk in het voorafgaande proces met de gemeenteraden nadrukkelijk is geagendeerd. Het advies is geworden om de zienswijzeprocedure van een aantal specifiek benoemde besluiten te blijven/gaan hanteren. Dit advies hebben wij overgenomen.

- *De gemeenteraad van Rheden aangeeft te verwachten dat agenda en besluitenlijst van het Dagelijks Bestuur altijd digitaal beschikbaar worden gesteld aan de raad en openbaar worden gemaakt, tenzij er een zwaarwegend belang is om dat niet te doen (bijvoorbeeld wanneer er bij een aanbesteding strategische keuzes openbaar zouden worden gemaakt of wanneer het om persoonlijke details van medewerkers gaat).*

  Reactie:
  In artikel 18 vijfde lid van de regeling wordt geregeld hoe omgegaan wordt met de agenda en de besluitenlijst van het DB. Hierbij staat een verwijzing naar de Woo om, indien de actieve informatieplicht ontstaat, hieraan te voldoen. Gestart is om – zoals eerder aangegeven - agenda's van DB-vergaderingen uiterlijk bij aanvang van de vergadering openbaar (artikel 3.3, vijfde lid, Woo) op de website te publiceren. Het DB heeft ook besloten om voor de vastgestelde besluitenlijst, conform de inspanningsverplichting Woo, te gaan handelen voor zover er zich geen weigeringsgronden in het kader van de Woo voordoen.

Conclusie

Het algemeen bestuur dankt de deelnemende gemeenten voor hun zienswijze. Concreet hebben wij het voorstel aangepast door een achtste lid tussen te voegen (en de opvolgende leden te vernummeren) in artikel 33 van de Gemeenschappelijke Regeling. Voor het overige hebben wij met onze reactie nader uitleg gegeven en ons standpunt over de ingebrachte zienswijzen toegelicht.

Was	Wordt
Artikel 18 Het algemeen bestuur en dagelijks bestuur ten opzichte van de raden 1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies geven aan de raden van de gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies verstrekken aan de raden van de gemeenten alle inlichtingen die door één of meer leden van die raden worden verlangd. 3. *Het reglement van orde van het algemeen bestuur bevat bepalingen van de wijze waarop deze inlichtingen worden verstrekt*.	**Artikel 18 Het algemeen bestuur en dagelijks bestuur ten opzichte van de raden** 1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies geven aan de raden van de gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissies verstrekken aan de raden van de gemeenten alle inlichtingen die door één of meer leden van die raden worden verlangd. **3. De agenda en bijbehorende stukken van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden vooraf digitaal openbaar gemaakt. Besluitenlijsten van de openbare (gedeelten van) vergaderingen van het algemeen bestuur worden zo spoedig mogelijk digitaal openbaar gemaakt** **4. Het algemeen bestuur stelt voor het verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven.** **5. De agenda en besluitenlijst van het dagelijks bestuur worden digitaal openbaar gemaakt indien en voor zover de Wet open overheid hiertoe verplicht.**
Nieuw artikel	**Artikel 22a Participatie ingezetenen en belanghebbenden** **Ingezetenen en belanghebbenden kunnen in verband met de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid bij openbare vergaderingen van het AB het woord voeren over een ter bespreking op de agenda opgenomen onderwerp. Het inspreken geschiedt voorafgaand aan de beraadslaging over het onderwerp. Het inspreekrecht van ingezetenen en belanghebbenden in verband met de voorbereiding, uitvoering en monitoring van beleid bij de opgaven, wordt bij de opgave in een participatieprotocol bepaald.**

Artikel 30 Begroting	**Artikel 30 Begroting**
1. De begroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen geconsolideerd deel voor de taken, zoals bedoeld in artikel 5 van deze regeling, en uit modulaire deelbegrotingen per afzonderlijke opgave. De ontwerpbegroting bevat ook de contouren van de opgave in de regionale agenda.	1. De begroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen geconsolideerd deel voor de taken, zoals bedoeld in artikel 5 van deze regeling, en uit modulaire deelbegrotingen per afzonderlijke opgave. De ontwerpbegroting bevat ook de contouren van de opgave in de regionale agenda.
2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april een ontwerpbegroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen alsmede de contouren van de opgave in de regionale agenda, voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten.	2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april een ontwerpbegroting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen alsmede de contouren van de opgave in de regionale agenda, voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten.
3. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de besturen van de deelnemende gemeenten voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld.	3. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de besturen van de deelnemende gemeenten voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld.
4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen de in artikel 35, eerste lid, van de wet genoemde termijn, bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.	4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen de in artikel 35, eerste lid, van de wet genoemde termijn, bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en **de regionale agenda** naar voren brengen. **5. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijzen zijn vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.**
5. Het algemeen bestuur stelt de begroting *tijdig* vast.	**6. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast, daarbij kennis nemend van de zienswijzen en het commentaar hierop van het dagelijks bestuur.**
6. Terstond na de vaststelling zendt het algemeen bestuur de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die ter zake bij Gedeputeerde Staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.	7. Terstond na de vaststelling zendt het algemeen bestuur de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die ter zake bij Gedeputeerde Staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
7. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór de in artikel 34 van de wet genoemde termijn aan Gedeputeerde Staten.	8. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór de in artikel 34 van de wet genoemde termijn aan Gedeputeerde Staten.
8. Het bepaalde in dit artikel is, met uitzondering van de genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, behoudens die wijzigingen die niet tot een verhoging van de gemeentelijke bijdragen leiden.	9. Het bepaalde in dit artikel is, met uitzondering van de genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, behoudens die wijzigingen die niet tot een verhoging van de gemeentelijke bijdragen leiden.

Artikel 31 Jaarrekening 1. De jaarrekening van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen deel, de geconsolideerde jaarrekening en de deelexploitaties van de verschillende opgaven. 2. Het dagelijks bestuur biedt de voorlopige rekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid van de Gemeentewet en het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid van de Gemeentewet, jaarlijks vóór de termijn genoemd in artikel 34b van de wet, ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de deelnemende gemeenten. 3. De raden van de gemeenten kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over *de rekening* naar voren brengen. *Hierbij geldt dezelfde termijn als de termijn genoemd in artikel 30, lid 4, van deze regeling*. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de jaarrekening, zoals deze bij het algemeen bestuur wordt aangeboden. 4. Het algemeen bestuur stelt de rekening vast vóór 15 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft. 5. Zij wordt binnen twee weken, doch in ieder geval vóór 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan Gedeputeerde Staten aangeboden. 6. Vaststelling van de rekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden. 7. In de geconsolideerde jaarrekening wordt als bijlage de deelexploitaties van de opgaven opgenomen. Per deelexploitatie wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen, berekend op de wijze zoals omschreven in artikel 29, lid 4, van deze regeling. 8. Bij vaststelling van de jaarrekening vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeente, tenzij de vastgestelde maximale algemene reserve van € 100.000 nog niet bereikt is. Een negatief saldo wordt naar rato bijgestort door de deelnemende gemeenten.	**Artikel 31 Jaarrekening** 1. De jaarrekening van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een algemeen deel, de geconsolideerde jaarrekening en de deelexploitaties van de verschillende opgaven. 2. Het dagelijks bestuur biedt de voorlopige rekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid van de Gemeentewet en het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid van de Gemeentewet, jaarlijks vóór de termijn genoemd in artikel 34b van de wet, ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de deelnemende gemeenten. 3. De raden van de gemeenten kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze **over de voorlopige jaarrekening** naar voren brengen. **Hiervoor geldt een termijn van acht weken.** Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de jaarrekening, zoals deze bij het algemeen bestuur wordt aangeboden. 4. Het algemeen bestuur stelt de rekening vast vóór 15 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft. 5. Zij wordt binnen twee weken, doch in ieder geval vóór 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan Gedeputeerde Staten aangeboden. 6. Vaststelling van de rekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden. 7. In de geconsolideerde jaarrekening wordt als bijlage de deelexploitaties van de opgaven opgenomen. Per deelexploitatie wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen, berekend op de wijze zoals omschreven in artikel 29, lid 4, van deze regeling. 8. Bij vaststelling van de jaarrekening vloeit een positief saldo naar rato terug naar de deelnemende gemeente, tenzij de vastgestelde maximale algemene reserve van € 100.000 nog niet bereikt is. Een negatief saldo wordt naar rato bijgestort door de deelnemende gemeenten.

Artikel 33 Toetreding en uittreding 1. Een gemeente kan toe- *of uittreden krachtens daartoe strekkende besluiten van haar college en raad*. 2. De uittreding gaat in één jaar na het verstrijken van het jaar waarin het besluit tot uittreding is genomen. *3. De toetreding gaat in met ingang van de eerste dag van de maand, volgende op die waarin de regeling aan Gedeputeerde Staten is toegezonden.* 4. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor toe- *of uit*treding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toe- *of uit*treding. 5. Bij een gemeentelijke herindeling van één of meerdere gemeenten zoals bedoeld in de wet algemene regels herindeling kan het algemeen bestuur besluiten om een termijn vast te stellen die afwijkt van de *in lid 2* genoemde termijn. Rechten en verplichtingen van de uittredende gemeente - voor herindeling - jegens de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, blijven gelden voor de toetredende gemeente na herindeling.	**Artikel 33 Toetreding** **1. De gemeente die wil toetreden tot deze regeling maakt dit schriftelijk kenbaar bij het algemeen bestuur.** **2. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor toetreding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding**. **Artikel 33a Uittreding** 1. Een gemeente kan uittreden krachtens daartoe strekkende besluiten van haar college en raad. **De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het algemeen bestuur van de regio kenbaar te willen uittreden uit de regeling. Dit is de start van deze procedure tot uittreding.** 2. De uittreding gaat in één jaar na het verstrijken van het jaar waarin het besluit tot uittreding is genomen **3.** Bij een gemeentelijke herindeling van één of meerdere gemeenten zoals bedoeld in de wet algemene regels herindeling kan het algemeen bestuur besluiten om een termijn vast te stellen die afwijkt van de **in het tweede lid** genoemde termijn. Rechten en verplichtingen van de uittredende gemeente - voor herindeling - jegens de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, blijven gelden voor de toetredende gemeente na herindeling **4. Het algemeen bestuur stelt richtlijnen vast voor de uittreding en kan voorwaarden verbinden aan de uittreding. Hierbij houdt het algemeen bestuur rekening met het bepaalde in lid 5 tot en met 12.** **5. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door het dagelijks bestuur van de regio in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken.** **6. Het algemeen bestuur van de regio neemt een besluit over de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties. Hierbij wordt de hoogte van de uittredingskosten vastgesteld.** **7. Het algemeen bestuur neemt dit besluit binnen vijf maanden na ontvangst van het verzoek. Het dagelijks bestuur kan de**

	beslistermijn verdagen met maximaal 3 maanden. **8. De kosten van de onderzoeken, inclusief de kosten van de inzet van de onafhankelijke deskundige, die met uittreding uit de gemeenschappelijke regeling gepaard gaan, komen ten laste van de uittredende gemeente. Deze kosten zijn de eenmalige kosten ten gevolge van uittreding en worden ten laste gebracht nadat het voornemen tot uittreden formeel bekend is gemaakt. Ook wanneer een quick scan wordt uitgevoerd, worden deze kosten ten laste van de gemeente gebracht die overweegt om uit te treden.** **9. De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen eveneens ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de uittredingskostenberekening zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw bedrijfsvoeringsorganisatie, aangegane verplichtingen algemeen, aangegane verplichtingen per opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt.** **10. De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.** **11. Middelen die onderdeel uitmaken van een (algemene) reserve van de regio, worden naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Voor het bepalen van de kostenverdeelsleutel wordt aangesloten bij het bepaalde hierover in artikel 29 van de regeling.** 12. **De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Het algemeen bestuur doet met de gemeente die wil uittreden onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen (onder**

	meer overname personeel, verlaging investeringen, opdrachtverlening elders).
Nieuw artikel	**Artikel 33b** **De raden wordt om zienswijze gevraagd voordat het algemeen bestuur richtlijnen voor toetreding en/of uittreding vaststelt als bedoeld in artikel 33, tweede lid en artikel 33a, vierde lid.**

Artikel 36 Duur van de regeling 1. De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. 2. Het algemeen bestuur draagt zorg voor de evaluatie van het algemeen functioneren en de werkwijze van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan het begin van het kalenderjaar waarin algemene raadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden.	**Artikel 36 Duur van de regeling** 1. De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. **2.** Het algemeen bestuur draagt zorg voor de evaluatie van het algemeen functioneren en de werkwijze van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan het begin van **het jaar voor** het kalenderjaar waarin algemene raadsverkiezingen in de gemeenten plaatsvinden**. Het algemeen bestuur stelt hiervoor een onderzoeksopdracht vast.**
Artikel 37 Toezending en bekendmaking De gemeente Overbetuwe is belast met de *toezending van deze regeling aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland en de provincie Limburg en maakt de regeling tijdig bekend* zoals bedoeld in artikel 26 van de wet.	**Artikel 37 Toezending en bekendmaking** De gemeente Overbetuwe is belast met de **bekendmaking van de regeling** zoals bedoeld in artikel 26 van de wet.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Zienswijze op regionale agenda 2025-2028 en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio

Adviseur	: Diana Blagdan	**Datum B&W**	: 25 juni 2024
Programma	: divers	**Datum Raad**	: 2 juli 2024
Portefeuillehouder	: divers	**Openbaar**	: Ja

Aan de Raad

Aanleiding
Jaarlijks terugkerend wordt aan de raden van de Gemeenschappelijke Regelingen gevraagd om zienswijzen voor de vast te stellen (concept) jaarrekeningen en (ontwerp) meerjaren programmabegrotingen. In Rozendaal is het gebruik om daar waar mogelijk de stukken van verschillende regelingen gecombineerd te behandelen. Op die wijze realiseren we een meer efficiënte voorbereiding en afhandeling van het besluitvormingsproces. In de raadsvergadering van 7 mei heeft u het eerste deel van de stukken behandeld en besloten om geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken van de Groene Metropoolregio. In de vergadering van 18 juni is het tweede deel van de stukken voorgelegd. Voor één van deze gemeenschappelijke regelingen, de Groene Metropoolregio, is een amendement aangenomen om de concept zienswijze op de begroting 2025-2028 zoals door het college was voorgesteld, aan te passen. Met dit raadsvoorstel en concept-raadsbesluit is invulling gegeven aan het amendement.

Gevraagde beslissing
1. Kennisnemen van regionale agenda 2025-2028 en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
2. Een zienswijze indienen ten aanzien van de regionale agenda 2025-2028 en de begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio, conform het als bijlage bij dit voorstel gevoegde concept.

Wat willen we bereiken?
De gemeenteraad in staat te stellen om de kaderstellende rol richting gemeenschappelijke regelingen te laten invullen op een wijze die passend is bij de inhoudelijke en financiële wensen en ambities van onze gemeente.

Argumenten
De algemene boodschap die in de concept zienswijze is terug te lezen dat de Groene Metropoolregio wordt bedankt voor hun inzet bij de opgeleverder meerjarenbegroting. Verder wordt nogmaals de boodschap afgegeven dat vanaf 2026 het gemeentefonds met 3 miljard naar beneden wordt bijgesteld. Voor onze gemeente betekent dit een forse derving aan inkomsten vanuit het gemeentefonds. Hierbij wordt verzocht om:
- kritisch naar de uitgaven te kijken, aan besparingsopties te werken/slimmer (samen) te werken;
- ervoor te kiezen om noodzakelijke ontwikkelingen zo summier mogelijk door te voeren, om daarmee kostenstijgingen te minimaliseren;
- bij kostenstijgingen waar mogelijk naar oplossingen in de eigen organisatie te kijken.

Kanttekening
Niet van toepassing

Planning
Na vaststelling door de respectievelijke AB's zullen de vastgestelde begrotingen worden verwerkt in de ontwerp meerjarenbegroting van onze gemeente 2025-2028.

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)

1. Concept-raadsbesluit
2. Aanbiedingsbrief regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
3. Regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
4. Concept zienswijze regionale agenda en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio

Gemeente ROZENDAAL

Concept

Onderwerp
Zienswijze op regionale agenda 2025-2028 en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio

---

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 juni 2024**.**

Besluit:

1. Kennisnemen van regionale agenda 2025-2028 en begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio
2. Een zienswijze indienen ten aanzien van de regionale agenda 2025-2028 en de begroting 2025-2028 Groene Metropoolregio, conform het als bijlage bij dit voorstel gevoegde concept.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 juli 2024.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
van de 18 gemeenten in de
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	15 april 2024
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	2024-GMDB-17
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	06-46737374

Onderwerp: aanbieden ontwerp-regionale agenda en conceptbegroting Groene Metropoolregio 2025-2028

Geacht college, geachte raad,

Met gepaste trots presenteren wij u de ontwerp-regionale agenda 2025-2028 inclusief conceptbegroting 2025-2028.

Dit is de derde regionale agenda van onze regionale samenwerking. Bij de behandeling van de regionale agenda 2023-2024 is de wens uitgesproken door (bijna) alle gemeenteraden om in het vervolg een vierjarige agenda te presenteren. De regionale agenda is opgebouwd uit de vijf opgaven en het regiobureau. De inhoud van de opgaven is na een intensief proces binnen het bestuurlijk platform tot stand gekomen. De opgaven kennen wederom speerpunten die bij enkele opgaven gewijzigd zijn ten opzichte van de huidige regionale agenda.

Onze regio staat voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. We noemen dat groene groei. We gaan ervan uit dat wat de afgelopen jaren in gang is gezet, doorgezet kan worden. Dat we aan het werk kunnen met alle plannen die in de afgelopen drie jaren zijn gemaakt. Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op uitvoering. Deze regionale agenda en begroting vormen de komende vier jaren de basis voor de inzet van menskracht en middelen.

Wij vragen u
Aan u wordt gevraagd of u zich herkent in de (uitwerking van de) ambities en bijbehorende acties in de concept-regionale agenda 2025- 2028. Door de samenhang tussen de vijf integrale opgaven wordt het steeds minder logisch om aan één of meerdere opgaven niet deel te nemen. Deze agenda is dan ook een uitdrukkelijke uitnodiging om in te tekenen op alle opgaven.

De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze in te dienen. We vragen u vóór 26 juli 2024 te reageren.

Inwonerbijdrage 2025
De inwonerbijdrage 2025 is opgebouwd uit de bijdrage voor het regiobureau (€ 2,77) en bijdragen voor de vijf inhoudelijke opgaven (gezamenlijk € 6,24). Daarmee komt de inwonerbijdrage voor 2025 uit op € 9,01.

Net als bij de begroting 2024 is bij het samenstellen van deze begroting gebruik gemaakt van de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2025 (bijlage 2).

Verdere procedure
Na de zienswijzeprocedure wordt de regionale agenda 2025-2028 inclusief begroting 2025-2028 op 11 september 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor dat moment ontvangen de gemeenteraden de op te stellen zienswijzennotitie. Zeventien gemeenten worden vervolgens uitgenodigd op de vijf opgaven in te tekenen voor een periode van vier jaar.

Het regiobureau biedt aan een actieve rol te spelen bij de behandeling van de regionale agenda en begroting door de gemeenteraad. U kunt hiervoor contact opnemen met Henk van den Berg.

Wij zien uw zienswijze tegemoet.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Drs. H.M.F. Bruls	H. Tiemens
Voorzitter	secretaris

Bijlagen:
1. Ontwerp-regionale agenda en conceptbegroting Groene Metropoolregio 2025-2028
2. Begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen (BRN) 2025

in afschrift aan: regiocoördinatoren

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONALE AGENDA 2025-2028
& BEGROTING 2025-2028

Versie 11.2 - **CONCEPT**
27 maart 2024
RCO

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)

- **als organisatie**

Wij zijn een samenwerkingsverband van zeventien gemeenten op basis van een gemeenschappelijke regeling. De organisatie houdt zich hoofdzakelijk bezig met uitdagingen in het ruimtelijke domein.

- **als gebied**

Het gebied kent meerdere aanduidingen als het gaat om de naam. De afbakening is, dat wij hieronder de Groene Metropoolregio en het geografisch gebied regio Arnhem-Nijmegen verstaan en gebruiken. We voegen altijd ‘regio’ toe. We benadrukken daarmee dat het een groter geografisch gebied is, een regio, en niet alleen een stedelijk gebied.

Wat doet de GMR

Tot de GMR behoren de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
De regio grenst aan Duitsland en ligt grotendeels in de provincie Gelderland. De gemeente Mook en Middelaar ligt in het uiterste noorden van de provincie Limburg.

De opgaven van de GMR zijn:

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Wat kenmerkt onze regio

Diversiteit

De diversiteit van het stadse, het dorpse en het groen. Wil je de drukte in, dan ga je zo de stad in. Wil je de rust in, dan kan dat ook: binnen vijf minuten ben je in een bos en kun je heerlijk wandelen.
Ons groene profiel komt door zowel het groen in de steden als de omgeving daarbuiten en onze prachtige natuur met rivieren, bossen en komgebieden.

Rivierengebied en stuwwallen

Ons rivierengebied zorgt voor een spectaculaire natuur van rivieren. De grote dynamische rivieren van ons land, de Waal, IJssel, Rijn en Maas stromen allemaal door onze regio. Deze rivieren zijn krachtige ecosystemen omdat ze altijd te maken hebben met verschillende waterstanden en sterk veranderende seizoensinvloeden. Langs deze rivieren liggen stuwwallen uit de ijstijd, op de Veluwezoom en in het Rijk van Nijmegen. Deze stuwwallen kennen een bijzondere natuur met heuvels, bossen, beken, heide en belangrijke drinkwatervoorraden.

Ligging

Onze ligging in Europa is bijzonder gunstig en we zijn een grensregio. We zijn een belangrijk knooppunt op het Europese vervoersnetwerk, dat Nederland en de Randstad verbindt met o.a. Duitsland.

Innovatieve organisaties

De regio blinkt vooral uit in innovatieve organisaties op het gebied van energie, hoogwaardige techniek en gezondheid. De kracht van deze organisaties, in combinatie met campus, universiteit, hogeschool en diverse ROC’s, maakt deze regio interessant. Denk aan ConnectR, Noviotech

Campus, Radboudumc, Radboud universiteit, HAN University of Applied Sciences en Hogeschool Van Hall Larenstein.

Onze uitdagingen

Er is een enorme druk op de regio om te wonen, te werken, te bezoeken, te studeren en te ontspannen. En tegelijkertijd is er de zorg voor onze natuurlijke omgeving, die daarbij voor eco-systeemdiensten als drinkwater zorgt. Daarom moeten we investeren in woningbouw, bereikbaarheid, economie, duurzaamheid, natuur, landschap, recreatie en toerisme.

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

1. Inleiding 6

2. Groene groeiregio 11

2.1 Verbinden van de ruimtelijke opgaven 11

2.2 Wonen in balans: versnellen van de woningbouw 13

Speerpunt continuïteit en versnelling van de bouwproductie 13

Speerpunt betaalbare woningen voor lage en middeninkomens 14

Speerpunt voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen 15

Speerpunt klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw 15

Speerpunt wijk- en dorpsgericht werken (leefbare wijken) 16

3. Productieve regio 17

Speerpunt toekomstbestendige werklocaties 18

Speerpunt verbeteren van de dienstverlening aan het mkb 19

Speerpunt slimmere en schonere logistiek 19

4. Ontspannen regio 21

Speerpunt groen-blauw raamwerk en landelijk gebied 23

Speerpunt recreatie en toerisme 23

Speerpunt cultuur 24

5. Verbonden regio 25

Speerpunt voorzieningen en infrastructuur 27

Speerpunt duurzame mobiliteit en gedrag 28

6. Circulaire regio 30

Speerpunt grondstoffen en ketens 31

Speerpunt circulaire bouw en infra 32

Speerpunt water en klimaatadaptatie 32

Speerpunt energietransitie 33

7. Begroting 2025-2028 35

7.1 Het regiobureau 35

7.2 De vijf opgaven 37

7.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld 43

7.4 Geprognosticeerde balans 44

8. Bedrag heffing vennootschapsbelasting **45**

9. Paragrafen **46**

9.1 Paragraaf 1: Risico’s en weerstandsvermogen 46
9.2 Paragraaf 2: Financiering 47
9.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering 47
9.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen 49
9.5 Paragraaf 5: Ontwikkeling van het EMU saldo 49

BIJLAGEN **50**

Bijlage 1: Kerngegevens 50
Bijlage 2: Deelnemende gemeenten 51
Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente 52

Voorwoord

Voor u ligt de regionale agenda 2025-2028 en bijbehorende begroting.
De afgelopen jaren hebben we nagedacht over hoe we ons moeten gaan voorbereiden op de nabije toekomst. We hebben in diverse plannen, zoals het regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief, samen met andere overheden, uitgebreid bepaald wat nodig is om op de toekomst voorbereid te zijn.

Heel kort samengevat gaat het over maatregelen om bijvoorbeeld drinkwatervoorraden veilig te stellen, onze rivieren in toom te houden maar eveneens verdroging aan te pakken. Zowel in het rivierengebied als op de stuwwallen. Het zuiniger en slimmer omgaan met energie, grondstoffen en producten. Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving mee te maken heeft. We willen verspilling voorkomen, anders ontwerpen en de levensduur van producten verlengen om grondstoffen te sparen. En het huidige energienetwerk stelt ons voor grote uitdagingen die om slimme keuzes vragen. Er is ruimte nodig voor bedrijven, het bouwen van 60.000 woningen en ruimte om de bereikbaarheid te garanderen.
Er zijn gebieden in de regio waar nog niet duidelijk is hoe concurrerende ambities op elkaar kunnen worden afgestemd. Maar er zijn ook gebieden waar we gewoon aan de slag kunnen. Daar is de opgave helder en is het een kwestie van uitwerken en budget organiseren. Met alle plannen die we hebben gemaakt en de Regio Deal die is gesloten met het Rijk, de provincie Gelderland en The Economic Board kunnen we verder.

Alle ontwikkelingen die nodig zijn, hebben ruimte nodig. Keuzes maken is onvermijdelijk om tot uitvoering te komen. Dit vraagt om een manier van werken die we niet gewend zijn; het verdelen van schaarste, van ruimte en van financiële middelen. De samenwerking zal behoorlijk op de proef worden gesteld. Tegelijkertijd is samenwerken de enige weg om hieruit te komen. De komende jaren zal blijken hoe succesvol wij deze problemen kunnen oplossen. Ik heb er alle vertrouwen in, maar het zal zeker niet makkelijk zijn.

We kijken verwachtingsvol naar de toekomst. We gaan ervan uit dat wat de afgelopen jaren in gang is gezet, doorgezet kan worden. Dat we aan het werk kunnen met alle plannen die zijn gemaakt. Dit vergt veel van de samenwerking, maar ik geloof daarin!

Namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Hubert Bruls
Voorzitter

1. Inleiding

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is, als opvolger van het gemeenschappelijk orgaan Regio Arnhem-Nijmegen, op 1 januari 2021 van start gegaan. De GMR is een samenwerkingsverband van zeventien gemeenten. De regio is een van de vijf metropoolregio's van het land.
Dit is de derde regionale agenda van de GMR. De eerste agenda ging over 2022, de tweede over 2023-2024. Deze derde agenda gaat over vier jaar: 2025-2028.

Opgaven 2025-2028

De GMR krijgt de komende jaren te maken met een enorme groei van het aantal inwoners. Tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 60.000 extra woningen nodig. Deze woningen moeten betaalbaar en duurzaam zijn en aansluiten bij de woonwensen van verschillende doelgroepen. Om dit voor elkaar te krijgen is regionale samenwerking belangrijk. Mede door de verwachte groei van het aantal inwoners neemt de druk op bereikbaarheid van werk en voorzieningen nog verder toe. Ook hiervoor zijn forse investeringen nodig die om een gezamenlijke aanpak vragen. Meer inwoners leidt tot een grotere behoefte aan banen. We werken regionaal samen aan een stabiele economische infrastructuur waarbij er in de toekomst voldoende geschikte banen zijn. Naast werk, zijn voor onze inwoners recreatieve en culturele voorzieningen en natuur rondom de steden en dorpskernen belangrijk. De druk op het landschap en de voorzieningen neemt toe en ook hier is een regionale aanpak vereist om slim en efficiënt in deze behoefte te voorzien. We moeten hierbij scherpe keuzes maken; niet alle ambities passen in de ruimte die in onze regio beschikbaar is. Daarnaast moeten we onze CO_2-footprint fors verkleinen, hebben we steeds vaker te maken met tekorten aan grondstoffen en materialen en kan ons energiesysteem de toenemende vraag naar elektriciteit niet aan. Deze thema's vragen om een regionale aanpak, aanvullend op die van gemeenten, provincie en Rijk.

We staan voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit, we noemen dat groene groei.
Om dit te bereiken, werken we met de gemeenten aan vijf opgaven:

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Op deze opgaven is regionale samenwerking om verschillende redenen van belang, te weten:

Slim omgaan met de ruimte
Er is sprake van schaarse ruimte en veel opgaven. We kijken samen waar we welke functies willen en kunnen realiseren en hoe functies slim gecombineerd kunnen worden. We hebben hiervoor een goede regionale visie op de ruimtelijk inrichting nodig, die doorwerkt in lokaal omgevingsbeleid.

Opgaven overstijgen de gemeentegrenzen
De opgaven zijn te veel omvattend om op gemeentelijk niveau aan te pakken. Veel maatregelen die in de ene gemeente genomen worden, zijn direct van invloed op opgaven in andere gemeenten. Voor de meest optimale oplossingen is samenwerking nodig.

Financiering van bovenlokale maatregelen
We hebben te maken met bovenlokale opgaven met hoge kosten. Denk aan bovenlokale mobiliteitsopgaven, natuurherstel, een robuust watersysteem en de energietransitie. Een regionale aanpak geeft ons meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa.

Verplichting provincie en Rijk om opgaven regionaal op te pakken
Provincie en Rijk verplichten gemeenten om opgaven in regionaal verband op te pakken. Voorbeelden van verplichte programma's zijn de Woondeal, de Regionale woonzorgvisie, het regioarrangement, het NOVEX ontwikkelperspectief, de aanpak voor het landelijk gebied, het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) en de Regionale Energie Strategie (RES). De GMR vervult bij deze programma's een verbindende en coördinerende rol.

Efficiency en kostenvoordelen
Door samen op te trekken kan met dezelfde mensen en middelen meer bereikt worden. Bijvoorbeeld door kostenvoordelen bij gezamenlijke inkoop, het delen van kennis en het samen uitvoeren van projecten, waardoor minder menskracht nodig is.

Focus op uitvoering

In deze regionale agenda staan dezelfde vijf opgaven centraal als in de voorgaande agenda's. Onze opgaven zijn niet veranderd. Dit betekent niet dat we hetzelfde blijven doen. We komen in een nieuwe fase. In de eerste jaren van het bestaan van de GMR is gebouwd aan een gezamenlijk beeld van de toekomst van de regio. Daarom lag in de regionale agenda's voorheen de focus op beleids-ontwikkeling, onderzoek en planvorming. Dit is vastgelegd in o.a. het regioarrangement.
Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op uitvoering. Dat doen we als regio niet zelf, de uitvoering gebeurt door gemeenten en andere partners. Wij ondersteunen die uitvoering wel. Door betrokkenen bij elkaar te brengen, samenwerking te organiseren, gebiedsprocessen te helpen organiseren, financieringsstrategieën te ontwikkelen en middelen te helpen organiseren, te lobbyen, ons verhaal in te brengen in het programma NOVEX en andere samenwerkingen. Bovendien zorgen we dat we onze aanpak, samen met alle betrokkenen, aanpassen op nieuwe kansen en ontwikkelingen.

Integratietafel voor samenhang tussen opgaven

Afgelopen jaren bleek er steeds vaker de behoefte te zijn om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen, denk aan het groen-blauw raamwerk, maar ook bijvoorbeeld onderwerpen als logistiek en circulair bouwen. In aanloop naar deze agenda wordt geoefend met een werkwijze hiervoor. Een zogenaamde integratietafel om zo de transparantie van processen en besluitvorming te vergroten en faciliterend te zijn aan de verschillende opgaven.

De werkwijze is bedoeld om bij de start op de integratietafel een onderwerp van alle kanten te belichten. Op deze manier kunnen we de opgaventeams gericht opdrachten meegeven en het te doorlopen proces op voorhand goed uitlijnen. Deze werkwijze moet ertoe leiden, dat in een aantal stappen een integraal advies wordt gegeven richting de verschillende opgaven en uiteindelijk het algemeen bestuur. De integratietafel kan zich ontwikkelen tot een logische plek voor de inbreng van externe partners.
Voor de integratietafel maken de bestuurlijke opdrachtgevers samen met het dagelijks bestuur een jaarkalender, wat meer structuur geeft. Het algemeen bestuur bespreekt deze kalender.

Uitvoeringskracht gemeenten

Veel uitvoering ligt op het bordje van de deelnemende gemeenten. In heel Nederland en eveneens in onze regio kampen gemeenten met personele krapte. Door meerdere oorzaken, waaronder personele capaciteit, netcongestie en stikstof, komt de uitvoering van plannen in het gedrang. Daarnaast zien we dat de complexiteit van de leefomgeving toeneemt. Er is een toenemende inhoudelijke en ruimtelijke afhankelijkheid tussen de opgaven.

Binnen de GMR adviseren de gemeentesecretarissen, verenigd in de Netwerkdirectie, over de haal-baarheid van de plannen, op basis van o.a. de beschikbare capaciteit. Voor de uitvoering van de

regionale agenda is, voor zover mogelijk, geïnventariseerd welke personele capaciteit gemeenten nodig hebben om de agenda uit te voeren. Een tekort aan personele capaciteit is geconstateerd voor met name:

- de uitvoering van de Woondeal, met name projectleiders, plantoetsers en verkeersdeskundigen
- de energietransitie, de hiervoor vereiste capaciteit is vaak alleen extern verkrijgbaar
- projectleiders en verkeersdeskundigen voor de planvoorbereiding van mobiliteitsmaatregelen
- begeleiders van ruimtelijke gebiedsprocessen en de uitwerking daarvan in uitvoeringsplannen

Geen enkele gemeente in onze regio is in staat om, in de huidige arbeidsmarkt, de geschetste personele knelpunten zelfstandig op te lossen. Juist samenwerking op de schaal van de GMR maakt het mogelijk om met elkaar oplossingen te genereren.

Naar aanleiding van de inventarisatie zijn de volgende maatregelen genomen of in voorbereiding om dit capaciteitsvraagstuk aan te pakken:

1. Startersprogramma Werken in Gelderland
   Met een provinciale bijdrage draait het startersprogramma Werken in Gelderland, dat is toegespitst op woningbouw. Hier maken meerdere gemeenten in de regio gebruik van.
2. Flexpool met specialisten
   Met provinciale bijdrage draait een Flexpool van specialisten in de GMR, die specifiek voor de versnelling van de woningbouwopgave wordt ingezet. Het regiobureau coördineert dit. Er wordt door meerdere gemeenten in onze regio gebruik gemaakt van deze specialisten. De Flexpool bestaat uit ingehuurde adviseurs die tijdelijk worden ondergebracht bij de gemeenten voor afgebakende klussen en opdrachten. De Flexpool werkt goed, maar is duur en er is onvoldoende borging van kennis in de regio.
3. Inrichten projectleiderspool
   Samen met het P&O-Netwerk Arnhem-Nijmegen is inmiddels een opzet gemaakt, met gebruik van de expertise van de Regio West-Brabant. Het is de bedoeling om te starten met het in dienst nemen van vijftien projectleiders, die door gemeenten kunnen worden ingehuurd voor specifieke werkzaamheden of als aanvulling op de Flexpool. Het profiel van de projectleiders wordt gerelateerd aan de opgaven van de GMR. Op deze manier verwachten we goedkoper te kunnen werken en blijft de kennis in de regio. Het projectvoorstel is nagenoeg afgerond. We verwachten dat de projectleiderspool in 2025 operationeel is. De financiële dekking voor het aanstellen van bijvoorbeeld de vijftien projectleiders, zit niet in de regionale begroting. Dit kan gefinancierd worden uit de huidige vacatureruimte bij de deelnemende gemeenten.
4. Verder uitbouwen gezamenlijke inkoop
   Gezamenlijke inkoop van goederen en diensten, zoals nu al gebeurt voor de inkoop van elektriciteit en gas kan worden uitgebreid. Dit kan voor de inkoop van bijvoorbeeld bepaalde specialistische adviezen, zoals voor de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma.

De Netwerkdirectie gaat, in samenwerking met de opgavemanagers, periodiek monitoren en rapporteren hoe de realisatie van de uitvoering loopt, met name vanuit het oogpunt van beschikbare personele capaciteit en financiële ruimte. Deze inzichten worden in de bestuurlijke opgaveteams (BOT's) gedeeld. Op basis van deze inzichten (vooruitkijkend, forecasting) draagt de netwerkdirectie oplossingsrichtingen aan om de uitvoering te bevorderen.

Monitoren regionale opgaven

Afgelopen jaren zijn diverse monitoringsinstrumenten ingezet, zoals de monitor verbonden aan de Woondeal, de Economische Monitor en een monitor over CO_2-reductie. Uit de evaluatie van de GMR kwam de vraag om de uitvoering van de regionale agenda te monitoren. Komende jaren gaan we aan de slag om verschillende meetmethoden op een praktische wijze te bundelen tot een overzichtelijk instrument.

Samenwerkingsverbanden

De GMR werkt met veel partijen samen. Voor de GMR zijn de belangrijkste samenwerkingen die met Regio Foodvalley via het gezamenlijke NOVEX gebied, provincie Gelderland en The Economic Board. Daarnaast zijn er tal van andere partners waarmee vanuit de opgaven wordt samengewerkt. Zo werken we samen met partners in Europa, het bedrijfsleven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen.

NOVEX gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

In het gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley komt een aantal grote nationale opgaven samen:

- het realiseren van een schaalsprong in verstedelijking (wonen, economie, mobiliteit, leefomgeving en energietransitie)
- een forse herstelopgave van natuur- en watersystemen
- de landbouwtransitie

Om deze opgaven integraal te bekijken en aan te pakken, is het gebied door het Rijk aangemerkt als een van de NOVEX gebieden in Nederland. In de NOVEX gebieden werken Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten als partners nauw samen: gebieds- en opgavegericht. In het NOVEX ontwikkelperspectief Arnhem-Nijmegen-Foodvalley 2023 zijn de ambities en keuzes geformuleerd. Dit ontwikkelperspectief is een uitbreiding van en verdieping op de Verstedelijkingsstrategie “Meer landschap, meer stad”.
Een samenwerking met zoveel partijen is een ingewikkeld proces. Afgelopen jaren is hiervoor een structuur ontwikkeld, waarbinnen we de gezamenlijke afspraken voorbereiden. Via deze structuur werken de overheden aan de programmering (wanneer voeren we wat uit) en uitvoering (o.a. invulling van randvoorwaarden en financiering) van de afspraken.
Op gebiedsniveau worden de afspraken verder uitgewerkt in gebiedsprogramma’s. De GMR is opgedeeld in vier gebieden: Veluwezoom, Middengebied, Liemers en Rijk van Nijmegen. De door het Rijk aangewezen grootschalige NOVEX woningbouwlocaties in Arnhem en Nijmegen hebben daarbij een aparte relatie met het Rijk. Naast de landelijk gemaakte afspraken levert het regioarrangement van de GMR input voor de gebiedsprogramma's. De uitvoering van de gebiedsprogramma's vraagt vaak bijdragen van andere overheden. De ‘NOVEX structuur’ wordt gebruikt om hierover afspraken te maken met Rijk, provincie en waterschappen.

Provincie Gelderland

Beleidsontwikkeling en belangenbehartiging gebeurt deels op provinciaal niveau. We werken daarom nauw samen met de provincie Gelderland. De GMR is binnen Gelderland een stedelijke regio met een grote en ingewikkelde ruimtelijke opgave. Het is belangrijk dat de (ruimtelijke) ambities van onze regio een goede plek krijgen in de provinciale agenda’s. Bijvoorbeeld in de provinciale Omgevingsvisie, de bijbehorende verordening en andere meer sectorale programma’s, zoals voor het landelijk gebied, mobiliteit, economie en wonen. Ons regioarrangement, dat is vastgesteld door de gemeenteraden van de GMR en opgesteld in opdracht van en in samenwerking met de provincie, is de basis waarop wordt samengewerkt.

The Economic Board (TEB)

TEB is een netwerk van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. Zij stimuleert samenwerking voor een gezond en duurzaam leven onder de merknaam Lifeport. Voor meer informatie: www.lifeport.nl.
Samen met hun partners en uitvoeringsorganisaties werken zij aan de innovaties in de topsectoren van onze regio: energy, health en hightech. Voorbeelden waar TEB aan werkt, zijn het vinden van oplossingen voor aansluiting op het energienetwerk (smart energy hubs), innovatie in de gezondheidszorg, AI (kunstmatige intelligentie), ontwikkeling van onze arbeidsmarkt en CO_2-reductie.
TEB en de GMR werken veel samen. We hebben bijvoorbeeld met de provincie het initiatief genomen voor de Regio Deal en voeren deze samen uit.
Onze opgaven raken elkaar op meerdere terreinen en hierover maken we werkafspraken. De taakverdeling is grofweg dat TEB oppakt wat triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs) moet worden georganiseerd, zoals de arbeidsmarkt bij het Human Capital Akkoord, campusontwikkeling

(Noviotech campus en Arnhems Buiten) of innovaties voor gezondheid of schaarse grondstoffen. De GMR pakt zaken op die vooral betrekking hebben op de samenwerking met andere overheden zoals wetgeving, financiering en de ruimtelijke vraagstukken.
De twee organisaties zijn bestuurlijk aan elkaar gekoppeld. Vanuit de GMR zit een vertegenwoordiger in de Board en vanuit TEB sluit de directeur aan bij het bestuurlijk overleg van de Productieve regio.

Regio Deal Arnhem-Nijmegen

De Regio Deal Arnhem-Nijmegen, Gezonde groene groei, is op 1 november 2023 gesloten tussen het Rijk, de provincie Gelderland, TEB en de GMR. De Regio Deal geldt voor de periode 2024-2027. Meer dan honderd private en publieke partijen werken samen aan zes programmalijnen:

- gezond leven
- toekomstbestendig wonen
- sterke bedrijvigheid
- werkende arbeidsmarkt
- grenzeloos samenwerken
- wijk- en dorpsgericht werken

Door het Rijk is vijftien miljoen euro beschikbaar gesteld voor deze Regio Deal en daar staat minstens zoveel cofinanciering van de deelnemende partijen tegenover. Dit betekent dat met de uitvoering van deze Regio Deal minstens dertig miljoen euro in de regio wordt geïnvesteerd.
Bij een aantal projecten binnen de Regio Deal is de GMR inhoudelijk betrokken. Dit is opgenomen bij de uitwerking van de vijf opgaven in hoofdstuk 2 tot en met 6. We zijn bijvoorbeeld betrokken bij meerdere projecten in de programmalijn “toekomstbestendig wonen”. Deze projecten vallen onder de Circulaire regio. De financiële bijdrage aan de Regio Deal-projecten is verwerkt in de betreffende opgave.
De GMR is de coördinator van de hele Regio Deal. In de begroting van het regiobureau zijn deze kosten verwerkt. Een deel is voor eigen rekening en een deel wordt bekostigd uit de toegekende rijksbijdrage. De provincie Gelderland is kassier voor de Regio Deal.

2. Groene groeiregio

De opgave Groene groeiregio bestaat uit twee delen:
- verbinden van de ruimtelijke opgaven
- wonen in balans, versnellen van de woningbouwopgave

2.1 Verbinden van de ruimtelijke opgaven

Toelichting op de opgave

In de GMR hebben we te maken met veel ruimtelijke opgaven. In deze regionale agenda zijn de verschillende opgaven uitgewerkt. De verschillende opgaven kunnen niet los van elkaar gezien worden. De ruimte in onze regio is schaars, onze middelen zijn beperkt en de verschillende opgaven hebben effect op elkaar. Het integraal bekijken en waar mogelijk verbinden van de verschillende opgaven is nodig om tot goede keuzes en maximale resultaten te komen. Daarover gaat deze opgave.

Als basis hiervoor hebben de gemeenten in de GMR in de vastgestelde Verstedelijkingstrategie (2022) een ambitie uitgesproken voor “Meer landschap meer stad”. Een gebalanceerde groei waarbij stedelijke ontwikkeling wordt gecombineerd met natuur, landschap en klimaat, economie en bereikbaarheid. In daaropvolgende documenten, zoals het regioarrangement (2023) en het NOVEX ontwikkelperspectief (2023), is deze lijn doorgezet en verder uitgewerkt. Deze documenten helpen gemeenten bij het maken van hun lokale omgevingsbeleid.

Voor het realiseren van de regie op de ruimtelijke opgaven is een aanpak uitgewerkt die uit vier onderdelen bestaat:
1. Afstemming tussen de vijf opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke doelstellingen
2. Nadenken over de toekomst om nu de juiste keuze te maken
3. Ondersteuning bij de uitvoering van gebiedsprogramma’s
4. Kansen en knelpunten programmeren en agenderen bij provincie, Rijk en andere partners

Afstemming tussen de vijf opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke doelstellingen

We zorgen voor regie en verbinding op inhoud, proces en uitvoering voor de ruimtelijke doelstellingen uit de verschillende opgaven. We faciliteren het inhoudelijke gesprek over de ruimtelijke thema’s door middel van eerdergenoemde integratietafel. Hieraan bespreken we met bestuurders en stakeholders onderwerpen die meerdere opgaven van de GMR raken en die afstemming en eventuele keuzes vergen. Vraagstukken die op de agenda staan zijn onder meer: netcongestie, inpassingen duurzame energieopwekking, bereikbaarheid, robuust watersysteem en natuur versterken, stikstofreductie, ruimte voor bedrijven, GMR 2120 (water en bodem sturend) en de verduurzaming van onze woningbouw.
We gebruiken 2024 om te oefenen met deze integratietafel. Als hulpmiddel voor deze gesprekken brengen we de ruimtelijke consequenties van onze opgaven in kaart en bouwen dit uit tot een ruimtelijke monitor. Hiermee bieden we overzicht aan gemeenten en andere partijen over de stand van de ruimtelijke ontwikkeling in de regio. Dit helpt om de (integrale) ruimtelijke vraagstukken te verbeelden, te bespreken en te programmeren.

Nadenken over de toekomst om nu de juiste keuze te maken

In 2023 heeft de GMR samen met de Wageningen University & Research een toekomstbeeld van de regio voor 2120 opgesteld. Deze toekomstvisie laat zien hoe wij over honderd jaar zouden kunnen leven in deze regio. In de toekomstvisie worden de belangrijkste thema’s die spelen aangestipt; nu én in het jaar 2120. Het natuurlijke systeem (rivier, natuur en landbouw) is als basis genomen. Dit

toekomstbeeld is geen blauwdruk. Het is bedoeld om ons gezamenlijke gesprek over de toekomst te voeden, zodat we nu de juiste keuzes maken.
In Nederland en in onze regio spelen grote maatschappelijke en ecologische uitdagingen die ons allemaal raken, zoals huisvesting, (drink)water en verdrogingsproblemen, energietransitie en sociale rechtvaardigheid. De oplossingen voor deze uitdagingen zijn niet eenvoudig en vragen langetermijndenken. Om tot oplossingen te komen, helpt het om eerst te kijken naar het langetermijnperspectief voor de regio en vandaaruit terug te redeneren naar wat we nu moeten doen. De toekomstvisie van de GMR 2120 wordt als achtergronddocument gebruikt om de nu te maken ruimtelijke keuzes tegen het licht te houden.

Ondersteunen uitvoering gebiedsprogramma's

De afgelopen jaren is gewerkt aan de ambitie, ontwerpprincipes en agenda's voor onze regionale ruimtelijke ontwikkeling: verstedelijkingsstrategie, regioarrangement, NOVEX ontwikkelperspectief. In 2024 is de stap richting programmeren en uitvoering gemaakt. Gemeenten, provincie, regio, waterschappen en andere partners in het gebied hebben samen ruimtelijke gebiedsprogramma's opgesteld voor vier gebieden: Liemers, Middengebied, Veluwezoom (incl. Arnhem) en Rijk van Nijmegen (incl. Nijmegen). Deze gebiedsprogramma's vormen een kapstok voor lokaal- en provinciaal omgevingsbeleid en geven zicht op de randvoorwaarden die nodig zijn voor gebalanceerde groei van het gebied. In de periode 2025-2028 is het gebiedsprogramma het 'spoorboekje' voor de bovenlokale ruimtelijke ontwikkeling in deze gebieden. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen die daarin benoemd zijn en kunnen voor ondersteuning terecht bij de GMR. Deze ondersteuning kan bestaan uit coördinatie tussen de gebieden, kennis en het leveren van aanvullende capaciteit. Om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de ruimtelijke opgaven, is het nodig dat randvoorwaarden op orde zijn. Aandachtspunten zijn onder meer netcongestie, natuurherstel (stikstof) en mobiliteit. Via de vijf opgaven wordt hier invulling en uitvoering aan gegeven.
Vanaf 2025 scherpen we de gebiedsprogramma's, samen met de gemeenten, verder aan en kijken we welke actualisatie(s) nodig zijn in aanverwante ruimtelijke trajecten. We agenderen benodigde financiële bijdragen voor bovenlokale maatregelen bij onze partners in NOVEX-verband en bij de bestuurlijke overleggen zoals het BO MIRT en BO Leefomgeving.

Kansen en knelpunten programmeren en agenderen bij Provincie, Rijk en andere partners

De uitvoering van de ambities van de GMR is mede afhankelijk van beleid en middelen van Rijk en provincie. We faciliteren de samenwerking en agenderen de ambities van GRM.

- **NOVEX uitvoeringsagenda**
  Met het NOVEX ontwikkelperspectief hebben we voor de periode tot 2040 richting gegeven aan de ruimtelijke keuzes die nodig zijn. Dit vormt de basis voor de strategische besluiten en uitvoeringsafspraken tussen alle overheidspartijen. De uitvoering van maatregelen wordt geprogrammeerd en gemonitord via de gezamenlijke NOVEX uitvoeringsagenda. De gebiedsprogramma's van de GMR en de ervaringen met de uitvoering daarvan, vormen een belangrijke grondslag voor het adaptief bijstellen van deze uitvoeringsagenda.
- **ambities van de GMR verbinden aan provinciale plannen**
  Het is belangrijk dat de ambities van de GMR een goede plek krijgen in de provinciale agenda's, bijvoorbeeld in de provinciale Omgevingsvisie, de bijbehorende verordening en andere meer sectorale programma's, zoals voor het landelijke gebied, mobiliteit, economie en wonen. In 2025 actualiseren wij samen met de provincie het regioarrangement. Enerzijds aan de hand van de nieuwste inzichten vanuit het Rijk (Nota Ruimte Rijk, landelijk coalitieakkoord 2024-2027) en provincie en anderzijds gevoed door de gebiedsprocessen in de regio. Wij agenderen onze groen-blauwe maatregelen via het provinciale programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG).

2.2 Wonen in balans: versnellen van de woningbouw

Toelichting op de opgave

Sinds 2020 werken de gemeenten in de GMR samen met het Rijk en de provincie aan de woningbouwopgave. Dit is vastgelegd in de Woondeal 2.0. In de regio is het tekort aan betaalbare woningen onverminderd hoog. Samenwerking op woonbeleid is nodig om de snelheid van realisatie te vergroten, betaalbare woningen te bouwen en de huisvesting voor specifieke doelgroepen te realiseren. Een regionale aanpak helpt in het slim toevoegen van woonruimte in de bestaande voorraad.
Begin 2025 is een actualisatie van de tweede Woondeal afgerond: de Woondeal 2.1. De belangrijkste aanpassingen in deze tweede Woondeal zijn:

- aanscherping van de woningbouwopgave rond wonen en zorg
- actualisatie van de woningbouwambitie

De GMR heeft de ambitie om te wonen in balans. In de woningbouwopgave spelen verschillende vraagstukken tegelijkertijd, die in samenhang aangepakt moeten worden. Continuïteit en versnelling van de bouwproductie heeft prioriteit. Waarbij voldoende betaalbare woningen voor lage en middeninkomens gerealiseerd moeten worden. Daarbij komt de opdracht om te voorzien in voldoende huisvesting voor ouderen en andere aandachtsgroepen. Maar deze vragen over beschikbaarheid van woningen, is slechts een deel van wonen in balans. Even belangrijk zijn vraagstukken over klimaatadaptie en circulariteit in de woningbouw, het realiseren van leefbare wijken met voldoende mogelijkheden voor recreatie en werkgelegenheid en samenhang tussen verstedelijking en gebiedsontwikkeling.

Onze doelen

De doelen voor de opgave wonen in balans zijn:

- continuïteit en versnelling in de bouwproductie:
  - realiseren van minimaal 26.500 woningen van 2025 tot en met 2030, waarvan minimaal 34.500 woningen zijn opgenomen in plannen
  - beter benutten van bestaande voorraad
- betaalbare woningen voor lage en middeninkomens; nieuwbouw in de regio bestaat vanaf 2025 in alle gemeenten uit minimaal 30% sociale huur en twee derde deel betaalbare woningen
- voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen:
  - ouderen en aandachtsgroepen die afhankelijk zijn van specifiek passende woningen kunnen in alle gemeenten van de GMR een woning vinden
  - in antwoord op de groeiende behoefte aan gezonde en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten realiseren van meer aanbod
- klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw
- leefbare wijken

Onze activiteiten

Voor het realiseren van onze doelen werken we aan vijf speerpunten.

Speerpunt continuïteit en versnelling van de bouwproductie

De ambitie in de Woondeal is de realisatie van minimaal 33.000 woningen van 2022 tot en met 2030, en waar mogelijk meer. Richting 2040 gaat het om zo'n 55.000 woningen. Ons doel is een gezonde woningmarkt met een woningtekort van 2%. Circa 20.000 van deze woningen worden gerealiseerd in drie grootschalige NOVEX woningbouwlocaties: Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone en

de Spoorzone Arnhem-Oost. Op zeventien andere versnellingslocaties worden 17.000 woningen gebouwd. In de periode van deze regionale agenda gaat het om gemiddeld 4.300 woningen per jaar. De GMR stimuleert de woningbouw op verschillende manieren:

- **woningmarktmonitor**
  Jaarlijks actualiseren we de woningmarktmonitor, zodat we een scherp beeld van realisatie en plancapaciteit hebben. En we voeren periodiek een woningbehoefteonderzoek uit.
- **hulp bij generieke vraagstukken**
  Via tempotafels organiseren we gesprekken met marktpartijen en woningcorporaties over randvoorwaarden voor realisatie. We identificeren samen generieke kansen en knelpunten. We bieden hulp om generieke vraagstukken bij verschillende gemeenten te helpen oplossen, door voorbeeldaanpakken voor alle gemeenten te ontwikkelen. Vanuit de regio is menskracht beschikbaar om deze aanpakken te implementeren. Daarnaast is er vanuit de Flexpool een hulpbrigade om specifieke vraagstukken vanuit projecten te helpen oplossen: zowel inhoudelijke expertise, projectleiders als mediators.
- **lobby voor adequate financiële ondersteuning**
  Deze ondersteuning is nodig voor (ruimtelijke inpassing van) betaalbare woningen. De afgelopen periode is de GMR samen met gemeenten succesvol geweest in het naar de regio halen van schaarse rijksmiddelen vanuit de Woningbouwimpuls, de regeling huisvesting aandachtsgroepen, de stimuleringsregeling ontmoetingsruimten in ouderenhuisvesting, het Mobiliteitsfonds (versnellingsafspraken en mobiliteitspakketten), het gebiedsbudget voor de grootschalige woningbouwlocaties en de Start Bouw Impuls. De komende periode zet de regio zich blijvend in voor het benutten van landelijke en provinciale middelen.
- **personele capaciteit gemeenten**
  Een belangrijke randvoorwaarde voor meer woningbouw is beschikbaarheid van voldoende personeel bij gemeenten. Dit staat bij gemeenten onder druk. Vanuit de regio bieden we menskracht via een Flexpool. Vanaf 2025 ontvangen wij hiervoor structurele financiering van de provincie en werken we aan een meer structurele inbedding van de Flexpool in de regio-organisatie. Tegelijkertijd neemt de Netwerkdirectie het initiatief om met oplossingen te komen, zoals de gezamenlijke projectleiderspool. Dit moet bijdragen aan een solide basis voor alle gemeenten in een steeds moeilijkere arbeidsmarkt.
- **onderzoek planlocaties**
  We doen samen met de gemeenten een onderzoek naar de planlocaties voor periode 2030-2035.
- **organiseren van randvoorwaarden**
  Voor voldoende woningbouw zijn de aanpak van stikstof en ruimte voor aansluitingen op het elektriciteitsnet belangrijke randvoorwaarden. Samenwerking vanuit de Woondeal met de regionale aanpak voor netcongestie is cruciaal en hier zetten we op in, samen met de Productie, Circulaire en Ontspannen regio.
- **beter benutten bestaande voorraad**
  Meer woonruimte creëren kan door de bestaande voorraad beter te benutten, bijvoorbeeld door optoppen en splitsen. Nu al vindt een substantieel deel (ca. 20%) van de toevoegingen plaats in de bestaande voorraad. De GMR heeft in 2023-2024 een aanpak voor het beter benutten van de bestaande voorraad ontwikkeld. We bouwen deze aanpak verder uit. Daarnaast werken we met woningcorporaties en marktpartijen werkwijzen uit voor betere benutting van de bestaande voorraad, zodat procedures op lokaal niveau verkort kunnen worden. Daarin betrekken we de (eventuele) mogelijkheden die instrumenten, zoals een leegstandverordening en de Wet goed verhuurderschap bieden, om binnen de bestaande voorraad meer woonruimte te realiseren.

Speerpunt betaalbare woningen voor lage en middeninkomens

In de Woondeal is afgesproken dat gemeenten bij nieuwbouw twee derde betaalbare en minimaal 30% sociale huur realiseren. Deze doelstelling vraagt, dat gemeenten de woningcorporaties maximaal

in positie brengen om hun aandeel in de woningbouwopgave te kunnen realiseren. De GMR ondersteunt gemeenten hierbij.

- **voorbeeld aanpakken ontwikkelen**
  GMR, Woonkr8 (samenwerkende woningcorporaties) en Aedes werken met gemeenten en corporaties een aantal pilotaanpakken uit voor de realisatie van sociale huur binnen de woningbouwprogramma's. Deze pilotaanpakken rollen we in 2025 uit over de regio.
- **monitoring realisatie**
  De regio maakt inzichtelijk of er voldoende plannen voor sociale huur zijn. Via jaarlijkse monitoring houden we vinger aan de pols op de realisatie van de doelen. Via de Woondeal zorgen we voor uniforme definities.
- **gemeentelijk grondbeleid**
  We onderzoeken gemeentelijk grondbeleid en de waardering van grond. We bieden gemeenten instrumentarium met voorbeeldaanpakken om grondbeleid te voeren en ondersteunen vanuit de Flexpool met de implementatie hiervan. We helpen bij het verwerven van eventuele nieuwe subsidieregelingen van Rijk en/of provincie, die gericht zijn op het verminderen van de 'onrendabele toppen' en het realiseren van economisch uitvoerbare plannen. We lobbyen voor voldoende financiële mogelijkheden voor (sociale) woningbouw en trekken daarin samen op met Woonkr8 en Aedes.

Speerpunt voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen

In het rijksprogramma Een thuis voor iedereen is de ambitie geformuleerd dat alle gemeenten hun fair-share nemen in de huisvesting van specifieke aandachtsgroepen. Specifieke aandachtsgroepen zijn bijvoorbeeld mensen die uitstromen uit instellingen, statushouders en arbeidsmigranten.

- **implementatie woonzorgvisie**
  Voor een deel van deze aandachtsgroepen is een combinatie van wonen en zorg noodzakelijk. Naast afspraken over beschikbaarheid van woningen, zijn dus afspraken over de bijbehorende welzijns- en zorgvoorzieningen nodig. In 2024 zijn deze afspraken uitgewerkt in de regionale woonzorgvisie. Deze wordt uitgewerkt in lokale woonzorgvisies of, als er sprake is van al bestaande lokale woonzorgvisies, - waar nodig - in lijn gebracht met deze regionale visie. Vanaf 2025 wordt de woonzorgvisie geïmplementeerd. Deze implementatie bestaat uit nadere afspraken tussen de regio, gemeenten, corporaties en zorginstellingen over investeringen in de woonzorg-infrastructuur. Dit vraagt een stevige verbinding met het gemeentelijk sociaal domein.
- **huisvesting arbeidsmigranten**
  In alle gemeenten in de regio is een aanzienlijk deel van de arbeidsplaatsen ingevuld door arbeidsmigranten. De gemeenten in de GMR hebben uitgesproken zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor menswaardige leefomstandigheden voor arbeidsmigranten. In 2024 is een onderzoek afgerond naar de huisvestingsopgave in relatie tot de economische sectoren. Op basis hiervan wordt een regionale aanpak geformuleerd. De GMR gaat de realisatie van deze aanpak coördineren, ondersteunen en monitoren. Dit gebeurt in samenwerking met de opgave Productieve regio.

Speerpunt klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw

In de Woondeal zijn doelstellingen opgenomen over de transitie naar conceptueel en circulair bouwen, met als doel in 2030 te komen tot een halvering van de uitstoot van CO_2, stikstof en gebruik van primaire grondstoffen bij het bouwproces van woningen. In 2023 is een programma Conceptueel en Circulair Bouwen (CCB) gestart. We trekken hierin samen op met de opgave Circulaire regio; meer informatie hierover is opgenomen in hoofdstuk 6.

Speerpunt wijk- en dorpsgericht werken (leefbare wijken)

Het realiseren van woningen zorgt niet automatisch voor een regio waar wonen in balans is. In de GMR zetten we in op leefbare wijken en dorpen. Hieraan werken we door integraal te kijken naar onze opgaven (zie paragraaf 2.1 Verbinden van ruimtelijke opgaven). Daarnaast werken we via twee programma's aan specifieke vraagstukken.

- **programmalijn wijk- en dorpsgericht werken Regio Deal**
  De energietransitie bestaande bouw, gezonder leven en verbeteren van de leefbaarheid in de wijk lukt alleen in samenspel met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en lokale overheid. In deze programmalijn van de Regio Deal leren en onderzoeken we in vijf wijken in de gemeenten Rheden, Druten, Wijchen, Berg en Dal en Doesburg, welke aanpak in welk type wijk werkt en welke werkzame elementen kunnen worden gebruikt in andere wijken. Kennis wordt gedeeld via de leerkring Wijk en dorpsgericht werken. Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) ondersteunt deze leerkring. De vijf gemeenten krijgen financiële ondersteuning, zodat daadwerkelijk resultaten geboekt kunnen worden op de inhoudelijke thema's.
- **het Nationale Programma Leefbaarheid en Veiligheid**
  Hiervan maakt Arnhem-Oost onderdeel uit. Dit programma heeft als doel om de achterstanden in onderwijs, werk, inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in de vijf wijken (Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf-West, Malburgen en het Arnhemse Broek) aan te pakken. De geleerde lessen uit dit programma worden via de leerkring Wijk- en dorpsgericht werken gedeeld met de andere gemeenten in de regio.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Groene groeiregio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Groene groeiregio						
Lasten	1.195	882	1.568	1.606	1.606	1.606
Baten	1.195	882	1.568	1.606	1.606	1.606
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

3. Productieve regio

Toelichting op de opgave

Een gezonde economie draagt bij aan de gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs, de sociale cohesie en opgaven die we hebben op het gebied van energietransitie, circulariteit en klimaat-adaptatie. Economie gaat over werk, aantallen bedrijven en banen. Maar dat niet alleen, het gaat ook over onderwerpen als innoveren en verduurzamen, banen voor iedereen in een nieuwe steeds meer digitale omgeving. Dit is het werkveld van de opgave Productieve regio.

Met de enorme woningbouwopgave in onze regio is er behoefte aan nieuwe werkplekken, zodat mensen in hun directe omgeving kunnen werken en talent voor de regio wordt behouden. We zetten in op het meer in balans brengen van wonen en werken. Dit vraagt om meer ruimte voor economische activiteiten en arbeidsplaatsen. Onze ambitie is een toekomstbestendige economie in 2040. In onze visie Economie van de Toekomst haken we aan bij actuele ontwikkelingen als de energietransitie, de circulaire transitie en de grote woningbouwopgave. Dit document vormt samen met de afspraken in het Verstedelijkingsakkoord de basis voor onze koers op economie.

We willen de kwaliteiten van onze regio steviger profileren en economische potenties beter benutten. De regio blinkt vooral uit in de innovatieve topsectoren energy, health en hightech. De topsectoren zijn momenteel samen met logistiek goed voor ongeveer 30% van de bedrijven en 50% van de banen. De kracht van deze bedrijven, geflankeerd door een campus, universiteit, hogeschool en diverse ROC's maakt deze regio uitermate interessant. De topsectoren zijn belangrijk voor het innovatieve vermogen in de regio. Voor deze sectoren moet voldoende ruimte voor doorontwikkeling in de regio zijn. TEB heeft hierin de lead, is aanjager en verbinder vanuit de triple helix. Samen met het bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en de overheden stimuleren zij innovaties in deze topsectoren. TEB werkt daarbij samen met de provincie en de GMR. De GMR staat samen met TEB aan de lat voor een goed vestigingsklimaat en beschikbare ruimte voor circulaire economie, de energietransitie (onderstations, batterijopslag) en voor de topsectoren op (en rond) campussen.

Naast de topsectoren zien we dat deze regio de meest bereikbare en centraal gelegen Europese regio is, waardoor ook de logistieke sector floreert. We hebben een sterk midden- en kleinbedrijf (mkb), veel innovaties komen uit dit segment. Onze kracht zit in de combinatie van de topsectoren, een sterk mkb en een logistieke sector die randvoorwaardelijk is voor ons economisch functioneren.

Human capital is een belangrijke randvoorwaarde om onze maatschappelijke doelen te kunnen bereiken. Met succes is de afgelopen periode gewerkt aan een Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord. Van strategie en beleid is het nu tijd voor uitvoering en projecten. Dit gebeurt in triple helix verband, waarbij TEB de regie voert. Human capital is daarom geen speerpunt meer in deze regionale agenda. We blijven er wel bij betrokken, aangezien het Human Capital Akkoord onderdeel is van de Regio Deal en we als GMR vertegenwoordigd zijn in de board van TEB.

Onze doelen

- voldoende ruimte op toekomstbestendige werklocaties om onze ambities uit het RPW 2024 voor 2025-2028 te realiseren:
  - herstructurering en verdichting van bestaande werklocaties
  - behoud van werklocatiefuncties voor het mkb
  - verduurzaming van werklocaties via herstructureringstrajecten: energietransitie, circulariteit en klimaatadaptie
  - ruimte voor circulaire economie en hoge milieucategorie bedrijven
  - ruimte voor de ontwikkeling van de campussen, op de campussen en in de omliggende gemeenten
- het stimuleren van ondernemerschap in het mkb

- het stimuleren van ontwikkeling naar een circulaire economie
- een schoon en slim logistiek ecosysteem om de leefbaarheid, economie en bereikbaarheid in de regio te verbeteren

Onze activiteiten

We richten ons op een toekomstbestendige economie. We willen behouden wat goed is, kansen grijpen en versterken wat beter kan. We monitoren de economische ontwikkelingen jaarlijks met de Economische Monitor. De basis hiervoor is gelegd in 2023. We bouwen dit uit tot een meer uitgebreide monitor/dashboard. De Economische Monitor helpt om te bepalen waar de focus moet liggen. Wat zijn de sterke punten in onze regio? Wat is kansrijk en wat niet? Waar schieten we tekort? Met deze monitor kunnen we sturen op kengetallen en beleid maken op basis van feiten en ontwikkelingen.

De activiteiten die we ondernemen om onze doelen te realiseren, zijn ingedeeld in drie speerpunten.

Speerpunt toekomstbestendige werklocaties

Goede, toekomstbestendige werklocaties zijn belangrijk voor de economie in de GMR. Deze werklocaties moeten zo zijn ingericht dat bedrijven er goed kunnen ondernemen, nu en in de toekomst. Daarnaast spelen werklocaties een belangrijke rol in het behalen van onze doelstellingen voor de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

- **Regionaal Programma Werklocaties (RPW)**
  Dit is operationeel op 1 januari 2025. Hierin hebben we afspraken gemaakt over hoe om te gaan met bedrijventerreinen, kantoorlocaties, perifere detailhandel en campussen. In dit RPW maken we een flinke kwalitatieve slag ten opzichte van het vorige RPW, waar het vooral ging over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Toekomstige uitbreidingen van werklocaties kunnen en willen we niet meer automatisch in uitleggebieden laten landen. Herstructurering, verdichting en verduurzaming van bestaande terreinen, door middel van sloop en nieuwbouw, is het nieuwe uitgangspunt in het RPW. Een ingewikkelde, kostbare en langjarige opgave waarvoor samenwerking tussen gemeenten, bedrijven, provincie en het Rijk nodig is. We onderzoeken de meerwaarde van de oprichting van een regionaal ontwikkelbedrijf. We stimuleren de ontwikkeling naar een circulaire economie en we nemen de ruimtevraag hiervoor mee in de regionale afspraken. Dit doen we in nauwe samenspraak met de Circulaire regio.
  Gedurende de uitvoeringsperiode van het RPW vindt binnen het Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW) toetsing aan het RPW van ingediende plannen plaats. Tevens worden de trajecten rondom herstructurering van werklocaties en omgaan met netcongestie verder geconcretiseerd en waar mogelijk tot uitvoering gebracht. We ondersteunen gemeenten daarbij.
  Om het jaar monitoren we of de gemaakte afspraken binnen het RPW overeenkomen met de feitelijke situatie op dat moment. We onderzoeken met de Verbonden regio waar, wat betreft mobiliteit, kansen en knelpunten kunnen ontstaan.
  In 2024 is onderzoek gedaan naar de benodigde personele capaciteit bij gemeenten in relatie tot het RPW. Deze input is medebepalend voor onze ondersteuning hierop richting gemeenten.
- **klimaatadaptatie op werklocaties**
  Werklocaties kunnen positief bijdragen aan onze ambitie om slimmer om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen van droogte, hitte, hevige regenbuien, hoog- en laagwater zijn namelijk ook op werklocaties merkbaar. De Ontspannen regio richt zich vooral op de ruimtelijke aspecten van klimaatadaptatie. Binnen de Productieve regio richten we ons vooral op kennisdeling, het organiseren van themabijeenkomsten en het delen van best practices voor meer klimaatadaptieve werklocaties.

- **Regio Deal programmalijn “sterke bedrijvigheid”**
  In de Regio Deal is een van de benoemde urgente opgaven: het tegengaan van de achterblijvende economische groei. Onder de programmalijn “sterke bedrijvigheid” werken we een project uit dat is gericht op toekomstbestendigheid van werklocaties. Op zeven bedrijventerreinen in de regio, wordt gewerkt aan toekomstbestendigheid en daarmee aantrekkelijkheid. Dat gebeurt door een hogere organisatiegraad, grotere en duurzame beschikbaarheid van duurzame energie, betere leveringszekerheid van grondstoffen door hergebruik, recycling en kortere ketens, betere (digitale) bereikbaarheid en een goede balans tussen leefomgeving en industrie. Wij ondersteunen hierbij.

Speerpunt verbeteren van de dienstverlening aan het mkb

Mkb’ers in de regio hebben aangegeven dat de dienstverlening voor het mkb vaak niet naar wens verloopt. Hierdoor worden kansen gemist en problemen niet opgelost. Dit wordt bevestigd door betrokken stakeholders in de regio. De belangrijkste problemen zijn:

- er is veel aanbod maar er is onvoldoende inzicht in de behoefte van de ondernemers
- er is veel aanbod in ondersteuning in de regio maar dat is niet op elkaar afgestemd; de dienstverlening is daardoor minder efficiënt en doeltreffend
- mkb’ers zien door de bomen het bos niet meer qua aanbod; er is behoefte aan één loket

Om de dienstverlening aan het mkb te verbeteren zetten we in op de volgende vier punten:

1. We faciliteren de onderlinge samenwerking en afstemming tussen alle partijen in de regio, We brengen partijen bij elkaar, organiseren bijeenkomsten en initiëren werkgroepen.
2. We organiseren samen met de partners een “no wrong door systeem”. Dit betekent dat het niet uitmaakt waar een mkb’er aanklopt, we zorgen dat de ondernemer op de juiste plek terecht komt.
3. We hebben afgelopen periode enkele tools ontwikkeld voor het mkb zoals inzicht in het financieringslandschap mkb tot een miljoen. Deze tools worden ondergebracht in de dienstverlening. Daarbij nemen we thema’s als digitalisering en innovatie hierin mee.
4. Het delen van kennis door het verbinden en ontsluiten van landelijke, provinciale, regionale en lokale programma’s voor mkb’ers.

Onder leiding van het HAN lectoraat Kansrijk Ondernemen en de betrokken stakeholders werken we jaarlijks aan een praktijkgericht onderzoeksvoorstel en dienen we deze in bij het subsidieprogramma SIA-RAAK. Op deze manier ontwikkelen we stap voor stap passende dienstverlening voor onze ondernemers.

Speerpunt slimmere en schonere logistiek

Met de groei van de regio zal het relatieve belang van logistiek in ieder geval de komende jaren toenemen. Vanuit een Europees perspectief is deze regio een strategisch knooppunt van transportcorridors naar elke windrichting. Dit geeft mogelijkheden en kansen, maar ook bedreigingen. We willen de negatieve impact van transport en logistiek op de leefomgeving tot een minimum beperken én onze groei in wonen en werken faciliteren.

- **het speerpunt slimmere en schonere logistiek kent vier onderwerpen:**
  - verslimmen aanpak laadinfrastructuur (Circulaire opgave)
  - versterken en verschonen multimodaliteit (Verbonden opgave)
  - signaleren externe ontwikkelingen (Verbonden opgave)
  - ruimtelijke inpassing (Productieve opgave)

  Het doel is om de inzet van duurzame logistiek in de regio te maximaliseren. De coördinatie van het speerpunt krijgt hierbij vorm vanuit de Productieve opgave. Een nadere toelichting per deelonderwerp volgt in deze agenda bij de genoemde opgaven.
- **ruimtelijke inpassing**

We nemen logistiek mee in de ruimtelijke planningsvraagstukken. Dat doen we bijvoorbeeld in het RPW. Logistiek is namelijk niet alleen een verkeerskundig, maar ook een ruimtelijk vraagstuk. Het gaat daarbij om de realisatie van voorzieningen als (circulaire) bouwhubs, laadinfrastructuur, truck-parkings en/of stadshubs. We ondersteunen regiogemeenten met het ontwikkelen van hubs op kansrijke locaties.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Productieve regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Productieve regio						
Lasten	658	878	714	768	587	689
Baten	658	843	714	768	587	689
Saldo baten en lasten	-	*-35*	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	35	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

4. Ontspannen regio

Toelichting op de opgave

We willen als regio groeien in balans. Groei in inwoners, wegen, huizen, bedrijvigheid in balans met groei van de kwaliteit van onze leefomgeving. Kwaliteit van de leefomgeving is een breed begrip. Het gaat over een groene omgeving, met ruimte voor (rivier)natuur, waardevolle landschappen, land- en tuinbouw, klimaatadaptatie, mogelijkheden om te recreëren, goede voorzieningen op het gebied van cultuur, cultuurhistorie, recreatie, wonen, zorg, winkels, scholen, sportvoorzieningen, et cetera.

We heten niet voor niets de groene metropoolregio. We vinden het behouden en versterken van groen en blauw van onze regio belangrijk. Onze verstedelijking is nauw verbonden en vervlochten met het landelijk gebied en het groen en blauw in onze regio. Het landelijk gebied van GMR heeft veel variatie in het landschap, waardevolle cultuurhistorie, natuurgebieden en grote rivieren. De hoofdopgave “natuurherstel en robuust watersysteem” uit het NOVEX ontwikkelperspectief is in onze regio dan ook van cruciaal belang. Een groot deel van het landelijk gebied van de GMR is agrarisch gebied. De land- en tuinbouw in onze regio is divers van aard: intensievere land- en tuinbouw wordt afgewisseld door meer natuurinclusieve land- en tuinbouw. Onze regio is rijk aan innovatieve initiatieven voor de transitie van de land- en tuinbouw, die bijdragen aan onze doelen van natuur en het aantrekkelijker maken van het landschap, o.a. voor recreatie. De hoofdopgave “Transitie van de landbouw” uit het NOVEX ontwikkelperspectief is voor onze regio relevant.

Klimaatadaptatie is een belangrijke opgave in onze regio. Steeds vaker en heftiger merken we de gevolgen van droogte, hitte, hevige regenbuien, hoog- en laagwater. Om een gezonde en leefbare regio te blijven, is het noodzakelijk dat we ons aanpassen aan die veranderingen. Belangrijke leidraad daarbij is de Kamerbrief “Water en Bodem sturend”. Daarbij moeten in 2027 alle EU-lidstaten voldoen aan doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW).

De GMR kent een rijke cultuurhistorie, die zich ook in het landschap laat zien. Deze waardevolle landschappen, (rivier)natuur en cultuurhistorie willen we behouden en versterken. Dat willen we vanwege de intrinsieke waarde van deze landschappen én zodat onze inwoners en bezoekers van deze landschappen kunnen genieten.

De GMR wil een aantrekkelijke regio voor eigen inwoners en toeristen zijn, met toegankelijke recreatieve en toeristische voorzieningen, die passen bij de vraag. We streven naar een goede spreiding van recreanten over de regio. Dit is ten eerste belangrijk voor behoud en herstel van natuur, landschap en cultuurhistorie. In bepaalde gebieden willen we niet te veel en soms zelfs geen bezoekers, zodat natuur en landschap zich kunnen herstellen en ontwikkelen. Spreiding van recreatie is belangrijk voor een goede beleving van natuur, landschap en cultuurhistorie en voor de leefbaarheid van steden en dorpen.
In de afgelopen periode hebben we drie verhaallijnen gekozen die we op regionaal niveau verder willen ontwikkelen. Deze verhaallijnen zijn: Romeins verleden, WOII en Leven met het water. Een beleefbare regio met mooie verhalen draagt bij aan de identiteit van onze regio en aan een aantrekkelijk en gezond woon- en leefklimaat. Met nieuwe, slimme verbindingen en samenwerkings-verbanden verleiden we op termijn gasten om nieuwe plekken en producten te ontdekken. Zo draagt toerisme bij aan welvaart en welzijn in de regio en het versterken van het regionale verdienvermogen. Tegelijkertijd levert deze aanpak een bijdrage aan de (be)leefbaarheid van huidige hotspots.
Hiervoor is een goed routenetwerk en een goede herkenbaarheid, bekendheid, vindbaarheid en bereikbaarheid van recreatieve locaties en routes voor zowel inwoners als toeristen belangrijk. We doen dit in nauwe samenwerking met Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN). Daarbij is de vitaliteit van onze recreatief-toeristische sector van belang. Om te kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar recreatief-toeristische voorzieningen is een gezonde recreatief-toeristische sector, met een gevarieerd aanbod, nodig.

In de GMR hebben we een bloeiend creatief klimaat en cultureel leven en kennen we een sterke culturele infrastructuur. Kunst en cultuur dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat, zijn belangrijk voor het sociale klimaat en de leefbaarheid van de regio.
Cultuurregio 025 kent een eigen culturele signatuur en kracht. Bijzonder is dat nagenoeg de complete culturele keten van opleiding, productie en presentatie in 025 aanwezig is voor alle kunstvormen: toneel, muziek, dans, film, letteren, beeldende kunst, vormgeving en mode. De (inter)nationale top is hier aanwezig, evenals een innovatief middensegment met makers, gezelschappen, kleine en middelgrote podia, (kunst- en erfgoed) musea en festivals, expositieruimten, creatieve ondernemers, broedplaatsen en productiehuizen. Daarnaast kent de regio bloeiende amateurkunstgezelschappen die onze dorpskernen leefbaar en levendig houden. We vinden het belangrijk dat elk Gelders kind zich kan ontplooien en we willen cultuur, ons erfgoed en (de voorstellingen in) onze culture instellingen toegankelijk houden voor iedereen.

Wij concentreren ons op bovenstaande thema's. Omdat het bij ieder van deze thema's belangrijk is om regionaal samen te werken. Dit betekent niet dat voorzieningen zoals scholen, winkels en sport niet belangrijk zijn. Integendeel: die maken eveneens een belangrijk onderdeel uit van de leefomgeving en leefkwaliteit. Maar dit zijn zaken die door gemeenten individueel of in andere, bestaande bovenlokale verbanden worden opgepakt. Het thema bruisende binnensteden, krachtige kernen komt in deze regionale agenda, in tegenstelling tot de vorige regionale agenda, dan ook niet terug: datgene wat we regionaal op willen pakken is inmiddels belegd binnen verschillende andere opgaven.

Onze doelen

- "Meer landschap, meer stad"; groen en blauw in stedelijk en landelijk gebied versterken:
  - behoud en herstel van natuur en biodiversiteit
  - een robuust water- en riviersysteem, dat past bij de veranderende klimaatomstandigheden
  - het creëren van drieduizend hectare extra uitloopgebied in onze regio, waarin inwoners en bezoekers kunnen recreëren
- een aantrekkelijke regio zijn voor bezoekers van binnen en buiten de regio:
  - goede en toegankelijke toeristische-recreatieve voorzieningen
  - een goede spreiding van recreatief-toeristische voorzieningen over de regio, o.a. met het oog op natuurbehoud en herstel
  - goede culturele voorzieningen en een actief cultureel netwerk van topinstellingen, midden-segment, amateurkunst, cultuureducatie en vrijwilligers

Onze activiteiten

We werken aan de realisatie van onze doelen via drie speerpunten. In de afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het concreet en uitvoerbaar maken van onze ambities. We zijn gestart met de uitvoering van die plannen. Voor de periode 2025-2028 ligt onze focus op de uitvoering. Dat doen we als regio niet zelf; de uitvoering gebeurt door gemeenten en andere partners. Wij ondersteunen die uitvoering wel. Door betrokkenen bij elkaar te brengen, samenwerking te organiseren, gebiedsprocessen te helpen organiseren, financieringsstrategieën te ontwikkelen en middelen te helpen organiseren, te lobbyen en ons verhaal in te brengen in NOVEX en andere samenwerkingen. Daarnaast zorgen we dat we onze aanpak, samen met alle betrokkenen, aanpassen op nieuwe kansen en ontwikkelingen.

Speerpunt groen-blauw raamwerk en landelijk gebied

- **uitvoeringsprogramma groen-blauw raamwerk en landelijk gebied**
  Uitvoeren van dit programma in nauwe samenhang met de gebiedsprocessen, zoals beschreven bij de Groene groeiregio in paragraaf 2.1. Dit betekent verdere uitwerking en uitvoering van het groen-blauw raamwerk, waarbij we ons focussen op regio-overstijgende thema's en gebieden. Belangrijke thema's zijn de invulling van water en bodem sturend en de bijdragen van land- en tuinbouw en de landbouwtransitie aan onze doelen in het groen en blauw. Voor de uitvoering van het groen-blauw raamwerk is capaciteit nodig bij gemeenten. Deze brengen we in kaart en we helpen gemeenten met het organiseren hiervan en het zoeken naar financiering hiervoor.
  De gebieden waarop we ons richten zijn:
  - het Liemerse Broek en de recreatieve uitloopgebieden in de Liemers
  - de doorontwikkeling en realisatie van Park Lingezegen en de Ambitie voor de Boven-Linge in het Middengebied
  - de Groene Mantel in het Rijk van Nijmegen, met daarbinnen o.a. de Blauwe motor, groen-blauwe dooradering en Kop Malden
  - natuur- en beekherstel in de Veluwezoom
  - Gelderse Poort in relatie tot de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en Integraal riviermanagement (IRM); binnen deze programma's onderzoeken we of we onze doelen voor natuurherstel en een robuust watersysteem in samenhang en samenwerking kunnen realiseren
  - groen en blauw in de stad en daarmee een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie; zie Circulaire regio
- **lobby en organiseren financiering**
  Provincie Gelderland en het Rijk zijn al belangrijke partners in de uitvoering van onze activiteiten, we blijven actief werken aan het realiseren van samenwerking, delen van kennis en verwerven van financiering. Op Europees vlak verkennen we de mogelijkheden voor het verkrijgen van financiering voor de uitvoering en het delen van kennis.

Speerpunt recreatie en toerisme

- **voorbereiden ruimtelijke keuzes om recreatie en bezoekers beter te spreiden over de regio**
  Waar we op veel onderwerpen de afgelopen jaren al een mooie basis hebben gelegd en ons nu op uitvoering kunnen richten, geldt dat niet voor de spreiding van recreatie. We moeten op basis van het groen-blauw raamwerk en het toeristisch-recreatieve aanbod in de regio nadenken over hoe spreiding van recreatie en toerisme over de regio kan worden gestimuleerd. Een belangrijk vraag hierbij is hoe recreatie en toerisme goed kan samengaan met andere functies, zoals natuur, landschap en landbouw. Samen met de Verbonden regio kijken we hoe hubs en toeristische overstappunten (TOP's) hier een rol in kunnen spelen. In 2024 maken we hiermee een start, maar wij zullen dit verder moeten uitwerken en verfijnen in 2025 en daarna.
- **uitvoeren ambitiedocument en uitvoeringsplan verhaallijnen**
  In 2024 maken we een ambitiedocument en uitvoeringsplan voor de verhaallijnen. De uitwerking van de verhaallijnen WOII, Leven met het water en Romeinen maken hier in ieder geval onderdeel van uit. Vanaf 2025 gaan we werken aan de uitvoering van dit plan. Het (helpen) uitvoeren van het Masterplan Romeins verleden maakt hier onderdeel van uit.
- **fiets- en wandelroutenetwerk verder uitbreiden en beleving toevoegen**
  In samenwerking met de Verbonden regio werken we aan de verdere uitbreiding van fiets- en wandelroutenetwerken door bijvoorbeeld TOP's te realiseren. Het beheer en onderhoud van de routenetwerken maakt vooralsnog geen onderdeel uit van de bijdrage en rol van de GMR. We zijn wel betrokken bij het nadenken en besluiten over de manier waarop dit wordt georganiseerd. Mocht in 2024 blijken dat we een rol hebben in beheer en onderhoud, dan doen we hiervoor een voorstel aan gemeenten, inclusief de benodigde randvoorwaarden in capaciteit en geld.

- **profileren bezoekersmogelijkheden in de regio**
  We gaan samen met o.a. TVAN de verschillende recreatie- en bezoekersmogelijkheden in de regio goed en in balans op de kaart zetten en profileren. We doen dit vanuit de uitgangspunten van de samenwerkende gemeenten, waar de drie verhaallijnen onderdeel van zijn.

Speerpunt cultuur

- **uitvoeringsplan transformatievoorstel cultuur**
  We richten ons op het afronden van de uitvoering van het uitvoeringsplan om onze culturele infrastructuur te versterken. Daarnaast zorgen we dat de resultaten van dit uitvoeringsplan een plek krijgen binnen de bestaande organisaties en initiatieven. We doen dit samen met de provincie. Het gaat hier om het borgen van de resultaten van vier van de vijf hoofdlijnen van het uitvoeringsplan: innovatie in de culturele sector, cultuureducatie, opleiding van professionals in de kunst en het versterken van de ondersteuning van amateurkunst en vrijwilligers. De hoofdlijn van het versterken van de verhaallijn Romeinen, wordt geborgd in het uitwerken van de drie verhaallijnen (zie speerpunt recreatie en toerisme).
- **verkenning Nijmegen culturele hoofdstad**
  Nijmegen verkent of zij een bod wil doen voor culturele hoofdstad 2033. We hebben afgesproken samen op te trekken in die verkenning en een eventueel vervolg daarop. We richten ons op het ontwikkelen van een bod dat bijdraagt aan onze regionale opgaven en vraagstukken in brede zin (dus niet alleen cultuur).
- **aansluiten bij landelijke en provinciale ontwikkelingen**
  Op landelijk niveau wordt steeds meer gekeken naar de (cultuur)regio's als het gaat om cultuur en cultuurbeleid. We volgen deze ontwikkelingen en spelen daar op in. Ditzelfde geldt voor de ontwikkelingen op provinciaal niveau.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Ontspannen regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023. Voor 2024 wordt nog een begrotingswijziging voorgelegd, die een direct gevolg is van de begrotingswijziging die in 2023 op het speerpunt Duurzaam toerisme is geaccordeerd. Hiermee komt de totale begroting voor 2024 uit op € 770.000.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Ontspannen regio						
Lasten	500	531	704	722	722	722
Baten	500	531	704	722	722	722
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

5. Verbonden regio

Toelichting op de opgave

Deze opgave gaat over veilige en duurzame bereikbaarheid van onze regio. Onze mobiliteit verbindt meer stad met meer landschap. We zetten daarom in op een mobiliteitskoers in evenwicht met de andere opgaven in de regio. We werken vanuit een integraal perspectief, zodat de toekomstige mobiliteitsmaatregelen niet alleen goed zijn voor onze bereikbaarheid, maar ook bijdragen aan een prettige leef- en woonomgeving, gezondheid en natuur en recreatie.

De verstedelijkingsopgave in de regio is groot. Er zijn 60.000 extra woningen en extra werklocaties nodig tot 2040. De mobiliteitsdruk neemt toe. Uitgaande van het huidige mobiliteitsgedrag, ontstaan door 60.000 extra woningen alleen al zo'n 300.000 extra dagelijkse autoritten. Zonder extra investeringen zijn de nieuwe woningen letterlijk en figuurlijk onbereikbaar. De locatie waar we bouwen, maakt voor mobiliteit veel uit. De regio kiest bewust ervoor om de extra benodigde woningen zo veel als mogelijk te bouwen in bestaand stedelijk gebied rondom OV-knooppunten. Dit leidt niet alleen tot minder extra autoritten, maar geeft daarnaast een mobiliteitstransitie naar meer openbaar vervoer, meer fietsgebruik en meer verplaatsingen te voet. Een groot aantal mobiliteitsmaatregelen zijn essentieel voor onze woningbouwopgave. Zonder verbeterde ontsluiting en mobiliteitsmaatregelen is het onmogelijk de afgesproken aantallen woningen en bijbehorende werklocaties te realiseren. We signaleren in toenemende mate knelpunten in het mobiliteitsnetwerk, die alleen in samenhang op te lossen zijn.

In het landelijk gebied stijgt het autogebruik en is alternatief vervoer te beperkt aanwezig. Alternatieven voor autovervoer zijn nodig om het landelijk gebied voor iedereen duurzaam bereikbaar te houden.
Het beter op elkaar laten aansluiten van verschillende modaliteiten is noodzakelijk voor de mobiliteits-transitie en de bereikbaarheid van de regio. Regionale samenwerking is hiervoor een voorwaarde. De mobiliteitstransitie geldt niet alleen voor de toekomstige inwoners. Ook de huidige inwoners in de regio krijgen hiermee te maken. De transitie vraagt investeringen in onze infrastructuur en gedrags-verandering van onze bewoners. Daarvoor is het nodig dat mensen minder gaan reizen, vaker buiten de spits reizen of vaker kiezen voor een duurzaam alternatief.

Onze ambitie is duurzame bereikbaarheid voor inwoners en bedrijfsleven. Bereikbaarheid is voor inwoners en bedrijfsleven cruciaal om mee te doen aan de maatschappij. We zetten meer in op nabijheid en het voorkomen van bereikbaarheidsongelijkheid. Met de nieuwe OV-concessie voor de regio op komst (2026) is er een reële kans op verschraling van het OV-aanbod. We vragen met klem aandacht voor het behoud van het OV-aanbod. De in 2024 vastgestelde position paper en bijbehorende ambitienetwerkkaart is leidraad voor onze verdere aanpak.

We zien steeds grotere verschillen tussen stad en ommeland. In het landelijk gebied neemt het gebruik van OV en fiets af en stijgt het autobezit en autogebruik. Terwijl in de steden het autogebruik stabiliseert, het OV-aandeel standhoudt en de fiets enorm groeit. De toenemende autoafhankelijkheid leidt ertoe dat inwoners zonder rijbewijs of zonder auto in bepaalde kernen niet meer volwaardig mee kunnen doen in de samenleving. En het draagt niet bij aan de gewenste verduurzaming van onze mobiliteit.

Vanuit het klimaatakkoord zijn tussen Rijk, provincie en regio afspraken gemaakt om integrale duurzame mobiliteitsmaatregelen uit te werken. Voor het verminderen van de CO_2-uitstoot zijn concrete doelen afgesproken: 55% CO_2-reductie in 2030 (ten opzichte van 1990) en nagenoeg geen CO_2-uitstoot meer in 2050. Deze doelen zijn breed omarmd en vragen om flinke ingrepen, niet in de laatste plaats in onze mobiliteit. Immers, ruim 25% van de CO_2-uitstoot komt door onze mobiliteit. Om de afgesproken CO_2-reductie te behalen, zijn duurzame mobiliteitsmaatregelen nodig. In 2024 zijn

hiervoor de koers en ambities uitgewerkt in een Regio Mobiliteitsprogramma (RMP). In de periode 2025-2028 maken we samen met de provincie en de gemeenten afspraken over de verdere implementatie van het RMP. Wij onderzoeken of een eventueel regionaal mobiliteitsfonds van toegevoegde waarde is en wat de consequenties daarvan zijn.

Vanuit Europa gezien vormt de GMR een strategisch knooppunt van transportcorridors. In Den Haag worden plannen ontwikkeld voor oplossingen op de lange termijn, voor extra capaciteit voor goederenvervoer via weg, water en spoor in Oost-Nederland. De GMR heeft hierin geografisch gezien een strategische schakelrol. Deze goederencorridors concurreren in ruimte met andere opgaven in onze regio, zoals de woningbouwopgave. Een verwachte toename in goederenvervoer heeft impact op de bereikbaarheid en leefbaarheid in de regio zelf. En kan een toenemend gevoel van onveiligheid, overlast en/of gezondheidsproblemen voor onze inwoners betekenen.

Het wordt steeds drukker op onze wegen. Met de toenemende verkeerdrukte wordt de kans op ongelukken groter. Naast een goede bereikbaarheid is het vooral belangrijk dat het veilig is in het verkeer. De oplossing daarvoor ligt niet alleen in een goede infrastructuur met veilige wegen en fietspaden. Het gedrag van iedereen die aan het verkeer deelneemt, speelt hierin een belangrijke rol. Om verkeersslachtoffers te voorkómen, pakken we de belangrijkste risico's aan (risico-gestuurde aanpak).

Onze doelen

Mobiliteit en bereikbaarheid staan niet op zichzelf, maar moeten in balans zijn met de andere doelen rondom verstedelijking, klimaat, veiligheid en gezonde leefomgeving. We willen terughoudend zijn met het uitbreiden van de ruimte die voor mobiliteit nodig is, omdat de schaarse ruimte ook nodig is voor andere functies. We streven daarom niet naar maximalisatie van de bereikbaarheid, maar naar een optimale bereikbaarheid in relatie tot de andere doelstellingen. Mobiliteit en bereikbaarheid zijn integrale vraagstukken geworden. We willen bijdragen aan de doelen van brede welvaart en een bijdrage leveren aan de afgesproken CO_2-reductie.

- **toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk**
  Een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk is een randvoorwaarde om de ambities van onze verstedelijkingsopgave tot 2040 uit te voeren. We willen de bereikbaarheid verbeteren en ons mobiliteitssysteem toekomstbestendig maken door:
  - het beter benutten van de beschikbare capaciteit van onze infrastructuur, door te stimuleren om minder, buiten de spits of op minder drukke dagen te gaan reizen
  - daar waar knelpunten blijven bestaan, streven we naar een vergroting van de capaciteit en doorstroming van het mobiliteitsnetwerk; dat geldt zowel voor fiets, bus, trein als auto
- **toegang voor iedereen**
  Iedereen heeft recht op bereikbaarheid, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving. Iedere inwoner in de GMR heeft in 2028 alternatieven voor de (eigen) auto beschikbaar binnen loopafstand (deelmobiliteit, (flexibel) OV) of korte fietsafstand (HOV). Bereikbaarheid wordt niet alleen bepaald door de afstand (nabijheid) en snelheid (reistijd), maar ook door de toegankelijkheid en betaalbaarheid van vervoermiddelen en het voorhanden zijn van alternatieven. We willen dat onze inwoners in 2028 meer ontplooiingsmogelijkheden hebben dan nu. Concreet willen we dat onze inwoners meer arbeidsplaatsen/voorzieningen binnen een acceptabele reistijd binnen bereik hebben.
- **duurzame manier van reizen**
  We streven naar een mobiliteitssysteem waarin het logischer en aantrekkelijker is om een bewuste keuze te maken voor een duurzame manier van reizen. Dat wil zeggen: niet of op een ander tijdstip reizen, of met een duurzaam vervoersmiddel of een ketenreis met een combinatie daarvan. Onze meetbare doelstelling is dat er eind 2026 zo'n 20.000 nieuwe 'Slimme & Schone reizigers' zijn ten opzichte van 2022.

- **veiligheid**
  Onze ambitie is nul verkeersslachtoffers via een risico-gestuurde aanpak. Eind 2028 is het aantal verkeersdoden en -gewonden in elke gemeente ten opzichte van 2021 gedaald.
- **gezondheid en aantrekkelijke leefomgeving**
  We willen meer korte ritten met de fiets. In 2028 is de fiets en de e-bike het meest gekozen vervoermiddel in onze regio voor korte ritten. Daarmee verbeteren we enerzijds de vitaliteit van onze inwoners en zorgen anderzijds voor een gezondere luchtkwaliteit.

Onze activiteiten

Voor het realiseren van onze doelen werken we met twee speerpunten.

Speerpunt voorzieningen en infrastructuur

- **uitwerken mobiliteitsafspraken met Rijk**
  Investeringen in ons mobiliteitsnetwerk zijn noodzakelijk om de regio bereikbaar te houden. Hiervoor hebben we afspraken gemaakt met het Rijk en de provincie. We zetten in op het uitwerken hiervan. De afspraken hebben betrekking op:
  - verbreding A50
  - realisatie doortrekking A15/verbreding A12
  - spoor Utrecht-Arnhem-Duitse grens
  - vrije spoorkruising Arnhem-Oost
  - netwerkanalyse 2030-2040 Regio Foodvalley/GMR
  - RegioExpres: sneltrein op spoor Arnhem-Doetinchem-Winterswijk
- **investeringen in spoor**
  Op het spoor is en wordt fors geïnvesteerd. Door realisatie van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS), de aanpak van Station Nijmegen en elektrificatie van de Maaslijn.
  Belangrijke wensen voor ons zijn de frequentieverhoging van de sprinter tussen Nijmegen-Wijchen-Oss-Den Bosch en de Maaslijn, het verbeteren van de spoorlijn Tiel-Arnhem, het versterken van de ICE-verbinding tussen Arnhem en Frankfurt/Berlijn en het versnellen van de IJssellijn. Het knelpunt brug Ravenstein en de overwegveiligheid zijn hierbij aandachtspunten. Daarnaast speelt de discussie over de noordtak van de Betuweroute. Door deel te nemen aan alle (ambtelijke en bestuurlijke) relevante overleggen over goederenvervoer zorgen we ervoor dat we de belangen van de regio bewaken.
- **gebiedsaanpakken**
  In 2024 is toegewerkt naar een gericht maatregelenpakket voor drie gebiedsaanpakken: A325 corridor, Zuid- en Westflank Nijmegen en Oostflank Arnhem. In de gebiedsaanpakken komen onze integrale mobiliteitsopgaven samen. Hierbij is een directe koppeling gelegd met de NOVEX uitvoeringsagenda. Dit concretiseren we in 2025 en verder.
- **agenderen mobiliteitsprojecten op en rondom rijkswegen**
  Naast de projecten waarover afspraken zijn gemaakt, zijn drie projecten gedefinieerd die we op de agenda willen zetten. Te weten:
  - rondom de A50 aandacht voor het onderliggend wegennet en de bijbehorende mobiliteitstransitie
  - mobiliteitspluspakket boven op de bestaande plannen van de A15/A12; een eerste aanzet is in 2024 voorbereid
  - pré-verkenning naar de knelpunten rondom de A73
- **actieve mobiliteit als speerpunt in transitie naar meer duurzame mobiliteit**
  In de GMR is actieve mobiliteit (lopen en fiets) speerpunt in de transitie naar meer duurzame mobiliteit. In de regio zijn veel autoritten korter dan 7,5 kilometer. Een afstand die op de fiets en zeker op de e-bike voor veel inwoners, werknemers en bezoekers goed te doen is. Het stimuleren

van de overstap van auto naar fiets op deze ritten, vraagt om een breed pakket aan maatregelen. De GMR is hier aanjager van en richt zich met name op projecten die gemeentegrenzen overschrijden. We blijven inzetten op het verder ontwikkelen en verbeteren van ons doorfietsroutenetwerk. Actiepunten hierbij zijn: uitbouwen van het netwerk, beter voeden van de woongebieden en naar OV-knooppunten met goede fietsparkeermogelijkheden, integreren van recreatieve fietsroutes in het doorfietsnetwerk en gerichte ingrepen om de verkeersveiligheid te waarborgen.

- **regionaal mobiliteitsnetwerk**
  Goede bereikbaarheid vraagt om het optimaal benutten van verschillende modaliteiten. Technologische ontwikkelingen maken het reizigers steeds makkelijker om goed geïnformeerd voor de meest handige vervoerwijze te kiezen. Dit betekent dat de verknoping van de mobiliteitsnetwerken aandacht behoeft. Hubs en deelmobiliteit zijn hier onderdeel van, bijvoorbeeld via buurt- en stadrandhubs met overstapmogelijkheden op deelmobiliteit (deelfiets, deelscooter en deelauto). Onze rol is om zowel te inspireren als af te stemmen. Het gaat daarbij niet alleen om fysieke investeringen in bijvoorbeeld fietspaden, OV en hubs. Het gaat om aanvullende (flankerende) mobiliteitsmaatregelen zoals parkeernormen en deelmobiliteit, verlagen van snelheid, stringenter parkeerbeleid, verminderen van rijstroken en zero-emissiezones. Daar waar mogelijk willen we gebruik maken van financiële mogelijkheden bij het Rijk en de provincie.
- **belangenbehartiging openbaar vervoer**
  De GMR is niet zelf de opdrachtgever voor het openbaar vervoer. We zijn de vertolker van het regionale belang voor het openbaar vervoer namens de samenwerkende gemeenten. Of het nu gaat om versterking van het HOV-netwerk, de realisatie van stadsrandhubs, de lobby voor behoud van OV-aanbod, de wens tot integratie van het doelgroepenvervoer of de opstart van deelmobiliteit.
- **verkeersveiligheidsbeleid**
  De daling van het aantal verkeersdoden stagneert, terwijl het aantal verkeersgewonden toeneemt. De gemeenten in de regio hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van verkeersveiligheidsbeleid. Wij spelen een stimulerende en ondersteunende rol, door samen met de gemeenten toe te werken naar een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid. De risicogestuurde aanpak vormt de kern van onze aanpak.

Speerpunt duurzame mobiliteit en gedrag

- **programma Slim & Schoon Onderweg**
  Dit programma gaat om het stimuleren van duurzaam en slim reisgedrag. De maatregelen uit het programma helpen inwoners, forensen, bezoekers en (logistieke) ondernemers bewust te kiezen. Een gedragsaanpak op mobiliteit vergt een lange adem. We willen daarom in de periode 2025-2028 vasthouden aan de focus van de aanpak.
  De scherpere CO_2-regels maakt onze gedragsaanpak voor mobiliteit steeds minder vrijblijvend. Landelijk worden werkgevers verplicht onderzoek te doen naar de eigen CO_2-prestaties en de CO_2-uitstoot te verminderen. De werkgeversaanpak in het programma speelt hierop in.
- **efficiënt gebruik beschikbare infrastructuur**
  We ontwikkelen maatregelen die een efficiënt gebruik van de beschikbare infrastructuur stimuleren. We gebruiken hierbij technologie en werken data-gedreven. De regio heeft een coördinerende rol. Vanwege beperkte capaciteit bij gemeenten, kan de regio de gemeenten helpen met capaciteit of met praktische hulp, bijvoorbeeld via een toolbox. De regio deelt kennis over succesvolle aanpakken en kansen voor opschalen met partners. Bij efficiënt gebruik van infrastructuur hoort ook veilig gebruik. We stimuleren verkeersveiligheid door gerichte verkeerseducatie en gedragscampagnes.

- **duurzame logistiek**
  Logistiek is een belangrijk onderdeel om CO_2 in mobiliteit te verminderen. Samen met de Productieve en Circulaire regio zetten we in op: het versnellen van de realisatie van de laad-infrastructuur, het versterken van multimodaliteit, het signaleren van externe ontwikkelingen en ruimtelijke inpassing van logistieke hubs en bouwlogistiek.
  We werken gericht aan drie opdrachten:
  - versnelde uitrol laadinfrastructuur
    Wij willen een brug slaan tussen de centrale aanpak vanuit het landsdeel Oost (Nationale Agenda Laadinfrastructuur-Oost) en de regiogemeenten. Via kennisdeling en pilotprojecten stimuleren we een tijdige realisatie van voldoende laadinfrastructuur voor personenvervoer, logistiek en OV, waarbij we oog hebben voor de problemen rondom netcongestie.
  - versterken en verschonen multimodaliteit
    We werken als 'bovengemiddeld knooppunt' samen met het ministerie van IenW via het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) Programma Topcorridors, waarbij slim en schoon voor ons als regio centraal staat. De projecten met het Rijk zorgen ervoor dat we de meest duurzame schakel in het Europese TEN-T corridor-netwerk worden. En dat de bereikbaarheid in de regio niet verder onder druk komt te staan als gevolg van toenemend internationaal goederenvervoer. We willen meer duurzame logistiek met een groter aandeel binnenvaart en spoor. Hierdoor realiseren we een lagere CO_2-uitstoot, verbeterde luchtkwaliteit en minder congestie op de weg. Het verknopen van de verschillende modaliteiten is hiervoor noodzakelijk. De aanpak vanuit de GMR focust op het versterken van de samenwerking tussen binnenhavens, het stimuleren van een 'modal shift' bij het bedrijfsleven naar water en spoor en het verduurzamen van de binnenvaart.
  - signaleren externe ontwikkelingen
    We zijn de vertolker van het regionale belang bij landelijke goederenvervoer-vraagstukken, zoals Goederen corridor Noordoost Europa (GNOE). We streven daarbij naar betrouwbare, robuuste, duurzame en veilige goederenvervoercorridors en het voorkomen van conflicten met onze woningbouwlocaties en andere regionale afspraken. Daarnaast willen we zorgen dat externe veiligheid op de bestaande routes niet toeneemt en dat de normen voor geluids-grenswaardes en trillinghinder worden gerespecteerd.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Verbonden regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Verbonden regio						
Lasten	1.945	1.268	1.224	1.255	1.255	1.255
Baten	1.945	1.268	1.224	1.255	1.255	1.255
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

6. Circulaire regio

Toelichting op de opgave

Deze opgave gaat over het zuiniger en slimmer omgaan met energie, grondstoffen en producten. Hoe kunnen we onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk maken en in balans houden met de andere opgaven die we als regio nastreven, zoals het creëren van voldoende woonruimte, werkgelegenheid en recreatievoorzieningen?

Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving mee te maken heeft. We willen verspilling voorkomen, anders ontwerpen, de levensduur van producten verlengen en producten leasen, hergebruiken en recyclen. Dit is hard nodig, want er raken nog veel grondstoffen verloren, omdat we ze bijvoorbeeld verbranden. In Nederland vond in 2023 al op 12 april de zogenaamde Earth Overshoot Day plaats, de dag waarop Nederland de biocapaciteit heeft gebruikt die voor een jaar beschikbaar is. De GMR wil voorsorteren op een toekomst, waarin materialen en grondstoffen steeds schaarser worden en wil anticiperen op Rijks- en overheidsbeleid zoals het Nationaal Programma Circulaire Economie.

Circulariteit, klimaat en energie worden in landelijk en Europees beleid steeds meer geïntegreerd benaderd. Onder meer omdat circulariteit nodig is om klimaatdoelen te halen. Maar ook omdat het verstandig is om de energietransitie zo circulair mogelijk te laten verlopen, aangezien materialen en grondstoffen schaarser worden. We hebben de ambitie om uit te groeien tot circulaire topregio, nationaal en internationaal bekend om inspirerende circulaire initiatieven en projecten. We willen dat gemeenten, bedrijven en inwoners weten dat de GMR een circulaire topregio is en dat zij hier trots op zijn. En dat onze regio bezoekers vanuit andere landen en regio's inspireert.
Onze focus ligt bij het circulair ontwikkelen van de bouwketen, de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW) en een aantal productie-/reststoffenketens waar we als gezamenlijke overheden verschil kunnen maken. Onze gezamenlijke inkoopkracht weten we goed te benutten om de circulaire transitie in onze regio te versnellen.

De circulaire opgave draagt bij aan het slimmer omgaan met de gevolgen van klimaatverandering door klimaatadaptatie. Onderwijsinstellingen en bedrijven in onze regio en daarbuiten bouwen veel kennis op over thema's als hitte, droogte en extreme regenval. Die kennis kunnen we breed toepassen bij projecten in onze gemeenten. Zo leren we om klimaatbestendig te bouwen, vergroenen we stad en dorp, weten we beter om te gaan wateroverlast, hitte en droogte en gaan we steeds slimmer om met het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.

Het realiseren van de klimaatdoelen van Parijs (2015) is nodig om verdere opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan te voorkomen. Het Rijk heeft als doel vastgelegd om de uitstoot van broeikasgassen met tenminste 55% te verminderen in 2030 en met 95-100% in 2050. We stappen daarom over van fossiele op duurzame energiebronnen, zoals zon en wind. In onze Regionale Energiestrategie (RES) hebben we onze ambities en aanpak uitgewerkt. Tegelijkertijd staat ons energiesysteem onder grote druk door de toegenomen vraag naar elektriciteit. Nieuwe en bestaande woonwijken en bedrijven, duurzame mobiliteit en ook duurzame opwek van energie doen de behoefte aan elektriciteit enorm stijgen. Netcongestie is in kort tijdsbestek een belangrijke belemmering geworden voor het realiseren van onze opgaven. Dit vraagt om regionale afstemming en het voorbereiden van keuzes door provincie en gemeenten.

Onze doelen

- de GMR ontwikkelt zich tot een nationaal en internationaal bekende circulaire topregio
- gemeenten kopen circulair in en gemeentelijke opdrachten worden circulair aanbesteed
- in 2030 is de bouwsector in onze regio minstens 50% circulair en 100% in 2050, deze ambitie is vastgelegd in de Woondeal 2.0
- de regio is klimaatbestendig
- bedrijven, inwoners en gemeenten gebruiken minder fossiele energie
- in 2030 is de opwek van 1,62 Twh duurzame elektriciteit in onze regio gerealiseerd
- ons energiesysteem is stabieler en er is er weer voldoende ruimte voor nieuwe aansluitingen

Onze activiteiten

Voor het realiseren van bovenstaande doelen, gaan we op meerdere manieren aan de slag. We hebben onze activiteiten geordend in vier speerpunten.

Speerpunt grondstoffen en ketens

Onder dit speerpunten vallen activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen tot een circulaire topregio. En natuurlijk hoort hierbij dat we als overheden dan zelf het goede voorbeeld geven en circulair inkopen.

- **circulaire projecten stimuleren en uitdragen**
  We zorgen samen met onze partners voor een omgeving waarin circulaire projecten tot bloei kunnen komen. We werken hierbij samen met TEB (programma slimme duurzaamheid) en partijen als VNO-NCW, Kiemt, Lifeport@ en de regionale omgevingsdiensten. We participeren in een aantal nationale en internationale bijeenkomsten. Deze selecteren we op basis van waar we echt een meerwaarde kunnen leveren door ons verhaal te vertellen door onze (bestuurlijke) boegbeelden en/of kunnen leren van andere circulaire koplopers. We benutten de Regio Deal om de circulaire netwerken van bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten rondom Arnhem en Nijmegen nog steviger met elkaar te verbinden. In samenwerking met de Productieve regio besteden we aandacht aan voldoende ruimte voor circulaire bedrijven.
- **circulair inkopen door gemeenten**
  Als circulaire topregio willen we zoveel mogelijk circulair inkopen. Hierdoor wordt de vraag naar circulaire producten en diensten aangewakkerd en bevorderen we duurzame logistiek. We ondersteunen de regiogemeenten bij het uitwisselen van kennis en ervaring. We brengen de voltooide circulaire inkoopprojecten in beeld om andere gemeenten te inspireren. We stimuleren en faciliteren dat gemeenten de circulaire economie en circulaire inkopen in het beleid verankeren. Indien gemeenten hiervoor het Manifest MVOI als middel willen gebruiken, ondersteunen we hen daarbij.
- **grondstoffen- productieketens sluiten**
  We dragen bij aan het circulair en/of biobased maken van een of twee regionale grondstoffen-ketens per jaar. Daarnaast streven we naar een regionaal ecosysteem waarin hergebruik van grondstoffen en materialen steeds verder toeneemt. Grondstoffen- en materialenhubs kunnen hieraan bijdragen. We houden hierbij de focus op grondstoffen en ketens waar we vanuit onze regio een verschil mee kunnen maken, zoals bijvoorbeeld luiers, incontinentiemateriaal, zorgafval, zonnepanelen, voedsel en textiel. We proberen hierin verbindingen te leggen om innovaties en samenwerking binnen ketens te versnellen. We werken intensief samen met de Productieve regio om bedrijven en bedrijventerreinen te helpen om zich circulair door te ontwikkelen.

Speerpunt circulaire bouw en infra

Eind 2023 bedraagt het aandeel circulair bouwen 10%. We weten echter dat bij projecten waarvan nu de voorbereiding start, 50% technisch goed mogelijk is. Ondanks het huidige lage percentage, is 50% in 2030 dus realistisch haalbaar. Ons eerder gehanteerde regionale doel van 25% circulair in 2025 lijkt niet meer haalbaar, aangezien deze projecten al in voorbereiding zijn. Het is belangrijk dat direct bij de start van de voorbereiding van een project circulariteit op de agenda staat. Om dit te stimuleren, blijven we het gebruik van de impactladder voor conceptuele (industriële) en circulaire bouw stimuleren.

- programma Conceptueel en Circulair Bouwen 2023-2030 (CCB)
  Dit programma is onderdeel is van de Regio Deal. Het programma CCB loopt tot 2030. Financiering via de Regio Deal is tot en met 2026. Voor de jaren daarna is andere financiering nodig.
- project Circulair opdrachtgeverschap grond-, weg- en waterbouw (GWW)
  We werken aan circulair opdrachtgeverschap voor de GWW. Dit project loopt tot en met 2025, met financiering via de Regio Deal. We geven dit project na 2025 een passend vervolg met mogelijk cofinanciering vanuit de Regio Deal.

Via het programma en project richten we ons op de zaken die gemeenten moeilijk alleen kunnen en zaken die gemeenten direct werk uit handen nemen.

- **terugdringen materiaalgebruik**
  We focussen op het terugdringen van het gebruik van bouwmaterialen van primaire abiotische grondstoffen. We stimuleren daarom het produceren, verwerken en toepassen van biobased bouwmaterialen. Voor het stimuleren van meer hergebruik van bouwmaterialen, faciliteren we eenvoudige en effectieve methoden en systemen voor het matchen van vraag en aanbod voor alle spelers in de bouwketen.
- **regiobreed instrumentarium voor circulair bouwen**
  We richten ons op eenduidige en consistente regiobrede instrumenten voor circulair bouwen en een circulaire bouweconomie. Dat betekent dat ambities en werkwijzen van opdracht gevende partijen duidelijk en voorspelbaar worden gemaakt. We verwachten dat het initiatief Via-T van VO-campus zal bijdragen aan de scholing en ontwikkeling van expertise voor bouwende partijen.
- **aanbestedingstandaarden**
  Wat betreft aanbesteding ontwikkelen we consequente minimale standaarden die voorspelbaar stapsgewijs omhooggaan. Samen en goed afgestemd met andere duurzaamheidsambities zoals energieneutraal bouwen, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen.
- **kennisdelen**
  Om meer en sneller circulair te kunnen bouwen, moet kennis over circulariteit breed aanwezig zijn bij alle gemeenten en andere stakeholders. We organiseren en faciliteren dat bij alle stakeholders door kennis te verspreiden, te zorgen voor normering en de ambtelijke organisatie te ondersteunen. We werken hierbij doelgericht samen met bedrijven en andere stakeholders.

Speerpunt water en klimaatadaptatie

Als regio streven we ernaar dat we steeds beter worden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water. We willen maatregelen nemen om goed om te gaan met wateroverlast, droogte en/of hittestress. We zetten ons in om bebouwd gebied in stad en dorp verder te vergroenen, en we leren steeds beter klimaatbestendig en watervriendelijk te bouwen. Dit doen we in samenhang met de Ontspannen regio, die zich vooral richt op de ruimtelijke aspecten van klimaatadaptatie, en Productieve regio, die zicht richt op klimaatadaptieve werklocaties. Gelet op het feit dat klimaat-

adaptatie bij verschillende opgaven een thema is, bekijken we of de positionering van dit speerpunt aanpassing behoeft.

- **afstemming tussen opgaven**
  Veel partijen, zoals provincie, waterschappen, gemeenten en de Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie-regio's (RAS-regio's), werken intensief aan klimaatadaptieve plannen. De GMR is actief in de afstemming met al deze partijen.
- **landelijke maatlat klimaatadaptief bouwen**
  We ondersteunen het gebruik van deze maatlat. Het is de bedoeling dat alle gemeenten hiermee gaan werken.
- **samenwerking en kennisontwikkeling**
  We dragen bij aan drie projecten in de Regio Deal Arnhem-Nijmegen.
  - Built4Heath: op testlocaties worden de gezondheidseffecten van hittestress gemeten
  - Soil Valley: een sterk consortium - met bedrijven, mbo, hbo en wo - doet metingen op de stuwwal (Berg en Dal) en in rivierklei (Duivens Broek)
  - Lifeport Cool Lab: op zes testlocaties worden plannen voor vergroening uitgewerkt

  Hiermee ontwikkelen we en ontsluiten we de benodigde kennis. Dat doen we samen met TEB, KIEMT en Lifeport@ met leerprojecten en daarbij betrekken we regionale kennisinstituten WUR, HVHL, RU, HAN, ROC's en Radboudumc. We delen de beschikbare kennis en kunde binnen de gehele GMR. We organiseren kennissessies en ontwikkelen een toolbox water en klimaatadaptatie. Hierbij stimuleren we gemeenten om de landelijke methodiek Menukaart Hitte in de gebouwde omgeving toe te passen, die uitgaat van gebied, gebouw en gebruiker.
- **klimaatadaptatie op werklocaties**
  In samenwerking met de Productieve regio dragen we met kennis en kunde bij aan de uitdaging om werklocaties te vergroenen en daarmee meer klimaatadaptief te maken.
- **verwerven en benutten landelijke en Europese middelen**
  We zijn aangesloten op provinciale, landelijke en Europese netwerken om de mogelijkheden voor (inter)nationale financiering te benutten.

Speerpunt energietransitie

- **Regionale Energiestrategie (RES)**
  De uitvoering van de RES continueren we. We ondersteunen en faciliteren gemeenten in het realiseren van de afspraken uit het bod van de RES 1.0. We richten ons op het helpen van gemeenten bij het realiseren van projecten voor duurzame opwek van elektriciteit en op energie-besparing. We bereiden ons voor op een nieuw bod voor 2030 en verder.
- **warmtestructuur**
  We werken de regionale warmtestructuur met bronnenstrategie verder uit. We doen dit in samen-hang met de gemeentelijke warmteprogramma's. We versterken warmtetransitieprojecten van gemeenten.
- **energiesysteem**
  We werken aan oplossingen om netcongestie te beperken door regionaal te programmeren en samen met partners als Liander en Tennet tot de juiste investeringen en oplossingen te komen. Dit doen we in samenwerking met de opgaven Groene groeiregio, Verbonden regio en Productieve regio. Gemeenten ondersteunen we in het maken van de juiste keuzes als het gaat om nieuwe aansluitingen op het energienetwerk. Innovatie blijft van belang. Wij faciliteren dit als regio. Denk aan opslagmogelijkheden van energie, zoals de toepassing van waterstof. We stimuleren de ontwikkeling van smart energy hubs en nieuwe duurzame energiedragers. Connectr speelt een belangrijke rol in dit speelveld.

- **verduurzaming gemeentelijk energieverbruik**
  Het elektriciteitsverbruik van gemeenten is al volledig vergroend. We helpen gemeenten om het gebruik van fossiele brandstoffen (met name gas) voor het gemeentelijk vastgoed steeds verder uit te faseren en blijven de gezamenlijke inkoop van energie verzorgen.
- **CO_2-beprijzing en CO_2-monitoring**
  We werken in internationaal verband aan het verder uitwerken van CO_2-beprijzing als instrument voor gemeenten (gekoppeld aan het vierjarige Europese project Decarb-Pro). Daarnaast zorgen we voor jaarlijks inzicht in hoe onze regio ervoor staat bij het verminderen van de CO_2-uitstoot.
- **Nationaal Isolatieprogramma (NIP)**
  Gemeenten voeren NIP uit. Het voldoen aan de Flora- en Faunawetgeving is hierbij erg complex en vraagt veel inzet. Gemeenten hebben de GMR gevraagd hierbij ondersteuning te bieden. In welke vorm, werken we nog verder uit.
- **Regionaal Expertiseteam Energie (REE)**
  In 2023 hebben we als regio het initiatief genomen om het REE op te richten. Met steun van de provincie Gelderland richt dit onafhankelijke team zich op het ondersteunen van bedrijven om hun energievraag te verduurzamen. We blijven gemeenten uitnodigen en stimuleren om slim gebruik te maken van de diensten van het REE.
- **verslimmen aanpak laadinfrastructuur**
  In samenwerking met de gemeenten en andere lokale stakeholders ondersteunen we laad-mogelijkheden op kansrijke plekken in de regio. Laadinfrastructuur is noodzakelijk voor de transitie naar Zero Emissie (ZE) voertuigen. Netcongestie vertraagt deze transitie. Logistieke kavels op bedrijventerreinen zijn mogelijk kansrijk voor (tijdelijke) decentrale energiesystemen en collectieve voorzieningen. Met de regionale kennis en kunde via het REE en de logistiek makelaars uit het programma Slim & Schoon Onderweg (onderdeel van de Verbonden regio) wordt door de GMR een brug geslagen tussen een landelijke aanpak via het landsdeel Oost en onze regiogemeenten
- **kennisdelen**
  We delen kennis over o.a. aardgasvrije wijken, duurzame opwek, expertisecentra en energie-loketten.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht staat de begroting voor de Circulaire regio voor de planperiode van deze agenda en de realisatie van de begroting van 2023.

	realisatie	begroting	meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)						
Circulaire regio						
Lasten	1.652	1.679	2.452	2.515	2.515	2.515
Baten	1.652	1.679	2.452	2.515	2.515	2.515
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

7. Begroting 2025-2028

De begroting van de GMR is opgebouwd uit twee delen:
- Het regiobureau
- De vijf opgaven

De begroting is opgesteld voor de jaren 2025-2028 en materieel sluitend.
Het benodigde budget voor het regiobureau wordt gefinancierd uit een bijdrage van alle zeventien deelnemende gemeenten. Om deze bijdrage te berekenen, hanteren we het inwoneraantal per 1 januari 2024 als verdeelsleutel (bijlage 3).
Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau, betalen de gemeenten een bijdrage voor TEB. De regio heeft op grond van de gemeenschappelijke regeling de bevoegdheid om namens de colleges TEB te subsidiëren. Voor 2025 is begroot dat veertien gemeenten TEB subsidiëren, waaronder de gemeente Montferland. Ook voor deze bijdrage hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2024.
De middelen voor de vijf opgaven worden gevormd door gemeenten die intekenen op die opgave en subsidies van bijvoorbeeld provincie of Rijk en partners (zoals koepelorganisaties, onderwijs-instellingen of bedrijven).

Samengevat zijn voor 2025 de bijdragen per inwoner[1] in onderstaande tabel opgenomen.
(deze tabel is gebaseerd op de primaire begroting):

Bijdrage per inwoner	2024		2025	
Regiobureau		€ 2,71		€ 2,77
Groene groeiregio	€ 0,99		€ 1,18	
Productieve regio	€ 1,05		€ 0,92	
Ontspannen regio	€ 0,66		€ 0,92	
Verbonden regio	€ 1,58		€ 1,59	
Circulaire regio	€ 1,56		€ 1,63	
		€ 5,84		€ 6,24
Totaal		€ 8,55		€ 9,01

De bijdrage voor TEB bedraagt € 1,04 per inwoner. De afspraak over de bijdrage aan TEB loopt tot en met 2025.
De totale bijdrage neemt ten opzichte van 2024 met € 0,46 toe. Oorzaken zijn o.a. de inflatie en de stijging van de cao-lonen. De onzekerheid rondom cofinanciering beïnvloedt de hoogte van de inwonerbijdrage.
Door het veranderende politieke landschap zijn wij voorzichtig met het opnemen van gelden van derden, zoals Rijk en provincie. Voor RES- en Woondeal-gelden kan een uitzondering gemaakt worden op het voorzichtigheidsprincipe, omdat deze gelden meerjarig zijn toegekend.

7.1 Het regiobureau

Het regiobureau heeft de volgende taken:
- het inhoudelijk en financieel voorbereiden van de opgaven en het zorgen voor coördinatie en integraliteit van de opgaven
- organisatie, voorbereiden en uitwerken van vergaderingen van dagelijks en algemeen bestuur
- profilering, positionering en lobby van de regio (provincie, Rijk, Euregio, Europa)

[1] Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar die 50% korting krijgt op de inwonerbijdrage aan het procesgeld van het regiobureau (artikel 29, lid 3 van de gemeenschappelijke regeling). Dit vanwege de unieke situatie dat het als enige gemeente gelegen is in de provincie Limburg, waardoor het als enige niet-Gelderse gemeente o.a. niet altijd gebruik kan maken van investeringen in de regio vanuit de provincie Gelderland.

- informatie, communicatie en ontmoeting in/van de regio (bestuurders en raden) aanspreekpunt voor externe partners
- ondersteuning en advisering van colleges en raden en de regioagendacommissie bij het regionale werk
- tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio
- bedrijfsvoering (zoals financiën, archief, privacy, juridische zaken, aanbestedingsbeleid en personeelszaken)
- verstrekken subsidie aan TEB

De begroting van het regiobureau bouwt voort op het in 2021 geactualiseerde bedrijfsplan. In de praktijk is gebleken dat de regie op communicatie en profilering van de GMR beter vanuit het regiobureau kan worden aangestuurd. In de begroting van 2025 is de ingezette lijn van de begroting 2024 verder doorgezet.
Ten opzichte van 2024 is een indexatie van 6,54%, conform de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2024 (BRN), toegepast.
De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonerbijdrage (zie voetnoot 1).

7.1.1. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat afzonderlijke aandacht moet worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen. Alle aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

7.1.2. Investeringsbegroting

De organisatie verwacht in 2025 geen investeringen te doen. Vandaar dat de investeringsbegroting en daarmee toe te kennen investeringskredieten niet zijn opgenomen.

Kosten regiobureau en bijdrage TEB

Regiobureau	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Personele kosten	0.4	1.586	1.626	1.626	1.553
Overhead	0.4	459	470	500	470
Lobby, positionering en profilering	0.4	55	56	56	56
Communicatie en ontmoeting	0.4	185	188	203	138
Onvoorzien	0.4	100	103	103	103
Af: Bijdrage 5% subsidie aan Regiobureau		-104	-107	-107	-107
Totaal lasten		**2.281**	**2.336**	**2.381**	**2.213**
Baten					
Inwonerbijdrage gemeenten	0.4	2.126	2.262	2.307	2.214
Subsidie provincie inwonerbijdrage	0.4	0	0	0	0
Overige bijdrage	0.4	155	74	74	-1
Totaal baten		**2.281**	**2.336**	**2.381**	**2.213**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie)		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		2.126	2.262	2.307	2.214
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	785.123
Bijdrage per inwoner in euro's		2,77	2,90	2,94	2,82

Bijdrage TEB	**2025**	**2026***	**2027***	**2028***
Aantal deelnemende gemeenten	14	13	13	13
Aantal inwoners deelnemers basisjaar	**718.959**	**687.927**	**693.416**	**694.938**
Bijdrage per inwoner in euro's	1,04	1,04	1,04	1,04
Bijdrage TEB	748	715	721	723

*In 2026 start een volgende periode van 5 jaar bijdrage TEB. Hierover moet formele besluitvorming nog plaatsvinden. In dit overzicht is mogelijke bijdrage van gemeente Montferland vanaf 2026 niet opgenomen omdat GMR niet bevoegd is subsidie te verlenen namens niet aangesloten gemeenten.

7.2 De vijf opgaven

De opgaven en de projecten en de daarbij behorende begroting hebben begin 2025 een looptijd van één jaar. Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van:

1. Het aantal inwoners op 1 januari 2024.
2. Het aantal gemeenten dat een overeenkomst voor de opgaven heeft gesloten voor 2023-2024.

De financiële uitwerking van de opgaven is ook dit jaar voorbereid in het betreffende bestuurlijke opgaveteam. Uitgangspunt is dat de regionale agenda 2023-2024 tot resultaten heeft geleid, die het vertrekpunt vormen voor deze nieuwe regionale agenda.

Sinds de regionale agenda 2023-2024 wordt de methodiek van indexeren conform BRN toegepast. Voor 2025 komt deze index uit op 6,54%. Dit percentage is voor alle opgaven en het regiobureau gebruikt. Afwijkingen op deze begroting die in het verloop van 2025 ontstaan, worden conform het Spoorboekje P&C-cyclus 2024-2025 in het najaar aan het algemeen bestuur voorgelegd.

7.2.1 Groene groeiregio

Groene groeiregio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	215	220	220	220
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
Groeiprocessen (uitwerking verstedelijkingsstrategie)	8.2	277	283	283	283
Ruimtelijke integratie opgaven	3.1	161	165	165	165
Totaal lasten		**1.783**	**1.826**	**1.826**	**1.826**
Baten					
Algemeen	0.4	215	220	220	220
Speerpunten					
Versnellingsopgave woningbouw	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
Groeiprocessen (uitwerking verstedelijkingsstrategie)	8.2	277	283	283	283
Ruimtelijke integratie opgaven	3.2	161	165	165	165
Totaal baten		**1.783**	**1.826**	**1.826**	**1.826**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie/Woondeal)		870	893	893	893
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		913	934	934	934
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,18**	**1,20**	**1,19**	**1,19**

7.2.2 Productieve regio

Productieve regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	316	325	332	338
speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap mkb	3.1	75	93	95	91
Human Capital	3.1	158	158	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	165	192	160	260
Totaal lasten		**714**	**768**	**587**	**689**
Baten					
Algemeen	0.4	316	325	332	338
speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap mkb	3.1	75	93	95	91
Human Capital	3.1	158	158	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	3.1	165	192	160	260
Totaal baten		**714**	**768**	**587**	**689**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		714	768	587	689
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**0,92**	**0,99**	**0,75**	**0,88**

7.2.3 Ontspannen regio

Ontspannen regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	145	149	149	149
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	0	0	0	0
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	5.5	212	217	217	217
Sterke culturele infrastructuur	5.5	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	5.5	322	330	330	330
Cultuur	5.5	25	26	26	26
Totaal lasten		**704**	**722**	**722**	**722**
Baten					
Algemeen	0.4	145	149	149	149
speerpunten					
Duurzaam toerisme	3.4	0	0	0	0
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	3.1	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	5.5	212	217	217	217
Sterke culturele infrastructuur	5.5	0	0	0	0
Recreatie en toerisme	5.5	322	330	330	330
Cultuur	5.5	25	26	26	26
Totaal baten		**704**	**722**	**722**	**722**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		703	721	721	721
Aantal inwoners		764.135	771.226	777.110	778.632
Bijdrage per inwoner in euro's		**0,92**	**0,93**	**0,93**	**0,93**

7.2.4 Verbonden regio

Verbonden regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	489	501	501	501
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	385	395	395	395
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	359	359	359
Totaal lasten		**1.224**	**1.255**	**1.255**	**1.255**
Baten					
Algemeen	0.4	489	501	501	501
speerpunten					
Fysieke Netwerken	2.1	385	395	395	395
Deelmobiliteit en gedragsaanpak	2.1	350	359	359	359
Totaal baten		**1.224**	**1.255**	**1.255**	**1.255**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		1.224	1.255	1.255	1.255
Aantal inwoners		772.288	779.211	785.123	786.645
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,59**	**1,61**	**1,60**	**1,59**

7.2.5 Circulaire regio

Circulaire regio	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	0.4	184	189	189	189
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	633	649	649	649
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	125	129	129	129
Water en klimaatadaptatie	3.1	68	70	70	70
Transitie naar duurzame energie	3.1	1.442	1.478	1.478	1.478
Totaal lasten		**2.452**	**2.515**	**2.515**	**2.515**
Baten					
Algemeen	0.4	184	189	189	189
speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1	633	649	649	649
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1	125	129	129	129
Water en klimaatadaptatie	3.1	68	70	70	70
Transitie naar duurzame energie	3.1	1.442	1.478	1.478	1.478
Totaal baten		**2.452**	**2.515**	**2.515**	**2.515**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		1.210	1.240	1.240	1.240
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)		1.243	1.274	1.274	1.274
Aantal inwoners		764.135	771.226	777.110	778.632
Bijdrage per inwoner in euro's		**1,63**	**1,65**	**1,64**	**1,64**

7.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld

	taakveld	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen/regiobureau	*0.4*	3.630	3.720	3.772	3.610
Subsidie TEB	*3.1*	748	715	721	723
Opgaven					
1. Groene groeiregio	*3.1*	161	165	165	165
	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
	8.2	277	283	283	283
2. Productieve regio	*3.1*	398	443	255	351
3. Ontspannen regio	*5.5*	559	573	573	573
4. Verbonden regio	*2.1*	735	754	754	754
5. Circulaire regio	*3.1*	2.268	2.326	2.326	2.326
Totaal lasten		**9.906**	**10.137**	**10.007**	**9.943**
Baten					
Algemeen/regiobureau	*0.4*	3.630	3.719	3.764	3.596
Subsidie TEB	*3.1*	748	715	721	723
Opgaven					
1. Groene groeiregio	*3.1*	161	165	165	165
	8.1	1.130	1.158	1.158	1.158
	8.2	277	283	283	283
2. Productieve regio	*3.1*	398	444	263	365
3. Ontspannen regio	*5.5*	559	573	573	573
4. Verbonden regio	*2.1*	735	754	754	754
5. Circulaire regio	*3.1*	2.268	2.326	2.326	2.326
Totaal baten		**9.906**	**10.137**	**10.007**	**9.943**
waarvan gelden derden		*2.080*	*2.134*	*2.134*	*2.134*
Saldo		0	0	0	0

7.4 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans		T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+2
ACTIVA		**2023 31-dec EUR**	**2024 31-dec EUR**	**2025 31-dec EUR**	**2026 31-dec EUR**	**2027 1-jan EUR**	**2028 1-jan EUR**
Materiële vaste activa							
A127	Overig	44.495	34.695	24.895	15.095	5.295	0
		44.494	34.695	24.895	15.095	5.295	0
Financiële vaste activa							
A1332c	Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768
		4.768	4.768	4.768	4.768	4.768	4.768
Vlottende activa uitzettingen							
A215	Vooruitbetalingen	37.099	40.000	42.500	42.500	42.500	42.500
A221	Vorderingen op openbare lichamen	2.014.400	1.755.000	1.665.000	1.740.000	1.740.000	1.740.000
A23	Liquide middelen	3.604.077	3.205.417	3.206.217	3.249.517	3.185.499	3.177.000
		5.655.576	5.000.417	4.913.717	5.032.017	4.967.999	4.959.500
TOTAAL ACTIVA		5.704.839	5.039.880	4.943.380	5.051.880	4.978.062	4.964.268

PASSIVA		**2023 31-dec EUR**	**2024 31-dec EUR**	**2025 31-dec EUR**	**2026 31-dec EUR**	**2027 1-jan EUR**	**2028 1-jan EUR**
Eigen Vermogen							
P111	Algemene reserve	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
P112	Bestemmingsreserve	83.255	0	0	0	0	
P114	Saldo van rekening	197.682	0	0	0	0	
		380.937	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Voorziening							
P12	Voorziening verlofuren	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Vlottende passiva							
P213	Overige vlottende schulden	1.540.756	2.062.880	1.966.380	2.074.880	2.001.062	1.987.268
Overlopende passiva							
P29c	Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid	3.556.450	2.650.000	2.650.000	2.650.000	2.650.000	2.650.000
P29d	Overlopende passiva	216.696	217.000	217.000	217.000	217.000	217.000
		5.313.902	4.929.880	4.833.380	4.941.880	4.868.062	4.854.268
TOTAAL PASSIVA		5.704.839	5.039.880	4.943.380	5.051.880	4.978.062	4.964.268

8. Bedrag heffing vennootschapsbelasting

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, indien aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verricht voor de onmiddellijke of middellijke participerende publiekrechtelijke rechtspersonen.
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht.
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer de winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden, moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting worden betaald.

De GMR verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

9. Paragrafen

9.1 Paragraaf 1: Risico's en weerstandsvermogen

Op grond van artikel 11 BBV moet de GMR in de paragraaf weerstandsvermogen[2] inzicht verschaffen in de robuustheid van de begroting.
Het weerstandsvermogen van de GMR is het vermogen om niet-structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen, zodat de taken kunnen worden voortgezet. De GMR is nauwelijks ontvankelijk voor risico's. Het risicoprofiel is heel laag. Bovendien is een algemene reserve gevormd voor het opvangen van deze risico's.
Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen.

Beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen

De GMR heeft een reserve voor het exploitatierisico, in dit geval de algemene reserve, gevormd. Deze reserve (€ 100.000) wordt toereikend geacht, gelet op de voorwaarden in de gemeenschappelijke regeling.

Stille reserves

De GMR heeft geen stille reserves.

Stelposten

In de begroting 2025 is een stelpost van € 100.000 opgenomen. Dit bedrag is gereserveerd voor projecten die ten tijde van het opstellen van deze begroting nog niet voorzien waren.

Risico's

De risico's kunnen worden ingedeeld in:
1. Risico's voortvloeiend uit het eigen beleid
2. Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheid
3. Risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties
4. Risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden
5. Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen

ad. 1. risico's voortvloeiend uit eigen beleid
In de begroting 2025 is op basis van ervaringscijfers tot en met 2023 een bedrag van € 60.000 opgenomen. Ten aanzien van de juistheid van de inschatting bestaat enige voorzichtigheid, ten gevolge van de volatiliteit van het rentepercentage.

ad. 2. risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheid
In de regionale agenda 2025-2028 wordt bij de opgave Verbonden regio inhoudelijk ingegaan op het project Slim & Schoon Onderweg. In de begroting 2025 zijn op basis van onzekerheid van toekenning van financiële middelen geen uitgaven opgenomen.

ad. 3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties
In de begroting 2025 is definitief uitgegaan van de uittreding van de gemeente Montferland. In de bijdrage voor TEB is zonder uittreding van de gemeente Montferland gerekend.

[2] Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de GMR beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Als gevolg van een slechtere financiële situatie bij gemeenten bestaat de kans dat de GMR een bezuinigingstaakstelling krijgt opgelegd. Dit kan tot gevolg hebben dat doelstellingen uit de regionale agenda niet worden gehaald.
De GMR is een netwerkorganisatie. Indien menskracht buiten de gemeenten om, op een krappe arbeidsmarkt aangetrokken moet worden, bestaat een risico van extra prijsstijgingen.

ad. 4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden
In de begroting van 2025 is rekening gehouden met langdurig ziekteverzuim van één medewerker (2e spoor, 70%). Een tegemoetkoming in de loonkosten vanuit het UWV is buiten beschouwing gelaten.

ad. 5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen
De gevolgen van de cao-onderhandelingen en prijsstijgingen werken door in het jaarresultaat. Gezien de forse inflatie van de afgelopen jaren, is een indexering van de kosten in 2025 van 6,54% toegepast.
In de meerjarenbegroting van 2026-2028 is geen rekening gehouden met het aflopen van de huur-overeenkomst van de kantoorruimte aan de Nijverheidsweg 2a te Elst, per 31 augustus 2026.

Secundaire arbeidsvoorwaarden
Op grond van de gemeenschappelijke regeling volgt de GMR de cao SGO, waarin de secundaire arbeidsvoorwaarden zijn vastgelegd.

Werkkostenregeling
De huidige werkkostenregeling is ingegaan op 1 januari 2020. Per 2024 is de vrije ruimte in de WKR verruimd tot 1,92% tot een loonsom van € 400.000. Over het restant van de loonsom wordt gerekend met 1,18%. Voor de vergoedingen boven dit bedrag moet een eindheffing van 80% worden betaald. Naar verwachting komt de organisatie in 2025 niet boven de forfaitaire ruimte uit.

9.2 Paragraaf 2: Financiering

De begroting van de GMR wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de gemeenschappelijke overeengekomen afspraak voor wat betreft de bijdragen van gemeenten (artikel 29, lid 1) waarborgt dat de inkomende en uitgaande geldstromen in evenwicht zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Rentelasten/rentebaten
De regio heeft met de Rabobank een rekening-courant-overeenkomst gesloten en maakt gebruik van Schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.
De rente wordt niet aan de taakvelden toegekend.

Financieringspositie
De GMR kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm
De GMR heeft geen vaste schuld en derhalve is de rente-risiconorm niet van toepassing.

9.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering

Artikel 14 van de het BBV verplicht de organisatie om de stand van zaken en de voornemens voor de bedrijfsvoering weer te geven. De gemeenten hebben gekozen voor een compacte organisatie van het regiobureau, die ten dienste staat van de opgave-gerichte samenwerking.

Taken en bevoegdheden zijn geformaliseerd in de gemeenschappelijke regeling en onderliggende regelingen en mandaatbesluiten. Voor de hoge ambities in het programma ter uitvoering van regionale visie en agenda is een efficiënt en slagvaardig bureau nodig. Voor de bureau-ondersteunende taken, zoals archief en P&O, wordt gebruik gemaakt van de dienstverlening van de gemeente Nijmegen.
De GMR is een netwerksamenwerking. Uitgangspunt van de regionale samenwerking is dat deze wordt ondersteund door een regiobureau, waarbij optimaal gebruik gemaakt wordt van de in de gemeenten aanwezige capaciteit en kennis.

Financiën
De ontwikkeling van adequate bedrijfsvoering (scheiding van functies, administratieve organisatie, bewaking, verantwoording en rechtmatigheid) is een continu proces. De regiodirecteur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om opdracht tot betaling te geven. De controller beheert en regisseert de financiële organisatie; ABAB verzorgt de administratie.

BTW
De bedragen in de begroting zijn exclusief BTW. De door de organisatie betaalde BTW wordt gecompenseerd door de regiogemeenten. Deze zogenaamde doorschuif BTW/transparantie BTW wordt verantwoord in de jaarrekening en is opgenomen in de balans.

Personeelszaken
Op het personeel van de GMR is de rechtspositie van de gemeenschappelijke regeling van toepassing. Voor de inzet van de bedrijfsgezondheidsdienst wordt gebruik gemaakt van de gemeente Nijmegen. Een personeelsconsulent van deze gemeente is tevens adviseur van de GMR en aanspreekpunt voor het personeel. De salarisadministratie wordt eveneens door de gemeente Nijmegen verzorgd.

Automatisering
De hardware wordt door de GMR zelf aangeschaft. Verder maakt de regio gebruik van een particuliere dienstverlener, Skyliner. Skyliner adviseert bij aankoop (kwantumkorting) en ondersteunt de organisatie bij de dagelijkse werkzaamheden (helpdesk).

Interne zaken
De postregistratie vindt plaats op het regiobureau en van hieruit worden de verslaglegging, correspondentie en agendabeheer voor het bestuur verzorgd.
Archivering en archiefbewaring worden ingehuurd bij de particuliere organisatie M&N partners.

Huisvesting
De GMR huurt een kantoorruimte in een bedrijfsverzamelgebouw in Elst (Gld). Verder huren wij voor de afdeling Public Affairs een kantoorruimte in Brussel.

Overhead
Volgens het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten de kosten van overhead conform de definitie in de notitie Overhead van de commissie BBV inzichtelijk worden gemaakt. In paragraaf 7.1 is de specificatie van het regiobureau opgenomen. Daarnaast is binnen elke opgave overhead opgenomen voor managementkosten.

Rechtmatigheid
Met ingang van 2022 is de rechtmatigheidsverantwoording gewijzigd. Het algemeen bestuur dient sinds dat moment vooraf de kaders en normen te bepalen voor de rechtmatigheidsverantwoording voor het dagelijks bestuur en de getrouwheid voor de accountant. Gedurende het jaar dient het dagelijks bestuur uitvoering te geven aan de vastgestelde kaders en normen. Het dagelijks bestuur legt in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatigheid.

Bij het schrijven van deze begroting stond deze wetswijziging nog ter discussie en was de wijziging nog niet opgenomen in de BBV en de wet Bado.

9.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen

De GMR heeft zelf geen verbonden partijen, met dien verstande dat zij voor de regiogemeenten wel een verbonden partij is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de kosten gemeenschappelijke regelingen behoren tot de verplichte uitgaven van gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de verdeling tussen de regiogemeenten geschiedt op basis van inwoneraantal 1 januari van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

9.5 Paragraaf 5: Ontwikkeling van het EMU saldo

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatieresultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die financiële uitgaven of inkomsten zijn.

Berekening EMU-saldo	2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Omschrijving	Begroting	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Euro x 1.000							
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-		-	-	-	-	-
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-12		-10	-10	-10	-10	-5
3. Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-		-	-	-	-	-
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-		-	-	-	-	-
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van de financiële vaste activa	-		-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**-12**		**-10**	**-10**	**-10**	**-10**	**-5**

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kerngegevens

Adresgegevens Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Bezoekadres:
Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst

Telefoon
06 - 10 16 91 43

Website
www.groenemetropoolregio.nl

Bijlage 2: Deelnemende gemeenten

Deelnemers	Groene groeiregio	Productieve regio	Ontspannen regio	Verbonden regio	Circulaire regio	TEB
Arnhem	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Berg en Dal	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Beuningen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Doesburg	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Druten	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Duiven	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Heumen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Lingewaard	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Montferland	nee	nee	-	nee	-	ja
Mook en Middelaar	ja	nee	nee	ja	nee	nee
Nijmegen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Overbetuwe	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Renkum	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Rheden	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Rozendaal	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Westervoort	ja	ja	ja	ja	ja	nee
Wijchen	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Zevenaar	ja	ja	ja	ja	ja	ja

Aangezien niet alle gemeenten standaard deelnemen aan bovenstaande inzet, staat hieronder een overzicht van de aantallen deelnemende gemeenten.

Deelnemers		**1-1-2020**	**1-1-2021**	**1-1-2022**	**1-1-2023**	**1-1-2024**
Groene groeiregio	**17**	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288
Productieve regio	**16**	778.723	780.368	785.634	793.809	764.135
Ontspannen regio	**16**	742.714	744.330	749.285	756.926	764.135
Verbonden regio	**17**	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288
Circulaire regio	**16**	742.714	744.330	749.285	756.926	764.135
The Economic Board	**14**	697.356	698.937	704.383	711.810	718.959

Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente

Deelnemers GMR	Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022	Per 1-1-2023	Per 1-1-2024
Arnhem	161.368	162.477	163.964	165.712	167.651
Berg en Dal	34.990	35.008	34.946	35.421	35.478
Beuningen	25.891	26.165	26.232	26.576	26.723
Doesburg	11.078	11.064	11.034	11.081	11.081
Druten	18.918	18.407	19.177	19.511	19.581
Duiven	25.124	25.067	24.944	24.939	24.869
Heumen	16.450	16.569	17.197	16.793	16.839
Lingewaard	46.606	46.863	46.969	47.217	47.342
Montferland	36.009	36.038	36.349	36.883	-
Mook en Middelaar	7.847	7.910	7.985	7.985	8.153
Nijmegen	177.698	177.453	179.081	182.465	187.011
Overbetuwe	47.909	48.214	48.265	48.703	48.909
Renkum	31.404	31.412	31.360	31.468	31.419
Rheden	43.736	43.536	43.429	43.584	43.656
Rozendaal	1.705	1.726	1.756	1.752	1.831
Westervoort	14.973	15.011	14.945	15.110	15.152
Wijchen	41.124	41.259	41.343	41.540	41.543
Zevenaar	43.740	44.099	44.643	45.054	45.050
totaal	786.570	788.278	793.619	801.794	772.288

Gemeente
ROZENDAAL

Het Dagelijks Bestuur van de
Groene Metropoolregio
t.a.v de voorzitter
Nijverheidsweg 2a
6662 NG ELST

Datum	: 2 juli 2024	Behandeld door	:
Uw kenmerk	: -	Telefoon	: 026-3843666
Ons kenmerk	: -	E-mail	: gemeente@rozendaal.nl

Onderwerp: Zienswijze ontwerpbegroting 2025 – 2028 Groene Metropoolregio

Geachte voorzitter,

Hartelijk dank voor de toezending van de Jaarstukken over 2023, de conceptversie van de Regionale Agenda 2025-2028 inclusief de bijbehorende Conceptbegroting 2025-2028 op 15 april jl. We hebben daar kennis van genomen en besproken in onze gemeenteraadsvergadering van 18 juni en 2 juli. Naar aanleiding hiervan sturen wij u deze reactie, die u kunt opnemen als zienswijze namens de Rozendaalse raad.

Jaarstukken 2023
De jaarstukken van 2023 geven ons geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

Regionale Agenda 2025-2028
De concept Regionale Agenda 2025 – 2028 geeft vorm aan de samenwerking binnen de Groene Metropoolregio (GMR). De GMR krijgt de komende jaren een groei van, naar verwachting, 60.000 extra woningen. Hierdoor neemt de druk op het landschap en de voorzieningen toe. Hierbij zien wij het belang van regionale samenwerking om de uitdagingen waar de regio voor staat gezamenlijk vorm te geven en scherpe keuzes te maken. De gemeente Rozendaal kan hierin, met de unieke kenmerken een bijdrage leveren aan de ambities op het gebied van recreatieve voorzieningen, natuur en landschap. Op hoofdlijnen herkennen wij de koers die bestuurlijk in gang is gezet in de verschillende bestuurlijke opgaveteams. Wel maken we gebruik van de mogelijkheid om een aantal kanttekeningen en aandachtspunten mee te geven in deze brief.

Opgave Ontspannen Regio
Rozendaal speelt met zijn unieke groene kwaliteiten een relevante rol voor de omliggende plaatsen binnen deze opgave. Wij zien kansen om het natuur- en beekherstel in de Veluwezoom samen met de omliggende gemeenten verder vorm te geven. Daarnaast zien we de belangrijke rol weggelegd voor de gemeenten binnen de GMR om gezamenlijk de ruimtelijke keuzes te maken om recreatie en bezoekers beter te spreiden over de regio.

Kerklaan 1, 6891 CL Rozendaal – Postbus 9106, 6880 HH Velp

Opgave Groene Groeiregio
We herkennen ons in hoofdlijnen op de omschreven opgaven en activiteiten. De komende periode zal in het teken staan van uitvoering. We hebben lokaal een woonbehoefteonderzoek uitgevoerd en zijn begonnen met het opstellen van een Omgevingsvisie/Woonvisie. Deze visie zal een eerste beeld geven in hoeverre Rozendaal een bijdrage kan leveren aan de doelen van de Woondeal, zowel in nieuwbouw als binnen de bestaande woningvoorraad. Bij het opstellen van de Woondeal 2.0 hebben we al aangegeven dat: *"doordat de niet bebouwde locaties binnen de gemeente geen grootschalige ontwikkelingen mogelijk maken, lijkt het realiseren van 66% betaalbaar op voorhand niet haalbaar, ook het realiseren van 30% sociale huurwoningen is gezien de omvang van de niet bebouwde locaties binnen de gemeente gelet de hoge ontwikkelkosten bij kleinere locaties geen sinecure"*. De afweging tussen enerzijds de woonbehoefte en anderzijds de beperkingen in de mogelijkheden moet worden uitgewerkt in de Omgevingsvisie/Woonvisie.

In de concept Regionale Agenda is aangegeven dat onderdeel van de opgave Groene groei is het verbinden van de verschillende ruimtelijke opgaven. Hoewel er in deze regionale agenda steeds meer aandacht is voor de 'groene' elementen uit deze opgave, vragen we om voldoende waarborgen in te bouwen om de groene en blauwe kwaliteiten in een goede balans te houden met groei in woningen, mobiliteit en banen. Daarbij gaat het niet alleen om 'natuur ten nut van wonen en leven', maar ook om het behouden, versterken en uitbreiden van natuur om de intrinsieke kwaliteiten van natuur zélf: als ruimte voor flora en fauna. Alleen hierdoor blijft de kwaliteit van de leefomgeving in balans en leveren wij als regio een bijdrage aan het behoud van onze waardevolle natuur.

<u>Financieel</u>
De gemeente Rozendaal staat, net als alle andere gemeenten, voor de uitdaging om de financiële positie meerjarig solide te houden. Wij vragen uw bestuur ruimte te (blijven) zoeken in deze Gemeenschappelijke Regelingen voor kostenbesparingen die bijdragen aan ons gezamenlijke financiële uitdaging en vragen u ons over uw afwegingen te (blijven) informeren.

In dit kader vragen wij u voor de indexatie aan te sluiten bij de loon-prijsontwikkelingen die gemeenten via het Rijk gecompenseerd krijgen in plaats van de indexatie van de begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen te volgen. Op deze wijze blijft de indexatie van de GMR in de pas lopen met de indexatie die het Rijk toepast op onze inkomsten. Op basis van de mei-circulaire van het Rijk komt dit voor 2025 neer op een indexatie van 3,5% in plaats van de 6,54% die u voorstelt op basis van de begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen.

<u>Tot slot: intekenen op de opgaven</u>
U vraagt ons, college en raad, aan te geven of wij ons herkennen in de (uitwerking van de) ambities en bijbehorende acties in de concept-regionale agenda 2025-2028. Hierbij geeft u aan dat door de samenhang tussen de vijf integrale opgaven het steeds minder logisch wordt om aan één of meerdere opgaven niet deel te nemen. U nodigt ons nadrukkelijk uit om in te tekenen op alle opgaven.

Om wendbaar te blijven in onze financiële uitdaging, die zich met name in de jaren na het zogenaamde ravijnjaar 2026 zal uiten, vinden wij intekenen op een vier jarige agenda onwenselijk. Wij zullen hierdoor de nodige voorzichtigheid in acht moeten nemen voor de ontwikkelingen op langere termijn. Wij willen u dan ook vragen te overwegen om het mogelijk te maken om voor twee jaar in te tekenen op de opgaven, net als bij de huidige agenda 2023-2024. Dit maakt ons wendbaarder voor de onzekerheden na 2026.

Onze financiële uitdagingen de komende jaren maken dat het, ondanks uw herkenbare stelling over de samenhang tussen de vijf opgaven, geen vanzelfsprekendheid is dat de gemeente Rozendaal intekent op alle opgaven. Wij maken deze afweging op weg naar onze eigen meerjarenbegroting 2025-2028.

Met vriendelijke groet,

De gemeenteraad van Rozendaal,

Klaas Schaap
griffier

Ester Weststeijn,
voorzitter